

Қазақстан Республикасы
Қаржы министрлігі

Қазақстан

Мемлекеттік шығындарды және қаржы есептілігін (МШҚЕ) бағалау 2018

Желтоқсан 2018

	Schweizerische Eidgenossenschaft	Federal Department of Economic Affairs FDEA
	Confédération suisse	State Secretariat for Economic Affairs SECO
	Confederazione Svizzera	
	Confederaziun svizra	
	Swiss Confederation	

Жобаны орындаған AECOM
International Development Europe SL

Осы еңбек AECOM International Development компаниясының, Қазақстан Үкіметінің атынан Қазақстандағы Европалық Одақ және Дүниежүзілік Банк делегациясы тартқан кеңесшілердің өнімі болып табылады. Осы есептемеде жасалған тұжырымдамалар, түсініктемелер және қорытындылар міндетті түрде Европалық Одақтың немесе Дүниежүзілік Банк және сәйкесінше олар өкілдік ететін атқарушы директорлар немесе үкіметтердің көзқарастарын білдірмейді.

Европалық Одақ және Дүниежүзілік Банк осы есептемеге енгізілген деректердің нақты екендігіне кепілдік бермейді.

ҚАЗАҚСТАН

МЕМЛЕКЕТТІК ШЫҒЫНДАРДЫҢ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ ТУРАЛЫ ЕСЕП (МШҚЕ/РЕФА)

2016 жылғы РЕФА әдіснамасына негізделген

№2018/395019/1 жоба

7 желтоқсан 2018

Қазақстанның МШҚЕ бағалау

Қазақстанға арналған МШҚЕ бағалау әдіснамасына сәйкес жүргізілген
мемлекеттік қаржыны басқаруды бағалау

МШҚЕ хатшылығы осы есептің МШҚЕ сапасының кепілдігі бойынша талаптарға сәйкес келетіндігін және осыған орай «**МШҚЕ ҚАДАҒАЛАУЫНАН**» өткендігі туралы қорытынды тапсырылғандығын растайды.

PEFA/МШҚЕ Хатшылығы
13 қараша 2018 ж.

Мазмұны

ҚЫСҚАРТЫЛЫМДАР МЕН АББРЕВИАТУРАЛАР	vii
АЛҒЫС БІЛДІРУ	Ошибка! Закладка не определена.
ҚЫСҚАША МАЗМҰНЫ	Ошибка! Закладка не определена.
1 КІРІСПЕ	Ошибка! Закладка не определена.
1.1 НЕГІЗДЕМЕСІ ЖӘНЕ МАҚСАТЫ	Ошибка! Закладка не определена.
1.2 БАҒАЛАУ ҮРДІСІН БАСҚАРУ ЖӘНЕ САПАМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 БАҒАЛАУДЫҢ ӘДІСНАМАСЫ	Ошибка! Закладка не определена.
2 ЕЛ ТУРАЛЫ НЕГІЗГІ АҚПАРАТ	Ошибка! Закладка не определена.
2.1 ЕЛДЕГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ	Ошибка! Закладка не определена.
2.2 2015-17 ЖЫЛДАРДЫҢ САЛЫҚ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ БЕТАЛЫСТАРЫ	Ошибка! Закладка не определена.
2.3 МҚБ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖӘНЕ НОРМАТИВТІК НЕГІЗДЕРІ	Ошибка! Закладка не определена.
2.4 МҚБ САЛАСЫНА ТАРТЫЛҒАН ҰЙЫМДАР	Ошибка! Закладка не определена.
2.5 МҚБ ӨЗГЕ ӨЗЕКТІ САЛАЛАРЫ: АШЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕС	Ошибка! Закладка не определена.
3 МҚБ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУЫН БАҒАЛАУ	Ошибка! Закладка не определена.
I ТАРАУ: БЮДЖЕТТІҢ ҮЙЛЕСТІРІЛІМІ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-1: ШЫҒЫНДАРДЫҢ БІРІКТИРІЛГЕН КӨРСЕТКІШТЕР КӨЛЕМІ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-2 НАҚТЫ ШЫҒЫНДАР КӨЛЕМІ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-3: КІРІС КӨЛЕМІ	Ошибка! Закладка не определена.
II ТАРАУ: МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-4: БЮДЖЕТТІҢ ЖІКТЕЛУІ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-5 БЮДЖЕТ ҚҰЖАТТАМАСЫ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-6 БЮДЖЕТ ҚАРАЖАТ ЕСЕПТЕРІНЕН ТЫС ОРТАЛЫҚ ҮКІМЕТ ЖҰМЫСТАРЫ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-7 ЖЕРГІЛІКТІ АТҚАРУШЫ ОРГАНДАРҒА АУДАРЫМДАР	Ошибка! Закладка не определена.
PI-8 ҚЫЗМЕТТЕРДІ ЖЕТКІЗУГЕ АРНАЛҒАН ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-9 МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ ҚОҒАМҒА ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ	Ошибка! Закладка не определена.
III ТАРАУ: АКТИВТЕР МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІ БАСҚАРУ	Ошибка! Закладка не определена.
PI-10 МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДІГІ ЖӨНІДЕ ЕСЕПТІЛІК	Ошибка! Закладка не определена.
PI-11 МЕМЛЕКЕТТІК ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ БАСҚАРУ	Ошибка! Закладка не определена.

- PI-12 МЕМЛЕКЕТТІК АКТИВТЕРДІ БАСҚАРУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-13 ҚАРЫЗДАРДЫ БАСҚАРУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- IV ТАРАУ: САЯСАТҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ҚАРАЖАТ СТРАТЕГИЯСЫ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-14 МАКРОЭКОНОМИКА ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРАЖАТ БОЛЖАМЫ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-15 ҚАРАЖАТ СТРАТЕГИЯСЫ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-16 ШЫҒЫНДАР БЮДЖЕТІНДЕГІ ОРТА МЕРЗІМДІ КЕЛЕШЕК **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-17: БЮДЖЕТ ӘЗІРЛЕУ ҮРДІСТЕРІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-18: БЮДЖЕТТІ ЗАҢНАМАЛЫҚ РЕТТЕУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- V ТАРАУ: БЮДЖЕТ ОРЫНДАУДАҒЫ БОЛЖАМДЫЛЫҚ ПЕН БАҚЫЛАУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-20 КІРІС ЕСЕПТІЛІГІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-21: ЖЫЛДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ҮЙЛЕСТІРУДІҢ БОЛЖАМДЫҒЫ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-22 БЮДЖЕТ ШЫҒЫНДАРЫНЫҢ БЕРЕШЕГІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-23 ЖАЛАҚЫНЫ БАҚЫЛАУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-24 МАТЕРИАЛДЫҚ-ТЕХНИКАЛЫҚ ЖАБДЫҚТАЛУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-25 ЖАЛАҚЫДАН ТЫС ШЫҒЫНДАРҒА ІШКІ БАҚЫЛАУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-26 ІШКІ АУДИТ **Ошибка! Закладка не определена.**
- VI ТАРАУ: ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ ЕСЕП БЕРУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-27 ҚАРЖЫ ДЕРЕКТЕРІНІҢ ТОЛЫҚТЫЛЫҒЫ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-28 ЖЫЛДЫҚ БЮДЖЕТ ЕСЕПТЕРІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-29 ЖЫЛ САЙЫН БЕРІЛЕТІН ҚАРЖЫ ЕСЕПТЕРІ.. **Ошибка! Закладка не определена.**
- VII ТАРАУ: СЫРТҚЫ ҚАДАҒАЛАУ ЖӘНЕ АУДИТ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-30 СЫРТҚЫ АУДИТ **Ошибка! Закладка не определена.**
- PI-31 АУДИТТІК ЕСЕПТЕРДІ ЗАҢНАМАЛЫҚ ҚАДАҒАЛАУ **Ошибка! Закладка не определена.**
- 4 МҚБ ЖҮЙЕЛЕРІН ТАЛДАУ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫОшибка! Закладка не определена.**
- 4.1 МҚБ ОРЫНДАЛУЫН КЕШЕНДІ БАҒАЛАУ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- 4.2 ІШКІ ҚАДАҒАЛАУ ДҰМЫСТАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

- 4.3 МҚБ КҮШТІ ЖАҚТАРЫ МЕН ОСАЛ ЖЕРЛЕРІ.. **Ошибка! Закладка не определена.**
- 4.4 2009 ЖЫЛДАН БАСТАП ОРЫНДАЛЫМ ӨЗГЕРІСТЕРІ**Ошибка! Закладка не определена.**
- 5 МҚБ ҮКІМЕТТІК РЕФОРМАЛАР ҮРДІСІ** Ошибка! Закладка не определена.
- 5.1 МҚБ РЕФОРМАЛАРЫНЫҢ ТӘСІЛДЕР **Ошибка! Закладка не определена.**
- 5.2 ЖАҚЫНДА БОЛҒАН ЖӘНЕ АҒЫНДАҒЫ РЕФОРМА ӘРЕКЕТТЕРІ
Ошибка! Закладка не определена.
- 5.3 INSTITUTIONAL CONSIDERATIONS **Ошибка! Закладка не определена.**
- ҚОСЫМШАЛАР** Ошибка! Закладка не определена.
- 1.А ҚОСЫМША – ОРЫНДАЛУ ИНДИКАТОРЛАРЫНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ
Ошибка! Закладка не определена.
- 1.В ҚОСЫМША - 2009 ЖЫЛДАН БЕРГІ ОРЫНДАЛЫМ ӨЗГЕРІСТЕРІ (2005 ЖЫЛҒЫ сыншарттарға негізделген) **Ошибка! Закладка не определена.**
- 2 ҚОСЫМША – ІШКІ ҚАДАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІНЕ ҚАТЫСТЫ БАҚЫЛАУДЫҢ БІРІКТІРІЛГЕН НӘТИЖЕСІ **Ошибка! Закладка не определена.**
- 3А ҚОСЫМША – ҰСЫНЫЛҒАН ТАЛДАМАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР.. **Ошибка! Закладка не определена.**
- 3В ҚОСЫМША – КЕЗДЕСКЕН АДАМДАРДЫҢ ТІЗІМІ **Ошибка! Закладка не определена.**
- 3С ҚОСЫМША- АҚПАРАТ КӨЗДЕРІ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- 3D ҚОСЫМША- ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІНІҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- 3Е ҚОСЫМША – ҚАРЖЫ МИНИСТРЛІГІНІҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ**Ошибка! Закладка не определена.**
- 4 ҚОСЫМША – ШЫҒЫНДАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛДАУЛАРЫ**Ошибка! Закладка не определена.**
- 5 ҚОСЫМША- ШЫҒЫНДАРДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТАЛДАУЛАРЫ.....**Ошибка! Закладка не определена.**
- 6 ҚОСЫМША – КІРІС ТАЛДАУЛАРЫ **Ошибка! Закладка не определена.**

КЕСТЕЛЕР

- А кестесі Өнімділік индикаторлары мен өлшем көрсеткіштерінің қорытындысы **Ошибка! Закладка не определена.**
- В кестесі 2014-18 жж іріктеліп алынған экономикалық көрсеткіштер **Ошибка! Закладка не определена.**
- С кестесі Біріктірілген фискалды деректер –2014-18жж ҚРҰҚ қосқандағы мемлекеттік бюджет (ЖІӨ пайызы) **Ошибка! Закладка не определена.**
- Д кестесі 2014-17 жж экономикалық жіктелуге сәйкес мемлекеттік бюджеттің шығыны (ЖІӨ пайызы)..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Е кестесі 2014-17 жж мемлекеттік бюджет шығынын функционалды үйлестіру (ЖІӨ пайызы)..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Ғ кестесі Шығындар қосындысына арналған бюджеттің орындалу деңгейі (млрд. теңге)..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Г кестесі Анықталмаған шығындарды қаражаттандыруды қолдану (млн. теңге) **Ошибка! Закладка не определена.**
- Н кестесі Нәтижелер кестесі..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- І кестесі 2018 жылғы бюджеттік құжаттамадағы ақпараттар **Ошибка! Закладка не определена.**
- Ј кестесі Республикалық мемлекеттік кәсіпорындардың кірістері мен шығындары (2017) **Ошибка! Закладка не определена.**
- К кестесі 2015-17 жж ЖАО –ға жоспарланған және нақты аударылған қаражаттар (млрд теңге)..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- Л кестесі Қоғамға қолжетімді бюджет туралы ақпарат **Ошибка! Закладка не определена.**
- М кестесі 2016, 2017 және 2018 жж бюджет жобаларында көрсетілген 2018 жылғы шығындар **Ошибка! Закладка не определена.**
- Н кестесі Салық берешектерін жинау **Ошибка! Закладка не определена.**
- О кестесі Жыл аяғындағы төленбеген және төлеу мерзімі өтіп кеткен шығындар **Ошибка! Закладка не определена.**
- Р кестесі 2017 жылғы сатып алу тәсілдері **Ошибка! Закладка не определена.**
- Q кестесі Қоғамға жарияланған Орталық үкімет органдарының сатып алулары **Ошибка! Закладка не определена.**
- В кестесі 2017 жылғы сатып алулар бойынша наразылық нәтижелері **Ошибка! Закладка не определена.**

ВАЛЮТА БІРЛІКТЕРІ және БАЛАМА ВАЛЮТАЛАР
1 АҚШ доллары (USD) = 331 Қазақстан теңге (KZT) (мамыр 2018)
Фискалды жыл = Бір күнтізбелік жыл

ҚЫСҚАРТЫЛЫМДАР МЕН АББРЕВИАТУРАЛАР

ЕК	Есеп комитеті
ІМАК	Ішкі мемлекеттік аудит комитеті
БҰҰ МБОФЖ	БҰҰ Мемлекеттік басқару органдарының функцияларын жіктеу
ҚР МҚІ СЖҚІА	Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (Президент қарамағындағы)
ЕО	Еуропа Одағы
ӘӘДБ	Әлеуметтік – экономикалық даму болжамы
МҚС	(МҚС) Мемлекеттік қаржы статистикасы
ҚРҰ	Қазақстан Республикасының Үкіметі
ҚЕХС	Қаржы есептілігінің халықаралық стандарттары
ҚБАЖ	Қазынаның біріктірілген ақпараттық жүйесі
ХВҚ	Халықаралық валюта қоры
ЖҚБОХҰ	Жоғары қаржы бақылау органдарының халықаралық ұйымы
МСХС	Мемлекет саласындағы халықаралық стандарттар
ҚТ	Қазақстан теңгесі (Ұлттық валюта)
МДА	Министрліктер, департаменттер және агенттіктер
ҰЭМ	Ұлтты экономика министрлігі
ҚМ	Қаржы министрлігі
ӘМ	Әділет министрлігі
ҚРҰБ	Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі
ҚРҰҚ	Қазақстан Республикасының Ұлттық қоры
МШҚЕ	Мемлекеттік шығындар және қаржылық есептілік
МҚБ	Мемлекеттік қаржыны басқару
ӨК	Өнімділік көрсеткіштері
МЖС	Мемлекеттік-жеке серіктестік
РБ	Республикалық бюджет
РМК	Республикалық мемлекеттік кәсіпорын
ЖСОН	Жауапкершілік пен сенімділік ортасын нығайту
ЖҚО	Жоғары қаржы органдары
ЖАО	Жергілікті артқарушы орган
ММЖК	Мемлекетті мүлік және жекешелендіру комитеті
МК	Мемлекеттік кәсіпорын
МКК	Мемлекеттік кіріс комитеті
ӘМСҚ	Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры
МӘСҚ	Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры
БҚШ	Бірыңғай қазынашылық шоты
ДБ	Дүниежүзілік банк

АЛҒЫС БІЛДІРУ

Осы есеп Дүниежүзілік Банк басқаратын Есептілік және фидуциарлы ортаны нығайту жөніндегі Сенімгерлік қор (SAFE) шеңберінде Қазақстанға тартылған Еуропалық Одақ делегациясының кеңесшілерімен AECOM International Development компаниясы арқылы Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі үшін дайындалды. SAFE – бұл Дүниежүзілік банк арқылы басқарылатын және Еуропа және Орта Азия аймағындағы мемлекеттік қаржыны басқару әрекеттерін жетілдіру мақсатында Швейцарияның экономикалық мәселелер жөніндегі мемлекеттік хатшылығы (SECO) және Еуропалық комиссия арқылы құрылған Сенімгерлік қорының бағдарламасы болып табылады. Дүниежүзілік банкі бағалау үрдісі барысында жалпы жетекшілікпен және сапамен қамтамасыз етті, сондай-ақ әкімшілік қолдау көрсетті.

Осы есептің авторлары Джон Уиггинс, Дэвид Биггс және Медер Темирбеков болып табылады. Гүлнара Дусупова ЕО делегациясы тарапынан келіп түскен тапсырмаларды басқарды. Дүниежүзілік банк командасын Мозес Уасике, Алма Нуршаикова, Гарик Сергеев, Алия Ким, Арман Ватян, Ахмед Мерзук, Нурбек Курманалиев, Шынар Закир и Гульмира Акшатырова құрады. Джон Отъен Огалло, Йоханнес Стенбек Мадсен и Хоули Тиана Рейм есепке қатысты пікірлерімен бөлісті. Арманай Бектурова и Азиза Акимова Қаржы министрлігі тарапының жұмыстарын үйлестірді.

ҚЫСҚАША МАЗМҰНЫ

1. Халық саны шамамен 18 миллион адамды құрайтын Қазақстан 1991 жылы тәуелсіздігін алғаннан бері өте зор әлеуметтік және экономикалық үдеріс жасады. Мұнай және газ, сондай-ақ өзге минералды қорлардың дамуы жетекші рөл атқарған 2014 жылға дейінгі кезеңде жылдық даму деңгейі 6,6 пайыздық көрсеткішпен экономикасы өсті. 2014 жылға дейінгі кезеңде халықтың жан басына шаққандағы табысы АҚШ долларымен он есе өсті, ал кедейшілік деңгейі халықтың 4 пайызына дейін қысқарған. Елдің жаңа бас қаласы – Астана – миллионнан астам тұрғын санымен елдің тақ ортасына салынды. Президент 2050 жыл дегенде Қазақстан әлемнің дамыған 50 елінің қатарына қосылу керек деген мақсатты алға қойды. Осы мақсатта мұнайгаз және таукен салаларымен қатар өзге салалардың дамуына қажет ішкі инвестициялардың өсуіне әрекеттесетін тұрақты экономикалық оратын қамтамасыз етуге бағытталған айтарлықтай шаралар жүргізілуде. Дегенмен ЖІӨ-нің кем дегенде 20 пайызын және экспорттық түсімнің шамамен 60 пайызын құрайтын көмірсутек саласы ел экономикасының басым бөлігін алады. Әлемдегі мұнай бағасының құбылмалдығы сөзсіз мемлекеттік кірісті болжауды айтарлықтай күрделі етіп зор әсерін тигізуде. Бұрынғысынша ауыл шаруашылығымен халықтың 20 пайызы айналысады, алайда бұл ЖІӨ-нің тек 5 пайызын ғана құрайды.

2. 2014 жылға дейін орын алған мұнай бағасының өсуі кезінде Қазақстанда Республиканың Ұлттық (ҚРҰҚ) қорына салынған, сонымен қатар шетелдік активтерге айтарлықтай деңгейде инвестицияланған елеулі қаражат жасалған. Осының арқасында 2008 жылғы дүниежүзілік қаржы дағдарысының және 2014 жылғы мұнай бағасының күрт төмендеуі салдарына қарсы тұру мақсатында мемлекеттік шығындарды ұлғайтуға арналған қорлар қолжетімді болды. Алайда АҚШ долларына шаққандағы бағамы шамамен 150 теңге деңгейінде сақталып тұрған ел валютасы (теңге-KZT) мұнай өндірісі саласындағы құлдыраудан туындаған капиталдың елден шығып кетуін тоқтату мақсатында еркін құбылуға жіберілуі керек болды; ал 2016 жылдан бері бұл көрсеткіш бір АҚШ долларына қатынасы 330 теңге шамасында тұрақталды, ал оның құнсыздануынан туындаған инфляция қазіргі кезде шамамен 6 пайызға дейін қысқарған. 2015-2017 жылдар арасында Үкімет ҚР ҰҚ-нда жинақталған ресурстарды жартылай қолдану арқылы тұрғын үй және инфрақұрылымға қосымша инвестиция салу және екінші реттік банк жүйелеріне рекапитализация жүргізу арқылы елеулі көмек көрсетті. Ағындағы орта мерзімді бюджеттік жоспарлар болашақ мұнай бағасына қатысты мұқият болжамдарға негізделген: егер мұнай бағасы қазіргі (2018 маусым) деңгейінде қалса, қолданыстағы жоспарларға сәйкес 2021 жылдан бастап Ұлттық қордан алынатын кепілді трансферттің жылдық бекітілген мөлшері жылына 2 триллион теңгемен шектелген жағдайда бұл қосымша бюджет артықшылығының жинақталуына алып келуге тиісті.

3. Осы бағалау 2018 жылдың наурыз айында басталған. Әдіснамаға сәйкес МҚБ деректерінің үшжылдық мерзім, оның ішінде 2017 жылы соңғы қорытындылаушы қаржы жылы болып табылатын кезеңдік статистика бойынша орындаушылық деңгейі есептеліп шығарылатын жағдайда, бағаланушы кезең 2015-2017 жылдарды қамтиды. Әкімшілік рәсімдер мен қолданыстағы тәжірибе 2018 жылдың екінші тоқсанында әрекет етуші рәсімдер мен тәжіриелерге негізделіп бағаланылады. Аталмыш бағалау шығындардың 40 пайызы қамтылатын жергілікті атқарушы органдар және МШҚЕ сыншарттарына сәйкес талап етілетін дәрежеде ғана қарастырылатын мемлекеттік корпорацияларды қамти отырып, Үкіметтің Республикалық бюджетіне (РБ) негізделген. Бағалау жұмыстары, соңғы жылдары

орын алып жатқан жылдам өзгерісті және құбылмалы экономикалық жағдайларды ескере отырып, Үкімет алдына қойылған дамудың өршіл мақсаттарының ізіне түсе мемлекеттік қызметтерді жоспарлаудың үзіліссіз үрдісіне өз үлесін қосады, сонымен бірге Дүниежүзілік Банктің (ДБ) 2017 жылғы «Мемлекеттік қаржыға шолу» есебіне толықтыру болады деп күтілуде. Бағалауды сонымен қатар МШҚЕ бағалауы алдында ғана бастамашылық етілген ЭЫДҰ – ның «ҚР бюджет жүйесіне шолу» бағалау еңбегімен қатар қарастыру қажет болып табылады.

4. МШҚЕ бағалауы экономикалық тұрғыдан күрделі кезеңде үкіметтің қаржы саласына қолдау көрсете алатындығын, сонымен бірге салық жүйесі, қаржылық бақылау, төлемдер және есептілік жүйелердің барлығы тиімді жұмыс істеп жатқандығын көрсетеді. Инвестициялық жоспарлау орталықтандырылған пәрменді басқарылым астында әрекет етеді, бұған 2000 жылдан бастап қол жеткізілген қалалар мен инфрақұрылымдардың дамуы кепіл болады. Алайда, ДБ шолуы көрсеткендей ЖІӨ-дегі мемлекеттік шығындардың үлесі, денсаулық сақтау және білім беру салаларындағы қызметтерді жетілдіруге үлкен мүмкіндіктер қалдыра отырып, ЭЫДҰ орташа көрсеткіштерімен салыстырғанда төмен болып табылады. Ресурстарды стратегиялық тұрғыдан артығырақ үйлестіруге үлесін қоса отырып, стратегиялық жоспарлау кез-келген деңгейдегі үкіметтік органдарда сәтті жүргізілді, демек алға қойылған міндеттері мен жұмыс нәтижелері толығырақ түсіндірілу арқылы саяси құралдар және стратегиялық мақсаттар арасындағы байланысты көрсетуде терең айқындылық қажет. Орта мерзімді бюджеттік бағдарламалар тек алдағы үш жылды қамтиды, ал аталмыш шектен әрі қарай үкіметтің активтері мен міндеттемелерін ескере отырып бюджет тұрақтылығын қандай жолмен сақтау ерек екендігі көрсетілген бағыттамалар жоқ.

5. Президент бастапқы шаралар ретінде белгілеген мемлекеттік қызметтердің барлық түрін жүзеге асыру барысында ақпараттық технологияларды қолдануды күшейту үшін Қазақстан көп күшін жұмсауда. Сонымен бірге ел мемлекеттік және корпоративтік салаларда жоғарғы қаржы есептілігіне қол жеткізуге тырысады. Экономикалық даму мемлекеттік мұнайгаз кәсіпорындарының қызметтеріне негізделгендіктен экономикалық белсенділіктің ауқымды үлесі мемлекеттік қызметтің, атап айтқанда, бірақ тек қана олармен шектелмей, үш мемлекеттік холдинг жұмыстарының нәтижесі болып табылады. Өнеркәсіптік экспансияны қаржыландыруды және тұрғын үймен қамтуды саласында үкімет атынан қолдау көрсетуде айрықша маңызды рөл атқарушы «Бәйтерек» Холдингісі болып табылады, оның қаржы қызметі толыққағды дерлік республикалық бюджеттен тыс жүзеге асырылады. Корпоративтік құрылымдарды пайдалану әдетте өзге құзырлыда тікелей министрлер немесе мемлекеттік мекемелер арқылы жүргізілетін немесе толығымен жекеменшік салаға тапсырылатын мемлекеттік қызметтің көптеген салаларында кеңейтілген. Осы Республикалық мемлекеттік кәсіпорындардың (РМК) бұқаралық есептілігі жеке компаниялардың үкіметтің ғаламтор парақшасында берген есептері шеңберінен шықпайды.

6. Үкімет шараларының ашықтығын қамтамасыз етудің өзге шектеулері де бар. Парламентке тапсырылатын бюджеттік ұсыныстары бар құжаттамалардың басым бөлігі кең бұқараға қолжетімді емес, тек бюджетті жүзеге асырудың сыртқы аудиті туралы қысқаша есеп ғана жарияланады. Белгілі бір мемлекеттік сатып алулар туралы ақпарат беріледі, алайда онда сатып алулар жөнінде жалпы сипаттамасының біріктірілген түсінігі болмайды. ЭЫДҰ кіретін елдердің көбісінде болатын жағдай, саясатты әзірлеу және оны түсіндіру арқылы парламентармен және кең бұқарамен

серіктестікте болу емес, тек халықаралық стандарттарды ресми сақтауға ерекше көңіл бөлінеді.

7. Жақында болған конституциялық реформа президенттік биліктің көлемін қысқартты. Парламент қазір Үкіметті тағайындауда маңызды рөл атқарады, ал Есеп комитеті (ЕК - елдің жоғары қаржы бақылау органы) енді Парламент алдында, сондай-ақ ел Президентінің алдында есеп береді. Әрбір министрлік саясатты қалыптастыру кезінде қоғаммен кеңес өткізу үшін қоғамдық кеңестер құрды. Алайда, бұл өзгерістердің ықпалы ЕК-нің Үкімет белгілейтін ресурстарының шекараларының тарлығымен және қоғамдық кеңестерде мүшелікті қамтамасыз етуде экономикалық және фискалдық саясаттың ашықтығымен айналысатын ҮЕҰ-дың алдынан шығатын қиындықтармен шектеледі.

8. Мемлекеттік қаржының ашықтығы мен ол бойынша есеп беруді арттыру үшін бұрынғыдай елеулі мүмкіндіктер болса да, бұл салаларда 2009 жылы өткізілген алдыңғы PEFA бағалауымен салыстырғанда айтарлықтай прогреске қол жеткізілді. Нәтижеге бағдарланған стратегиялық жоспарлау мен бюджет жасау әзірленді және мемлекеттік инвестицияларды жоспарлау жүйелендірілді. Қаржылық есептілік әзірленді, ал ішкі қаржылық бақылау және ішкі және сыртқы аудит бойынша міндеттер қайта бөлінді және енді халықаралық тәжірибеге сәйкес келеді. Президенттің 2013 жылы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының жаңа бюджет саясатының тұжырымдамасы бюджетті теңгерім жасау және оның тиімділігі үшін негіз жасау, ал одан әрі қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету мақсатында 2020 жылға дейінгі саясат бағыттарын айқындады. Тұжырымдамада МҚБ реформалау жөніндегі нақты шаралар қамтылмауына қарамастан, қазіргі уақытта МҚБ жақсартуға ықпал ететін бірқатар бастамалар іске асырылуда. 2018 жылы қолданысқа енгізілген жаңа Салық кодексін қабылдау нәтижесінде, сондай-ақ 2020 жылы резиденттердің кірістері мен активтерін жалпыға бірдей декларациялауды іске қосу жолымен салықтардың жиналу тиімділігін арттыру есебінен кіріс бөлігін ұлғайту жоспарлануда, бұл ресми емес экономика көлемін қысқартуға алып келеді. Қазір орталық және өңірлік деңгейлерде пилоттық жоба жүргізіліп жатқан мемлекеттік қызметке ақы төлеудің жаңа жүйесі сыйақыны нәтижелерге байланысты беру есебінен тиімділікті арттыруы тиіс. Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (МҚІСҚА) бұл жүйені министрліктер мен мемлекеттік қызметшілер деңгейінде қолдануды көздейді: қызметкерлерге сыйақы төлеуге арналған министрлік бюджетінің жалпы көлемі тиімділіктің нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізуге байланысты болады.

9. Үкіметтің барлық деңгейлерінде басшылыққа көмек ретінде 2017 жылы алғаш рет енгізілген және халықаралық тәжірибеге сәйкес қызметтер көрсету жүйелерін жетілдіруге бағытталған ішкі аудит те министрліктердің функцияларын орындау кезінде жұмыс тиімділігін арттыруға ықпал етуі тиіс. Есептеулер негізінде жүргізіліп жатқан Үкіметтің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне көшу процесі әртүрлі элементтерді, яғни орталық және жергілікті және атқарушы органдарды, РМК мен мемлекеттік кәсіпорындарды (атап айтқанда, "Самұрық-Қазына" және "Бәйтерек" ұлттық басқарушы холдингтері) шоғырландыру ашық түрде жүзеге асырылған жағдайда мемлекеттік операциялардың ашықтығы мен есептілігін арттыруға мүмкіндік береді.

10. Төмендегі А кестесінде тиімділік көрсеткіштері мен параметрлердің әрқайсысы үшін бағалар келтірілген. "M1" әдісімен бағаланатын көрсеткіштер бойынша кез - келген параметрдің ең төменгі бағасы алынады ("әлсіз буын" әдісі), бұл ретте басқа

параметр (лер) жоғары бағаланса, онда +беріледі. М2 белгісі бар көрсеткіштер үшін РЕФА анықтамалығындағы кестеге сәйкес орташаланған баға есептеледі.

А - кестесі: Тиімділік көрсеткіштерін (PI) және параметрлерді бағалау жиынтығы

Тиімділік көрсеткіштері (бағалау әдісі)	Жалпы бағалау	Параметрлерді бағалау			
		1	2	3	4
I бөлім: Бюджеттің дурыстығы					
1. Бюджеттің шығыс бөлігін атқарудың жиынтық көрсеткіштері	B				
2. Нақты шығыстардың құрылымы (M1)	C+	C	C	A	
3. Бюджеттің кіріс бөлігінің орындалуы (M2)	C	D	B		
II бөлім: Мемлекеттік қаржының ашықтығы					
4. Бюджеттің сыныптамасы	D				
5. Бюджеттік құжаттама	B				
6. Қаржы есептерінен тыс орталық үкіметтің операциялары (M2)	D+	D	D	B	
7. Жергілікті атқарушы органдарға берілетін трансферттер (M2)	C	C	C		
8. Қызмет көрсетудің тиімділігі туралы ақпарат (M2)	C+	C	C	A	D
9. Жұртшылықтың бюджеттік ақпаратқа қол жеткізуі	D				
III бөлім: Активтер мен міндеттемелерді басқару					
10. Фискалдық тәуекелдер бойынша есептілік (M2)	C+	C	A	D	
11. Мемлекеттік инвестицияларды басқару (M2)	C+	C	A	D	C
12. Мемлекеттік активтерді басқару (M2)	C+	B	D	C	
13. Мемлекеттік борышты басқару (M2)	B	A	A	D	
IV бөлім: Салық-бюджет стратегиясы және саясат негізінде бюджет жасау					
14. Макроэкономикалық және фискалдық болжау (M2)	C	D	B	C	
15. Салықтық-бюджеттік стратегия (M2)	A	A	A	B	
16. Шығыстардың бюджетін жасаудағы орта мерзімді келешек (M2)	B	C	A	A	C
17. Бюджетті дайындау процесі (M2)	B+	C	A	A	
18. Бюджетті заңнамалық органның қарауы (M1)	B+	A	B	A	A
V бөлім: Бюджеттің атқарылуын болжау және бақылау					
19. Кірістерді басқару (M2)	B+	A	A	C	B
20. Кірістерді есепке алу (M1)	A	A	A	A	
21. Бір жыл ішінде ресурстарды бөлудің болжамдылығы (M2)	A	A	A	A	A
22. Шығыстар бойынша берешек (M1)	B+	A	B		
23. Жалақы қорын бақылау (M1)	C+	A	A	A	C
24. Мемлекеттік сатып алулар (M2)	C+	A	D	B	D
25. Еңбекақыға байланысты емес шығыстарды ішкі бақылау (M2)	A	A	A	A	
26. Ішкі аудит (M1)	B+	A	B	A	н/п
VI бөлім: Есеп және есептілік					
27. Қаржылық деректердің тұтастығы мен толықтығы (M2)	B+	D	A	A	A
28. Жыл бойғы бюджеттік есептер (M1)	A	A	A	A	
29. Жылдық қаржылық есептер (M1)	C+	C	A	C	
VII бөлім: Сыртқы бақылау және аудит					
30. Сыртқы аудит (M1)	D+	B	A	A	D
31. Аудиторлық есептерді заң шығарушы органның қарауы (M2)	B+	A	C	A	A

1 КІРІСПЕ

1.1 НЕГІЗДЕМЕ ЖӘНЕ МАҚСАТ

1. Соңғы жиырма жылда Қазақстанның экономикасы мен қоғамы көмірсутегі және басқадай минералдық ресурстардан айтарлықтай пайда түсіре отырып, жылдам қарқынмен дамыды. Ел 2050 жылға қарай әлемдегі ең озық және гүлденген 30 елдің біріне айналуға ұмтылады. Үкімет пайдалы қазбаларды пайдалана отырып, өнеркәсіпті әртараптандыруға қолдау көрсетуге, сондай-ақ бүкіл халықтың тұрғын үйге, денсаулық сақтау мен білім алуға қолжеткізуін қамтамасыз етуді көздейді. Өзінің азаматтармен қарым қатынасында ол цифрлық технологиялардың мүмкіндіктерін барынша тиімді пайдалануға ұмтылады. Алдыңғы PEFA бағалауы 2009 жылы жүргізілді және Үкімет 2016 жылы қабылданған әдіснама негізінде жаңа бағалау жүргізудегі Еуропалық Одақ пен Дүниежүзілік Банктің көмегін оң қабылдады. Бағалау Қазақстанның 2009 жылдан бастап мемлекеттік қаржыны басқарудағы прогресін өлшейді және болашақта прогресті одан әрі қадағалау үшін негіз ұсынады. Бұл есеп 2017 жылы Дүниежүзілік Банк өткізген мемлекеттік қаржының жалпы шолуын толықтырады.

1.2 1.2 БАҒАЛАУ ЖҮРГІЗУ ПРОЦЕСІН БАСҚАРУ ЖӘНЕ САПАНЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

2. Бағалау жүргізуге Еуропалық Одақ (ЕО) тапсырыс берді, ал оған басшылықты Дүниежүзілік Банктің (ДБ) Мемлекеттік басқару департаменті Қазақстан Республикасы Үкіметінің (ҚРҰ) келісімімен Есеп берушілік пен фидуциарлық ортаны нығайту жөніндегі траст қоры шеңберінде жүзеге асырады. Қазақстан тарапынан PEFA бағалау жөніндегі жұмысын Қаржы министрлігінің, Ұлттық экономика министрлігінің және Есеп комитетінің лауазымды тұлғаларынан тұратын Бақылау комитеті үйлестірді. AECOM International Development Europe ұсынған бағалау тобына екі британдық халықаралық консультанттар Джон Виггинс (топ жетекшісі) және Дэвид Бигс және Қырғыз Республикасынан келген үшінші кеңесші Медер Темірбеков кіреді. Бұл бағалауда 2017 жылдың ақпан айында PEFA серіктестері жариялаған жаңа PEFA әдіснамасында баяндалған өлшемдер қолданылды. Техникалық тапсырманың (ТТ) жобасын Қазақстандағы ЕО делегациясы дайындап, 2018 жылғы 8 қаңтарда PEFA хатшылығына, Еуропалық комиссияға және Дүниежүзілік банкке (ДБ) қарауға жіберді. Кеңес берген тұлғалардан жауап алғаннан кейін, ТТ түпкілікті нұсқасы 2018 жылдың 23 қаңтарында шығарылды.

3. PEFA бағалау тұжырымдамасына сараптамалық шолу 2018 жылғы 5-12 сәуір аралығында Астана қаласында өткізілді. Консультациялар мына тұлғалармен өткізілді:

- Арман Бектұрова ханым, Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Бухгалтерлік есеп және аудит департаментінің директоры
- Йоханнес Стенбек Мадсен мырза, Департамент басшысы, ЕО делегациясы, Астана
- Хоули Тианой Рэйм ханым, мемлекеттік қаржы жөніндегі аға маман, PEFA хатшылығы
- Джон Огалло мырза, Қаржы басқармасының аға маманы, Дүниежүзілік банк.

4. Бірінші жұмыс сапары 2018 жылғы 26-30 наурызда өтті, оның барысында команда тартылған министрліктердің лауазымды тұлғаларына бағалау процесін және бағалауды растау үшін қажетті құжаттамаға қойылатын талаптарды түсіндірді. Бақылау комитетінің мүшелерімен кездесулер өткізілді, сондай-ақ 2018 жылғы 29 наурызда тұсаукесер өткізілді, оған Қаржы министрлігінің (ҚМ) және Ұлттық экономика министрлігінің (ҰЭМ) 25 жуық қызметкерлер қатысты. Деректерді жинау үшін екінші сапар 2018 жылғы 16 сәуір мен 5 мамыр аралығында өтті. Бақылау комитетінің мүшелері ҚР ҚМ құрамындағы Қазынашылық комитетін, Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитетін, Мемлекеттік кірістер комитетін және Ішкі мемлекеттік аудит комитетін қоса алғанда, ҰЭМ мен ҚМ түрлі департаменттерінің өкілдерімен кездесулер мен консультациялар ұйымдастырды. Сондай-ақ, команда Есеп комитетінің, ҚР Президенті жанындағы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің жоғары лауазымды мүшелерімен және денсаулық сақтау, білім, ауыл шаруашылығы, инвестициялар және даму, ақпарат және коммуникациялар министрліктерінің лауазымды тұлғаларымен кездесті. Лауазымды тұлғалар, әдеттегідей, әкімшілік тәжірибені, тиісті заңдар мен нормативтік актілерге сүйеніп түсіндіруге дайын болды, бірақ нақты құжаттаманы, ол министрліктің веб-сайтында орналастырылмаған жағдайда ұсына алмады. Сондай-ақ, "Бәйтерек" ұлттық холдингінің, ҚР ҚМ Қоғамдық кеңесінің және азаматтық қоғам ұйымдарымен кездесулер өткізілді. Инвестиция және салық салу мәселелері бойынша кеңес беретін жеке бухгалтерлік фирмалар кездесу жөніндегі өтінішке жауап бермеді. Екінші сапардың соңында бағалау жөніндегі топ кеңес өткізілген барлық министрліктер мен басқа да ұйымдардың шамамен 50 қызметкеріне сол кездегі қолда бар ақпарат негізінде өзінің алдын ала жасалған бағалауларын ұсынды. Сапардан кейін, Дүниежүзілік банктің қолдауымен қосымша ақпарат жинау жүзеге асырылды.

5. Есептің бірінші жобасы АЕСОМ тарапынан Дүниежүзілік банкке және Еуропалық Одақ делегациясына 2018 жылғы 28 маусымда ұсынылды. Есеп жобасы Қазақстан Үкіметіне 27 шілдеде ДБ мен Еуропалық Одақ делегациясының бастапқы ескертулері мен түсініктемелері, сондай-ақ оның орыс тіліне аудармасы ескерілгеннен кейін ұсынылды. Оны 18 тамызда Дүниежүзілік банк PEFA хатшылығына берді. Есеп жобасына түсініктемелер тамыз және қыркүйек айларында Қазақстанның әр түрлі министрліктері мен ведомстволарынан, ал 6 қыркүйекте PEFA Хатшылығынан алынды. Есептің қайта қаралған жобасы ДБ хатшылығына, ЕО делегациясына және PEFA Хатшылығына 2018 жылғы 3 қарашада ұсынылды. Есеп жобасы мүдделі министрліктер мен ведомстволарға 2018 жылдың желтоқсанында таныстырылады.

1.3 1.3 БАҒАЛАУ ӘДІСНАМАСЫ

6. Бұл есепте негізгі назар республикалық бюджет шеңберіндегі орталық үкіметтің қызметіне аударылады, оны Үкімет әзірлеп, Парламенттің екі палатасы бекітеді және оған Республика Президенті қол қояды. PEFA әдіснамасына сәйкес, сондай-ақ өңірлік (облыстық) және аудандық мемлекеттік органдарды, әлеуметтік сақтандыру қорларын және мемлекеттік университеттерді қоса алғанда, Үкіметтің басқа деңгейлеріне назар аударылады. Ел өнеркәсібінің едәуір бөлігі мемлекеттік меншікте қалып отыр және мемлекеттік кірістерге және үкіметпен жалпы қаржылық қарым-қатынасқа қосып отырған үлесі есепте тиісті түрде атап көрсетілген, Үкімет тарапынан мұқият бақыланатын холдинг компаниялары арқылы басқарылады. Тиімділік көрсеткіші немесе бағалау параметрі соңғы үш жыл негізінде бағаланған жағдайда 2015-2017 – кезең таңдалады. Бағалау соңғы жағдайға негізделген кезде, 2018 жылдың мамырын білдіреді. Тиімділіктің 31 көрсеткішінің әрқайсысы 2016 жылғы әдіснама аясында

бағаланады. Баяндамада сондай-ақ 2005 жылғы сол сәтте қолданылған әдіснаманы пайдалана отырып, 2009 жылғы соңғы бағалау сәтінен бастап МҚБ тиімділігінің өзгерістеріне талдау жасалған. Қазақстан табыс деңгейі жоғары ел ретінде даму бойынша негізгі әріптестерден сыртқы гранттар немесе жеңілдікті несиелер алуға құқығы жоқ. Дегенмен, Дүниежүзілік банк және даму жөніндегі басқадай әріптестер индустриялық даму мен экономикалық өсуге жәрдемдесу үшін техникалық көмекпен бірге коммерциялық шарттарда қарыздар береді. О көрсеткіштері 2009 жылы қолданылмайтын болды және мұнда бұдан әрі қаралмайды. Есепті дайындау кезінде пайдаланылатын ақпарат жарияланған қаржылық есептерден, министрліктер мен ведомстволардың лауазымды тұлғаларымен, заң шығарушы билік өкілдерімен, аудиттің, азаматтық қоғамның жоғары органымен ұсынылған және талқыланған деректерден және ДБ мен ХВҚ дайындаған есептерден алынған.

2 ЕЛ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

2.1 ЕЛДЕГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙ

1. Соңғы 20 жыл ішінде Қазақстан экономикасы негізінен көмірсутектер мен басқа да пайдалы қазбаларды өндіру есебінен тез өсті. Өнеркәсіп (көмірсутегі шикізаты, тау - кен өнеркәсібі және өндіріс) қазіргі уақытта ЖІӨ-нің шамамен 35 процентін және жұмыспен қамтудың 20 процентін қамтамасыз етеді, ауыл шаруашылығы ЖІӨ-нің 5 процентін, бірақ жұмыспен қамтудың 20 процентін, ал мемлекеттік және жеке қызметтер ЖІӨ-нің және жұмыспен қамтудың 60 процентін қамтамасыз етеді. Көмірсутектерді өндіру 2018 жылдың сәуір айында Дүниежүзілік Банктің ел бойынша қысқаша шолуына сәйкес 2017 жылы ЖІӨ-нің 21 пайызын және экспорттың 62 пайызын қамтамасыз етті. 2017 жылы Дүниежүзілік Банк дайындаған мемлекеттік қаржыға шолудың бірінші параграфында көрсетілгендей, жан басына шаққандағы табыс ағымдағы бағаларда он есеге 13 000 АҚШ долларына дейін өсті. Ал кедейлікте тұратын адамдардың саны (сатып алу қабілеттілігі бойынша 5 АҚШ долларынан кем алушылар ретінде айқындалатын) халықтың 4% - не дейін төмендеді. Осы кезеңнің елеулі бөлігі ішінде алынған бюджеттің ағымдағы профицитінің едәуір үлесі Қазақстан Республикасының Ұлттық қорында (ҚРҰҚ) сақталды, бұл ретте оның басым бөлігі шетелдік активтерге инвестицияланды. Үкімет әртараптандырылған өнеркәсіптік дамуға жәрдемдесуге, ішкі инвестицияларды көтермелеуге және салықтық жеңілдіктер мен жеңілдікті несиелер ұсынуға ұмтылды, алайда бұл үрдіс АҚШ долларына қатысты салыстырмалы түрде жоғары тіркелген айырбас бағамын 2014 жылға дейін ұстап тұруға байланысты біршама тежелген болатын. Осылайша, үкімет 2014 жылы мұнай бағасының кенеттен төмендеуіне 2014-2017 жылдар ішінде Президент жариялаған ішінара ҚРҰҚ активтерін қысқарту есебінен қаржыландырылатын "100 нақты қадам" және "Нұрлы Жол" (инфрақұрылым) және "Нұрлы Жер" (қолжетімді тұрғын үй) ірі бағдарламаларын іске асыру жолымен жасалған мемлекеттік шығыстар арқылы әрекет ете алды.

2. Көмірсутек шикізаты секторының 2014-2016 жылдар аралығында жыл сайын қысқарғанына қарамастан, жалпы оң экономикалық өсім сақталды. Дегенмен, мұнай өнеркәсібінің қысқаруы және валютаның құнсыздануы Дүниежүзілік банктің ел бойынша 2017 жылғы сәуір айына жасаған есебіне сәйкес 2016 жылы кедейшілік деңгейінің 8 пайызға дейін ұлғаюына әкелді. 2017 жылы қарқынды өсу байқалды, көмірсутек шикізатының шығарылуын арттыруға және өнеркәсіптік дамуды тұрақты қолдауға негізделе отырып, жалғасуы ықтимал, бұған әлдеқайда бәсекеге қабілетті және енді 2014-15 жылдардағы девальвация нәтижесінде құбылмалы айырбас бағамы оң әсер етуде. Экономиканың шамамен үштен бір бөлігі, оның ішінде көмірсутегі секторының басым бөлігі мемлекеттік меншікте қалып отыр және Үкімет жекешелендіру бағдарламасын ұстануды көздейді, бұл ретте жекешелендіруден түсетін түсімдер ҚРҰҚ-на жіберілетін болады. Мемлекет кепілдік берген мемлекеттік ішкі және сыртқы борыш пен міндеттемелер төмен деңгейде қалуда, алайда таяудағы экономикалық өсудің басым бөлігі сыртқы қарыз алу есебінен қамтамасыз етілген, олардың едәуір бөлігі кепілдіксіз тікелей қарыз алатын мемлекеттік кәсіпорындарға (МК) жатады. 2.1-кестеде сипатталған жағдайдың кейбір негізгі құрамдастары келтірілген.

В кестесі: 2014-2018 жылдар аралығындағы жекелеген экономикалық индикаторлар

	2014	2015	2016	2017	2018 (жоспар)
Ағымдағы бағалардағы ЖІӨ (млрд. теңге)	39 676	40 884	45 372	52 256	55 906
ЖІӨ (млрд. АҚШ долл.)	221,6	184,2	133,1	157,9	164,4
ЖІӨ нақты өсуі (%)	4,3	1,2	1,1	1,9	3,7
Тұтыну бағаларының индексі (кезең соңына өсу %)	7,4	15,6	8,5	7,1	6,0
КЗТ айырбастау бағамы USD	182	339	342	331	340
Халық (миллион адам))	17,1	17,4	17,7	18,2	18,1
Халықтың жан басына шаққандағы табысы (АҚШ долл.)	12 960	10 586	7 520	8 762	10 137
ҚРҰҚ активтері (млрд. АҚШ)	73,2	63,5	61,2	58,3	60,7
Жиынтық мемлекеттік борыш (ЖІӨ-ден%)	14,5	21,9	19,7	20,8	17,8
Сыртқы мемлекеттік борыш (ЖІӨ-ден%)	3,7	6,6	9,4	8,2	6,6
Фирма ішілік берешекті шегергендегі жиынтық сыртқы борыш (ЖІӨ-ден %)	35,2	30,8	42,95	39,5	36,1

Дерек көздері: ХВҚ № 17/10 және 18/2778 елдік есебі, ҚР 2018-2022 жылдардағы ӨЭДБ 1- қосымша

2.2 2015-2017 жылдарға АРНАЛҒАН САЛЫҚТЫҚ ЖӘНЕ БЮДЖЕТТІК ҮРДІСТЕР

3. Бұл бағалауда республикалық бюджетке басты назар аударылады. Деректер сондай-ақ республикалық бюджетті жергілікті атқарушы органдардың барлық бюджеттерімен біріктіретін мемлекеттік бюджет үшін шоғырландырылады: ел 14 облысқа және республикалық маңызы бар Астана мен Алматы қалаларына бөлінген, олар өз кезегінде 159 ауданға бөлінеді (Шымкент қаласына бағалау жүргізу кезеңінде Оңтүстік Қазақстан облысына кірді).ХВҚ мемлекеттік қаржы статистикасы жөніндегі басшылығында айқындалғандай, мемлекеттік басқару үкімет бақылайтын, кірістері мен шығыстары бюджеттен тыс болатын басқа да органдарды қамтиды - Қазақстан жағдайында — бұл Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры және әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры. 2.2-кестеде ҚРҰҚ қоса алғанда, бірақ мемлекеттік функцияларды орындау үшін министрліктер құрған әлеуметтік сақтандыру қорларын, мемлекеттік университеттер мен акционерлік қоғамдарды қоспағанда, мемлекеттік бюджеттің жалпыланған кірістері мен шығыстары келтірілген.

С кестесі: Жиынтық бюджеттік деректер -2014-2018 жж. ҚРҰҚ қоса алғандағы мемлекеттік бюджет (ЖІӨ проценті)

	2014	2015	2016	2017	2018 (прогнозы)б
Жиынтық кірістер	23,7	16,6	16,1	18,8	20,3
Мұнай секторынан түсетін кірістер	11,3	6,6	4,1	6,2	7,6
Мұнай емес кірістер	10,3	9,3	11,14	10,8	11,1
Салықтық емес түсімдер	2,0	0,6	0,8	1,7	1,5
Жалпы шығыстар және таза несие беру	21,3	22,9	21,5	25,2	18,8
Ағымдағы шығыстар	16,9	19,3	18,0	21,3	15,9
Күрделі шығындар	4,2	3,2	2,8	3,3	2,5
Таза бюджеттік кредиттеу және МК мен банктерді қайта капиталдандыру	0,2	0,4	0,7	0,6	0,4
Бюджеттің жиынтық балансы	2,4	-6,3	-5,4	-6,5	1,5
Бюджеттің мұнайлы емес балансы	-8,9	-12,9	-9,5	-12,7	-6,1

Дерек көздері: 2017 Дүниежүзілік Банктің мемлекеттік қаржыларына шолуы және ХВҚ № 17/10 елдік есебі, ҚР 2018-2022 жылдардағы ӘЭДБ

4. С кестесінен көрініп тұрғандай, Қазақстандағы мемлекеттік бюджет шығыстары ЭЫДҰ елдерінің көпшілігіне қарағанда ЖІӨ-нің едәуір аз үлесін құрайды, онда үлес әдетте шамамен 35-40 пайызды құрайды. Осылайша, неғұрлым жоғары табыс болған кезде мемлекеттік қызметтерді жақсарту үшін, әсіресе денсаулық сақтау және білім беру секторларында айтарлықтай мүмкіндіктер бар. Осы мәселені реттеу үшін, сондай-ақ болашақ ұрпақ үшін сарқылатын көмірсутек ресурстарының едәуір бөлігін үнемдеу үшін Қаржы министрлігінің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары салық түсімдерін 2025 жылға қарай ЖІӨ-нің 9,2 процентіне дейін ұлғайтуды (мұнайға қатысты емес) көздейді. Бұған салық базасын кеңейту, көлеңкелі экономиканың мөлшерін қысқарту, алымдардың тиімділігін арттыру және негізсіз салық жеңілдіктерін жою жолымен қол жеткізілетін болады. Сонымен қатар, Үкімет бекіткен 2018-2022 жылдардағы әлеуметтік-экономикалық даму болжамы 2020 жылға қарай Brent маркалы мұнайдың 1 баррелі үшін 45 доллар бағасын абайлап салыстырмалы болжағанда мемлекеттік бюджет тапшылығы ЖІӨ-нің 1,0 пайызына дейін төмендейтіндігін қарастырады. Мұнай кірістерінің ауытқуын болдырмау үшін көмірсутектерді өндіруден түскен барлық кірістер ҚРҰҚ-ға шоғырландырылады, одан жыл сайын республикалық бюджетке "кепілдендірілген трансфері" жүргізіледі. 2016 жылы қабылданған ҚРҰҚ қаражатын қалыптастыру және пайдалану тұжырымдамасына сәйкес 2021 жылы трансферт сомасы 2000 млрд. теңге деңгейінде немесе ЖІӨ-нің 3 пайызына жуық жоспарланған, бұл ҚРҰҚ-дағы түсімдердің болжамды сомасына тең. Бұл осы жылы ЖІӨ-нің 4 пайызындай мұнай емес бюджет тапшылығын білдіреді. Егер мұнай бағасы оның ағымдағы деңгейінде (2018 жылғы мамыр) немесе 75 АҚШ долл. астам болып қалатын болса, онда 2014 жылға дейін орын алған елеулі бюджеттік профицитке қайтару күтілуде.

5. Үкіметтің елді дамытуға жалпы көзқарасы 2017 жылдың соңында қабылданған Қазақстан Республикасының 2025-ке дейінгі даму стратегиялық жоспарында баяндалған. Бұл жоспар адами капиталды дамытуды, бәсекеге қабілеттілікке қол жеткізу үшін технологиялық прогресті, заңның үстемдігін нығайтуды, өңірлік даму мен урбанизациялауды, қоғамдық сананы жаңғыртуды және мемлекеттік сектордағы тиімділікті арттыруды қамтитын жеті саладағы реформаларды көздейді. Экономикалық өсу қолданыстағы салаларда өнімділіктің өсуімен, экспорттық-бағдарланған өндірісті кеңейтумен және тиімді жаңа салаларды дамытумен күшейтілуі тиіс. Бұл жоспар 2018 жылдың көктемінде қолжетімді тұрғын үй беруді кеңейтуді, табыс деңгейі төмен адамдарға салық жүктемесін төмендетуді, неғұрлым сапалы жоғары білімге қол жетімділікті кеңейтуді, шағын және орта бизнес үшін қаржыландыруға жеңілдетілген қол жетімділікті және Астанаға газ құбырын салуды көздейтін бес әлеуметтік бастамамен толықтырылды.

6. D кестесі мемлекеттік бюджет шығыстарының экономикалық сыныптамасын көрсетеді. Мемлекеттік қызметтердің едәуір бөлігін министрліктердің қарамағындағы, бірақ компаниялар болып табылатын республикалық мемлекеттік кәсіпорындар (РМК) беретіндіктен, жалақы ретінде көрсетілген сомалар төмендетілген ретінде қаралуы мүмкін, ал тауарлар мен қызметтерге арналған шығыстар осындай қызметтерді тікелей мемлекеттік органдар ұсынатын, табыстары мен шығыстары бюджетте толық көрсетілетін жағдайлармен салыстырғанда жоғары.

D кестесі: 2014-2017 жылдарға арналған экономикалық сыныпнамаға сәйкес мемлекеттік бюджет шығыстары (ЖІӨ-ден процентпен)¹

	2014	2015	2016	2017
Ағымдағы және күрделі шығындардың жалпы көлемі	21,3	22,9	21,5	25,2
Жалпы ағымдағы шығыстар	16,9	19,3	18,0	21,3
Еңбекақы	2,8	2,8	2,9	2,7
Тауарлар мен қызметтер	5,9	6,2	6,1	6,2
Пайыздар бойынша төлемдер	0,6	0,7	1,1	0,9
Жеке тұлғаларға берілетін трансферттер	3,8	4,1	4,2	4,5
Басқа да трансферттер	3,8	5,5	3,7	7,0
Күрделі шығындар және таза несиелеу	4,4	3,6	3,5	3,9

Дерек көздері: Дүниежүзілік банк пен ХВҚ 2017 ж. мемлекеттік қаржы жөніндегі шолуы. № 17/108 және 18/277 елдік есеп

7. Е кестесінде мемлекеттік бюджет шығыстарының бағдарламаларын функционалдық бөлу көрсетілген. Қазақстанда шығындар БҰҰ-ның мемлекеттік басқару органдарының (COFOG) функцияларын сыныптауды ұйғарған 10 функцияға емес, 14 негізгі функцияға бөлінеді. Бұл кесте бюджеттен таза несие беруді және 2017 жылы ЖІӨ-нің шамамен 6 пайызын құрайтын және D кестесінің қорытынды деректеріне енгізілген мемлекеттік кәсіпорындар мен банктерді қайта капиталдандыруға арналған шығындарды болдырмайды.

Е кестесі: 2014-2017 кезеңінде мемлекеттік бюджет шығыстарын функционалдык бөлу (ЖІӨ-нен процентпен)

	2014	2015	2016	2017 прогнозы
1. Жалпы сипаттағы мемлекеттік қызметтер	1,2	1,4	1,3	1,1
2. Қорғаныс	1,1	1,1	0,9	0,8
3. Қоғамдық тәртіп және қауіпсіздік	1,5	1,4	1,2	1,3
4. Білім	3,4	3,3	3,6	3,5
5. Денсаулық сақтау	2,2	2,1	2,2	2,2
6. Әлеуметтік қамсыздандыру және әлеуметтік көмек	3,9	4,2	4,5	4,5
7. ТКШ	1,4	1,1	1,1	1,2
8. Мәдениет, спорт, туризм, ақпарат	0,8	0,7	0,7	0,7
9. Отын-энергетика кешені	0,3	0,3	0,2	0,2
10. Ауыл шаруашылығы	0,9	0,9	0,9	0,9
11. Өнеркәсіп және құрылыс	0,1	0,2	0,1	0,1
12. Көлік және коммуникациялар	1,5	1,7	1,6	1,7
13. Басқа шығындар	0,7	0,8	0,9	0,6
14. Проценттер бойынша төлемдер	0,6	0,7	1,1	0,9
Мемлекеттік бюджет бағдарламалары бойынша барлығы	19,6	19,8	20,0	19,8

Дерек көздері: Дүниежүзілік банктің 2017 жылғы мемлекеттік қаржыларға шолуы

8. 2.4 кестеден көрініп тұрғандай, әлеуметтік қамсыздандыру мен әлеуметтік көмектен басқа, ең көп шығыстар денсаулық сақтау және білім беру саласындағы қызметтерге жатады, онда білім беру мемлекеттік бюджет шығыстарының алтыншы бөлігінен астамын, ал денсаулық сақтау - оныншы бөлігінен астамын құрайды, бұл едәуір дәрежеде басқа елдерге сәйкес келеді. Бірақ мемлекеттік шығыстар көптеген өнеркәсіптік дамыған елдерге қарағанда ЖІӨ-нің аз үлесін құрайтындықтан, мемлекеттік білім беру және денсаулық сақтау бағдарламаларының басқасына қарағанда ЖІӨ-гі үлесі аз. Денсаулық сақтау мен білім беруге бөлінетін ресурстардың жалпы сомасы де төмендетілетін болады, өйткені бұл сандар бюджеттің кірістері мен шығыстарында көрсетілмейтін осы қызметтерді жеткізушілерге жасалатын төлемдерді ескермейді. Қолжетімді тұрғын үй бағдарламасы бойынша мемлекеттік көмектің едәуір бөлігі "Бәйтерек" ұлттық басқарушы холдингінің еншілес кәсіпорындары бюджеттен тыс жүзеге асыратын проценттерді төлеуге және тікелей құрылыс жұмыстарына арналған субсидиялар есебінен қамтамасыз етілетіндіктен, тұрғын үйге арналған шығыстардың мемлекеттік үлесі де төмендетілген. Өзінің 11 еншілес компаниясы арқылы тұрғын үй және өнеркәсіптік дамуға қаржылық қолдау көрсететін "Бәйтерек" ұлттық басқарушы холдингін, мұнай, тау-кен өндіру, көлік және коммуникация салаларындағы мемлекеттік акциялар пакеттерін басқаратын "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қорын және ауыл шаруашылығы мен ауыл шаруашылығы өңдеу өндірісін қолдайтын "ҚазАгро" ұлттық басқарушы холдингін Премьер-министрдің төрағалық етуімен кеңестер басқарады және олар негізінен сәйкес министрлерден және

аз ғана тәуелсіз мүшелерден тұрады. Үкімет саясатының жалпы бағыттары Президенттің әр жылдың басында жарияланатын Жолдауларымен айқындалады.

2.3 МҚБ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖӘНЕ НОРМАТИВТІК НЕГІЗДЕРІ

9. Қазақстан республикасының Конституциясына сәйкес Қазақстан Республикасының Президенті-мемлекеттің басшысы, мемлекеттің ішкі және сыртқы саясатының негізгі бағыттарын айқындайтын, Қазақстанды ел ішінде және халықаралық қатынастарда өкілдік ететін оның жоғары лауазымды тұлғасы. Ұлттық банк та, Есеп комитеті де оның бақылауында. 2017 жылы бекітілген конституциялық түзетулер Парламентке және Үкіметке өкілеттіктер беруді көздейді. Енді министрлер Парламент алдында жеке жауап береді және Премьер-министрден басқа Президент тек сыртқы істер мен қорғаныс министрлерін тағайындайды. Парламент партиялық тізімдер бойынша 5 жыл мерзімге сайланатын 105 мүшесі бар төменгі палатадан (Мәжілістен) және 47 мүшесі бар Сенаттан тұрады, олардың екеуі әр 14 өңір мен Республикалық маңызы бар екі қала бойынша және Президент тағайындайтын 15 мүшеден 6 жылға тағайындалады. Президентті қолдайтын партиялар әлі де екі палатаны толығымен бақылайды.

10. МҚБ көптеген аспектілері 2017 жылы қайта қаралған Бюджет кодексімен реттеледі және орталық және жергілікті атқарушы органдарды да қамтиды. Кодексте орталық билік органдарының, сондай-ақ барлық жергілікті атқарушы органдардың бюджеттерінің қалай жоспарланатыны, әзірлеуі және орындалуы, әр түрлі мекемелердің, соның ішінде Парламенттің екі палаталарының әр түрлі кезеңдерін өткізу мерзімдері мен міндеттерімен қоса баяндалған. Орта мерзімді стратегиялық және экономикалық жоспарлауға Ұлттық экономика министрлігі (ҚР ҰЭМ) орталық үкімет деңгейінде жауап береді, ал Қаржы министрлігі (ҚР ҚМ) жылдық бюджетті дайындау мен орындауға жауап береді. Екі министрліктің ұйымдық құрылымы 3D және 3E қосымшаларында көрсетілген. Бюджеттің жалпы жай-күйін және олардың шеңберінде әрбір министрлік жұмыс істеуге міндетті шығыстар лимиттерін Үкіметтің қаулысымен бекітілген Республикалық бюджет комиссиясы бақылайды, ол тиісті министрлерді де, Парламент пен бизнес қоғамдастықтың өкілдерін де қамтиды.

11. Кодекс сондай-ақ үкіметтің әр түрлі деңгейлері арасында түрлі мемлекеттік қызметтерді ұсыну үшін жауапкершілікті бөлетін ережелерді қамтиды және әрбір салықтан түсетін табыстың мемлекеттік басқарудың қандай деңгейіне есептелетінін айқындайды. Кодекс сондай-ақ мұнай кірістерін ҚРҰҚ-на аударуды және жыл сайын республикалық бюджетке түсетін кепілдік берілген трансферттерді реттейтін ережелерді көздейді. Кодекс сондай-ақ Ұлттық банктегі Бірыңғай қазынашылық шотты қарастырады, ол арқылы үкіметтің барлық деңгейлерінде кірістер мен шығыстардың барлық қаржы ағындары өтеді. Оны Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті бақылайды. ҚРҰҚ-нан берілетін жылдық трансферттердің сомасы 2016-да қабылданған ҚРҰҚ қаражатын қалыптастыру және пайдалану тұжырымдамасына сәйкес белгіленеді, ол жыл сайынғы трансферттердің сомасын оның жиынтық ресурстарын төмендетуге жол бермеу мақсатында прогрессивті төмендетуді көздейді. Бюджет кодексінің басқа да ережелері төлем рәсімдерін, борышты басқаруды (ҚМ жауапкершілігін), салыққа және басқа да есептелген кірістерге қосымша орталық мемлекеттік органдардың өңірлерге беретін жалпы және нысаналы трансферттерін қамтиды және осылайша бүкіл ел бойынша қызметтердің салыстырмалы деңгейін қамтамасыз етеді. Тиімділік мониторингі, қаржылық есептілік және шоттар нысаны да кодексте жазылған.

12. **Салықтар** ҚҚС (12 пайыз) және жеке тұлғалардан алынатын жеке табыс салығының (10 пайыз) салыстырмалы төмен ставкаларын көрсете отырып, ЖІӨ-нің

салыстырмалы шағын бөлігін құрайды, алайда корпоративтік табыс салығы (КТС) салыстырмалы түрде жоғары ставкалар бойынша 20 процент көлемінде алынады. Бұдан басқа, жұмыс берушілер өз қызметкерлерінің еңбекақысынан 9,5 процент мөлшерінде әлеуметтік салық және әлеуметтік және медициналық сақтандыру бойынша төлемдерді төлеуге тиіс, олар бірге жалақының 11 пайызын құрайды. ҚРҰҚ-да жинақталатын мұнай кірістерін қоса алғанда, салық алымдарын жүргізу ҚР Қаржы министрлігі **Мемлекеттік кірістер комитетінің** (МКК) міндеті болып табылады. Инвестициялар, орналасқан жері және қызмет түрі негізінде ынталандыру ретінде КТС мен ҚҚС-нан босату кеңінен қолданылады. 2017 жылғы Дүниежүзілік Банктің мемлекеттік қаржыға жасалған шолуға сәйкес, бұл босату салықтардың осы түрлерінің кірістілігін шамамен 20 пайызға немесе 2016 жылғы ЖІӨ-нің 1,3 пайызына қысқартады. 2018 жылдың басында күшіне енген жаңа Салық кодексі салық төлеушінің заңнаманы сақтауын жеңілдетуге бағытталған.

13. Орталық және жергілікті атқарушы органдардың бюджеттерінде көзделген барлық кірістер мен шығыстар ҚР ҚМ жанындағы Қазынашылық комитетінің қарамағындағы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі **Бірыңғай қазынашылық шот** арқылы түседі.

14. Мемлекеттік қызметтегі жұмыс жағдайы үшін ҚР Президентінің жанындағы **Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі** (МҚІСҚА) жауап береді, ал персоналды басқару мен жалақыны есептеу жекелеген министрліктерде және оларға есеп беретін комитеттерге бөлінген. Бұған қатысты тиісті заң мемлекеттік биліктің барлық деңгейін қамтитын 2015 жылғы "Мемлекеттік қызмет туралы" заң болып табылады. Қазіргі уақытта МҚІСҚА басқарудың барлық деңгейлерінде неғұрлым тиімді еңбекақы төлеуді қамтамасыз етуге бағытталған пилоттық жобаға қатысады. Мемлекеттік қызметке ақы төлеуге арналған қаражаттың шамамен 25 пайызы, әдетте, бонустар мен сыйлықтарды төлеу үшін резервтеледі, олар жекелеген жағдайларда базалық жалақының 100 пайызынан аспауы мүмкін. Қызметшілердің жұмысты жақсы орындауы үшін ынталандыруды жетілдіруден басқа, сондай-ақ министрліктер жұмысының тиімділігі олардың стратегиялық мақсаттарына сәйкестігі тұрғысынан бағаланады. Бұл талдау әрбір министрліктің мақсатына қаншалықты қол жеткізілуіне байланысты бонустар алуы үшін пайдаланылады.

15. **Мемлекеттік сатып алу** туралы заңнама ҚР ҚМ Мемлекеттік сатып алу заңнамасы департаментінің жауапкершілік шеңберіне кіреді. ҚР ҚМ Мемлекеттік сатып алулар комитеті министрліктер мен ведомстволардың (оның ішінде РМК) тауарлар, қызметтер және жұмыстардың стандартты тізіміне сәйкес жүзеге асыратын барлық сатып алулар үшін жауап береді. Басқа сатып алуды жауапты министрліктер орындайды. 2018 жылғы 1 қаңтарда қабылданған "Мемлекеттік сатып алу туралы" заң шеңберінде мемлекеттік мекемелер деңгейінде сатып алудың сәйкестігін бақылау үшін ҚР ҚМ Ішкі мемлекеттік аудит комитеті (ІМАК) жауап береді. Көптеген шарттарды жасасу электрондық сауданың мемлекеттік веб-сайты арқылы өтеді, алайда соңғысын бір көзден сатып алуды жүзеге асыру кезінде пайдалану міндетті емес, онда заңнама тарапынан бәсекелестік ортаға қатысудан алып тастаулардың кең спектрі қарастырылған. Мемлекеттік органдардың сатып алу туралы шешімдеріне қатысты шағымдар ІМАК-ның қарауына жатады.

16. **Ішкі бақылау және ішкі аудит** 2015 жылғы қарашада қабылданған "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" заңға сәйкес үйлестіріледі, онда әрбір мемлекеттік органның басшылығы үшін құрал ретінде бірінші рет ішкі аудит

қарастырылған. Осы заң , сондай-ақ сыртқы аудитті реттейді. ІМАК Үкіметтің барлық деңгейлерінде ішкі аудиттің орындалуын қадағалауды, сондай-ақ қаржылық, бақылау және аудиторлық тексерулердің кең тізбесін жүзеге асырады.

17. Заңнамада және тәжірибеде ІМАК қызметі мен ҚР Президенті жанындағы орталық үкімет деңгейінде сыртқы аудитор болып табылатын **Есеп комитетінің** (ЕК) қызметі (оның қызметі 2015 жылғы "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" заңмен реттеледі) арасында айтарлықтай сәйкестік бар. ЕК жауапкершілік аймағы тек жергілікті атқарушы органдарға және олар орталық билік органдары ұсынатын қаражатты пайдаланатын мемлекеттік кәсіпорындарға ғана қолданылады; басқа мәселелерге қатысты өңірлер мен аудандар өздерінің тексеру комиссияларына бағынады, ал мемлекеттік кәсіпорындарды қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарын (ХҚЕС) қолданатын жеке сектордың аудиторлары тексереді. ЕК сондай-ақ мемлекеттік секторда жұмыс істейтін аудиторлардың біліктілігі бойынша қадағалауға және мемлекеттік аудит саласындағы барлық жұмыстардың, оның ішінде жүргізілетін ІМАК-нің бірыңғай дерекқорын жүргізуге жауап береді. Жақында оған Президент пен Парламентке келесі бюджеттік жыл бойынша Үкіметтің экономикалық және әлеуметтік даму жөніндегі басымдықтарымен бюджеттің әрбір жобасының келісімділігін бағалауды ұсыну жөніндегі міндетті одан әрі атқару жүктелді.

18. Конституцияға сәйкес, **сот жүйесі** үкіметке тәуелсіз әрекет етеді. Жоғарғы сот судьяларын Президент ұсынысы бойынша Сенат тағайындайды; басқа судьялар Жоғары сот кеңесінің ұсынымдарына сәйкес тағайындалады, оның мүшелерін Президент тағайындайды.

19. Соңғы жаңалық (2016 ж.) әр министрлік пен қалың бұқараның арасындағы байланыстырушы буын болуы тиіс 16 қоғамдық кеңес құру болды. Қосымша осындай 213 кеңес өңірлік деңгейде құрылды. Бұл кеңестер саясатты әзірлеу кезінде жұртшылықпен неғұрлым тиімді кеңесуді қамтамасыз етуге арналған. Министрліктердің өкілдерінен басқа, оларға тиісті тәжірибесі бар іскер және басқа да құрылымдардың өкілдері кіреді. Қоғамдық кеңестерге үміткерлерді қалың бұқара тарапынан ұсынылды, бірақ тағайындау әлі де биліктің бақылауында.

2.3 МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУҒА ТАРТЫЛҒАН ҰЙЫМДАР

20. Қазақстан Үкіметіне жалпы басшылықты Конституцияға сәйкес ішкі және сыртқы саясатты айқындайтын Президент жүзеге асырады. Үкімет құрамына премьер-министр мен 16 министрлік, сондай-ақ ҚР Президенті жанындағы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі кіреді. Жоғарыда 5-тармақта көрсетілгендей, кейбір мемлекеттік функциялар тиісті министрліктердің кәсіпорындар ретінде құрған коммерциялық емес ұйымдарға қандай да бір бәсекелестік сауда-саттық жүргізбей жасалатын келісім-шарттар арқылы берілген. Мемлекеттік саясаттың басқа бағыттары тұрғын үй және өнеркәсіптік дамуға қаржылық қолдау көрсететін "Бәйтеректің" және ауыл шаруашылығы мен тамақ өнеркәсібі секторын дамытуды қолдайтын "Қазагроның" мемлекеттік кәсіпорындары - холдингтері арқылы іске асырылады. Қазақстанның ұлттық жинақ ақшасы Ұлттық банктің валюталық резервтерінен басқа, ҚРҰҚ-да сақталады, олар қандай да бір ішкі активтерге жаңа инвестицияларды жүзеге асырмайды, және Үкіметтің мұнай өндіруге, көлікке, байланысқа, өндіріске және басқа да өнеркәсіп салаларына инвестицияларын басқаратын "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры. Жекешелендірудің қолданыстағы бағдарламасы бар, оған сәйкес жекешелендіруден түсетін түсімдер ҚРҰҚ-на жіберіледі. Мемлекеттік басқару секторына сондай-ақ "Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры" АҚ

(БЖЗҚ) кіреді, оған барлық жұмыс істейтін азаматтар, "Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры" АҚ (МӘСҚ) және жақында құрылған "Мемлекеттік медициналық сақтандыру қоры" КЕАҚ (ММСҚ) кіреді. Бұл ретте БЖЗҚ-на түскен түсімдер қазіргі уақытта оның құрылғанына салыстырмалы аз уақыт болуына байланысты шығыстардан асып түседі

21. Білім беру және денсаулық сақтау саласындағы негізгі қызметтерге арналған шығыстардың едәуір бөлігі жергілікті билік органдарына жүктеледі: облыстық бюджеттерге - медициналық қызметтердің негізгі бөлігіне арналған шығыстар, ал аудандық бюджеттерге - мектептерге байланысты шығыстар жүктеледі. Тұтастай алғанда, 2016 жылы жергілікті мемлекеттік органдар 9 416,4 млрд. теңгені құраған шоғырландырылған мемлекеттік бюджеттен 4 128,2 млрд. теңге шығыстарға жауапты. Білім беруге жергілікті билік органдары 669,4 млрд. теңгені құраған жалпы шығыстардан 1 312,4 млрд. теңге, жұмсаған, оның 1, ал денсаулық сақтауға - 1 039,6 млрд. теңге жалпы көлемнен 646,6 млрд. теңге жұмсаған. Жергілікті мемлекеттік органдар тұрғын үймен, ауыл шаруашылығымен және көлікпен байланысты жалпы шығыстардың едәуір бөлігі үшін де жауапты болады.

22. РЕФА есебіне енгізілуі тиіс мемлекеттік басқару құрылымы бюджетінің толық көрінісін ұсыну мүмкін болмады. Орталық үкіметтің республикалық бюджеті мен барлық 17 аймақтың (Астана, Алматы және Шымкент қалаларын қоса алғанда) және 159 ауданның бюджеттерін біріктіретін мемлекеттік бюджет туралы жиынтық ақпарат бюджеттің атқарылуы туралы есептерде қолжетімді. Бұл ретте бірге алғанда шоғырландыруды қамтамасыз ету үшін, бюджетті атқару жөніндегі ақпарат орталық билік органдары үшін де, ЖАО үшін де жеткілікті беріледі. Бірақ шоғырландыруды қолдануға ыңғайлы бастапқы бекітілген бюджеттік көрсеткіштер жоқ. 219 республикалық мемлекеттік кәсіпорындардың (РМК) - мемлекеттік функцияларды орындайтын министрліктердің қарамағындағы ұйымдардың қызметі бюджеттің атқарылуы жөніндегі есептерден алынып тасталған. Осы органдардың кейбіреулері, мысалы, зейнетақы төлеу сияқты таза әкімшілік функцияларды орындайды, бірақ басқылары ішінара немесе толық өзін-өзі қаржыландыратын болуы мүмкін. Осы органдардың түсімдері мен шығыстарының жалпы көлемі 2017 жылы шамамен 600 млрд. теңгені құраған (республикалық бюджеттен (РБ) шамамен 7%), бірақ бұл органдардың РБ арқылы қандай дәрежеде қаржыландырылатыны туралы шоғырландырылған ақпарат жоқ. Мемлекет уәкілеттік берген органдар бақылайтын басқа да қызмет түрлері БЖЗҚ, МӘСҚ және ММСҚ қорлары болған: олардың біріншісі кемелденуден алыс болғандықтан, қазіргі уақытта оның жылына 500 млрд. теңге таза ағыны бар, ал басқа екі қор жалпы баланса жақын болуы мүмкін. Мемлекеттік басқару сондай-ақ жылдық табысы мен шығысы 110 млрд. теңгеден асатын 30 мемлекеттік университетті қамтиды. Бастапқы бекітілген бюджет бойынша ақпарат осы ұйымдардың ешқайсы бойынша нақты орындалуымен салыстыру үшін қол жетімсіз.

2.5 МҚБ БАСҚА ДА МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІ: АШЫҚТЫҚ ЖӘНЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ КҮРЕС

23. 3-тарауда бағаланған тиімділік көрсеткіштерінің бірқатарында түсіндірілгендей, мемлекеттік операциялардың кейбір аспектілері ашық емес. Бюджеттің мазмұны туралы толық ақпараттың көп бөлігі Парламентке қол жетімді, бірақ кең жұртшылыққа қол жетімсіз; бұл ЕК аудитінің толық есептеріне де қатысты. Толық есеп беретін мемлекеттік ұйымдар ретінде емес, акционерлік қоғамдар ретінде құрылған республикалық мемлекеттік кәсіпорындар арқылы көптеген мемлекеттік қызметтерді

ұсыну ашықтықты одан әрі шектеуді білдіреді. Тұтастай алғанда, үкіметтік веб-сайттарда мемлекеттік сатып алу және үкімет қызметінің басқа да аспектілері туралы неғұрлым егжей-тегжейлі ақпарат бар, бірақ ол жұртшылықтың оны түсінуін қамтамасыз ететіндей шоғырландырылған және ыңғайлы нысанда ұсынылмаған. Қазақстанның 2017 жылғы Transparency International сыбайлас жемқорлықты қабылдау индексіне салыстырмалы түрде төмен (122) рейтингіге ие, алайда ол өткен рейтингпен салыстырғанда 9 позицияға жақсарғандығын көрсетеді. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес платформасы шеңберінде (GAN Integrity Anti-Corruption Platform) мемлекеттік сатып алу, салық жинау, полиция және сот жүйесі саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қатысты алаңдаушылық туралы (2016 жылғы шілде) хабарланған. ЭЫДҰ-ның Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес желісі шеңберіндегі мониторингтің төртінші кезеңінде (2017 жыл) алдыңғы ұсынымдарды іске асыруда ілгерілеу бар екенін көрсетті, бірақ тек бір ұсыныс қана толық орындалды. Сонымен қатар, билік пен азаматтық қоғам арасындағы ынтымақтастық өте шектеулі болып қалуда, жекелеген мемлекеттік қызметшілерге бонустар мен сыйлықтар төлеу үшін дискрециялық (өз қалауы бойынша әрекет ететін) өкілеттіктерге қатысты шектеулер жоқ, ақпарат еркіндігі туралы ережелер жоқ, үкіметтің сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясының ықпал етуінің мониторингі жөніндегі шаралар тиімсіз болған. Азаматтық қоғам ұйымдары нашар дамыған және бюджетке басым бағыттар бойынша шешімдер қабылдауға өз үлесін енгізу үшін мүмкіндіктері шектеулі, мұның өзінде үкіметтің іс-қимылдарын сынау жала жабу немесе қорлау үшін қылмыстық қудалауға алып келеді.

3. МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ

Бұл тарауда тиімділік көрсеткіштері А (ең жоғарғы) - дан D (ең төмен) - ге дейінгі шама бойынша бағаланады. Көрсеткіштер бір параметрден артық болған жағдайда, көрсеткіш бойынша жиынтық бағалауды есептеу үшін екі әдіс пайдаланылады. М1 әдісі (әлсіз буын) егер қандай да бір параметрлер жоғары бағаланса, " + " қосу арқылы көрсеткіш бойынша жиынтық бағалау үшін параметрлер бойынша ең төмен бағаны пайдалануды көздейді. М2 әдісі (орташалаңдыру) PEFA анықтамалығындағы тиісті кестеге сәйкес параметрлерді бағалауды орташалайды.

2.3 I БӨЛІМ: БЮДЖЕТТІҢ ДҰРЫСТЫҒЫ

2016 жылғы PEFA әдіснамасы тиімділігінің алғашқы үш көрсеткіші нақты шығыстар мен кірістерді бастапқы бекітілген бюджеттермен салыстыру жолымен мемлекеттік бюджеттердің дұрыстығын бағалайды. Дұрыс бюджет нақты шығыстар мен табыстардың **бастапқыда** болжанып, жоспарланғанға және бекітілгенге жақын дегенді білдіреді. Бұл үш индикатор 2015, 2016 және 2017 қаржы жылдарын ескере отырып, бастапқы ниеттерге сәйкес бюджеттің шынайылық және пайдаланылу деңгейін бағалайды¹.

2.3.1 RI-1: БЮДЖЕТА БЮДЖЕТТІҢ ШЫҒЫС БӨЛІГІН АТҚАРУДЫҢ ЖИЫНТЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРІ

Бұл көрсеткіш бір параметрден тұрады, ол жиынтық нақты бюджет шығыстарының бюджеттік құжаттама мен қаржылық есептерде көрсетілгендей, бастапқы бекітілген бюджетпен қаншалықты сәйкес келетіндігін салыстырады. Ол күрделі де, ағымды да барлық шығыстарды, сондай-ақ сыртқы қарыздар мен гранттар есебінен қаржыландырылатын бөлігін қамтиды. Көрсеткіш орталық үкіметті және соңғы аяқталған үш қаржы жылын қамтиды.

Нақты жиынтық шығыстарды бастапқы бекітілген бюджетпен салыстыру нақты шығыстар бастапқы бюджеттен 2015 жылы -5,8 пайызға, 2016 жылы - 6,7 пайызға және 2017 жылы 29,0 пайызға ауытқығанын көрсетеді. Айырмашылық үш жылдың екеуінде 10 пайыздан аз болғандықтан, қабылданған баға - В. 2009 жылы қолданыста болған 2005 жылғы әдіснамаға сәйкес - Қазақстандағы PEFA - ның алдыңғы бағалау күнімен сыртқы көздер есебінен қаржыландырылатын жобалар бойынша пайыздық төлемдер мен шығыстар назарға алынбаған. Қазақстанда бұл көрсеткіш өте аз. Салыстыру үшін, егер 2016 жылдың жаңа әдіснамасы жағдайында пайыздық төлемдерді алып тастаса, онда үш жылдағы жоспарланған және нақты шығыстар арасындағы айырмашылық -6,0 пайызды, 6 пайызды және 31,7 пайызды құрайтын еді, бұл да В бағалауына алып келеді. Бағалау - В.

¹2017 жылғы нақты деректер аудитке жатады

F кестесі: Жиынтық шығыстар үшін бюджеттің атқарылу деңгейі (млрд. теңге)

	2015	2016	2017
Бастапқыда бекітілген бюджеттің жалпы шығыстары	7 211	7 407	8 644
Нақты шығыстар	6 791	7 900	11 155
Бюджеттің нақты және бастапқы бекітілген шығыстары арасындағы айырма	-420	493	2 511
Бастапқыда бекітілген бюджет шығыстарынан нақты жиынтық шығыстар, % - бен	94,20%	106,70%	129,05%

Дерек көзі: Бюджет туралы жыл сайынғы заңдар, жыл сайынғы қаржылық есептілік, ҚМ деректері.

Көрсеткіш	2018 жылғы бағалау	2018 жылға бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгерістер және басқа факторлар
PI-1 Бастапқы бекітілген бюджетпен салыстырғандағы жиынтық шығыстар	В	Бастапқы бюджеттен ауытқу 2015-2017 жылдар аралығындағы кезеңде соңғы үш жылдың екеуінде 10 пайыздан аз болған	Өзгеріссіз: егер 2005 жылғы сыншарттар 2015-2017 жылдарға қолданылса, онда қойылатын баға В

2.3.2 PI-2 НАҚТЫ ШЫҒЫСТАРДЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Бұл көрсеткіш жыл ішінде бюджеттің негізгі санаттары арасындағы қайта бөлу шығыстардың құрылымындағы өзгерістерге қаншалықты әсер еткенін өлшейді. Көрсеткіш үш параметрлерден тұрады; көрсеткіші бойынша жиынтық бағалауды есептеу үшін пайдаланылатын әдіс - M1. Ауытқу бастапқы бюджеттің әрбір жолын бюджеттің жоспарлы және нақты атқарылуы арасындағы жалпы айырмаға түзету жолымен, содан кейін осы түзетілген сомалар мен әрбір жол бойынша нақты шығыстар арасындағы абсолюттік айырмаларды қосу арқылы есептеледі. Содан кейін алынған мән жалпы нақты шығыстардың пайызымен көрсетіледі. Пайыздар бойынша төлемдер 2.1 параметрінен алынып тасталады, бірақ 2.2 параметріне қосылады. Көрсеткіш орталық үкіметті және соңғы аяқталған үш қаржы жылын қамтиды.

2.3.2.1 D-2.1 ФУНКЦИОНАЛДЫҚ СЫНЫПТАМА БОЙЫНША НАҚТЫ ШЫҒЫСТАРДЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Функционалдық сыныптама бойынша нақты шығыстардың ауытқуының бірінші параметрі бойынша 2015 жылы 11,4 пайызды, 2016 жылы 9,5 пайызды және 2017 жылы 39,2 пайызды құрады (функционалдық шығыстарды талдаудың толық кестесі 4-қосымшада келтірілген). Функционалдық шығыстардың ауытқуы үш жылдың екі

жылында 15 пайыздан аз болғандықтан, параметр үшін бағалау (i) С-ге тең. Бұл нәтиже қолда бар бюджеттік ресурстарды нақты бөлу жоспарланған бөлуден айтарлықтай ерекшеленетінін көрсетеді. Қазақстан СОFOG-дан, әсіресе ҚР Үкіметі төрт кіші топқа бөлетін экономикалық мәселелер тұрғысынан айтарлықтай ерекшеленетін функционалдық сынып таманы пайдаланатынын атап өткен жөн.

Функцияларды талдау "жеңімпаздар" және "ұтылғандар" тұрғысынан ерекше заңдылықтарды айқындамайды, дегенмен, бүгінгі күні "Өзгелер" айқын емес санаты 2017 жылы ең үлкен ауытқуды көрсетеді, бұл банк жүйесін қайта капиталдандыру құнын көрсетеді. 4-қосымшада көрсетілгендей, 2015-2017 жылдар кезеңінде көптеген функцияларды орындауға арналған нақты шығыстар жоспарланған бюджетке өте жақын болған, бірақ салыстырмалы мәнде бұл функциялар бір функционалдық топта ауытқу үлкен болуына байланысты аз рөл атқаруы мүмкін, бұл жиынтық мәнге елеулі әсер ететінді. Бағалау-С.

2.3.2.2 D-2.2 ЭКОНОМИКАЛЫҚ СЫНЫПТАМАҒА СӘЙКЕС НАҚТЫ ШЫҒЫСТАРДЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

2.3.2.3 2015-2017 жылдар аралығындағы кезеңде экономикалық сыныптама бойынша шығыстардың ауытқуы тиісінше 12,0 пайызды, 12,5 пайызды және 35,7 пайызды құрады. Бұл нәтижелер С бағалауына сәйкес келеді, себебі ауытқу үш жылда кемінде 15 пайызды құрайды. Талдау барысында анықталған ең маңызды ерекшелік 2017 жылы басқа шығыстар санатына жатқызылған өте үлкен сома болып табылады. Толық деректер 5-қосымшада келтірілген. Бағалау-С.

2.3.2.4 D-2.3 КҮТПЕГЕН ШЫҒЫСТАРҒА ЖАТҚЫЗЫЛҒАН НАҚТЫ ШЫҒЫСТАР

Қазақстан күтпеген шығыстарды жабу үшін "Резервке" бюджет қаражатын бөлгеніне карамастан, бұл қаражат сомасы өте аз және есепті кезеңде "Резервтен" қаражат іс жүзінде алынбаған. Осылайша, параметр бағалауы А.

G кестесі: Күтпеген шығыстарды жабу үшін қаражатты пайдалану (млн. теңгемен)

Жыл	Күтпеген шығыстардың бағалау шамасы	Күтпеген шығыстарға қаражатты нақты пайдалану
2015	322	0
2016	240	0
2017	66	0

Дерек көзі: Жылдық бюджет туралы заңдар, жылдық қаржылық есептілік

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-2 Нақты шығыстардың құрылымы (M1)	C +		
(i) Функционалдық сыныптама бойынша нақты шығыстардың құрылымы	C	Функционалдық шығыстар құрылымындағы ауытқу 3 жылдың 2 жылы ішінде 15% - дан кем болды.	Сырттан қаржыландырылатын жобалар бойынша шығындар бұрын қараудан алып тасталған. Сырттан қаржыландырылатын жобаларды алып тастау талдау мен бағалауға үлкен әсер етпейді.
(ii) Экономикалық сыныптама бойынша нақты шығыстардың құрылымы	C	Ауытқу үш жылдың ішіндегі екі жылда 15% - дан кем болды.	2016 жылдан бастап жаңа параметр
(iii) 2015-2017 жж. үшін күтпеген шығыстар ретінде есептелген нақты шығыстардың орташа сомасы	A	Күтпеген шығыстарға есептелетін нақты шығыстар нөлге тең болды	2011 жылдан бастап жаңа параметр

2.3.3 PI-3: БЮДЖЕТТІҢ КІРІС БӨЛІГІНІҢ ОРЫНДАЛУЫ

Бұл көрсеткіш екі параметрлерден тұрады және жиынтық кірістердегі (жоспарлы және нақты) айырмашылықты және кірістер құрылымындағы айырмашылықты өлшейді. Ол параметрлерді бағалауды біріктіру үшін M2 есептеу әдісін пайдаланады.

Көрсеткіш кірістерді болжаудың дәлдігін талдай отырып, бюджеттің сенімділігі мен дұрыстығын бағалауға ықпал етеді. Ол жоспарланған және нақты жиынтық мемлекеттік кірістерді салыстыруды да, жоспарланған және нақты кірістер құрылымындағы өзгерістерді талдауды да қамтиды. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы үш қаржы жылы.

2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған үш жылдық кезең үшін толық деректер 6-қосымшада келтірілген. Нәтижелердің жиынтық кестесі төмендегі Н кестесінде келтірілген.

Н кестесі: Нәтижелер матрицасы

Жыл	Жиынтық кірістер бойынша ауытқу	Құрылымдағы ауытқу
2015	90,9%	11,4%
2016	116,3%	5,4 %
2017	122,93%	8,5%

2.3.3.1 Дерек көзі: Жылдық бюджет туралы заңдар, жылдық қаржылық есептілік

2.3.3.2 D-3.1 ЖИЫНТЫҚ КІРІСТЕРДІҢ ОРЫНДАЛУЫ

Кесте бағалаумен қамтылған үш жыл ішінде жиынтық кірістердегі ауытқу тиісінше 9,1 пайызды, 16,3 пайызды және 22,9 пайызды құрағанын көрсетеді. Нақты табыс үш жылдың біреуінде ғана жоспарланған табыстың 91 пайыздан 116 пайызға дейін құрағандықтан, онда 3.1 параметрі үшін D бағасы қойылды. Егер 2009 жылғы бағалауда пайдаланылатын 2005 жылдың шеңбері қолданылса, онда бағалау 2009 жылғы сияқты болар еді. Сол сияқты, егер 2016 жылғы өлшемдер 2009 жылғы жағдайға қолданылса, онда бағалау D болар еді, бұл орындалу тиімділігінде нақты өзгерістердің болмағанын көрсетеді. Бағалау – D.

2.3.3.3 D-3.2 КІРІСТЕР ҚҰРЫЛЫМЫНДАҒЫ АУЫТҚУЛАР

Соңғы үш жылда кірістердегі айырмашылық тиісінше 11,4 пайызды, 5,4 пайызды және 8,45 пайызды құрады. Бұл бағалауға сәйкес келеді, өйткені барлық үш ауытқу 10 пайыздан аз болды. Деректерді талдау Ұлттық қордан көмірсутек ресурстарына байланысты трансферттерден түсетін кіріс бөлігі 2017 жылы жоспарлы көрсеткіштен едәуір асып түскенін, ал халықаралық саудаға салынатын салықтардан түсетін табыс тұрақсыз болғанын көрсетеді. Бағалау-B.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-3 Бюджеттің кіріс бөлігінің орындалуы (M2)	C		
(i) Кіріс бөлігін орындаудың жиынтық көрсеткіштері	D	Ауытқулар үш жылдың ішінде жоспардан 92-ден 116 пайызға дейін болды.	2005 жылғы әдіснаманы қолдану 2009 жылғы бағалаумен бірдей A бағалауына алып келеді
(II) Кірістер құрылымындағы ауытқулар	B	Кірістер құрылымындағы ауытқулар үш жылдың екі	Жаңа параметр

		жылында 10% - дан кем болды.	
--	--	------------------------------	--

2.4

II БӨЛІМ: МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ

4-9 тиімділік көрсеткіштері бюджетті және МҚБ басқа да аспектілерін ұсынудың ашықтығын, оның ішінде фискалдық есептерден тыс Үкімет қызметінің ауқымын, орталық үкімет трансферттерінің жергілікті мемлекеттік органдарға ашықтығы мен болжамдылығын және мемлекеттік қызметтердің сапасы туралы ақпарат беруді қарастырады.

2.4.1 PI-4: БЮДЖЕТТІҢ СЫНЫПТАУЫ

Бұл көрсеткіш бір параметрге ие және мемлекеттік бюджеттің сәйкестік дәрежесін және шоттарды халықаралық стандарттарға сыныптауды бағалайды. А бағалауға қол жеткізу үшін талап әкімшілік, экономикалық және функционалдық сыныптаудың әрбір деңгейінде бюджетті жасау, орындау және есептіліктің МҚЖ / COFOG стандарттарын немесе олардың баламаларын пайдалануға негізделуі болып табылады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы үш қаржы жылы.

Көптеген жағдайда Қазақстан осы талаптарға жауап береді. Қазынашылықтың біріктірілген ақпараттық жүйесі (ҚБАЖ) барлық транзакциялардың экономикалық, әкімшілік, функционалдық және бағдарламалық/кіші сыныптамасын айқындайды, ал бюджеттің атқарылуы жөніндегі есептілік барлық сыныпнамалар туралы ақпарат береді. Бірақ бюджет жобалары (2017 жыл-соңғы аяқталған қаржы жылы, сондай-ақ 2018 жыл) тек әкімшілік және бағдарламалық/кіші сыныпнамалар бойынша ұсынылған және экономикалық сыныптама жоқ. Осыған байланысты бюджеттік мекемелер бағдарламалар мен кіші бағдарламалар шеңберінде шығыстардың сипатын анықтауда айтарлықтай еркіндікке ие. PEFA сыншарттары бойынша кем дегенде С немесе одан жоғары бағалау үшін экономикалық, сондай - ақ әкімшілік сыныпнамаларды ұсыну талап етіледі; осылайша, Қазақстан үшін бағалау-D.

2009 жылы PEFA бағалауында Парламентке ұсынылған бюджет жобасында экономикалық сыныпнаманың болмауына назар аударылмаған және функциялық сыныптама **cofog**-ға мүлдем сәйкес келмеуіне байланысты В бағасы берілді. Іс жүзінде, 2009 жылдан бері ешқандай өзгерістер болған жоқ.

Көрсеткіш	2018 жылғы бағалау	2018 жылға бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгерістер және басқа факторлар
PI-4 Бюджет сыныптама сы	D	Бюджеттің атқарылуы туралы есептілік әкімшілік, экономикалық және бағдарламалық / кіші сыныпнамалар негізінде ақпарат берсе де, экономикалық сыныптама бюджет жобасына енгізілмеген.	Өзгерістер жоқ

2.4.2 PI-5 БЮДЖЕТТІК ҚҰЖАТТАМА

Бұл көрсеткіштің бір параметрі бар, ол төменде 3.4-кестеде көрсетілген негізгі және қосымша элементтердің арнайы тізіміне сәйкестігіне өлшенетін, жылдық бюджеттік құжаттамада ұсынылған ақпараттың толықтығын бағалайды. Қамту: орталық үкімет. Кезең: Парламентке ұсынылған соңғы бюджет.

I кесте: 2018 жылғы Бюджеттік құжаттағы ақпарат

Талап етілетін элементтер	Орындалуы	Түсініктеме
Негізгі элементтер		
1. Бюджет тапшылығының немесе профицитінің немесе есептелген операциялық нәтиженің болжамы.	Иә	Бюджеттің болжамды теңгерімі мұнайға қатысты емес және салықтық емес жиынтық кіріс пен ҚРҰҚ-нан алдын ала анықталған кепілдендірілген трансферт пен жалпы ағымдағы және күрделі шығыстар мен таза кредит беру арасындағы айырманы білдіреді. Алайда, ұсынылатын ақпарат жалпы табыстар (мұнайдан түскен барлық кірістерді қоса алғанда) мен жалпы шығыстар арасындағы айырмашылықты есептеуге мүмкіндік береді.
2. Өткен жылғы бюджеттің нақты кірістері жоспарлы көрсеткіш сияқты форматта ұсынылды	Иә	Бұл ақпарат Парламентке ұсынылған құжаттамаға енгізілген.
3. Ағымдағы қаржы жылының бюджеті (қайта қаралған бюджет немесе атқарылу болжамы) бюджет жобасымен бірдей форматта.	Иә	Бұл ақпарат Парламент бекіткен ағымдағы қаржы жылына арналған "нақтыланған" бюджет түрінде қол жетімді.
4. Ағымдағы және өткен жылдардағы деректерді қоса алғанда, пайдаланылатын сыныпнамалардың негізгі бөлімдеріне сәйкес кірістер бойынша да, шығыстар бойынша да жиынтық бюджеттік деректер	Жоқ	Әр түрлі сыныпнамалар бойынша бірге барлық үш жыл жылдың ақпаратын қамтитын кестелер бюджеттік құжаттамаға енгізілмейді.
Қосымша элементтер		
5. Күтілетін құрылымын сипаттайтын тапшылықты қаржыландыру.	Иә	Бұл ақпарат Парламентке беріледі.
6. Ең болмағанда ЖІӨ-нің, инфляцияның, пайыздық ставкалардың және айырбас бағамының өсуін бағалауды қоса алғанда, макроэкономикалық болжамдар.	Жоқ	Экономикалық өсу мен инфляция туралы ақпарат келтіріледі, бірақ айырбас бағамы тек жанама түрде беріледі және пайыздық ставкалардың болжамы жоқ.

7. МҚЖ стандартына немесе басқа да салыстырмалы стандарттарға сәйкес ұсынылған ағымдағы қаржы жылының басындағы бөліктерімен қоса, мемлекеттік борыштың сомасы.	Иә	МҚЖ-ға сәйкес келетін мемлекеттік қарыз бойынша деректер ай сайын жарияланады, ал бюджеттік құжаттама қажетті ақпаратты қамтиды.
8. Қаржылық активтер, оның ішінде, ең болмағанда, ағымдағы қаржы жылының басындағы ақпаратпен қоса, МҚЖ немесе басқа да салыстырмалы стандартқа сәйкес ұсынылған.	Иә	Бағалау жүргізген командаға ҚР ҰҚ, Ұлттық Банкке және "Бәйтерек", "Самұрық-Қазына" және "ҚазАгро" үш негізгі мемлекеттік холдинг компанияларына тиесілі қаржы активтері туралы ақпарат бар екенін хабарлады.
9. МЖӘ бойынша келісім - шарттарға байланысты туындайтын кепілдіктер мен шартты міндеттемелер сияқты шартты міндеттемелерді қоса алғанда, фискалдық тәуекелдер туралы қысқаша ақпарат.	Жоқ	Үкімет өзі иелік ететін компаниялардың қарыз алуы нәтижесінде туындайтын қаржылық тәуекелдер туралы шоғырландырылған ақпаратты жарияламады. 2018-2020 жылдарға арналған бюджет туралы заң РБ-МЖӘ жобалары бойынша берешек сомасына 1726 млрд. теңге мөлшерінде лимит белгілеген, бірақ берешектің нақты сомасы туралы деректер жарияланбаған.
10. Кірістер саласындағы саясаттың барлық негізгі өзгерістерін және / немесе шығыстар бағдарламаларындағы елеулі өзгерістерді бағалауды ескере отырып, жаңа саяси бастамалар мен ірі жаңа мемлекеттік инвестициялардың бюджетке әсерін түсіндіру	Иә	Бюджеттік құжаттама негізгі саяси бастамалардың бюджетке әсері туралы түсіндірмелерді қамтиды, олар, әдетте, Президент Жолдауында әрбір жылдың басында көрсетіледі.
11. Орта мерзімді қаржылық болжамдар бойынша құжаттама.	Иә	Бюджет процесінің бірінші кезеңінде дайындалған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы бюджет Парламентке әр жылдың қыркүйегінде ұсынылғанға дейін қайта қаралады.
12. Салық шығыстарын сандық бағалау	Ішінара	Кейбір ақпарат Парламентке салықтан босатулар мен жеңілдіктердің сомалары туралы беріледі, бірақ мұндай ақпарат жан-жақты емес.

Дерек көзі: ҚР ҚМ

Төрт негізгі элементтің үші және бес қосымша элемент белгіленген талаптарды қанағаттандыратындықтан, көрсеткіш В ретінде бағаланады.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-5 Бюджеттік құжаттамаға енгізілген ақпараттың толықтығы	В	Құжаттама 3 негізгі және 5 қосымша элементтер бойынша талаптарға сәйкес келеді	Құжаттама 9 элементтің 7-іне сәйкес келеді, яғни параметр 2005 жылғы өлшемдерге сәйкес А бағасын алады (В бағасы 2009 жылы қойылды).

2.4.3 PI-6 ОРТАЛЫҚ ҮКІМЕТТІҢ ҚАРЖЫ ЕСЕПТЕРІНЕН ТЫС ОПЕРАЦИЯЛАРЫ

Бұл көрсеткіш мемлекеттік қаржылық есептерден тыс мемлекеттік кірістер мен шығыстарды көрсету дәрежесін бағалайды. Ол үш параметрлерден тұрады және жиынтық бағалауды есептеу үшін М2 әдісін қолданады. Ол министрліктер бақылайтын құрылымдар мен органдардың бюджеттік қаржылық есептерге енгізілмеген шығыстары көлемін, осындай органдардың қаржылық есептерге енгізілмеген кіріс мөлшерін және осы органдардың жетекшілік ететін министрліктерге жылдық қаржылық есептілікті беру мерзімдерін қарайды. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы үш қаржы жылы.

D-6.1 ЕСЕПКЕ АЛЫНБАҒАН ШЫҒЫСТАРДЫҢ КӨЛЕМІ

Республикалық бюджетке (РБ) тікелей енгізілген қызметке қосымша көптеген мемлекеттік қызметтерді министрліктер құрған Ашық акционерлік қоғамдар (АҚ) ұсынады. Бұл АҚ-лар екі санатқа бөлінген: басқару құқығы бар "Республикалық мемлекеттік кәсіпорындар (РМК)" және "шаруашылық есеп қызметін және бизнесті жүргізуге құқығы бар" РМК. Бірінші санаттың мысалдары Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық, Президент жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы және мемлекеттік инвестициялық жобаларға экономикалық бағалау жүргізетін МЖӘ орталығы болып табылады (төменде Рi-11.1 қараңыз). Екінші санаттағы АҚ-ның мысалдары азаматтық құрылыс және ғимараттар жобалары үшін жобалық және етжей-тегжейлі техникалық қызмет көрсететін мемлекеттік сараптама, сондай-ақ ауа райы болжамы мен ауа, су және топырақ жағдайына мониторинг жүргізетін Қазгидромет болып табылады. Төмендегі кестеде осы органдардың 2017 жылға арналған жиынтық кірістері мен шығыстары келтірілген.

Ж кестесі: Республикалық мемлекеттік кәсіпорындардың кірістері мен шығыстары (2017 жыл, млрд. теңге)

	Саны	Кірістері	Шығыстары
Басқару құқығы бар РМК	92	78,1	74,6
Шаруашылық есеп қызметі бар РМК	127	551,4	527,2

Дерек көзі: ҚР ҰЭМ

Басқару құқығы бар РМК мемлекеттік корпорацияларға емес, мемлекеттік басқарудың МҚЖ анықтамасына анық жатады. Шаруашылық есептегі РМК - ның мемлекеттік корпорациялардың кейбір сипаттамалары болуы мүмкін, бірақ олардың негізгі

мақсаты-мемлекет ұсынатын функцияларды орындау; әрбір РМК-ны оның қай түріне жататынын анықтау үшін жеке зерделеу қажет болады.

Мемлекеттік басқарудың басқа қызметі РБ енгізілмеген, бұл әлеуметтік сақтандыру қорларының және мемлекеттік университеттердің операциялары. Қызметкерлердің еңбекақысының 10 пайызы мөлшеріндегі жарналарды жұмыс берушілер Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына (БЖЗҚ), ал тағы 5 пайызын - Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына (МӘСК) және 2 пайызын (2017 жылы) Мемлекеттік медициналық сақтандыру қорына (МФМС) аударады. БЖЗҚ жарияланған есептері 2016 жылы 554 млрд. теңге мөлшерінде жарналардан түскен табысты көрсетеді. Егер БЖЗҚ есептерінің деректері басқа қорларға бөлінген болса, онда 2017 жылы барлық үш қорға жарналардан түскен жалпы табыс шамамен 1000 млрд. теңгені құрайды. БЖЗҚ әлі жетілмеген (дамыған елдердегі ұқсас қорлармен салыстырғанда қордың жұмыс істеу мерзімдері тұрғысынан) қор болып табылмайды, ал жыл сайынғы жарналар төлемдерден едәуір асып түседі, бірақ басқа қорлардың төлемдері олардың жарналардан түсетін кірістеріне тұтастай сәйкес келуі тиіс. Осыған орай, үш қордың шығыстары 2017 жылы 500 млрд. теңгеден асады. 30 мемлекеттік университеттің жиынтық кірістері мен шығыстары қазіргі уақытта жылына шамамен 110 млрд. теңгені құрайды.

Басқару құқығы немесе шаруашылық есептік қызметі бар РМК қызметін қамтитын шоғырландырылған есептер, әр РМК жылдық есептері қаржылық есептілік депозитарийінде (ҚЕД) болса да қалыптастырылмайды. Бұл әр мемлекеттік университетке де қатысты. Осылайша, 2017 жылы қаржылық есептерде ескерілмеген шығыстар 600 млрд. теңгені (РМК) қосу 500 млрд. теңгені (әлеуметтік сақтандыру қорлары) қосу 110 млрд. теңгені (университеттер) немесе 1200 млрд. теңгеден астам теңгені құрайды. Бұл 11,155 млрд. теңге мөлшеріндегі РБ шығыстарының жалпы көлемінің 10,8%-ына сәйкес келеді (жоғары Рі – 1 қараңыз), бұл D бағасына әкелді. 2009 жылы әлеуметтік сақтандыру қорлары айтарлықтай аз дамыған, ал PEFA-ның алдыңғы бағасы РМК немесе университеттердің қызметін ескермеген; сондықтан 2009 жылы A бағалауы қойылды. 2018 жылғы баға – D.

D-6.2. ЕСЕПКЕ АЛЫНБАҒАН КІРІСТЕР КӨЛЕМІ

Жоғарыда келтірілген талдау қаржылық есептерде ескерілмеген 2017 жылғы табыс 1000 млрд. теңгені (әлеуметтік сақтандыру қорлары) қосу 630 млрд. теңгені (РМК) қосу 110 млрд. теңгені (университеттер) немесе 1750 млрд. теңгеге жуық қаражатты құрағанын көрсетеді. Бұл сома 9,692 млрд. теңге мөлшерінде РБ кірістерінің жалпы көлемінің 18,0%-на сәйкес келеді (жоғары Рі-3.1 қараңыз), бұл D бағасына әкелді.

D-6.3 БЮДЖЕТТЕН ТЫС БІРЛІКТЕРДІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРІ

PEFA көрсеткішіне байланысты қаралған барлық органдардың қаржылық есептері жетекшілік ететін министрліктерге келесі жылдың 15 мамырына бағытталған, бұл B бағалауын көрсетеді.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-6 – Қаржы есептерінен тыс орталық үкіметтің операциялары (M2)	D+		
6.1 Есепке алынбаған шығыстар көлемі	D	Әлеуметтік сақтандыру қорларының, РМК мен мемлекеттік университеттердің шығыстары 2017 жылы РБ шығыстарының 10 пайызынан астамын құрады	2009 жылы әлеуметтік сақтандыру аз дамыған және алдыңғы бағалауда РМК мен университеттер ескерілмеген.
6.2. Есепке алынбаған кірістер көлемі	D	2017 жылы әлеуметтік сақтандыру қорларының, РМК мен мемлекеттік университеттердің кірістері РБ кірістерінің шамамен 18 пайызын құрады	Жаңа параметр
6.3 Бюджеттен тыс бірліктердің қаржылық есептері	B	Келесі жылдың 15 мамырына дейін жетекшілік ететін министрліктерге есептер келіп түседі	Жаңа параметр

2.4.4

2.4.5 PI-7 ЖЕРГІЛІКТІ АТҚАРУШЫ ОРГАНДАРҒА БЕРІЛЕТІН ТРАНСФЕРТТЕР

Бұл көрсеткіш тікелей қаржылық қатынастармен байланысты жергілікті атқарушы органдарға (ЖАО) орталық билік органдарынан түсетін трансферттердің ашықтығы мен уақыттылығын бағалайды. Ол орталық мемлекеттік органдардың жергілікті органдарға ақпарат беру жүйесін, трансферттер үшін негіздемені және мерзімдерін қарастырады. Индикатор екі параметрден тұрады, жиынтық бағалау M2 әдісі бойынша есептеледі. Қамту: орталық үкімет және орталық үкіметпен тікелей қаржылық қатынастардағы ЖАО. Кезең: Парламентке ұсынылған соңғы бюджет.

D-7.1. ТРАНСФЕРЛЕРДІ БӨЛУ ЖҮЙЕСІ

Қазақстанда орталық мемлекеттік органдар 14 облыспен және республикалық мәртебесі бар Астана, Алматы және Шымкент қалаларымен тікелей қарым-қатынаста. Олар өз кезегінде 159 ауданға бөлінеді. ЖАО жиынтығында Бюджет кодексіне сәйкес белгіленген салықтардан және салықтық емес төлемдерден (кірістерінен) өз кірістерінің шамамен 40 пайызын алады. Бюджеттік кодекстің 43-бабына сәйкес тұрақты және болжамды сипаты бар және тығыз аумақтық байланысы бар салықтардан түсетін кірістерді ЖАО береді, ал фискалдық тәуекелі бар және экономикалық конъюнктураға байланысты өзгеріп отыратын табыстарды орталық атқарушы органдарға береді. Осылайша, ЖАО-дан алынатын негізгі Салықтық түсімдер жеке табыс салығынан және жалақыға әлеуметтік салықтан қалыптастырылады. Жергілікті

жеке меншікке салынатын салықтардан басқа, ЖАО-ға арналған барлық басқа да салықтық түсімдерді ҚМ жанындағы Мемлекеттік кірістер комитеті жинайды.

Салық кірістеріне қосымша ЖАО "жалпы сипаттағы трансферттер" алады, олар ЖАО үшін арналған кірістер бойынша ҚР ҰЭМ болжамдарын ескере отырып, бүкіл ел бойынша көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің салыстырмалы деңгейін қамтамасыз ету үшін қажетті сомда аударылады. Жалпы сипаттағы трансферттердің есептерінде халықтың саны, жасы және басқа да факторлар есепке алынады, мысалы, халықтың тығыздығы және сомалар үш жылдық кезеңге (қазіргі уақытта 2017-2019 жылдар кезеңіне) тіркеледі. Екі ірі қала (Алматы және Астана қалалары) және табыстары олардың шығыстарының бағалауынан асатын неғұрлым дамыған екі өңір республикалық бюджетке кері трансферттер жасауы тиіс. Жалпы сипаттағы трансферттерден басқа, жергілікті билік органдары орталық мемлекеттік орган айқындаған нақты шығыстарды (оның ішінде инвестицияларды) жабуға арналған "нысаналы" трансферттер ала алады. Осылайша, неғұрлым бай өңірлер мақсатты трансферттер (мысалы, Алматыда метро салу үшін) республикалық бюджетке кері трансферттер жасауы тиіс болғандықтан бір мезгілде ала алады. 2017 жылы ЖАО-ға түсімдердің жалпы көлемі 4681,3 млрд. теңгені құрады, оның ішінде 1 962,8 млрд. теңге салықтар есебінен және 1488,2 млрд. теңге жалпы сипаттағы трансферттер есебінен, олар бойынша жоспарлы сомалар ЖАО-ға іс жүзінде төлеген. Ағымдағы шығыстарға нысаналы трансферттер ретінде 469,7 млрд.теңге, ал нысаналы даму трансферттеріне - 581,3 млрд. теңге алынды. К кестесі төменде үш жылда жоспарланған және нақты трансферттер әртүрлі типтерін ұсынады: 2015 - 2017.

К кестесі: 2015-2017 жж. ЖАО-ға жоспарланған және нақты трансферттер (млрд. теңге)

	2015		2016		2017	
	Жоспар	Факт	Жоспар	Факт	Жоспар	Факт
Жалпы сипаттағы трансферттер	904,4	904,4	836,9	836,9	1488,3	1488,3
Берілетін ағымдағы нысаналы трансферттер	764,9	608,4	865,3	1145,3	405,1	469,7
Берілетін нысаналы даму трансферттері	615,3	480,1	234,2	461,9	442,7	581,3
Трансферттердің жиынтық шамасы	2285,1	1992,9	1936,3	2444,1	2336,1	2539,2
Трансферттердің жалпы сомасының % ретіндегі жалпы сипаттағы трансферттер		45,4%		34,2%		58,6%

Дерек көзі: ҚР ҚМ

Бұл параметрді бағалау соңғы аяқталған қаржы жылына негізделген, яғни 2017. Осы жылы салықтық түсімдер мен жалпы сипаттағы трансферттер ЖАО түсімдерінің жалпы көлемінің 73,7 пайызын құрады, ал жалпы сипаттағы трансферттер РБ-дан ЖАО-ға түсетін барлық трансферттердің 58,6 пайызын құрады. Сандардың ешқайсысы В бағалау үшін қажетті 75 пайыздық шегіне жетпейтіндіктен, бұл параметр үшін баға С тең.

D-7.2 ТРАНСФЕРТТЕР ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ УАҚТТЫЛЫҒЫ

ЖАО республикалық бюджет жобасы Парламентке әрбір жылдың қыркүйегінде ұсынылуын күтетін жалпы сипаттағы трансферттер туралы хабардар етіледі. Бірақ

ЖАО бюджетті Парламент қабылдағанға дейін, Президент қол қойғанға және Үкіметтің қаулысымен жарияланғанға дейін (Президент қол қойған сәттен бастап жеті күн ішінде) өзінің нысаналы трансферттерінің үлесі туралы ақпаратқа қол жеткізбейді. Бұл процестер жыл сайын желтоқсанның басына дейін іс жүзінде аяқталмайтындықтан (төменде PI-18.3 қараңыз), онда ЖАО бюджеттік жылдың басына дейін кемінде төрт апта бұрын Үкіметтен оларға арналған трансферттердің жалпы сомасы туралы хабарлама алады, бұл С бағалауына әкеледі. Бұл 2017 және 2018 қаржы жылдары үшін әділ.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-7 – ЖАО трансферттері (M2)	C		
7.1. Трансферттерді бөлу жүйесі	C	Формула бойынша анықталған жалпы сипаттағы трансферттер 2017 жылы ЖАО-дағы РБ трансферттерінің жалпы көлемінің 58,6% - ын құрады.	Жалпы трансферттер 2007 жылғы трансферттердің жалпы көлемінің 28% - ын құрады. Көрсеткіш жақсарды.
7.2 Трансферттер туралы ақпараттың уақыттылығы	C	ЖАО бюджеттік жылдың басына дейін кемінде 4 апта бұрын трансферттердің болжамды сомасы туралы толық ақпарат алады.	Өзгерістер жоқ

2.4.6

2.4.7 PI-8 ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУДІҢ ТИІМДІЛІГІ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

Бұл көрсеткіш бюджет және бюджеттің атқарылуы туралы есептілік жобалары бойынша бюджеттік құжаттамада ақпарат беру сапасын бағалайды және бюджеттің тиімділігіне аудит және атқарылуына бағалау жүргізілгенін қарайды. Ол сондай-ақ қызмет көрсететін мемлекеттік құрылымдар алатын ресурстар туралы ақпараттың қалай жиналатынын және есепке алынатынын бағалайды. Көрсеткіштің жалпы бағасы M2 сәйкес біріктірілетін төрт параметрдің бағаларына негізделеді. Қамту: орталық үкімет. Үкіметтің басқа деңгейлері ұсынатын және қаржыландыратын қызметтер, егер орталық үкімет тарапынан нысаналы гранттар түрінде осындай қызметтерді қаржыландыру айтарлықтай болса, бағалауға енгізілуге тиіс. Кезең: 8.1 параметрі – тиімділік индикаторлары және келесі қаржы жылына жоспарланған нәтижелер. 8.2 параметрі : соңғы аяқталған қаржы жылының нәтижелері. 8.3 және 8.4 параметрлері: соңғы аяқталған үш қаржы жылы.

D-8.1 ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ ЖӨНІНДЕГІ ЖҰМЫС ЖОСПАРЛАРЫ

Әрбір министрліктің бес жылдық келешекке дайындайтын және жариялайтын стратегиялық жоспарлар министрліктің стратегиялық мақсаттары мен іс-шараларын айқындайды. Есеп комитетінің (ЕК) 2016 жылғы бюджеттің атқарылуы жөніндегі есебіне сәйкес, бюджеттік бағдарламалар шығыстарының шамамен 60 пайызы тиімділіктің нысаналы көрсеткіштері бойынша стратегиялық жоспарға сәйкес келеді. Жоспарлар тиісті министрліктер жүзеге асыратын мақсаттар мен бюджеттік

бағдарламалар арасындағы байланысты көрсететін кестені қамтиды. Келесі кестеде нақты жоспарланған іс-шараларға қатысты қазіргі уақытта қол жеткізілген нәтижелер туралы кейбір ақпаратты қоса алғанда, тиімділіктің нысаналы көрсеткіштері көрсетілген. Осы мәселе бойынша министрліктер мен ведомстволардың жұмысын үйлестіру ҚР ҰЭМ-ге жүктелген, ал Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес агенттігі (МҚІСЖКА) министрліктердің мемлекеттік қызметтер көрсетуіне баға береді. Алайда жоспарларда тиімділіктің сандық нысаналы көрсеткіштері нашар түсіндіріледі, ол көрсеткіштер осы жоспарда қарастырылатын іс-әрекеттерімен немесе осы іс-әрекеттердің нақты нәтижелерімен тікелей байланысты болмауы мүмкін: мысалы, ҚР ҚМ-нің 2018-2022 жылдарға арналған жоспары (ағылшын тілінде қолжетімді) салық салуға және кәсіпкерлік қызметті реттеуге қатысты бірқатар іс-шаралар көмегімен жаһандық бәсекеге қабілеттілік рейтингінде белгілі бір позицияларға қол жеткізуге бағытталған. Стратегиялық жоспарлар мен тиімділіктің нысаналы көрсеткіштерін қамту бюджет шығыстарының 75 пайызынан аз екенін ескере отырып, бағалау С құрайды.

D-8.2 ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУДІҢ ТИІМДІЛІГІ

Әрбір жыл үшін бюджеттің атқарылуы туралы есепке қоса берілетін жарияланатын түсіндірме жазбаларда тиімділіктің нысаналы көрсеткіштеріне қандай дәрежеде қол жеткізілгені туралы кейбір ақпарат болады (PI-15.3 қараңыз). Стратегиялық жоспарлар қол жеткізілген нәтижелер туралы, сондай-ақ болашақ міндеттер туралы кейбір ақпаратты қамтиды. Осылайша, 2018 жылы дайындалған жоспарлар 2019-2024 жылдардың 5 жылдық кезеңі ішінде 2017 жылдың нақты нәтижелері туралы кейбір ақпаратты қамтитын болады. Тиімділіктің нысаналы көрсеткіштері шығыстардың 75 пайыздан азын қамтитындықтан, бағалау С.

D-8.3. ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ ҮШІН МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРЫЛЫМДАР АЛАТЫН РЕСУРСТАР

Қазынашылықтың біріктірілген ақпараттық жүйесі (ҚБАЖ - төменде PI-21 қараңыз) орталық және жергілікті мемлекеттік органдардың қатысуымен, орталық және жергілікті атқарушы билік органдарының бюджеттеріне толығымен интеграцияланған жекелеген мектептер мен емханаларды қоса алғанда, барлық транзакциялар (кірістер мен шығыстар) туралы ақпарат алады. Министрліктер бүкіл ел бойынша барлық бөлімшелер бойынша жағдайды қадағалау үшін Қазынашылық жүйесін пайдалана алады. Бұл көрсеткіш 2005 жылғы өлшемдерге сәйкес PI-23-ке кірді және 2009 жылғы PEFA бағалауында А бағасын алды. Қызмет көрсететін мемлекеттік ұйымдар акционерлік қоғам ретінде құрылған (Ақ - PI-6 қараңыз) жағдайларда олардың транзакциялары Бірыңғай қазынашылық шот арқылы өтпейді және ҚБАЖ-да тіркелмеген. Алайда мұндай ұйымдар жыл сайын жетекшілік ететін министрліктер мен ведомстволарға (жоғарыда PI-6.3 қараңыз) есеп береді, олар мемлекеттен, қызмет алушылардан және басқа да көздерден алынған барлық қаражат туралы ақпаратты қамтиды. Мұндай тәжірибе 2015-2017 жылдары орын алды. Бағалау: А.

D-8.4 ҚЫЗМЕТТЕРДІ ҰСЫНУ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ

Есеп комитеті қаражатты жұмсауға байланысты бағдарламалардың орындалуына шектеулі аудиторлық тексеру жүргізеді, бірақ оның ресурстары шектеулі және нәтижелері жарияланбайды. Ақпарат және байланыс министрлігі әртүрлі қызметтер мен құрылымдардың жұмысы туралы қоғамдық пікірге бірнеше сауалнама жүргізді. Бірақ мұндай сауалнамалар 25% қамти алмайды. Бағалау: D

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-8 Қызмет көрсетудің тиімділігі туралы ақпарат (M2)	C+		
8.1 Қызмет көрсету бойынша жұмыс жоспарлары	C	Министрліктердің стратегиялық жоспарлары сандық нысаналы көрсеткіштерді қамтиды, олар бюджеттік бағдарламалардың шамамен 60% - ын бағалайды	Жаңа параметр
8.2 Қызмет көрсетудің тиімділігі	C	Кейбір ақпарат әрбір жыл үшін бюджеттің атқарылуы туралы есептерге жарияланған түсіндірме жазбаларда келтірілген. Сандық мақсатпен қамту-8.1 -де көрсетілгендей.	Жаңа параметр
8.3 Қызмет көрсететін мемлекеттік құрылымдар алатын ресурстар	A	Әрбір мектеп пен клиникада алынған ресурстар туралы ақпарат қазынашылықтың ақпараттық жүйесінен немесе өздері бағынышты министрліктерге АҚ-дың беретін жыл сайынғы есептерінен алынуы мүмкін.	Өзгерістер жоқ
8.4 Қызметтерді ұсыну тиімділігін бағалау	D	Есеп комитеті тиімділікке бірқатар тексерулер жүргізді, ал Ақпарат және байланыс министрлігі қызмет көрсету туралы қоғамдық пікірге қатысты кейбір сауалнамалар жүргізді, алайда қамту өте шектеулі.	Жаңа параметр

2.4.8 PI-9 ЖҰРТШЫЛЫҚТЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА ҚОЛ ЖЕТКІЗУІ

Бұл көрсеткіш ақпараттың белгілі бір элементтерінің болуы негізінде кең жұртшылыққа қолжетімді қаржылық ақпараттың толықтығын бағалайтын бір параметрден тұрады. Бағалау төменде 3.7-кестедегі бес негізгі және төрт қосымша элементтердің орындалу дәрежесіне байланысты.

L кестесі: Жұртшылыққа қол жетімді бюджеттік ақпарат

Талап етілетін элемент	Орындалуы	Түсініктеме
Негізгі элементтер		

1. Бюджет жобасы бойынша жыл сайынғы құжаттама	Жоқ	Парламентке ұсынылатын бюджет жобасына егжей-тегжейлі түсіндірме жазба жарияланбайды (және бағалау кезінде PEFA шолуы бойынша команда қол жеткізе алмады).
2. Қабылданған бюджет	Иә	Парламент мақұлдағаннан кейін бірнеше күн ішінде бюджетке ел Президенті қол қояды және жарияланады.
3. Жыл бойғы бюджеттің атқарылуы туралы есептер	Иә	Олар жататын кезең аяқталғаннан кейін бір ай ішінде жарияланады.
4. Жылдық бюджеттің орындалуы туралы есеп	Иә	Ол жыл аяқталғаннан кейін кемінде 5 айдан кейін жарияланады.
5. Сыртқы аудитордың есебін қоса алғанда, аудиттелген жылдық қаржылық есеп	Жоқ	Тұтастай алғанда орталық үкімет бойынша шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілік әлі жарияланбайды. 2017 жылғы есептің толық мәтіні кейінірек СК (esep.kg) веб-сайтында орналастырылған болса да, Есеп комитетінің (ЕК) Үкіметтің бюджеттің атқарылуы туралы есебіне жасаған аудиторлық есебінің қысқаша түйіндемесі ғана PEFA есебін дайындау кезінде ұсынылды.
Қосымша элементтер		
6. Бюджеттік есептілік	Иә	Үкіметтің әлеуметтік-экономикалық даму болжамы (ӘӘДБ) бюджет циклінің басында жарияланады және бюджет жобалары Парламентке ұсынғанға дейін жаңартылады.
7. Сыртқы ревизияның/аудиттің басқа есептері	Жоқ	ЕК-ның басқа есептері жарияланбайды, бірақ кейбір элементтері баспасөзде ақпараттандыру тақырыбы болуы мүмкін.
8. Бюджет жобасы бойынша жалпы ақпарат	Иә	"Азаматтық бюджет" 2018 жылдың бюджеті қабылданған кезде алғаш рет жарияланды.
9. Макроэкономикалық болжамдар.	Иә	Олар ӘӘДБ енгізілген

Дерек көзі: ҚР ҚМ және ЕК

С немесе одан жоғары бағалау үшін кемінде төрт негізгі элементті орындау қажет. Тек үш элемент орындалғандықтан, бағалау - D.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
--------------------	--------------------	--------------------------------	---

PI-9 Жұртшылықтың қаржылық ақпаратқа қол жеткізуі	D	Кез келген C немесе одан жоғары бағалау үшін кемінде 4 қажет жағдайда тек 3 негізгі элемент ұсынылады	2009 жылдың бағасы C болды, ол 6 элементтің 2-і болғанын көрсетті. Енді 3 қол жетімді, бұл 2009 жылы B бағасына сәйкес келер еді.
--	----------	---	---

ІІІ БӨЛІМ: АКТИВТЕРДІ ЖӘНЕ МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІ БАСҚАРУ

10-13 тиімділік көрсеткіштері орталық және жергілікті билік органдарының және мемлекеттік кәсіпорындардың (МК) қаржылық тәуекелдері бойынша есептілікті, мемлекеттік инвестициялар мен мемлекеттік активтерді басқаруды және мемлекеттік борышты басқаруды қамтиды.

2.4.9 РІ-10 ФИСКАЛДЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР БОЙЫНША ЕСЕПТІЛІК

Бұл көрсеткіш орталық үкіметтің қаржылық тәуекелдері бойынша есептерді бағалайды. Мұндай тәуекелдер қолайсыз макроэкономикалық өзгерістер мен МК мен ЖАО қызметінің нәтижесінде, сондай-ақ Үкіметтің меншікті бағдарламалары мен іс-шараларын іске асыру салдарынан туындауы мүмкін. Көрсеткіш үш параметрден тұрады және индикатор бойынша жалпы бағалауға параметрлер бойынша бағалауды біріктіру үшін М2 әдісін қолданады. Қамту: 10.1 параметрі: орталық үкімет бақылайтын мемлекеттік корпорациялар. 10.2 параметрі : орталық үкіметпен тікелей бюджетаралық қатынасы бар ЖАО. 10.3 параметрі: орталық үкімет. Кезең: соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-10.1 МЕМЛЕКЕТТІК КОРПОРАЦИЯЛАР МОНИТОРИНГІ

Мемлекеттік кәсіпорындар Қазақстанда үлкен рөл атқарады. Ең маңызды үш холдинг болып табылады: мұнай-газ, тау-кен өндіру, көлік, энергетикалық және телекоммуникациялық секторларда ұлттық компанияларды біріктіретін "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры. "Бәйтерек" холдингі, ол арқылы Үкімет кәсіпорындарға салынатын барлық мөлшердегі инвестицияларға жәрдемдеседі және қолжетімді тұрғын үй салуды жүзеге асыратын құрал болып табылады. "KazAgro" холдингі ауыл шаруашылығы мен тамақ өнеркәсібін дамытуды қолдайды. 2017 жылдың нәтижелері бойынша ҚР ҰЭМ ұсынған ақпарат осы холдингтердің активтері 2017 жылы шамамен 30 000 млрд. теңгені құрағанын көрсетеді, бұл ЖІӨ-нің шамамен 57 пайызын құрайды, ал олардың қарыз алуы ЖІӨ-нің шамамен 32 пайызын құрайды (олардың жартысынан астамы сыртқы). Бұдан басқа, Үкімет әлі де бизнестің түрлі салаларында көптеген шағын холдингтерге ие, олардың саны біртіндеп жалғастырылып жатқан жекешелендіру бағдарламасы шеңберінде қысқарып келеді. 2016 жылға дейін ҚРҰҚ-дан МК-ның елеулі қарыз алуы орын алған, бірақ 2017 жылдан бастап ҚРҰҚ енді тікелей ішкі кредит беруді жүзеге асырмайды. Холдингтердің директорлар кеңестері негізінен тиісті министрлерден тұрады, Премьер-министр төраға болып табылады, холдингтердің қарыз алуларына Үкімет кепілдік бермейді және мемлекеттік борыш статистикасына енгізілмейді.

Жалпы мемлекеттік кәсіпорындарды қадағалауға ҚР ҰЭМ Мемлекеттік активтерді басқару саясаты департаменті мен Қаржы министрлігінің алдында есеп беретін Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті (ММЖК) жауапты. Барлық мемлекеттік кәсіпорындар жылына кемінде бір рет министрлікке-кураторға, сондай-ақ ҚР ҰЭМ мен ММЖК-ге есеп береді, ал олардың аудиттелген жылдық қаржылық есептері қаржылық есептілік депозитарийінің веб-сайтында есепті жылдан кейінгі жылдың тамыз айының соңына дейін жарияланады (www.dfo.kz). Бірақ үкімет МК қаржыландыру туралы шоғырландырылған есепті және олардың операцияларына байланысты фискалдық тәуекелдерді жарияламайды. Бағалау-С.

Ескертпе: әртүрлі министрліктердің олардың атынан мемлекеттік функцияларды орындау үшін компаниялар ретінде құрған органдардың қызметі жоғарыдағы РІ-6 шеңберінде қаралады.

D-10.2 ЖЕРГІЛІКТІ АТҚАРУШЫ ОРГАНДАРДЫҢ МОНИТОРИНГІ

Облыстар мен аудандардың барлық транзакциялары ҚР ҚМ жанындағы Қазынашылық комитеті басқаратын Қазынашылық жүйе арқылы жүзеге асырылады. Мемлекеттік бюджеттің атқарылуы бойынша тоқсан сайынғы есептер (республикалық бюджеттен және барлық ЖАО бюджеттерінен тұрады) ҚР ҰЭМ жанындағы Статистика комитетіне жіберіледі. Осы үрдіс шеңберінде барлық ЖАО кірістері мен шығыстары туралы жиынтық есеп дайындалады. Бұл жыл сайын жасалады. Бағалы қағаздар мен облигациялар шығаруға құқығы бар Астана және Алматы қалаларынан басқа ЖАО үкіметтен ғана қарыз ала алады. Бұл ретте заемдардың сомаларына шектеулер болады, оларға сәйкес заемдарды өтеу ЖАО кірістерінің 10 пайызынан аспауы тиіс. Барлық ЖАО әрбір қаржы жылы аяқталғаннан кейін 9 ай ішінде бюджеттің атқарылуы туралы есептерді оларды қарау үшін құрылған Тексеру комиссияларының есептерімен бірге ұсынады. ЖАО қарыздарының жалпы көлемі жалпы мемлекеттік борыштың шамамен 0,5 пайызын құрайды; сомалар мемлекеттік борыштың басқа статистикасымен бірге тоқсан сайын жарияланады. Осылайша, ЖАО қаржылық жағдайы туралы есептілік жыл сайын толық болып табылады. Бағалау-А.

D-10.3. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ БАСҚА ДА ФИСКАЛДЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕР

Мемлекеттік кәсіпорындар тарапынан қарыз алу негізінен мемлекеттік кепілдіксіз жүргізілетініне қарамастан, Үкіметке қарыз бойынша жауапкершілікті болдырмау қиын болады, оларды алуды мүшелері негізінен министрлер болып табылатын органдар, кеңестер басқаратын органдар мақұлдаған. Бұл сомалар ЖІӨ-нің шамамен 32 пайызын құрайды (жоғарыда 10.1 қараңыз). "Самұрық-Қазынаның" меншікті капиталы оның жалпы балансының шамамен 50 пайызын құрайды (2016 жылғы есеп), сондықтан мұнай бағасының құлдырауына қарсы әрекет ету үшін елеулі ресурстар бар. Бірақ "Бәйтерек" қарыздары мемлекеттік капиталдан үш еседен астам асып түседі, ал оның активтерінің едәуір бөлігі қарызды өтемей қарыз алушылар үшін субсидияланатын несиелерден тұрады. Осы тәуекелдерге қосымша ретінде Үкімет 2015 жылы қабылданған жаңа заңға сәйкес мемлекеттік-жеке меншік Әріптестік (МЖӘ) шеңберінде қаржыландырылатын бірқатар инвестициялық жобаларға бастамашылық жасады, оларға қызмет көрсетуге арналған жыл сайынғы шығыстар күтпеген шығыстар болып табылады. 2018-2020 жылдарға арналған бюджет туралы заң РБ деңгейдегі осындай міндеттемелер үшін 1 727 млрд. теңге (шамамен 5 млрд. АҚШ) көлемінде шектеу белгіледі. МЖӘ саласындағы саясатты ҚР ҰЭМ үйлестіреді және МЖӘ жаңа жобалары ҚР ҚМ-де тіркелуі тиіс. 2017 жылға дейін Үкімет деңгейінде 2005 жылы жасалған жаңа темір жол желісі мен электр беру магистралін салу үшін жасалған екі концессиядан басқа МЖӘ жобалары болған жоқ, олар негізінен МЖӘ сияқты сипаттамаларға ие. Ал ЖАО деңгейінде жалпы құны 13,6 млрд. теңге болатын 19 жоба ғана болған. 2017 жылы үкімет деңгейінде 98,3 млрд. теңге сомасына бір жоба жасалды, ал ЖАО жалпы сомасы 95,6 млрд. теңге 173 жобаға шарт жасасты. Үкіметтің жарияланған қаржылық есептерінде осы жобалармен байланысты тәуекелдер мен шартты міндеттемелер туралы ешқандай ескерту болмаған. 2018-2020 жылдарға

арналған бюджет туралы заң осындай жобалар үшін РБ деңгейінде 1 727 млрд. теңге көлемінде шек қойды. МЖӘ жобалары туралы ақпарат бірыңғай ақпараттық дерекқорда жарияланады. http://kzppp.kz/projest_base) алайда МК, МРК қызметіне және МЖӘ жобаларына байланысты фискалдық тәуекелдер туралы шоғырландырылған ақпарат жарияланбайды. Бағалау - D.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-10 – Фискалдық тәуекелдер бойынша есептілік (M2)	C+		
10.1 Мемлекеттік корпорациялар мониторингі	C	Аудит телген жылдық қаржылық есептерді 8 ай ішінде мемлекеттік кәсіпорындардың көпшілігімен жариялайды. МК секторының қаржылық көрсеткіштері туралы шоғырландырылған есеп жарияланған.	Өзгерістер жоқ
10.2 Жергілікті билік органдарының (қосалқы ұлттық үкіметтердің) мониторингі	A	ЖАО-ның барлық операциялары қазынашылық жүйесі арқылы жүзеге асырылады, сондай-ақ тоқсан сайынғы есептілік орын алады. ЖАО кірістері мен шығыстары туралы шоғырландырылған есеп республикалық және ЖАО-ның барлық бюджеттерін біріктіретін мемлекеттік бюджеттің бөлігі ретінде жарияланады. Мемлекеттік қарыздағы ЖАО борышы шамамен 0,5% - ды құрайды және тоқсан сайын жарияланады.	Орындау көрсеткішін жақсарту: 2009 жылғы бағалау бақыланбайтын міндеттемелердің пайда болуы үшін мүмкіндіктердің болуы нәтижесінде төмендетілді, сондықтан бағалау C болды.
10.3. Шартты міндеттемелер және басқа да фискалдық тәуекелдер	D	Мемлекеттік кәсіпорындардың және МЖӘ жобаларының кепілсіз қарыз алуына байланысты тәуекелдер туралы ешқандай шоғырландырылған есептер дайындалмаған.	Жаңа параметр

2.4.10

2.4.11 PI-11 МЕМЛЕКЕТТІК ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫ БАСҚАРУ

Бұл көрсеткіш неғұрлым маңызды жобаларға назар аудара отырып, Үкімет тарапынан мемлекеттік инвестициялық жобаларды экономикалық бағалауды, іріктеуді, шығыстарды және мониторингті бағалайды. Оның төрт параметрі бұрын 2009 жылғы PEFA сыншарттарына енгізілген параметрлерге қарағанда мемлекеттік инвестицияларды басқарудың неғұрлым егжей-тегжейлі мәселелерін қарастырады. Бағалау М2 әдісімен жинақталады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-11.1 ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТАЛДАУ

Барлық маңызды, оның ішінде МЖӘ шеңберінде қаржыландырылатын инвестициялық жобалар Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 5 желтоқсандағы №129 бұйрығында баяндалған әдіснамаға сәйкес экономикалық бағалауға жатады. Бағалау үшін ұсынылған құжаттама жалпы күрделі шығыстардың толық негіздемесін, сондай-ақ жобаны іске асырудың ұсынылатын кестесін қамтуы тиіс. Бағалауды ҚР ҰЭМ МЖӘ орталығы жүргізеді, ол жеке институт ретінде жұмыс істейді, бірақ нәтижелерді жүйелі түрде жариялау жоқ. Бағалау-С.

D-11.2 ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫ ТАҢДАУ

Инвестициялардың басымдылығы Әлеуметтік-экономикалық дамудың мемлекеттік болжамына сәйкес белгіленеді, ол келешекке бес жылды қамтиды және жыл сайын жаңартылады. Жобаларды іріктеу үшін өлшемдерді қалыптастыратын стратегия мен басымдықтар көбінесе ел Президентінің әр жылдың басында жариялайтын жыл сайынғы Жолдауларымен айқындалады: негізгі басымдықтар экономикалық әртараптандыру, әлеуметтік даму (білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет, спорт), өңірлік даму, мемлекеттік қызметтердің сапасын арттыру, ауыл шаруашылығын дамыту және цифрлық экономика болып табылады. ҚР ҚМ жалпы қаржыландырудың бар-жоғын ескере отырып, бюджетке қандай жобалар енгізілуі тиіс екенін анықтайды. Бағалау-А.

D-11.3 ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАНЫҢ ҚҰНЫН ЕСЕПТЕУ

Бұл параметр бюджеттік құжаттамаға енгізілген инвестициялық жобалар бойынша ақпарат санына арналған. Бюджет кодексіне сәйкес бюджеттік құжаттама жыл сайын әрбір жоба бойынша келесі бюджеттік жыл және одан кейінгі екі жыл ішінде күрделі шығыстарға да, сондай-ақ кез келген ағымдағы шығыстарға да арналған шығыстарды қамтиды. Бірақ барлық жоба бойынша күрделі және жалпы шығындардың жалпы сомасы берілмейді, ол үшін PEFA оңтайлы бағасы талап етіледі. Әрбір жоба бойынша жалпы күрделі шығындар көрсетілмегендіктен, бұл С бағалауы үшін ең аз сыншарт болып табылады, бағалау - D.

D-11.4 ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРДЫҢ МОНИТОРИНГІ

Министрліктер тиісті жобалардың іске асырылуын бақылауды жүзеге асырады, ҚР ҚМ қаржылық мониторингке, ал ҚР ҰЭМ тиімділікті бағалауға жауап береді. Орындалу тиімділігіне кейбір бағалауларды қамтитын мерзімді жиынтық есептер үнемі дайындалады және Президентке ұсынылады, бірақ жарияланбайды. Есептер жарияланбайтын болғандықтан бағалау-С.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және
--------------------	--------------------	--------------------------------	---

			басқа факторлар
PI-11 - Мемлекеттік инвестицияларды басқару (M2)	C+		
11.1 Инвестициялық ұсыныстарды экономикалық талдау	C	Жобалар жарияланған өлшемдерге сәйкес жобаның кураторы болып табылатын министрліктен бөлек орган тарапынан бағаланады, бірақ нәтижелерді жүйелі түрде жариялау жоқ	Жаңа параметр
11.2 Инвестициялық жобаларды таңдау	A	Жобалар Президент белгілеген және Әлеуметтік-экономикалық дамудың тұрақты жаңартылатын болжамына енгізілген басымдықтарға сәйкес таңдалады	Жаңа параметр
11.3 Инвестициялық жобаның құнын есептеу	D	Бюджеттік құжаттама жалпы күрделі шығыстарды да, әрбір жобаны іске асырудың барлық кезеңіндегі жалпы шығыстарды да қамтымайды	Жаңа параметр
11.4 Инвестициялық жобалардың мониторингі	C	Жобалардың жалпы шығындары мен физикалық прогресінің мониторингі жүзеге асырылады, бірақ Президентке ұсынылатын шоғырландырылған жылдық есеп жарияланбайды	Жаңа параметр

2.4.12 PI-12 МЕМЛЕКЕТТІК АКТИВТЕРДІ БАСҚАРУ

Бұл көрсеткіш мемлекеттік активтерді басқаруды, олардың мониторингін, сондай-ақ оларды сатудың (иеліктен шығарудың) ашықтығын бағалайды. Оның үш параметрі M2 әдісіне сәйкес қосылады. Бұл көрсеткіш 2005 жылғы PEFA сыншарттары шеңберінде ішінара және жанама ғана қамтылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік береді. Мемлекеттік активтерді басқаруға қатысты саясат ҚР ҰЭМ Мемлекеттік активтерді басқару саясаты департаментінің қарамағында, ал іс жүзінде басқаруды ҚР ҚМ қарауындағы Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті (ММЖК) жүзеге асырады. Қамту: 12. параметрі: орталық үкімет. 12.2 параметрі: бюджеттік орталық үкімет. 12.3 параметрі: қаржылық активтерге арналған орталық үкімет және қаржылық емес активтерге арналған бюджеттік орталық үкімет. Кезең: соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-12.1 ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІНІҢ МОНИТОРИНГІ

Мемлекеттің қолда бар қаржы активтері туралы деректер ҚР ҚМ және ҚР ҰЭМ тиісті бөлімшелерінде бар. Қаржы активтерінің негізгі санаттары ҚРҰБ ресми резервтері, ҚРҰҚ активтері (негізінен сыртқы) және барлық түрдегі компаниялардағы мемлекеттің үлесі болып табылады. ҚРҰҚ және ҚРҰБ қаржы активтерінің нарықтық құны туралы ақпарат жыл сайын жарияланады. Алайда баланстық құнды жалпы бағалауға қатысты тиісті және келісілген тәсіл әлі әзірленбеген. Бұл активтер туралы жыл сайынғы жиынтық ақпарат жоқ, мұның өзінде "Самұрық-Қазына", "Бәйтерек" және "ҚазАгро" үш ірі ұлттық холдинг компаниялары туралы жалпы алғанда, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес келетін жылдық ақпарат қол жетімді. ҚР ҰЭМ ұсынған ақпарат осы холдинг компанияларының активтері (2017 жылдың соңына 29 993 млрд. теңге) компаниялардағы барлық мемлекеттік активтер құнының 86 пайызын құрағанын көрсетеді. Бағалау-В.

D-12.2 ҚАРЖЫЛЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕРДІҢ МОНИТОРИНГІ

Мемлекеттік қаржылық емес активтер тізілімі ҚР ҰЭМ құрған "Ақпараттық-есептеу орталығы" АҚ-да сақталады. Орталық және жергілікті атқарушы билік органдарының тікелей иелігіндегі активтерге қосымша, ол нарықтық экономикадан тыс қызмет көрсететін АҚ (мысалы, балабақшалар, медициналық клиникалар) ретінде құрылған 7 000 жуық мекеме туралы ақпаратты сақтайды. Кейбір ақпарат мемлекеттік кәсіпорындарды дамыту жоспарлары туралы ақпаратты, сатуға ұсынылатын мемлекеттік меншік туралы мәліметтерді және (жалға алушылар үшін) мемлекеттік мүлікті жалға алу және жалдау шарттары жөніндегі мәліметтерді қоса алғанда, ұйымның веб-сайтында көпшілікке қолжетімді. Алайда тізілімге енгізілген мемлекетке тиесілі барлық жерлер, ғимараттар және басқа да активтер туралы толық ақпарат кең жұртшылық үшін қол жетімді емес. ҚР ҚМ үшін "Эрнст энд Янг" (E&Y) компаниясы дайындаған IPSAS кемшіліктерін талдау тіркеліміндегі толықтық жағындағы елеулі кемшілікті, сондай-ақ тиісті бағалаудың жоқтығын көрсетті. Тіркелімнің толықтығы кез келген С немесе одан жоғары балл үшін қажет болғандықтан, бағалау - D.

D-12.3 АКТИВТЕРДІ ИЕЛІКТЕН ШЫҒАРУДЫҢ (САТУДЫҢ) АШЫҚТЫҒЫ

Активтерді сату Мемлекеттік меншік туралы заңмен реттеледі. ММЖК сату үшін кәсіпорындар мен басқа да активтер ұсынылатын кестені жариялайды. Өтінімдер сатып алушы мен сатушы арасындағы келісім жасау мүмкіндігін шектей отырып, электрондық түрде тіркелуі тиіс. Активтер үшін төленген бағалар мемлекеттік электрондық коммерция веб-сайтында жарияланады, бірақ сатып алушылар туралы ақпарат жарияланбайды, себебі заң оны коммерциялық құпия деп санайды. Бұл коммерциялық құпиялықты шектеу түсінігіне PEFA сыншарттары бойынша жол берілмейді. Бағалау-С.

Көрсеткіш/ Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
PI-12 Мемлекеттік активтерді басқару (M2)	- С		

12.1 Қаржы активтерінің мониторингі	В	Кәсіпорындардағы мемлекеттік үлестің қаржы активтері туралы деректер ҚР ҰЭМ-де және ҚР ҚМ жанындағы Мемлекеттік комитетте сақталады. Үш Негізгі холдинг компаниялардағы (Рi-10.1 қараңыз) құндық мәні жағынан барлық мемлекеттік холдингтердің көп бөлігін құрайтын активтер туралы ақпарат жарияланады.	Жаңа параметр
12.2 Қаржылық емес активтердің мониторингі	Д	Деректер ҚР ҚМ құрған "Ақпараттық-есеп орталығы" АҚ-да сақталады. Бірақ олардың бір бөлігі қарапайым азаматтарға қол жетімді, ал консультанттар жүргізген зерттеу олардың толық еместігін көрсетті.	Жаңа параметр
12.3. Активтерді иеліктен шығарудың ашықтығы	С	Сату Мемлекеттік меншік туралы заңмен реттеледі және ММЖК басқарады. Сату электрондық аукциондарда төленген бағаларды жариялай отырып жүргізіледі, бірақ сатып алушылар көрсетілмейді	Жаңа параметр

2.4.13 РІ-13 МЕМЛЕКЕТТІК БОРЫШТЫ БАСҚАРУ

Бұл көрсеткіш мемлекеттің ішкі және сыртқы борышын басқаруды және олар бойынша кепілдіктерді бағалайды. Ол тиімді және пәрменді тетіктерді қамтамасыз ету үшін басқарудың тиісті әдістерінің, есептік жазбалардың және бақылаудың болуын бағалайды. Көрсеткіш бойынша жиынтық бағалау үшін М2 бойынша параметрлерді бағалаудың агрегациясы қолданылады. Бірінші және екінші параметрлер сондай-ақ 2005 жылғы өлшемдер шеңберінде РІ-17-дегі (i) және (iii) параметрлер ретінде бағаланады. Қамту: 13.1 және 13.2 параметрлері-орталық үкімет. 13.3 параметрі-орталық үкімет. Кезең: 13.1 параметрі – бағалау сәтінде. 13.2 параметрі - соңғы аяқталған қаржы жылы. 13.3 параметрі - соңғы аяқталған үш жылға сілтеме жасай отырып, бағалау сәтінде.

Д-13.1 МЕМЛЕКЕТТІК БОРЫШ ПЕН КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША ЕСЕПКЕ АЛУ ЖӘНЕ ЕСЕПТІЛІК

Мемлекеттік борыш бойынша саясатқа жауапкершілік ҚР ҰЭМ (бюджеттің жалпы жағдайына және тиісінше, кез келген жаңа қарыз алудың санына жауапты ретінде) мен ҚР ҚМ (борышты нақты басқару мен қызмет көрсетуге жауапты ретінде) арасында бөлінеді. Жазбалар ҚР ҚМ және Қазақстан Республикасының Ұлттық банкінде (ҚРҰБ) сақталады, ол қарыз операцияларын жүзеге асырады және ішкі нарықта операцияларды басқарады және ай сайын салыстырып тексеру жүргізеді. Үкіметтік борышқа қосымша мемлекеттік борыш ҚРҰБ және барлық ЖАО борыштарын қамтиды. ҚМ мемлекет кепілдік берген борыштың есебін жүргізеді. 2018-2022 жылдарға арналған ҚР ҰЭМ дайындаған Әлеуметтік-экономикалық даму болжамында (ӘЭДБ) ұсынылған үкімет болжамы 2017 жылдың соңында ЖІӨ-нің 20,1 пайызы мөлшеріндегі үкіметтік борышты және ЖАО-ның ЖІӨ-нің 0,1 пайызы мөлшеріндегі борышын көрсетеді. Жалпы мемлекеттік қарыз ЖІӨ-нің 26,4 пайызын құрайды. Бұл сандар Дүниежүзілік банктің есептеріне сәйкес 2016 жылдың соңында ЖІӨ-нің 29,1 пайызы мөлшерінде бағаланған мемлекеттік холдинг компанияларының кепілсіз берешегін алып тастайды

(Рi-10 қараңыз). Борыштың көлемін, оған қызмет көрсетуді және ол бойынша операцияларды қамтитын мемлекеттік борыш көрсеткіштерінің толықтығы мен дәлдігіне күмән келтіруге негіз жоқ және тоқсан сайын ҚР ҚМ сайтында жарияланады (Бюджет кодексі (БК), 204-бап). 2009 жылғы РЕҒА есебі осы көрсеткіштің шеңберінен шығатын жеке сектордың сыртқы қарыздары туралы деректердің келісілуіне қатысты күмәндануына байланысты тиісті параметр үшін С бағасын берді. Бағалау-А.

D-13.2. МЕМЛЕКЕТТІК БОРЫШТЫ ЖӘНЕ КЕПІЛДІКТЕРДІ БЕКІТУ

Республикалық бюджет туралы жыл сайынғы заң мемлекеттік қарыз алу үшін жалпы шектеуді (БК 207-бабы) және кепілдіктер беруді (БК 214-бабы) белгілейді. Үкіметтік қарыз алуды ҚР ҚМ Үкімет белгілеген шарттарда жүзеге асырады (БК-ның 206-бабы). Қарыз алудың жылдық лимиттерін Парламент Бюджет процесі шеңберінде бекіткен. Қолданылатын рәсімдер Парламент, Үкімет, ҚР ҚМ, ҚР ҰЭМ және ҚРҰБ арасында борышты басқарудың әртүрлі аспектілері бойынша міндеттердің бөлінуін көрсетеді. ЖАО Үкіметтен ғана қарыз ала алады (Астана және Алматы қалалары облигациялар шығара алатынынан басқа), барлық жағдайларда бұл ҚР ҰЭМ белгілеген шектерде жүргізіледі (БК 210-бабы). Заң ҚР ҰЭМ мақұлдаған инвестицияларды қаржыландыру үшін басқа қарыз алушылар алған қарыздар бойынша Үкіметтің кепілдігін қарастырады; кепілдіктер ҚР ҚМ Үкімет белгілеген шарттарымен беріледі (БК 213-214 баптары). Кепілдіктерді беру құқығы іс жүзінде пайдаланылмаған, ал берешек сомасы өте аз. Бағалау-А.

D-13.3 МЕМЛЕКЕТТІК БОРЫШТЫ БАСҚАРУ СТРАТЕГИЯСЫ

Жыл сайын ҚР ҰЭМ ӘЭДБ дайындайды, онда мемлекеттік кәсіпорындардың сыртқы борышын ескере отырып, оның қолайлы деңгейін қамтамасыз ететін мемлекеттік борыш бойынша жалпы лимиттер белгіленеді. ҚР ҚМ стратегиялық жоспары мемлекеттік борышты басқару бойынша кейбір жалпы мақсаттарды қамтиды - ішкі және сыртқы қарыз алу арасындағы баланс, капиталдың ішкі нарығын дамыту, бірақ пайдаланылуы тиіс борыштық құралдардың түріне, сомасына, пайыздық ставкасына немесе өтеу мерзіміне қатысты ешқандай нақты тармақ жоқ. РЕҒА сыншарттарында көзделген борышты басқару стратегиясы осы элементтерді қамтуы тиіс. ҚР ҚМ ақпаратына сәйкес, Парламентке әрбір жылға арналған бюджет жобасымен бірге ұсынылатын жарияланбаған қосалқы материал (Рi-9 қараңыз) жүзеге асыруы көзделген қарыз алу түрлері туралы толық ақпаратты қамтиды, бірақ бұл параметр үшін С немесе одан жоғары кез - келген балл осы ақпаратты жариялауды талап етеді, сондықтан D бағасы.

Көрсеткіш/Параметр	2018 жылғы бағалау	2018 жылғы бағалау негіздемесі	2009 жылмен салыстырғандағы өзгерістер және басқа факторлар
Рi-13 Борышты басқару (M2)	В		
13.1 Мемлекеттік борыш пен кепілдіктер бойынша есепке алу және есептілік	А	ҚР ҚМ мен ҚРҰБ борыштық қағаздардың, борыш пен кепілдіктерге қызмет көрсетудің толық есебін жүргізеді, ал есептер	2009 жылдан бастап елеулі өзгерістер жоқ

		тоқсан сайын жарияланады	
13.2. Мемлекеттік борышты және кепілдіктерді бекіту	А	ҚР ҚМ қарыз алуды жүзеге асырады және Үкімет белгілеген шарттарда және жылдық бюджет туралы заңда белгіленген шекте кепілдіктер береді	Өзгерістер жоқ
13.3 Мемлекеттік борышты басқару стратегиясы	Д	Қолда бар және болжамды қарыз алуды қамтитын және тәуекел көрсеткіштерінің қолайлы дамуын көрсететін мемлекеттік қарызды басқару стратегиясы (мысалы: пайыздық ставкаларды қайта қаржыландыру сияқты) жарияланбайды	Жаңа параметр

2.5 IV - БӨЛІМ: САЛЫҚ-БЮДЖЕТ СТРАТЕГИЯСЫ ЖӘНЕ САЯСАТ МАҚСАТТАРЫНА СӘЙКЕС БЮДЖЕТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

2.5.1

2.5.2 PI-14 МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ФИСКАЛДЫҚ БОЛЖАУ

Бұл көрсеткіш елдің орнықты бюджеттік стратегияны әзірлеу және бюджет қаржыларының неғұрлым болжамдылығын қамтамасыз ету үшін, шешуші маңызы бар сенімді макроэкономикалық және фискалдық болжамдарды әзірлеу қабілетін өлшейді. Ол сондай-ақ үкіметтің экономикалық жағдайлардың ықтимал өзгерістерінің қаржылық салдарын бағалау қабілетін бағалайды. Ол үш параметрден тұрады және бағалауды біріктіру үшін M2 әдісін пайдаланады. Қамту: 14.1 параметрі - бүкіл экономика. 14.2 және 14.3 параметрлері – орталық үкімет. Кезең: аяқталған соңғы үш қаржы жылы.

D-14.1 МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ БОЛЖАУ

Үкімет ҚР ҰЭМ дайындаған Әлеуметтік-экономикалық даму болжамын (ӘЭДБ) бекітті және жариялады. Бұл құжат Қазақстан Республикасының экономикалық даму және бес жылдық кезеңге арналған экономикалық саясат параметрлерін айқындайды. Болжам жыл сайын стратегиялық және бағдарламалық құжаттар мен Қазақстан Республикасы Президентінің елдегі жағдай және елдің ішкі және сыртқы саясатының негізгі бағыттары туралы Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауын ескере отырып, жылжымалы негізде бес жылдық кезеңге әзірленеді. Болжам экономикалық дамудың ішкі және сыртқы жағдайларын; фискалдық саясатты қоса алғанда, бес жылдық кезеңге арналған экономикалық саясаттың мақсаттары мен міндеттерін; бес жылдық кезеңге арналған әлеуметтік-экономикалық даму көрсеткіштерінің болжамын қамтиды. Алайда, алда айтылғандай, PI-5 көрсеткішінің 6 элементін сипаттағанда, айырбас бағамы мен пайыздық мөлшерлемелер туралы жанама ақпарат қана бар. PEFA сыншарттарына сәйкес, С немесе одан жоғары бағалау үшін осы элементтердің екеуінің де болжамдары талап етіледі.

Болжам тұрақты негізде жаңартылады. 2016 және 2017 жылдары болжамдар жылына екі рет, ал 2018 жылы бір рет жаңартылды. Бюджет кодексіне сәйкес Болжам Парламентке ұсынылатын бюджеттік құжаттаманың бөлігі болып табылады.

Үкімет бекіткенге дейін Болжамды Республикалық бюджет комиссиясы (РБК) қарауы тиіс, оған Парламенттің әрбір палатасының екі өкілі, сондай-ақ Премьер-министр мен Үкімет мүшелері кіреді. Заңнамада Болжамды бекіткенге дейін тәуелсіз органның қарау талабы жазылмаған және мұндай шолу жүргізілмейді. Бағалау-D

D-14.2 САЛЫҚТЫҚ-БЮДЖЕТТІК БОЛЖАМДАР

ӘЭДБ бюджеттік саясат және индикаторлар жөніндегі тарауды қамтиды. Бұл тарауға республикалық және мемлекеттік (яғни Үкімет пен барлық ЖАО) бюджеттерді қамтитын үш жылға арналған фискалдық көрсеткіштердің болжамы енгізілген: кірістер (салықтық, салықтық емес, капиталдан түсетін кірістер, Ұлттық қордан алынатын трансферттер, бюджеттік несиелерді өтеу), жиынтық шығыстар және жалпы баланс (дефицит/профицит). Бұдан басқа, мұнайсыз бюджеттік балансы беріледі, бұл мұнайдан түсетін табыстың көп бөлігі түсетін ҚРҰҚ трансферттерінсіз балансы дегенді білдіреді. Сондай-ақ ҚРҰҚ үш жылға арналған кірістері мен шығыстарының және шоғырландырылған бюджеттің болжамдары бар, ол мемлекеттік бюджетті, ҚРҰҚ кірістері мен шығыстарын біріктіреді. Базалық жорамалдар туралы ақпарат келтірілген,

бірақ алдыңғы болжамда дайындалған бюджеттен негізгі ауытқулардың түсіндірмесі жоқ. Бағалау-В.

D-14.3 МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ СЕЗІМТАЛДЫҚТЫ ТАЛДАУ

ӘЭДБ елдің дамуына баламалы сценарийлердің әсерін, яғни оптимистік, базалық және пессимистік бағалауды қамтиды. 2018 - 2022 жылдардың болжамына сәйкес "Brent" маркалы мұнайдың бағасы мынаны құрайтын болады: оптимистік сценарийге сәйкес барреліне 55 АҚШ долларын, базалық сценарийге сәйкес барреліне 45 доллар және пессимистік сценарийге сәйкес барреліне 35 доллар құрайды. Үкімет мынадай негізгі тәуекелдерді анықтады: а) шикізатқа, оның ішінде мұнайға әлемдік бағалардың құбылмалылығы; б) макроэкономикалық көрсеткіштері дамушы елдерден капиталдың кетуіне әкелуі мүмкін АҚШ ақша-кредит саясаты мен пайыздық ставкалардың өзгеруі; в) Украинадағы, Сириядағы, Түркиядағы және Таяу Шығыстағы қолайсыз геосаяси жағдайды жалғасуы, бұл сыртқы сауда мен тікелей шетелдік инвестициялардың қайталама арналары арқылы қосымша тәуекелдерге әкелуі мүмкін.

Негізгі сценарий үш жылдық кезең үшін дайындалған егжей-тегжейлі макроэкономикалық болжамдармен және фискалдық көрсеткіштермен орталық болжам ретінде таңдалды. Мұның өзінде ӘЭДБ-де макроэкономикалық перспективалар мен фискалдық көрсеткіштерге әсер етудің сандық көрсеткіштерін көрсетпей, бірнеше ұсыныстармен балама сценарийлердің жалпы сипаттамасы ғана беріледі. Бағалау-С.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-14 Макроэкономикалық және фискалдық болжау (M2)	С		
(i) Макроэкономикалық болжау	D	ҚР ҰЭМ 5 жылға арналған әлеуметтік-экономикалық даму жоспарын дайындады, оны Үкімет мақұлдады және бюджет жобаларымен бірге Парламентке ұсынды. Болжамдар ешқандай тәуелсіз орган тарапынан қаралмаған. Болжамдар ЖІӨ өсімі мен инфляцияны қамтиды, бірақ айырбастау бағамы туралы жанама ақпаратты ғана және пайыздық мөлшерлемелер туралы ақпарат жоқ.	Жаңа параметр
(ii) Салықтық-бюджеттік болжамдар	B	Бюджеттік болжамдар 3 жылға алға дайындалды және болжамдар негізінде жатқан базалық болжамдармен бірге Парламентке	Жаңа параметр

		ұсынылды	
(iii) Макроэкономикалық сезімталдықты талдау	С	Бюджет болжамдарына баламалы макроэкономикалық сценарийлердің әсері туралы кейбір ақпарат беріледі	Жаңа параметр

2.5.3 РІ-15 САЛЫҚ-БЮДЖЕТ СТРАТЕГИЯСЫ

Бұл көрсеткіш нақты салық-бюджет стратегиясын әзірлеу және жүзеге асыру қабілетін талдайды. Ол сондай-ақ Үкіметтің бюджеттік мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған кірістер мен шығыстар саласындағы саясат жөніндегі ұсыныстардың фискалдық салдарларын әзірлеу және бағалау қабілетін өлшейді. Ол үш параметрден тұрады және бағалауды біріктіру үшін М2 әдісін пайдаланады. Қамту – орталық үкімет. Кезең: 15.1-соңғы аяқталған үш қаржы жылы. 15.2 және 15.3 параметрлері-соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-15.1 САЯСАТ САЛАСЫНДАҒЫ ҰСЫНЫСТАРДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ӘСЕРІ

Парламентке ұсынылған бюджеттік құжаттамаға түсіндірме жазба енгізілді, онда бюджет кезеңіне байланысты кірістер мен шығыстар жөніндегі саясат туралы барлық шешімдер ескерілді (3 жылға алдын ала). Түсіндірме жазбада мыналар қамтылған:

- бюджеттік бағдарламалардың тікелей нәтижелерін көрсетуді қоса алғанда, бюджеттік бағдарламалар мен бюджеттік кіші бағдарламалар контекстінде бюджет қаражатын жұмсау бағыттары туралы ақпарат;
- ағымдағы жағдайдың және бар проблемалардың қысқаша сипаттамасы;
- ұсынылған іс-шаралар мен саясаттың фискалдық әсерін қоса алғанда, тиімділіктің тиісті көрсеткіштерімен бірге стратегиялық жоспарларда көрсетілген мақсаттарға қол жеткізу үшін жағдайды жақсарту және проблемаларды шешу жолдарын сипаттау;
- бюджеттік бағдарламалар мақсаттарының және болжамды нәтижелердің сипаттамасы;
- бюджеттік бағдарламалардың тікелей нәтижелерін көрсетумен қоса, бюджеттік бағдарламалар мен бюджеттік кіші бағдарламалар контекстінде бюджет қаражатын жұмсау бағыттары туралы ақпарат;
- соңғы екі қаржы жылындағы бюджеттік бағдарламалардың іске асырылуы және қол жеткізілген тиімділік көрсеткіштері туралы ақпарат, сондай-ақ өткен кезеңге арналған жылдық бюджет туралы заңда бекітілген сомадан нақты шығыстардың ауытқуы туралы ақпарат (себептері, салдары) ;
- республикалық бюджет олардың жарғылық капиталын және/немесе бюджеттік несиелерін ұлғайтуға қаржы қаражатын беретін мемлекеттік кәсіпорындардың соңғы екі қаржы жылындағы қызметінің нәтижелері туралы ақпарат;

- өткен қаржы жылдарына республикалық бюджеттен бөлінген пайдаланылған қаражатты көрсететін іске асыру процесіндегі бюджеттік инвестициялық жобалар туралы ақпарат.

Түсіндірме жазба тек республикалық бюджетті ғана қамтиды және бюджеттен тыс қаражат пен бюджеттен тыс жүзеге асырылатын басқа да мемлекеттік қызметті қамтымайды. Түсіндірме жазба жарияланбайды, өйткені ақпараттың бір бөлігі құпия болып саналады.

Бұл 2009 жылы PEFA есебі үшін пайдаланылған өлшемдермен қамтылмаған жаңа параметр. Бағалау-А.

D-15.2 ФИСКАЛДЫҚ СТРАТЕГИЯНЫ ҚАБЫЛДАУ

Президенттің 2013 жылғы 20 маусымдағы № 590 Жарлығымен бекітілген "Қазақстан Республикасының жаңа бюджет саясаты туралы" тұжырымдама ұзақ мерзімді перспективаны, 2020 жылға дейінгі фискалдық саясатты әзірлеу мен іске асырудың негізгі қағидаттары мен тәсілдерін айқындайды және мемлекеттік қаржы саласындағы реформалардың толықтығын қамтамасыз етуге бағытталған. Тұжырымдама екі кезеңді қамтиды: бірінші кезең (2014-2017 жж.) - бюджет балансын, сондай-ақ бюджеттің тиімділігін қамтамасыз ету үшін база құру; екінші кезең (2018-2020 жылдар) - мемлекеттік қаржының тұрақтылығын нығайту. Осы тұжырымдаманы іске асырудан күтілетін нәтижелер - мемлекеттік қаржының тұрақтылығы, бюджеттік инвестицияларды қоса алғанда, бюджеттік шығыстардың тиімділігін арттыру, экономикаға жеке инвестициялардың неғұрлым жоғары деңгейі, Жергілікті атқарушы органдардың тиімділігін арттыру және тұрақты экономикалық өсу үшін қолайлы жағдайлар жасау. Тұжырымдама мемлекеттік қаржының барлық аспектілерін қамтиды. Ол бюджет дефициті (мұнайға қатысты емес дефицитін қоса алғанда) және мемлекеттік борыш деңгейі сияқты кейбір сандық мақсаттарды белгілейді. Ол 2016 жылы қабылданған ҚРҰҚ қаражатын қалыптастыру және пайдалану тұжырымдамасымен толықтырылады, ол көлемі жыл сайын қысқаруы тиіс бюджетке жыл сайынғы кепілді трансферттердің көлемін белгілейді. Сондай-ақ ҚРҰҚ қаражатын қалыптастыру және пайдалану тұжырымдамасы қордың активтері ЖІӨ-нің 30 пайызынан төмен болмауға тиіс екенін белгілейді.

Жоғарыда көрсетілген тұжырымдама фискалдық саясат қағидаттарын қамтамасыз еткен кезде, жылжымалы негізде жыл сайын жаңартылып отыратын мемлекеттік ӘӘДБ фискалдық стратегияны және алдағы үш жылға арналған фискалдық параметрлерді айқындайды. Бюджет туралы жылдық заңға арналған шығыстар лимиттері мен сметалар тұжырымдамаға толық сәйкес келетін осы фискалдық параметрлер негізінде дайындалды. Бағалау-А.

D-15.3 ҚАРЖЫЛЫҚ НӘТИЖЕЛЕР БОЙЫНША ЕСЕПТІЛІК

Үкімет өткен күнтізбелік жыл үшін бюджеттің атқарылуы туралы есеп дайындайды және оны Парламентке 20 сәуірге дейін ұсынады. Бұл мерзімдер 2017 жылға қатысты 2018 жылы сақталған. Ілеспе түсіндірме жазбаға экономикалық жағдай және тиісті кезең үшін ӘӘДБ-де бекітілген мақсаттардан ауытқулар туралы түсіндірмелері бар фискалдық саясаттың негізгі бағыттары туралы талдамалық ақпарат, сондай-ақ өткен қаржы жылындағы жылдық бюджет туралы заңның орындалуы туралы егжей-тегжейлі ақпарат енгізілген. Дегенмен, ауытқуларды жою үшін Үкімет жоспарлаған қандай да бір іс-әрекеттер туралы ешқандай ескерту жоқ. Түсіндірме жазба ҚР ҚМ веб-сайтында жарияланады.

Белгіленген рәсімдер негізінде Парламент әрбір жылдың маусым айының соңына дейін бюджеттің атқарылуы туралы есепті қарайды және бекітеді. Содан кейін, Парламент келесі қаржы жылына арналған бюджет жобасын қарау кезінде бюджеттің атқарылуы туралы есепті қабылдау барысында дайындалған ұсынымдарды назарға алады. Бағалау-В.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-15 Салық-бюджет стратегиясы (M2)	A		Жаңа көрсеткіш
15.1 Саясат саласындағы ұсыныстардың қаржылық әсері	A	Парламентке ұсынылған бюджеттік құжаттама алдағы бюджет жылына және келесі екі қаржы жылына кірістер мен шығыстар туралы шешімдердің әсерін қамтыды	Жаңа параметр
15.2 Фискалдық стратегияны қабылдау	A	Әлеуметтік және экономикалық даму жоспары 3 жылға арналған қаржылық стратегия туралы тарауды қамтыды. Бұл жоспарларды Үкімет мақұлдады және Парламентке бюджет жобасымен бірге ұсынылды	Жаңа параметр
15.3 Қаржылық нәтижелер бойынша есептілік	B	Үкіметтің келесі жылға арналған бюджетті ұсынудан 2 ай бұрын Парламент бекіткен бюджеттің атқарылуы туралы есептері фискалдық стратегияны іске асырудағы прогресс туралы ақпаратты қамтиды	Жаңа параметр

2.5.4 PI-16 ШЫҒЫСТАРДЫ БЮДЖЕТТЕУДЕГІ ОРТА МЕРЗІМДІ ПЕРСПЕКТИВА

Бұл көрсеткіш орта мерзімді бюджеттің шекті лимиттері шеңберінде орта мерзімді перспективаға арналған шығыстар жоспарлануын бағалайды. Ол сондай-ақ жылдық бюджеттердің орта мерзімді бюджеттік бағалауларға қаншалықты негізделгенін және орта мерзімді бюджеттік сметалар мен стратегиялық жоспарлардың келісу дәрежесіне қарастырады. Ол төрт параметрден тұрады және бағалауды біріктіру үшін M2 әдісін пайдаланады. Жабу: бюджеттік орталық үкімет. Кезең: 16.1, 16.2 және 16.3 параметрлері - заңнамалық органға ұсынылған соңғы бюджет. 16.4 параметрі - "Соңғы

орта мерзімді бюджет " соңғы аяқталған қаржы жылы үшін заңнамалық орган бекіткен бюджетке жатады және "ағымдағы орта мерзімді бюджет " ағымдағы қаржы жылына арналған заңнамалық орган бекіткен бюджетке жатады.

D-16.1 ОРТА МЕРЗІМДІ ШЫҒЫСТАР ЖОБАЛАРЫ

Бюджет кодексіне сәйкес жоспарланған бюджеттік кезең ағымдағы жылдан кейінгі үш жылды құрайды. Министрліктер (бюджет әкімшілері) жоспарлы кезеңге арналған бюджеттердің жобаларын дайындауы және оларды ҚР ҚМ ұсынуы тиіс, ол өз кезегінде оларды талдайды және Үкімет бекіткенге дейін РБК-ға ұсынады. Бюджет әкімшілері әкімшілік, функционалдық және бағдарламалық сыныпнамалар бойынша шығыстар сметасын құрауы тиіс. Үкіметке және Парламентке ұсынылған бюджеттік құжаттамада экономикалық сыныптама жоқ. Бюджетті Парламент бекіткеннен кейін әкімшілер ҚР ҚМ-не әкімшілік, функционалдық, бағдарламалық және экономикалық сыныпнамаларға сәйкес жылдық қаржылық жоспарларды ұсынуы тиіс. Қаржы жылы ішінде Парламенттің жылдық бюджетті өзгертуі (нақтылауы) нормативтік практика болып табылады, бірақ кейінгі екі жылдағы сандар өзгеріссіз қалады. Бағалау-С.

D-16.2 ШЫҒЫСТАР БОЙЫНША ОРТА МЕРЗІМДІ ШЕКТІ ЛИМИТТЕР

ҚР ҚМ министрліктер бюджеттік өтінімдерді әзірлемес бұрын әрбір министрлік пен ведомство (бюджет әкімшісі) үшін шығыстардың шекті лимиттерін айқындайды. Шығыстар лимиттері алдын ала үш жылды қамтиды және әр жылдың мамыр айының басында әкімшілерге жеткізіледі.

Саяси басшылық бюджетті қалыптастыру процесіне белсенді қатысады. Республикалық бюджет комиссиясы (РБК) бюджетті қалыптастыру процесіне бастапқы кезеңнен қатысады. РБК шығыстардың жиынтық шекті лимиттерін, сондай-ақ ҚР Қаржы министрлігі әкімшілерге ұсынғанға дейін әрбір бюджет әкімшісі үшін лимиттерді бекітуі тиіс.

Премьер-министр РБК төрағасы болып табылады. РБК-ның басқа мүшелерін негізгі министрлер (қаржы, ұлттық экономика, әділет, инвестициялар және даму, Ұлттық Банк төрағасы), сондай-ақ Парламенттің әрбір палатасының екі тиісті комитеттерінің төрағалары құрайды. ҚР ҚМ РБК хатшылығы ретінде әрекет етеді.

РБК мыналарды атқарады:

- Елдің әлеуметтік-экономикалық даму болжамын қарастырады және алдын ала бекітуді жүзеге асырады,
- Республикалық бюджеттік бағдарламалардың әкімшілері үшін шығыстар лимиттерін бекітеді,
- Жоспарлы кезеңге арналған республикалық бюджет жобасының параметрлерін қарастырады,
- Кірісті қысқартатын немесе республикалық және жергілікті бюджеттердің және ҚРҰҚ кірістерін қысқартатын және шығыстарын арттыратын жаңа заңнама бойынша ұсыныстарды талдайды,
 - Республикалық бюджетке өзгерістер енгізу туралы ұсыныстарды қарайды,
 - Бюджеттің мониторингі мен бағалау нәтижелерін қарастырады.

РБК отырыстарының кестесін Комиссия бекітеді.

Бұл жаңа параметр 2009 жылы алдыңғы PEFA бағалауында пайдаланылатын өлшемдермен қамтылмаған. Бағалау-А.

D-16.3 СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЖОСПАРЛАР МЕН ОРТА МЕРЗІМДІ БЮДЖЕТТЕРДІҢ КЕЛІСІЛУІ

Нормативтік база мен ағымдағы тәжірибеге сәйкес әрбір министрлік пен ведомство өзінің бес жылдық стратегиялық жоспарын үш жылдық аралықпен жаңартуы тиіс. Стратегиялық жоспарлар ұлттық стратегиялық және бағдарламалық құжаттар мен үкіметтік ӘЭДБ негізінде дайындалды. Стратегиялық жоспар министрлік қызметінің стратегиялық бағыттарын, міндеттері мен көрсеткіштерін айқындайды. Министрліктің/ведомствоның стратегиялық жоспарын министр/ведомство басшысы бекітеді және ҚР ҰЭМ-мен келісілуі тиіс. Ағымдағы шығыстарды да, үш жылға алдын ала күрделі шығыстарды да қамтитын бюджеттік бағдарламалар стратегиялық жоспарлар негізінде әзірленуге тиіс. Осылайша, стратегиялық жоспарларға арналған шығыстар бюджеттік бағдарламалармен келісіледі.

Стратегиялық жоспарлар бюджеттік құжаттаманың бөлігі болып табылады және Парламентке ұсынар алдында ҚР ҰЭМ мен ҚР ҚМ тарапынан қайта қаралуы және келісілуі тиіс. ҚР ҰЭМ стратегиялық жоспарлардың ӘЭДБ-мен және басқа да ұлттық бағдарламалық құжаттармен келісілуіне талдау жасайды. ҚР ҚМ бюджеттік шектеулер мен шекті лимиттерді ескере отырып, орта мерзімді бюджеттік шығыстардың және стратегиялық жоспарларды іске асыруға арналған шығыстар мен қаржы ресурстарының сәйкестігін тексереді. Әрбір жылдың бюджеті қабылданғаннан кейін, стратегиялық жоспарлар бюджетке сәйкес бір ай ішінде қайта қаралуға және келесі он күн ішінде жариялануға тиіс.

Министрліктің стратегиялық жоспарларын іске асыру үшін жыл сайын бір жылға арналған жедел жоспарды әзірлейді және бекітеді. Жедел жоспар министрліктің ағымдағы қаржы жылындағы нақты қызмет түрлерін, жауапты орындаушыларды және өзінің стратегиялық жоспарына сәйкес министрлік қызметінің бекітілген мақсаттарына, міндеттері мен көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін осы іс-шараларды іске асыру мерзімдерін қамтитын құжат болып табылады.

2009 жылғы PEFA бағалауында тиісті параметр салалық стратегияларда және орта мерзімді бюджеттік болжамдарда қаржы ресурстары арасындағы өзара байланыстың болмауына байланысты "D" деңгейінде бағаланды. 2008 жылдан бастап бюджеттік болжамдарға толық сәйкес келетін стратегиялық жоспарларды әзірлеу және бекіту практикасы бар. Бағалау-А.

D-16.4. ӨТКЕН ЖЫЛДЫҢ БОЛЖАМДАРЫМЕН БЮДЖЕТТЕРДІҢ КЕЛІСІЛУІ

Тұрақты экономикалық жағдай кезінде фискалдық жоспарлау инвестициялар үшін жайлы жағдайларды қамтамасыз етеді, ал ағымдағы бағдарламалар болжамды түрде және үш немесе одан да көп жылды қамтитын белгілі бір қаржылық шеңберлер шегінде ұлғайту немесе төмендету жағына түзетілуі мүмкін. Тұрақсыздау жағдайларда қаржылық шеңберлерді түзету қажет болуы мүмкін, ал нақты функцияларға қаржы бөлу саяси және басқа да факторларды ескере отырып, қайта қаралуы тиіс. 3.8-кестеден көрініп тұрғандай, 2018 жылға арналған бюджеттің жалпы қаржылық шеңберлері (шығыстары) денсаулық сақтау және ЖАО-ға трансферттер (2017 жылы елеулі түрде ұлғайған), сондай-ақ 2018 жылы мемлекеттік борыш пен көлікке қызмет көрсету жөніндегі шығыстарға көбірек қаржыландыруды ұсына отырып, 2017 және 2018

жылдарға арналған бюджетте ұлғайту жағына түзетілді. Керісінше, әлеуметтік қорғау үлесі номиналды мәнде өзгеріссіз қалды, алайда шығыстардың жалпы сомасындағы үлес салмағы төмендеді. Консультациялар барысында 2018 жылға арналған бюджет жобасымен бірге Парламентке ұсынылған түсіндірме (жарияланбаған) жазба 2018 жылы түрлі функцияларды орындауға берілген қаражат бойынша өткен жылғы бюджетпен салыстырғанда ағымдағы бюджетте кейбір өзгерістердің белгілі бір түсіндірмесін қамтитыны хабарланды. Бағалау-С

М-кесте: 2016, 2017 және 2018 жылдар бюджеттерінің жобаларында ұсынылған шығыстар

Мемлекеттік функция	Бюджет 2016		Бюджет 2017		Бюджет 2018	
	млрд. теңге	Шығындар жиынтығы нан %	млрд. теңге	Шығындар жиынтығы нан %	млрд. теңге	Шығындар жиынтығы нан %
Жалпы сипаттағы мемлекеттік қызметтер	334	4,4	383	4,7	386	4,3
Қорғаныс	364	4,8	408	5,0	519	5,8
Қоғамдық тәртіп	415	5,5	453	5,6	540	6,0
Білім	421	5,6	337	4,1	383	4,3
Денсаулық сақтау	774	10,3	1017	12,5	1067	11,9
Әлеуметтік қорғау	2543	33,8	2411	29,7	2614	29,2
ТКШ	66	0,9	85	1,0	178	2,0
Мәдениет, спорт, туризм	80	1,1	85	1,0	121	1,3
Отын-энергетика кешені және жер қойнауын пайдалану	47	0,6	49	0,6	70	0,8
Ауыл, су, орман шаруашылығы	130	1,7	160	2,0	184	2,1
Өнеркәсіп, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі	7	0,1	8	0,1	9	0,1
Көлік және коммуникация	366	4,9	382	4,7	549	6,1
Басқасы	544	7,2	282	3,5	171	1,9
Борышқа қызмет көрсету	433	5,8	490	6,0	600	6,7
Трансферттер	992	13,2	1573	19,4	1573	17,5

Жиынтық шығыстар.	7516	100	8126	100	8966	100
-------------------	------	-----	------	-----	------	-----

Қайнар көзі: 2016-2018 жж., 2017-2019 жж., 2018-2020 жж. бюджет туралы жылдық заңдар.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
Pi-16 Шығыстарды бюджеттеудегі орта мерзімді перспектива (M2)	В		
16.1 Орта мерзімді шығыстар жобалары	С	Бюджеттік құжаттамада әкімшілік, функционалдық және бағдарламалық сыныпнамалар бойынша бөле отырып, 3 жылға алға жоспарланған шығыстар сметасы ұсынылған. Экономикалық сыныптама жоқ	Жаңа параметр
16.2 Шығыстар бойынша орта мерзімді шекті лимиттер	А	Республикалық бюджеттік комиссия министрліктер бюджеттерінің егжей-тегжейлі жобаларын әзірлегенге дейін 3 жылға бюджеттік бағдарламалар әкімшілеріне арналған жиынтық шығыстар мен лимиттерді бекітті	Жаңа параметр
16.3 Стратегиялық жоспарлар мен орта мерзімді бюджеттердің келісілуі	А	Министрліктердің орта мерзімді стратегиялық жоспарлары ҚР ҰЭМ белгілеген шеңберде дайындалды. Стратегиялық жоспарлар орта мерзімді бюджеттік болжамдарға сәйкес келеді.	2008 жылдан бастап әрбір министрлік үшін стратегиялық жоспар іске асырылды
16.4 Өткен жылдың болжамдарымен бюджеттердің келісілуі	С	2018 жылға арналған шығыстар жөніндегі болжамдардағы кейбір өзгерістердің 2018 жылға арналған осындай болжамдармен салыстырып түсіндіруі 2017 жылғы бюджетте бар.	Жаңа параметр

2.5.5 PI-17: БЮДЖЕТТІ ДАЙЫНДАУ ПРОЦЕСІ

Бұл көрсеткіш саяси басшылықты қоса алғанда, бюджетті дайындау процесіне тиісті мүдделі тараптардың қатысу тиімділігін және бұл қатысу реттелген және уақтылы

болып табылатыны өлшейді. Ол үш параметрден тұрады және бағалауларды қосу үшін М2 әдісін қолданады. Қамту: бюджеттік орталық үкімет. Кезең: 17.1 және 17.2 параметрлері - заңнамалық органға ұсынылған соңғы бюджет. Параметр 17.3-аяқталған соңғы үш қаржы жылы.

D-17.1 БЮДЖЕТТІК КҮНТІЗБЕ

Бюджетті қалыптастыру процесі және бюджеттік күнтізбе бюджет заңнамасында қарастырылған және тұжырымдалған (Бюджет кодексі, Үкіметтің 24.08.2017 ж. № 502 "Республикалық бюджет жобасын дайындау қағидалары" қаулысы). Нормативтік актілерде келесі негізгі мерзімдер белгіленген:

- 15 сәуірден кешіктірмей ҚР ҰЭМ Республикалық бюджеттік комиссияның (РБК) мақұлдауына Әлеуметтік-экономикалық дамудың 5 жылға арналған жоспарын, 3 жылға арналған біріктірілген бюджет параметрлерін (негізгі түрлері бойынша кіріс, шығыстар, бюджеттік баланс) ұсынады.
- ҚР ҚМ 1 мамырға дейін бағдарлама әкімшілері үшін РБК бекіткен шығыстар бойынша бюджеттік лимиттерді ұсынады.
- 15 мамырға дейін бағдарлама әкімшілері: егжей-тегжейлі бюджеттік ұсыныстарды (сметаларды) және 3 жылға арналған бағдарламаны және ҚР ҚМ-не 5 жылға арналған стратегиялық жоспарларды, ҚР ҰЭМ-не стратегиялық жоспарлар мен бюджеттік бағдарламаларды ұсынады.
- 1 тамызға дейін РБК консультациялары мен ұсынымдары негізінде бағдарламалар әкімшілері мыналарды ұсынады: ҚР ҚМ - не - қайта қаралған стратегиялық жоспарларды, бюджеттік бағдарламалар мен бюджеттерді, ҚР ҰЭМ-не-қайта қаралған стратегиялық жоспарлар мен бюджеттік бағдарламаларды.
- ҚР ҚМ 15 тамыздан кешіктірмей бюджет жобасын Үкіметке және Есеп комитетіне ұсынады.
- 1 қыркүйектен кешіктірмей Парламентке жылдық бюджет жобасын ұсынады.

Тұтастай алғанда, Үкімет бюджеттік күнтізбені нақты сақтайды, алайда кейбір министрліктер, департаменттер мен агенттіктер ҚР ҚМ-не бюджеттік өтінімдерді берудің шекті мерзімдерін сақтамауы немесе дайындалған құжаттардың сапасы қолданыстағы талаптарға толық сәйкес келмеуі мүмкін. 2016 жылы ҚР ҚМ толық есептеулердің болмауына және бюджет заңнамасының талаптарына сәйкес келмеуіне байланысты бюджеттік өтінімдерді төрт бюджет әкімшілеріне (Ауыл шаруашылығы министрлігіне, Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігіне, Білім министрлігіне, Ұлттық экономика министрлігіне) қайтарған жағдай болды. Жағдай 2009 жылы РЕҒА бағалауынан кейін өзгерді. 2007 жылғы бюджеттік күнтізбеге сәйкес экономика және бюджеттік жоспарлау министрлігі (ЭБЖМ) (бюджетті дайындауға жауапты министрлік ретінде) ағымдағы бағдарламалар үшін ең жоғары шекті шығыстарды 10 мамырға дейін, ал инвестициялық жобалар тізімін 23 мамырға дейін МДА - ға жеткізді. МДА 2017 жылғы 1 маусымнан кешіктірмей ЭБЖМ-ге өзінің бюджеттік өтінімдерін ұсынуы тиіс болатын, ал бұл оларда ағымдағы бағдарламалар бойынша шығыстарға бюджеттік өтінімдерді дайындау үшін үш апта және инвестициялық жобаларды дайындау үшін бір ғана апта болғанын білдіреді.

2009 жылдан бастап ҚР ҚМ шекті лимиттерді дайындауға және МДА-ға жеткізуге жауапты болды. Сондай-ақ бюджеттік күнтізбеге өзгерістер енгізілді. ҚР ҚМ шекті лимиттерді бюджеттік әкімшілерге 1 мамырдан кешіктірмей жеткізуі тиіс, бюджет

(министрлік) әкімшілері толық бюджеттік сметаларды ҚР ҚМ-не 15 мамырдан кешіктірмей ұсынуы тиіс. Осылайша, бюджет жобаларын дайындау үшін министрліктерде тек 2 апта ғана бар, бұл олардың сапасының нашарлауына әкеп соғуы мүмкін. Алайда, өзгерістер ҚР ҚМ, ҚР ҰЭМ және РБК бюджет және талдау бойынша кейінгі консультациялары үшін қосымша 15 күнді қарастырады. Бюджеттік лимиттер базалық шығыстар үшін де, жаңа бастамаларға арналған шығыстар үшін де белгіленеді. Базалық шығыстар іске асыру процесіндегі инвестициялық жобаларды аяқтауды қоса алғанда, қолданыстағы бағдарламалардың ағымдағы шығыстарын жабады, ал жаңа бастамаларға арналған шығыстар жаңа бюджеттік бағдарламаларда баяндалған әлеуметтік-экономикалық даму үшін жаңа басымдықтарды қаржыландыруды көздейді.

Бюджеттік күнтізбеде осы параметр бойынша В бағасын беру үшін, PEFA өлшемдеріне сәйкестігіне қажетті бюджеттік өтінімдерді дайындау үшін кем дегенде төрт апта қарастырылмағандықтан, С бағасы қойылды.

D-17.2 БЮДЖЕТТІ ДАЙЫНДАУ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҚ

Бюджет кодексі және "Бюджеттік өтінімді жасау және ұсыну қағидалары " (Қаржы министрінің 2014 жылғы 24 қарашадағы №511 бұйрығымен бекітілген) бюджет бойынша өтінімдер мен шығыстар сметалары бойынша барлық талаптарды, нысандарды және басқа да тиісті құжаттаманы айқындайды, оларды бюджеттер әкімшілері әзірлеуі және ҚР ҚМ-не ұсынуы тиіс. Ережелер жан-жақты және түсінікті.

Бюджет әкімшілеріне арналған шығыстар лимиттерін оларды ҚР Қаржы министрлігі әр жылдың мамырына дейін бергенге дейін Премьер-министрдің төрағалық етуімен Парламент өкілдерін және негізгі министрлерді қамтитын РБК бекітеді (Pi-16.2 қараңыз). Жоғарыда 17.1-де атап өтілгендей, шығыстардың лимиттері үш жылға алға белгіленеді және базалық шығыстарды да, сондай-ақ жаңа бастамаларға арналған шығыстарды да қамтиды. Бағалау-А.

D-17.3 БЮДЖЕТТІҢ ЖОБАЛАРЫН БИЛІКТІҢ ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ ОРГАНЫНА ҰСЫНУ

Бұл параметрде атқарушы билік ұсынған сәттен бастап заң шығарушы билік өкілдерінің бюджет жобаларын қарауы үшін заңнамада бөлінетін уақыт қарастырылады. А бағасын алу үшін заң шығарушы органның жыл соңына дейін кемінде екі ай болуы қажет. Бюджет кодексіне сәйкес, бюджет жобасын 1 қыркүйекке дейін, яғни жылдың соңына дейін төрт ай бұрын ұсыну қажет. 2016, 2017 және 2018 жылдарға арналған бюджет жобалары тиісінше 29 тамызда, 31 тамызда және 31 тамызда ұсынылды. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-17: Бюджетті дайындау процесі (M2)	B+		
(i) Бюджеттік күнтізбе	C	Нақты жылдық бюджеттік күнтізбе бар, бірақ бюджеттік өтінімдерді дайындау үшін МДА -да 4 аптадан аз уақыт бар.	PEFA алдыңғы бағалау командасы бюджеттік өтінімдерді дайындау үшін 4 аптадан аз уақыт болғанын мойындады. Дегенмен, олар МДА өз өтінімдерін уақытында аяқтай алды және бұл ұсынылған бюджеттердің сапасына әсер етпеді деген мәлімдемеге негізделген "B" бағасын берді. Бюджет заңнамасында кейбір өзгерістер болды. Сарапшылардың салалық министрліктермен кездесуі кезінде олар сапалы егжей-тегжейлі бюджеттерді дайындау үшін уақыт жеткіліксіз екенін растады
(ii) Бюджетті дайындау жөніндегі басшылық	A	РБК бекіткен шекті лимиттері бар бюджеттік өтінімді дайындау бойынша жан-жақты және нақты басшылықты МДА ұсынады.	Өзгерістер жоқ
(III) Бюджеттің жобаларын биліктің заң шығарушы органына ұсыну	A	Соңғы үш жыл ішінде бюджеттер Парламентке 1 қыркүйекке дейін ұсынылды, бұл қарау және бекіту үшін жеткілікті уақытты қамтамасыз етті	Жаңа параметр

2.5.6 PI-18: БИЛІКТІҢ ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ ОРГАНЫНЫҢ БЮДЖЕТТЕРДІ ҚАРАУЫ

Бұл көрсеткіш бюджетті заңнамалық бақылаудың сипаты мен дәрежесін бағалайды. Онда заң шығарушы органның жылдық бюджетті қаншалықты мұқият зерделейтіні, талқылайтыны және бекітетіні, оның ішінде заңнамалық бақылау рәсімдері қаншалықты жақсы белгіленгені және сақталатыны қарастырылады. Көрсеткіш сондай-ақ заңнамалық биліктің алдын ала мақұлдауынсыз жыл ішінде бюджетке түзетулер енгізу үшін ережелердің болуын бағалайды. Ол төрт параметрден тұрады және бағалауды біріктіру үшін М1 әдісін пайдаланады. Жабу: бюджеттік орталық үкімет. Кезең: 18.1, 18.2 және 18.4 параметрлері-соңғы аяқталған қаржы жылы. Параметр 18.3: аяқталған соңғы үш қаржы жылы.

D-18.1. ПАРЛАМЕНТТІҢ БЮДЖЕТТІ ЕГЖЕЙ-ТЕГЖЕЙЛІ ҚАРАУЫ

Парламент өз өкілдерінің РБК-ға қатысуы арқылы бюджеттерді қалыптастырудың бастапқы сатыларына қатысады, ол ҚР ҚМ-нің министрліктерге әр жылдың мамырына дейін белгілейтін шекті бюджеттік "лимиттерін" бекітеді. Бюджет кодексіне сәйкес бюджет жобаларын Үкімет Парламентке әрбір жылдың 1 қыркүйегіне дейін ұсынады.

Парламент сондай-ақ Есеп комитетінің алдын ала бағасын (қорытындысын) алады, ол бюджет жобасын және РБ шығысындағы басымдықтарды, бюджеттік шығыстардың Үкіметтің әлеуметтік-экономикалық даму жөніндегі басымдықтарымен келісілуін, сондай-ақ өткен қаржы жылындағы Үкімет бюджетінің атқарылуы туралы есеп бойынша ЕК бұрын дайындаған ескертулері мен ұсынымдарының қаншалықты ескерілетіні қамтиды (Мемлекеттік бақылау және қаржылық бақылау туралы заң, 27-бап).

Парламентке ұсынылатын бюджет туралы заң жобасы бойынша құжаттама мыналарды қамтиды: (i) алдағы 3 жылға арналған орта мерзімді салық-бюджет саясатын және біріктірілген бюджеттік көрсеткіштерді қамтитын алдағы 5 жылға арналған әлеуметтік-экономикалық даму жоспары; (ii) кірістердің (санаттар, сыныптар және кіші сыныптар бойынша) және шығыстарды (функционалдық топтар, бюджеттік бағдарламалар әкімшілері және бюджеттік бағдарламалар бойынша бөле отырып) егжей-тегжейлі бағалауды; (iii) министрліктер әзірлеген стратегиялық жоспарлар мен бюджеттік бағдарламалардың жобаларын; (iv) соңғы екі жылдағы және ағымдағы жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша мемлекеттік борыш туралы мәліметтерді; (v) соңғы екі жылдағы нысаналы трансферттердің пайдаланылуы туралы ақпаратты; (vi) түсіндірме жазбаны. Парламент бюджетке қатысты құжаттаманы, сондай-ақ ҚРҰҚ-ның РБ-ке трансферттерін қарайды. Бюджеттің кірістері мен шығыстарына ҚР ҰҚ-нан берілген және оған салынған барлық трансферттер кіреді. Бағалау-А.

D-18.2 БЮДЖЕТТІ ҚАРАСТЫРУ БОЙЫНША ЗАҢНАМАЛЫҚ РӘСІМДЕР

Парламенттің бюджет жобасын қарау мен бекітуді реттейтін рәсімдері Қазақстан Республикасының Конституциясына, Қазақстан Республикасы Парламентінің қаулысына, Мәжіліс пен Сенат туралы ережеге және Бюджет кодексіне негізделген. Бұл нормативтік актілер 2009 жылы РЕФА-ның соңғы бағалауынан кейін өзгертілді. Өзгерістер бюджеттік аспектілерді қоса алғанда, түрлі мәселелерге байланысты болды. Парламент бюджет туралы заң жобасын Үкіметтен 1 қыркүйектен кешіктірмей алады. Бюджет жобасын Парламент комитеттері егжей-тегжейлі қарайды, процесті Мәжіліс пен Сенаттың бюджет және қаржы жөніндегі комитеттері үйлестіреді, олардың өкілдері Үкіметпен консультацияларды басқарады. Бюджет кодексінің 72-бабы бюджет жобасын Парламентте қарау мен бекіту 1 желтоқсанға дейін аяқталуын талап етеді, бұл іс жүзінде сақталады.

Бюджет Мәжілістің жекелеген отырыстарында, содан кейін Сенатта қабылданады. Екі палатаның барлық тұрақты комитеттері бюджет жобасы бойынша өз қорытындыларын ұсынады. Парламентте талқылаулар мен консультациялар РБ шығыстарының жалпы сомасы шегінде бюджеттік бағдарламалар арасында кейбір қайта бөлуге әкелуі мүмкін. Бұл өлшем үшін бағалау қоғамдық тыңдаулар мен бюджет жобасы бойынша консультациялар өткізуді талап етеді. Қолданыстағы нормативтік базада мұндай норма жоқ. Тиісінше, қоғамдық тыңдаулар бірде-бір палатада өткізілген жоқ. Осыған байланысты бағалау-В.

D-18.3. БЮДЖЕТТІ БЕКІТУ МЕРЗІМДЕРІ

Соңғы үш жылда бюджет тиісті қаржы жылы басталғанға дейін бекітілді. 2015 жылы жылдық бюджет туралы заң 30 қарашада бекітілді және қол қойылды; 2016 жылы - 29 қараша; 2017 жылы-30 қараша. Бағалау-А.

D-18.4. АТҚАРУШЫ БИЛІКТІҢ БЮДЖЕТТІ ӨЗГЕРТУ ҚАҒИДАЛАРЫ

Бюджет кодексі (БК) бюджет қаражатын қайта бөлу дәрежесін реттейді. Жылдық бюджетте өзгерістердің екі түрі бар: "нақтылау" және "түзету". Нақтылаулар (БК 19-тарауы, 107-бап) Парламенттің мақұлдауын талап етеді, ал түзетулерді (БК 20-тарауы, 111-бап) Үкімет Парламенттің мақұлдауынсыз іске асыра алады.

Министрліктер бағдарлама шеңберінде және белгілі бір шекте кіші бағдарламалар арасында шығыстарды қайта бөле алады. Егер бюджеттік қаржы бөлу қаржы жылы ішінде толық көлемде пайдаланылмайтын және/немесе бюджеттік бағдарламаларды тиімсіз пайдалану орын алған жағдайларда, нысаналы трансферттерді қоспағанда, шығыстарды Үкімет кез келген бюджеттік бағдарламаның 10 пайызы шегінде бюджеттік бағдарламалар арасында қайта бөлуі мүмкін. Егер қызметтің нақты түрлеріне жауапкершілік Үкіметті қайта ұйымдастыру нәтижесінде өзгерсе, қаражат жаңа жауапты министрлікке аударылуы мүмкін. Кез келген бағдарламаның бес процентінен аспайтын қайта бөлу РБК-да қарамай, бір әкімшінің (министрліктің) бюджеттік даму бағдарламалары арасында жүзеге асырылуы мүмкін; кез келген бюджеттік бағдарламаның бес процентінен он процентіне дейінгі қайта бөлу РБК-ның мақұлдауын талап етеді.

Кірістер түсімдері бекітілген көрсеткіштерден төмен болған және қаражат жоспарлы шығыстарды қаржыландыру үшін жеткіліксіз болған жағдайларда Үкімет шығыстарды бекітілген бюджеттің 10 пайызы шегінде қысқартуы (секвестрленуі) мүмкін. 10 пайыздан астам қысқарту Парламенттің мақұлдауын талап етеді (Бюджет кодексі, 20-тарау, 110-бап). Кейбір бюджеттік бағдарламалар, сондай-ақ МЖӘ схемалары бойынша келісім-шарттық төлемдер секвестрден босатылады. Шығыстарды қысқарту туралы шешім қабылдаған кезде Үкімет осыған байланысты әлеуметтік басымдықтарды ескеруге тиіс. Бұл ережелер осы бағалаумен қамтылған барлық кезең ішінде сақталған. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-18-Биліктің заң шығарушы органының бюджеттерді қарауы (M1)	B+		
18.1. Парламенттің бюджетті егжей-тегжейлі қарауы	A	Парламенттің талдауы орта мерзімді бюджеттік болжамдар мен басымдықтарды, сондай-ақ алдағы жылға арналған кірістер мен шығыстарды бағалауды қамтиды	Заң шығарушы билік тарапынан Үкіметтің негізгі басымдықтары мен бюджеттік саясаты бойынша консультациялар жүргізілуде. 2009 жылдан бастап Бюджет кодексіне кейбір өзгерістер енгізілді, олар заңнамалық қарауға берілетін бюджеттік құжаттаманы ұлғайтады.
18.2. Бюджетті қарастыру бойынша заңнамалық рәсімдер	B	Бюджет жобаларды Парламенттің екі палатасының қарауы бойынша белгіленген рәсімдер бар. Алайда, жұртшылықпен консультациялар өткізу жөніндегі ережелер бюджет жобалары бойынша жария тыңдауларды қамтымайды	2009 жылдан бастап Бюджет кодексіне және Мәжіліс пен Сенат туралы ережелерге Парламенттің бюджетті қарауына байланысты мәселелер бойынша кейбір өзгерістер енгізілді.
18.3 Бюджетті бекіту мерзімдері	A	Парламент бюджетті 2016, 2017 және 2018 жылдар басталғанға дейін бекітті.	Өзгерістер жоқ
18.4. Атқарушы биліктің бюджетті өзгерту қағидалары	A	Үкіметтің бюджетке енгізе алатын және түзетулердің ауқымы мен сипатын шектейтін нақты ережелер бар және сақталады.	Өзгерістер жоқ

2.6 V БӨЛІМ: БЮДЖЕТТІҢ АТҚАРЫЛУЫН БОЛЖАУ ЖӘНЕ БАҚЫЛАУ

Pi-19 бастап Pi-26 бойынша тиімділік көрсеткіштері кірістерді басқаруды, ақша қаражатын басқаруды (шығыстар бойынша берешекті қоса алғанда), жалақыны есептеуді, сатып алуды, ішкі қаржылық бақылауды және ішкі аудитті қамтиды.

2.6.1 PI-19 КІРІСТЕРДІ БАСҚАРУ

Бұл көрсеткіш мемлекеттік кірісті басқаратын органдардың жұмысын бағалайды. Мұндай органдар салық әкімшілігін, кедендік әкімшілік етуді және әлеуметтік қамсыздандыру жарналарын басқаруды қамтуы мүмкін. Ол сондай-ақ табиғи ресурстарды өндіру сияқты басқа да елеулі табыс көздерінен түсетін кірістерді басқаратын агенттіктерді қамтиды. Оларға реттеушілер мен холдинг компаниялары ретінде мемлекеттік мүдделерде әрекет ететін мемлекеттік корпорациялар жатқызылуы мүмкін. Мұндай жағдайларда бағалау мемлекеттік секторға кірмейтін ұйымдардан ақпарат жинауды талап етеді. Көрсеткіш орталық үкіметтің кірістерін жинау және мониторингілеу үшін пайдаланылатын рәсімдерді бағалайды. Көрсеткішті жалпы бағалау үшін M2 агрегациясы қолданылады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: 19.1 және 19.2 параметрлері – бағалау сәтіне. 19.3 және 19.4 параметрлері -соңғы аяқталған қаржы жылы.

2017 жылы республикалық бюджеттің жалпы кірісі 9,69 трлн. теңгені құрады, оның ішінде салықтық түсімдер - 4,82 трлн. теңге (49,7%). Басқа табыстардың ең маңызды бөлігі 2017 жылы 4,68 трлн. теңге немесе жиынтық табыстың 48 пайызы түрінде түседі. Көмірсутектерді пайдаланудан алынатын барлық кірістер ҚРҰҚ-на аударылады, оның ішінде жыл сайын республикалық бюджетке "кепілдендірілген трансферт" жүзеге асырылады; 2021 жылы трансферттің жоспарланған сомасы 2 трлн. теңге немесе ЖІӨ-нің шамамен 3,0 пайызы құрады. Бұл табысты басқа салықтармен бірге ҚР ҚМ Мемлекеттік кірістер комитеті алады: жалғыз айырмашылық ол Қазынашылыққа емес, ҚР ҰБҚ-на есепке алынады. Республикалық бюджетке түсетін негізгі салықтар тауарлар мен қызметтердің қосылған құн салығы, корпоративтік табыс салығы және халықаралық саудаға салынатын салық болып табылады.

Бұл көрсеткіштің төрт параметрі бар, олар салық төлеушілердің құқықтары мен міндеттерін, салық тәуекелдерін басқаруды, салық аудиті мен тексерулерді және кірістер бойынша берешек мониторингін қамтиды. Бұл өлшемдер салықтық түсімдерге барынша қолданылады. Алғашқы үш параметр үшін бағалау жиынтық табыстың 75 пайызын жинауды қамтамасыз ететін субъектілер үшін қойылуы мүмкін. Сондықтан, бұл көрсеткішті бағалау айтарлықтай дәрежеде салықтарды жинауға жауапты уәкілетті орган болып табылатын мемлекеттік кірістер комитетіне шоғырлануы мүмкін.

D-19.1 КІРІСТЕР ЖИНАУҒА БАЙЛАНЫСТЫ ҚҰҚЫҚТАР МЕН МІНДЕТТЕР

Салық мәселелері үшін жауапкершілік бірнеше мемлекеттік органдар арасында бөлінеді. Салық саясаты ҚР ҰЭМ салық және кеден саясаты департаментіне жатады, ал салық заңнамасы ҚР ҚМ Салық және кеден заңнамасы департаментінің функциясы болып табылады. Салықтық басқару ҚР ҚМ Мемлекеттік кірістер комитетінің (МКК) құзыреті. Жиынтығында бұл мекемелер салық төлеушілерге өздерінің веб-сайттары, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі әкімшілік ететін "Әділет" АҚЖ атауымен белгілі Орталық электрондық кітапхана арқылы қолданылатын барлық заңнамалық және нормативтік ережелерге қол жеткізуге рұқсат береді. Негізгі заңды құжат 2008 жылғы Салық кодексі (ҚР "Салық және бюджетке төленетін басқа да

міндетті төлемдер туралы" заңы), енгізілген түзетулермен бірге, сондай-ақ ол 2017 жылғы 25 желтоқсандағы жаңа Салық кодексімен ауыстырылды. Өте ауқымды Кодекс түрлі салықтық міндеттемелер есептеуінің нақты негізін айқындайды. Салық кодексінде салық төлеушілер мен салық агенттерінің құқықтары мен міндеттері, оның ішінде тексерулерге қатысты салық апелляциясының рәсімдері туралы мәліметтер нақты баяндалады. Түрлі салық органдары өздерінің веб-сайттары арқылы алынған сұрақтарға жауап береді, сондай-ақ салық төлеушілердің сұрақтарына жауап беру үшін колл-орталықтарды сүйемелдейді. Салық төлеушілер қауымдастығымен бірлесе отырып, салық төлеушілер үшін мерзімді семинарлар өткізіледі, ал бұқаралық ақпарат құралдары ақпаратты тарату үшін пайдаланылады. Осы шаралардың барлығы салық төлеушілерге салық міндеттемелері мен апелляция беру тетіктері туралы ақпаратқа жеңіл қол жеткізуге мүмкіндік береді. Салық кеңесшілерінің сайттары дұрыс емес декларациялар үшін салынатын айыппұлдардың маңыздылығына, сондай-ақ ұсталған салықтарға қатысты қиындықтар мен ықтимал келіспеушіліктерге түсініктеме береді.

Апелляциялық шағымдарды ҚР ҚМ Апелляция департаменті қарайды. Министрдің орынбасары басқаратын Комиссия шағымдарды, әдетте, апта сайын қарайды. Шағымдарды қарау нәтижелеріне қанағаттанбаған салық төлеушілер экономикалық сотқа жүгіне алады. 2017 жылы 3 млрд. теңгеге 136 апелляция қаралды, оның ішінде 2,8 млрд. теңгеге 125 апелляция салық органдарының шешімдерін растады. Бағалау-А.

D-19.2 САЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУ

Жоғарыда көрсетілгендей, республикалық бюджеттің барлық кірістері Ұлттық қордан түсетін салықтардан немесе трансферттерден құралады, оның кірістерінің басым бөлігі басқа салықтармен бірге ҚР ҚМ Мемлекеттік кірістер комитеті тарапынан алынады.

Кодекстің 15-17 - тараулары салықтық бақылауға, тәуекелдерді басқаруға және салықтық тексеруге қатысты. Салық бақылауы "Қазақстан Республикасының салық заңнамасы нормаларының орындалуына салық органдары тарапынан жүзеге асырылатын бақылау" ретінде айқындалады. Занда көрсетілген салықтық бақылаудың нақты түрлері салықтық зерттеуді, салық төлеушіні тіркеуді, негізгі салық төлеушілердің салық мониторингін және салық аудитін қамтиды. Мемлекеттік кірістер комитеті уәкілетті орган ретінде тәуекелдерді бағалау өлшемдерін және тексерулер жүргізудің жылдық жоспарларын әзірлеп, бекітуі тиіс.

ҚДҚ қазіргі уақытта аудиторлық назарды талап ететін тәуекелі жоғары салаларды сәйкестендіретін тәуекелдерді басқарудың ішінара автоматтандырылған жүйесін пайдаланады, салықтық бұзушылықтарды анықтау ықтималдығын арттырады және тәуекелдері төмен салаларда салықтық тексерулерді барынша азайтуға алып келеді. Бұл тәсіл салық төлеушілердің барлық ауқымына қолданылады және ірі салық төлеушілердің шағын тобымен шектелмейді. Комитет толық автоматтандырылған жүйені сүйемелдейтін бағдарламалық қамтамасыз етуді тестілеу процесінде. Жүйені қолдану алдыңғы жылдармен салыстырғанда 2017 жылы тексерулер санының қысқаруына алып келді. 2019 жылдың 1 қаңтарына дейін барлық салық төлеушілер төмен, орташа немесе жоғары тәуекелге сәйкес жіктеледі. Әрбір салық төлеушінің тәуекелін белгілеу Мемлекеттік кірістер комитетінің веб-сайтында ұсынылатын болады. Бағалау-А.

D-19.3 САЛЫҚ АУДИТІ ЖӘНЕ ТЕКСЕРУЛЕР

МКК Салық аудиті басқармасы жоспарлы да, жоспардан тыс та тексерулер жүргізеді. Біріншілер тәуекелдерді басқару жүйесімен сәйкестендіріледі және алты ай ішінде

жоспарланады. Тәуекелдерді басқару жүйесінің кейбір өлшемдері жалпыға қолжетімді болып табылады және Салық кодексінде көрсетілген, ал басқалары құпия болып табылады. Кез - келген салық төлеуші жоспардан тыс аудиттің объектісі бола алады. 2017 жылы аудит жүргізу үшін 608 салық төлеуші іріктеліп алынды. Нәтижесінде салық төлеушілерге қосымша 28,4 млрд. теңге есептелді, оның 5 млрд. теңгесі айыппұл болды. Бұл параметр үшін А және В бағасын алу үшін жоспарланған салық аудиттерінің кемінде 90 пайызын аяқтау қажет.

Дүниежүзілік банкпен ынтымақтастықта іске асырылатын Салық реформасы бойынша жобаның шарттарына сәйкес жаңа жүйелер енгізілетін болады және барлық салық төлеушілер жоғары, орташа немесе төмен тәуекелге сәйкес жіктелетін болады. Үкімет Қаулысында айтылғандай, МКК арнайы бөлімшесі ірі салық төлеушілермен айналысады. Жоспарланған салықтық тексерулердің 90% - дан кемі аяқталғандықтан, бағалау-С.

D-19.4 САЛЫҚ БЕРЕШЕГІНІҢ МОНИТОРИНГІ

2018 жылғы желтоқсанда МКК ұсынған салық берешегі бойынша нақтыланған деректер келесі кестеде көрсетілген:

N - кесте: Салық берешектерін жинау (млрд. теңге)

	2016	2017
Жыл ішінде түскен барлық салықтар	4 242,9	4 841,4
Жыл соңындағы салық берешегі	299,3	283,8
Жыл ішінде түскен салыққа % - бен берешек	7,1%	5,99%
Жыл ішінде өндіріп алынған берешек	қолданылмайды	165,5
Жыл басындағы берешек сомасына % - бен өндіріп алынған берешек	қолданылмайды	55,3%

Қайнар көзі: ҚР ҚМ Мемлекеттік кірістер комитеті

А бағалауы үшін 2017 жылдың соңына салық берешегі 2017 жылғы салық түсімдерінің жалпы сомасының 10 пайызынан аспауы және 12 айдан астам ескіру мерзімі болмауы тиіс, яғни ол туындаған сәттен бастап 12 ай ішінде өтелуі тиіс. Қазақстан бірінші шартты (10 пайыз бөлігінде) қанағаттандырады, бірақ бұл ретте салық берешегінің 40 пайыздан астамында 12 айдан астам уақыт мерзімі болды, бұл В. бағасына алып келді.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-19-Кірістерді басқару (M2)	B+		

19.1 Кірістер жинауға байланысты құқықтар мен міндеттер	А	Кірістердің негізгі түрлерін жинайтын субъектілер төлеушілерге өтеу процестері мен рәсімдері туралы ақпаратты қоса алғанда, кірістер мен құқықтар туралы толық және өзекті ақпаратқа қол жеткізуді ұсынады.	2005 жылдан бастап өзгеріссіз
19.2 Салық тәуекелдерін басқару	А	Мемлекеттік кірістер комитетінің бөлімшелері салық міндеттемелерін тиісінше орындау бойынша тәуекелдерді бағалау үшін құрылымдық және жүйелі тәсілді пайдаланады	Аудитті жүйелі жоспарлау есебінен тиімділікті арттыру
19.3. Салық аудиті және тексерулер	С	Жоспарланған салықтық тексерулердің 90% - ға дейіні орындалды.	Жаңа өлшем
19.4 Салық берешегінің мониторингі	В	2017 жылдың соңында салық берешегі жалпы салық түсімдерінің 10%-дан кем болды, бірақ 2016 жылдың соңындағы салықтар бойынша берешектердің 40% - дан астамы 2017 жылдың соңында әлі де төленбеген.	Алдыңғы бағалау мерзімі өткен төлемдер бойынша алымдар деңгейін ескермегендіктен нақты өзгерістер жоқ

Қайнар көзі: 2017 жылғы Салық кодексі және салық органдарымен сұхбат

2.6.2 PI-20 КІРІСТЕР ЕСЕБІ

Бұл көрсеткіш кірістер туралы есептерді тіркеу және ұсыну, жиналған кірістерді шоғырландыру және салық түсімдерінің шоттарын салыстыру рәсімдерін бағалайды. Ол орталық үкімет жинайтын салықтық және салықтық емес табыстарды да қамтиды. Бұл көрсеткіш үш параметрден тұрады және жиынтық бағалау үшін М1 қолданады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: бағалау сәтіне.

D-20.1 КІРІСТЕР ЖИНАУ БОЙЫНША АҚПАРАТ

Орталық және жергілікті атқарушы билік органдарының барлық кірістерін, ҚРҰҚ арналған сомалармен қоса МКК жинайды және күн сайын Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіндегі (ҚРҰБК) Бірыңғай қазынашылық шотқа (БҚШ) аударылады. Ақпарат күн сайын ҚРҰҚ қарамағындағы қазақстандық банкаралық есеп айырысу орталығына жіберіледі. Кірістерді жинау сомалары түсімдерді жинау шотында күн сайын жинақталады, одан республикалық бюджетке, мемлекеттік бюджетке, ҚРҰҚ және қолма-қол ақшаны бақылау шотына (Еуразиялық экономикалық одақ үшін) күн сайын қайта бөлу жүзеге асырылады. ҚРҰҚ деректерін және түсімдер әкімшілері

Қазынашылықтың Мемлекеттік комитетіне жіберген түсімдер бойынша деректерді күн сайын салыстырып тексеру жүзеге асырылады. Қазынашылық комитеті, ҚРҰҚ және Мемлекеттік кірістер комитеті арасында ақпараттық жүйелердің толық интеграциясы қамтамасыз етілді. Бағалау-А.

D-20.2 ЖИНАЛҒАН КІРІСТЕРДІ АУДАРУ

Мемлекеттік мекемелер арқылы немесе банк жүйесі арқылы алынатын барлық кірістер күн сайын ЕКС жиналады және аударылады (ҚРҰҚ үшін басқа шот арналған). Бағалау-А.

D-20.3 ТАБЫСТЫ САЛЫСТЫРУ

Барлық жиналған кірістер түсу көзі мен түрі бойынша сәйкестендіріледі, бұл әр түрлі кіріс шоттары күнді жабу рәсімінен өтуге және күнделікті негізде салыстырып тексеруді жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Республикалық бюджет, мемлекеттік бюджет, ҚРҰҚ және Еуразиялық экономикалық одақ бюджеттері туралы күн сайынғы есеп дайындалады. Мемлекеттік кірістер жөніндегі уәкілетті тұлғалар Қазынашылықтан алынатын алымдар туралы ақпарат алады және салық төлеушілердің нақты шоттары бойынша кірістерді бөледі. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-20 Кірістер есебі (M1)	A		
20.1 Кірістерді жинау бойынша ақпарат	A	Күнделікті ақпарат	Өзгерістер жоқ
20.2 Жиналған табыстарды аудару	A	TSA күнделікті аудару	Өзгерістер жоқ
20.3 Кірістерді салыстыру	A	Күнделікті салыстыру рәсімдері	Өзгерістер жоқ

Қайнар көзі: Мемлекеттік кірістер комитеті және Қазынашылық комитеті

2.6.3 PI-21: ЖЫЛ ІШІНДЕ РЕСУРСТАРДЫ БӨЛУДІҢ БОЛЖАМДЫЛЫҒЫ

Бұл көрсеткіш қаржы министрлігі ақшалай міндеттемелер мен талаптарды болжап, бюджеттік әкімшілерде қаражаттың бар-жоғы туралы нақты ақпарат бере алатынын бағалайды. Ол төрт параметрден тұрады және жиынтық бағалау үшін M2 әдісін пайдаланады. Қамту: бюджеттік орталық үкімет. Кезең: параметр 21.1 – бағалау сәтінде. 21.2, 21.3 және 21.4 параметрлері-соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-21.1 КАССАЛЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ ШОҒЫРЛАНДЫРУ

Республикалық және жергілікті билік органдарымен жасалатын барлық операциялар ҚРҰҚ арқылы жүзеге асырылады. Бюджеттік заңнамаға сәйкес бюджеттік субъектілер тек қазынашылықта ғана шоттар (бюджеттік және бюджеттен тыс) жүргізе алады. Бюджеттік ұйымдардың барлық осындай шоттары БҚШ бөлігі болып табылады. БҚШ күн сайын барлық үкіметтік шоттардағы ақша қаражатының қалдықтарын тіркеуге және шоғырландыруға мүмкіндік береді. Ұлттық банктегі БҚШ-дан басқа,

Қазынашылық комитетінің шетел валютасындағы транзиттік шоттары бар. Шетел валютасындағы барлық түсімдер үш жұмыс күні ішінде айырбасталуы және БҚШ-ға есептелуі тиіс. Бюджет есебінен сатып алынған шетел валютасы он күнтізбелік күн ішінде тиісті мақсаттарға пайдаланылуы немесе БҚШ-ға қайтарылуы тиіс.

Қазынашылықтың бюджет заңнамасына сәйкес ашық және бақылау арқылы барлық деңгейлерде бюджеттің атқарылуын қамтамасыз ету үшін құрылған, жақсы жұмыс істейтін Қазынашылықтың интеграцияланған ақпараттық жүйесі (ҚИАЖ) бар. Бұл жүйе ТМД елдеріндегі ең үздіктердің бірі болып саналады. ҚИАЖ сегіз модульді қамтиды: бас (бухгалтерлік) кітап, бюджетке түсетін түсімдерді басқару, міндеттемелерді басқару және бақылау, төлемдерді басқару және қолма-қол ақшаны басқару, активтерді есепке алу, сондай-ақ шетел валютасымен жасалатын операцияларды есепке алу және мемлекеттік мекемелердің жалпы есептілігі. ҚИАЖ мемлекеттік сатып алудың ақпараттық жүйесімен біріктірілген. Осылайша, келісім-шарт талаптарын орындағаннан кейін, сатып алу туралы ақпарат сәйкес төлемдерді жүзеге асыру үшін ҚИАЖ-не беріледі.

Мемлекеттік ұйымдардың (өз кірістері есебінен қаржыландырылатын) және мемлекеттік кәсіпорындардың қазынашылықта шоттары жоқ және оларға екінші деңгейдегі банктер қызмет көрсетеді. Зейнетақы қорымен операциялар Қазынашылық жүйесінен тыс қалады. Жүйеде министрліктер мен ведомстволардың санкцияланбаған банктік шоттары жоқ. ҚРҰҚ шоттарын Ұлттық Банк Үкіметпен сенімгерлік басқару туралы келісімге сәйкес басқарады. Олар БҚШ -қа қосылмаған. Ұлттық қордың шоттарындағы қалдықтар БҚШ-дағы ақша қаражатының қалдықтарымен қосыла алмайды. Бағалау-А.

D-21. 2 АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ БОЛЖАМЫ ЖӘНЕ МОНИТОРИНГІ

Бюджет кодексі мен "Республикалық және жергілікті бюджеттердің атқарылу қағидасы" ақша ағындарын басқаруды реттейді. Бюджетті бекіткеннен кейін, бағдарламалардың әкімшілері Қазынашылық комитетіне ай сайын бөле отырып, бағдарламалық және экономикалық сыныпнамалар бойынша олардың жалпы бекітілген шығыстарының жылдық қаржылық (кассалық) болжамдарын беруге тиіс. Одан кейін, Қазынашылық жөніндегі комитет әрбір мемлекеттік орган үшін ай сайын қаржы бөлінетін жиынтық жылдық қаржылық жоспарды (ақшалай қаражат қозғалысының кассалық болжамын) дайындайды. ҚРҰҚ шыққан трансферттер табыс түсуінің маусымдық сипатын өтейді. Осыдан кейін, бағдарламалардың әкімшілері Қазынашылық комитетіне жыл ішінде нақты шығындарды неғұрлым ерте немесе кеш мерзімге жылжытуға өтініш білдіру мүмкіндігі бар бола тұра, ай сайынғы қаржы бөлу шеңберінде жұмыс істеуі тиіс. Қазынашылық комитеті барлық төлемдер мен міндеттемелерді орталықтандырылған электрондық жүйеде тіркейді. Кассалық ақша қаражатының болжамы нақты кірістер мен шығыстар ескеріле отырып ай сайын жаңартылады. Осы механизмдердің негізгі элементтері 2009 жылдан бастап өзгерген жоқ. Бағдарлама әкімшілерінде өз шығындарын тиімді және үнемді басқару үшін қолма-қол ақшаның қол жетімділігіне толық сенімділік бар. Бағалау-А.

D-21.3 МІНДЕТТЕМЕЛЕР БОЙЫНША ЕҢ ЖОҒАРЫ ЛИМИТТЕР ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

Бағдарлама әкімшілерінде қаражат Қазынашылық комитеті бекіткен жылдық қаржылық болжамға сәйкес берілетін болады деген сенім бар. Олар сондай-ақ міндеттемелер уақтылы орындалатынына толық сенімді. Бұл сенімділік - елеулі өзгерістердің

нәтижесі: 2009 жылы Қазынашылық комитеті кассалық шығыстардың шекті лимиттеріне тек ай сайынғы негізде рұқсат берді. Бағалау-А.

D-21.4 ЖЫЛ ІШІНДЕГІ БЮДЖЕТТІ ТҮЗЕТУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Қаражатты бюджеттік бағдарламалар арасында қайта бөлу үшін немесе түсімдер мен шығыстардың жалпы ұлғаюына байланысты бюджетке түзетулер ("нақтылаулар") енгізу қажет, олар бастапқы бюджет сияқты, рәсімдер бойынша Республикалық бюджет комиссиясы, Үкімет пен Парламент тарапынан мақұлдауы тиіс. 2017 жылға дейін Бюджет кодекс жыл сайынғы бюджет туралы заңға жылына екі рет түзетулер енгізуге рұқсат берді. Бюджет кодексіне ең соңғы өзгерістер (2017 жылғы қараша) бюджет түзетулерінің (нақтылаулардың) санын жылына бір ретке шектеді, алайда кейбір жағдайларда ерекшеліктер болуы мүмкін. Түзетулерге сәйкес стратегиялық жоспарлар мен бюджеттік бағдарламалар қайта қаралуға және жаңартылуға тиіс. Бұл рәсімдер болжамды және айқын. Бюджет кодексіне кейінгі өзгерістер Үкіметке бюджеттік бағдарламалар бойынша шығыстарды белгілі бір шекте түзетуге құқық берді.

2017 жылы ақпан және қараша айларында екі елеулі түзету болды, бұл кірістің 23% - ға өсуіне және шығыстардың 30% - ға өсуіне әкелді. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-21: Жыл ішінде ресурстарды бөлудің болжамдылығы (M1)	А		
21.1 Кассалық қалдықтарды шоғырландыру	А	Барлық ақша қалдықтары Қазынашылықтың бірыңғай шотында күн сайын шоғырландырылады	Өзгерістер жоқ
21.2 Ақша қаражатын болжау және мониторингілеу	А	Ақша ағындарының кассалық жоспары жылдың басында дайындалады, содан кейін ай сайын жаңартылады	Өзгерістер жоқ
21.3 Міндеттемелер бойынша ең жоғары лимиттер туралы ақпарат	А	Бюджеттік бөлімшелер қолма-қол қаражатқа / міндеттемелерге шектеусіз тиісті қаржы жылына арналған шығыстарды жоспарлайды және міндеттемелер қабылдайды	Ақша қаражатын басқару бір жылға арналған лимиттен өтті

21.4 Жыл ішіндегі бюджетті түзетудің маңыздылығы	А	Парламенттің мақұлдауын талап ететін бюджеттің елеулі түзетулері ("нақтылаулар") бір жыл ішінде екі ретке шектелді.	Бюджет кодексіндегі өзгерістерден кейін Үкімет бюджетке түзетулерді жүзеге асыруда барынша икемдірек, олар әлі де нақты ережелермен шектелген
--	---	---	---

2.6.4 PI-22 ШЫҒЫСТАР БОЙЫНША БЕРЕШЕК

Бұл көрсеткіш берешек деңгейін және бұл жүйелік мәселенің қалай шешілетінін және бақыланатынын анықтайды. Ол екі параметрден тұрады және жиынтық бағалау үшін M1 әдісін пайдаланады. Қамту: бюджеттік орталық үкімет. Кезең: 22.1 параметрі - соңғы аяқталған үш қаржы жылы. 22.2 параметрі - бағалау кезіне.

PEFA әдіснамасы бойынша Үкімет қызметкерлер, жеткізушілер, мердігерлер және кредиторлар алдындағы мерзімі өткен шығыстар бойынша міндеттемелерді көтере алады, демек, төлемдер бойынша берешек болып табылады. Мұндай жағдай мемлекеттік операцияларды іс жүзінде ашық қаржыландыру талабына жауап бермейтін нысаны болып табылады. Бұл көрсеткіш бағалау үшін екі параметрге ие және басты мәселе-үкіметтік жүйелер шығыстар бойынша мерзімі өткен берешекті қадағалауды қамтамасыз ете ме? Бұл көрсеткіштегі бірінші параметр төлемдер бойынша берешектің шамасына жатады, ал екіншісі мерзімі өткен берешектің шамасын мониторингілеу үшін деректердің қол жетімділігіне қатысты. Сондықтан, осы берешектерді мониторингілеу жүйесі болмаған кезде, қандай да бір арнайы тексерусіз немесе міндеттемелер бойынша ақпарат (кредиторлық берешек) сияқты тиісті ақпаратсыз берешекке сенімді немесе дұрыс баға беру мүмкін емес екендігі орынды.

D-22.1 БЮДЖЕТ ШЫҒЫСТАРЫ БОЙЫНША БЕРЕШЕК СОМАСЫ

Тауарларды/қызметтерді жеткізушілермен жасалған нақты келісім-шарттарда тиісті нормалар болуы мүмкін болса да, мерзімі өткен берешектің немесе төленбеген төлемнің қашан мерзімі өткенге айналатынын анықтайтын қандай да бір нормативтік актінің нақты айқын анықтамасы жоқ. Бюджет кодексі барлық келісім-шарттардың жасалған кезде Қазынашылық комитетінде тіркелуін талап етеді және, егер олар тіркелмеген жағдайда төлем жүргізуге тыйым салады. Бұл тәжірибе тіркелмеген келісім-шарттардың және олармен байланысты міндеттемелердің болмауын қамтамасыз етуі тиіс. Қазынашылық комитеті бұл қатаң сақталады деп санайды. Жалақы немесе зейнетақылар бойынша берешек болмаған және ҚҚС өтеу бойынша төлем жасауда кідіріс болғанына дәлел жоқ. Сондай-ақ, әлеуметтік сақтандыру қорлары немесе басқа да мемлекеттік органдардың төлемдер бойынша берешектері болғанына дәлел болған жоқ.

ҚР ҚМ қаржылық жылдың соңына дейін төленбеген барлық кредиторлық берешек бұл мерзімі өткен берешек болып табылады деп санайды. Қаржы министрлігі "Мерзімі өткен кредиторлық берешектің жалпы сомасын" "Әлі мерзімі өтпеген төлем күндері бар кредиторлық берешектің сомасын шегере отырып, кредиторлық берешектің жалпы сомасы" ретінде белгілейді. ҚР ҚМ Есептілік және статистика департаменті PEFA командасының кредиторлық берешектің жалпы сомасына қатысты сұрауына жауап ретінде ақпаратты ұсынды.

О - кестесі: Жыл соңына төленбеген және мерзімі өткен шығыстар (млрд. теңге)

	Жиынтық шығыстар РБ (1)	Жыл соңына төленбеген шығыстар сомасы (2)	1/2	Жыл соңына мерзімі өткен шығыстар сомасы (3)	3/1
2015	6 790	24,4	0,36%	12,4	0,18%
2016	7 900	49,8	0,63%	8,0	0,10%
2017	11 156	19,0	0,17%	8,0	0,07%

Қайнар көзі: ҚР ҚМ

2015, 2016 және 2017 жж. соңында берешек үлесі жалпы шығыстардың сәйкесінше 0,36%, 0,63% және 0,17% құрады. Мерзімі өткен берешек кредиторлық берешектің жалпы сомасының 51%, 16% және 42% - ын немесе осы жылғы РБ жалпы шығыстарының 0,18%, 0,10% және 0,07% - ын құрайды. Ақша қаражатындағы жетіспеушілік болмағандықтан, төлемдердің кешіктірілуі растаушы құжаттарда және транзакциялардың аздаған санын негіздеуде проблемаларды көрсетуі тиіс.

Алынған шот-фактуралар әрбір жылдың соңында өңделмеген (және осылайша жыл соңындағы кредиторлық берешектің жалпы сомасына енгізілмейтін) болып қалатын дәрежені бағалау мүмкін емес. Қазынашылық комитеті барлық шот-фактуралар алынған сәттен бастап үш күн ішінде қазынашылықтың төлем жүйесінде тіркелуі тиіс және бұл мәселе бойынша тауарлар мен қызметтерді жеткізушілерден шағым беру жағдайлары болған жоқ екенін хабарлады. Бағалау-А.

D-22.2 ШЫҒЫСТАР БОЙЫНША БЕРЕШЕК МОНИТОРИНГІ

"Мемлекеттік мекемелердің бюджеттік есептілікті жасау және ұсыну қағидаларының" кредиторлық берешек бойынша есептілікке қатысты бөліміне (Қаржы министрлігінің 2016 жылғы 2 желтоқсандағы № 630 бұйрығы) сәйкес, тоқсан сайынғы есептер желтоқсан, наурыз, маусым және қыркүйекте аяқталатын кезеңдерге қатысты 20 ақпанға, 25 сәуірге, 25 тамызға және 25 қазанға Қазынашылық комитетіне ұсынылуы тиіс. А бағасы әр кезең аяқталғаннан кейін төрт апта ішінде есептерді талап етеді: бір жыл және жарты жыл үшін есептер жеті апталық мерзім ішінде жүргізілетіндіктен, онда параметрге В бағасы қойылады.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-22 Шығыстар бойынша берешек (M1)	B+		
22.1. Бюджет шығыстары бойынша берешек сомасы	A	2015, 2016 және 2017 жж. соңына қалыптасқан кез келген мерзімі өткен төлемдерді қоса алғанда, жалпы берешек осы жылдар үшін жалпы шығыстардың тиісінше 0,36%, 0,63% және 0,17% құрады	Өзгерістер жоқ
22.2 Шығыстар бойынша берешек мониторингі	B	Кредиторлық берешектерді бақылау жүйесі бар, бірақ кейбір тоқсандық есептер 7 аптадан бұрын ұсынылуы мүмкін емес.	Өзгерістер жоқ

2.6.5 PI-23 ЕҢБЕКАҚЫ ҚОРЫН БАҚЫЛАУ

Бұл көрсеткіш мемлекеттік қызметкерлердің еңбекақысын басқаруға байланысты. Ол төрт параметрлерден тұрады, оларды бағалау M1 бағалау әдісін пайдалана отырып, көрсеткіш бойынша жалпы бағалауға біріктірілген. PEFA өлшемдері орталық үкімет бақылайтын барлық мемлекеттік органдардың жалақы қоры осы көрсеткішті бағалау кезінде қаралуын талап етеді. Қамту: орталық үкімет. Кезең: 23.1, 23.2 және 23.3 параметрлері – бағалау сәтіне. 23.4 параметрі -аяқталған соңғы үш қаржы жылы.

PEFA бағалауы бойынша командаға РМК қызметкерлерінің еңбек ақы және еңбек ақы төлеу шарттары РМК кураторлары болып табылатын министрліктердегі жағдайлардан кемшін екенін мәлімдегенмен, РМК төлеу жүйесі мен қоры туралы ақпарат қол жетімді болмады. РМК-ның жалпы шығыстары РБ-тің жалпы шығыстарының шамамен 5 пайызын құрайтынын атап өту қажет, тиісінше РМК-ның төлем қорының мемлекеттік органдардың жалпы еңбекақы шығыстарындағы үлесі салыстырмалы түрде төмен. Осы көрсеткіш бойынша баға РМК төлем жүйесін ескермейді.

D-23.1 ЕҢБЕКАҚЫ ЕСЕБІ МЕН ҚЫЗМЕТКЕРЛЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ДЕРЕКТЕРДІ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ

Қазақстанда жалақыны есептеу функциясы жекелеген мемлекеттік органдар шеңберінде орталықтандырылмаған жүйе жұмыс істейді. ҚР ҚМ бақылауындағы орталықтандырылған жүйе жоқ. Дегенмен, мемлекеттік қызмет саясаты және мониторинг функциялары саласындағы бірқатар функцияларды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-

кимыл агенттігі (МҚІСҚА) жүзеге асырады. Бұл агенттік тікелей Республика Президентіне бағынады және Мемлекеттік қызмет саласындағы саясатты айқындау және басқару жөніндегі уәкілетті орган болып табылады. Оның заңды міндеттері мемлекеттік әкімшілік қызметшілерге қойылатын стандартты біліктілік талаптарын әзірлеу мен бекітуді және Мемлекеттік қызмет лауазымдарының тізілімін Президенттің бекітуіне ұсынуды қамтиды. Агенттік Қазақстандағы мемлекеттік қызметтің жай-күйі туралы жылдық есепті жариялайды. Мемлекеттік қызметтегі қызметкерлердің жалпы саны Үкіметтің қаулысымен бекітіледі және ондағы өзгерістер Президенттің бекітуін талап етеді. Жалақы ставкаларын белгілеу Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі (ӘМ) және ҚР ҚМ қатысуы арқылы орындалатын Агенттіктің және ҚР ҰӘМ міндеті болып табылады. Министрліктерде жекелеген тұлғаларға сыйақы тағайындауда үлкен таңдау еркіндігі бар, өйткені төлеуге арналған бюджеттік қаржының 25 пайызы тұрақты төлемдерге емес, бонустарға (сыйақыға) бөлінеді. Қазіргі уақытта МҚІСҚА, ҚР ӘМ, Астана қаласында және тағы бір облыста неғұрлым сапалы жұмыс үшін ынталандыру мен сыйақы тағайындауға арналған еңбекақы төлеудің пилоттық жүйесі іске асырылуда.

Жекелеген мемлекеттік мекемелер өздерінің төлем ведомостарын және персоналдың жеке істерін басқару жүйелерін әзірлеуге, пайдалануға және қолдауға жауапты. ҚР ҚМ-дегі жағдайға жасалған шолу кадр жазбалары мен төлем ведомостары арасындағы толық интеграцияланған және автоматты байланысты көрсетті. Қолданыстағы жүйені PEFA командасына іс-жүзілік көрсету оның жоғары нәтижелілігі мен тиімділігін көрсетті. ҚР ҚМ сәйкес, басқа министрліктерде осындай алдыңғы қатарлы ақпараттық жүйелер жоқ, бірақ олар сондай-ақ ай сайынғы салыстыруды көздейтін осы мақсаттар үшін сенімді ақпараттық бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдаланады. Әрбір министрліктегі ішкі бақылау бөлімшелері, ҚР ҚМ жанындағы Ішкі мемлекеттік аудит комитеті (ИМАК) және Есеп комитеті еңбекақы төлеу қорын бақылауға елеулі көңіл бөледі. ИМАК және ЕК мемлекеттік органдарда еңбекақы төлеу қорымен байланысты операциялар бойынша елеулі қателіктердің дәлелдері болмағанын растады. Бағалау-А.

23.2 ЕҢБЕКАҚЫ ӨЗГЕРІСТЕРІН БАСҚАРУ

Жаңа лауазым құру Президент әкімшілігінің шешімі/келісімі негізінде ғана іске асырылуы мүмкін. Бюджеттік органның жауапты хатшысы ұйымдық құрылымды екі шектеулі жағдайда өзгертуге құқылы (функциялар өзгерген кезде немесе өзгерістер жаңа заңдармен талап етілсе). ҚР ҚМ -де Кадр департаментінің директоры кадрлық құжаттардағы тиісті өзгерістерді бекіткеннен кейін, төлем ведомосіндегі барлық өзгерістер Бас бухгалтердің мақұлдауын талап етеді. Автоматтандырылған жүйе кез келген жасалған өзгерістерді көрсететін айқын "ізді" қамтамасыз етеді. Өзгерістер жедел жүзеге асырылады (айына кемінде бір рет), ал ретроспективті түзетулер жалақының жалпы төлемдерінің 3 пайызынан әлдеқайда аз болады. ЕК және ИМАК мәліметтері көрсеткендей, басқа мемлекеттік органдар бойынша ҚР ҚМ сияқты жалақыны есептеу және еңбекақы төлеу қорының өзгеруі бойынша осындай тәжірибе бар. Бағалау-А.

23.3 ЕҢБЕКАҚЫНЫҢ ІШКІ БАҚЫЛАУЫ

Еңбекақы төлеу қорына қатысты ішкі бақылау рәсімдері өте сенімді, бұл ретте ИМАК, сондай-ақ әрбір мемлекеттік мекемедегі ішкі аудит бөлімшесі басты рөл атқарады. Бұл ұжымдық кездесу кезінде бірнеше министрліктердің қаржы бөлімшелерінің мүшелерімен расталды. Банк деректерін тексеруді қоса алғанда, "төлемнен кейін"

рәсімдері қолданылады. Деректердің тұтастығы мен өзектілігін қамтамасыз ету үшін нақты құжатталған бақылау жүргізіледі. Бағалау-А.

23.4 ЕҢБЕКАҚЫ АУДИТИ

Соңғы үш жыл ішінде еңбекақыға қатысты әр түрлі тексерулерді аудиттің, ІМАК және ЕК ішкі бөлімшелері жүзеге асырды, бірақ олар тек еңбекақы бойынша тақырыптық тексерулер шеңберінде жүргізілмеген. ЕК қызметкерлерге төленетін сыйақылардың заңдылығын қарады, сондай-ақ бюджеттік әкімшілерді тексеру шеңберінде жалақыны есептеу мәселелерін тұрақты қарады, бірақ бұл тексерулер жалақыны есептеуге арнайы бағытталмаған. Осылайша, аудиторлық функциялары бар барлық ведомстволар жалақының кейбір аудиторлық тексерулерін жүйелі түрде жүргізеді, олар салыстырмалы түрде төмен тәуекелмен сипатталады. Бағалау-С.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-23 Еңбекақы қорын бақылау (M1)	C+		
(i) - Еңбекақы есебін және персонал туралы жеке деректерді интеграциялау	A	Бекітілген бюджет, кадрларды есепке алу және еңбекақының есептік жазбалары арасында тығыз байланыс бар	2009 жылдан бастап тиімділікті арттыру
(ii) - Еңбекақы өзгерістерін басқару	A	Еңбекақы өзгерісі авторланады және жедел түрде жүргізіледі	Өзгерістер жоқ
(iii) - Еңбекақыға ішкі бақылау	A	Еңбекақыны есептеуге мұқият және тиімді бақылау жүзеге асырылады	Өзгерістер жоқ
(iv) - Еңбекақы аудиті	C	Кейбір аудиторлық тексерулерді ЕК, Ішкі аудит және Мемлекеттік кірістер комитеті жүргізеді	Аудит бағалау В болған кезде 2005 - 2007 жылдарға қарағанда соңғы уақытта еңбекақыға аз көңіл бөлген сияқты.

2.6.6 PI-24 МЕМЛЕКЕТТІК САТЫП АЛУЛАР

Бұл көрсеткіш мемлекеттік сатып алуды басқарудың негізгі аспектілерін бағалайды. Ол берілген ұпайлары M2 есептеу әдісін пайдалана отырып, жалпы бағалауға біріктірілген төрт параметрден тұрады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-24.1 САТЫП АЛУЛАР МОНИТОРИНГІ

Мемлекеттік сатып алу бойынша нормативтік база 2016 жылғы "Мемлекеттік сатып алулар туралы" заңмен көзделген. Ол орталық және жергілікті мемлекеттік органдардың, олармен тікелей бақыланатын ұйымдарды қоса алғанда, тауарларды, көрсетілетін қызметтерді және жұмыстарды, сатып алуын қамтиды.

Занның 4-бабы келесі мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру қағидаттарын сипаттайды:

1) мемлекеттік сатып алу үшін пайдаланылатын ақшаны оңтайлы және тиімді жұмсау;

2) осы Заңда көзделгеннен басқа жағдайларда, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру;

3) әлеуетті өнім берушілер арасындағы адал бәсекелестік;

4) мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығы;

5) отандық тауар өндірушілерге, сондай-ақ жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді отандық берушілерге Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға қайшы келмейтін шамада қолдау көрсету;

6) сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу;

5-бапқа сәйкес мемлекеттік сатып алу процесі мыналарды қамтиды:

1) мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын әзірлеуді және бекітуді;

2) өнім берушіні таңдауды және онымен мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасуды;

3) мемлекеттік сатып алу туралы шартты орындауды қамтиды.

Орталық үкіметтің барлық ұйымдарының (РМК және әлеуметтік және медициналық сақтандыру қорларын қоса алғанда) атынан тауарлардың, қызметтердің және жұмыстардың шектеулі тізімін сатып алуды ҚР ҚМ жанындағы Мемлекеттік сатып алу жөніндегі комитет жүзеге асырады. Сатып алудың басқа түрлері тартылған жағдайда әрбір жекелеген үкіметтік мекеме өзінің сатып алу жөніндегі комитетімен бірге жауапты хатшы басқаратын сатып алушы ұйым болып табылады. Мемлекеттік сатып алу әдісін (түрлі типтегі тендерлер, аукциондар, ұсыныстар беруге сұрау салу, бір көзден сатып алу) клиент қандай да бір орталық қадағалау органына сілтеме жасамай өзі таңдайды. Егер заңда өзгеше көрсетілмесе, сатып алу республикалық бюджеттен қаржыландырылған барлық сатып алудың толық базасын жүргізетін (орталық арқылы жасалмайтын сатып алуды қоса алғанда) ҚР ҚМ электрондық коммерция орталығы арқылы жүзеге асырылады. Мониторингті ҚР ҚМ жүзеге асырады және Үкіметке және Президентке ұсыну үшін жылдық есепті құрайды. Бағалау-А.

D-24.2 САТЫП АЛУ ӘДІСТЕРІ

Қазақстанда конкурстық сатып алулар мемлекеттік сатып алу әдісі болып табылмайды. Заңға сәйкес мемлекеттік сатып алу мынадай тәсілдердің бірімен жүзеге асырылады:

- конкурстық сауда-саттық;
- ұсыныстарды сұрау;
- бір көзден;
- аукцион;
- тауар биржалары

Шын мәнінде бір көзден сатып алуды пайдалануға мүмкіндік беретін 50-ден астам негіздер немесе жағдайлар бар. Осы икемділікке қарамастан, 2016 жылғы республикалық бюджетті атқару жөніндегі ЕК есебі тексерілген мемлекеттік сатып алудың шамамен 20 пайызы кемшіліктер және қателіктермен өткізілгенін көрсетті.

Р - кестесі: 2017 ж. сатып алу әдістері. (млн. теңге)

	(1) Сатып алулар құны,	(2) Бәсекелік әдістер бойынша алынған сома (2/1 * 100)	(2/1 * 100) Конкурстық сауда- саттық арқылы сатып алу пайызы
Барлық мемлекеттік сатып алулар	408 483	30 052	7,4%

Қайнар көзі: *ИМАК*

Мемлекеттік сатып алулардың едәуір бөлігі өзінің табиғаты бойынша бірыңғай көзден сатып алу болып табылады, өйткені ашық конкурс өткізу барысында сатып алу пайызы келісім-шарт құнының 20 пайызынан айтарлықтай төмен. Бағалау - D.

D-24.3 ЖҰРТШЫЛЫҚТЫҢ САТЫП АЛУЛАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТҚА ҚОЛ ЖЕТКІЗУІ

Бұл параметр сатып алу туралы ақпараттың алдын ала анықталған элементтерінің негізінде бағаланады, оған бұқараның қол жеткізуі қамтамасыз етілген. Қазақстанда бұл ақпарат ғаламторда **goszakup.kz** мекен-жайы бойынша қолжетімді. Бұл сұлба 2017 жыл бойы жұмыс істеді.

Q - кестесі: Орталық атқарушы органдардың жұртшылыққа ұсынылатын сатып алулары туралы ақпараты

Тармақ	Қол жетімділік
1. Нормативтік құқықтық база	иә
2. Мемлекеттік сатып алу жоспары	иә
3. Сауда мүмкіндіктері	иә

4. Келісім-шарттар тағайындау	иә
5. Сатып алу бойынша шағымдарды шешу туралы деректер	иә
6. Сатып алудың жылдық статистикасы	жоқ

Әрбір сатып алу туралы ақпараттың веб-сайтта болуына қарамастан, шоғырландырылған жылдық статистика тауарлар, қызметтер мен жұмыстар туралы біріктірілген ақпаратты қамтымайды және сатып алудың әртүрлі типтерінің пайдаланылуын көрсетпейді. Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыратын агенттіктер алты тармақтың бесеуін ғана орындайтын болғандықтан параметрді бағалау - В.

D-24.4 САТЫП АЛУ БОЙЫНША ТАЛАПТАРДЫ БАСҚАРУ

Қолда бар статистикалық деректер сатып алу жөніндегі талаптар бойынша мынадай жағдайды көрсетеді.

R - кестесі: 2017 жылы сатып алу бойынша талаптардың нәтижелері

№	Талаптар мәртебесі	Шағымдар мөлшері	%
1	Тіркелді	289	4,1
2	Қаралуда	660	9,3
3	Шешілді деп саналады	2936	41,6
3.1	Толық	1681	
3.2	Ішінара	1255	
4	Қабылданбаған болып саналады	3181	45,0
Барлығы		7 066	100%

Қайнар көзі: ИМАК

Мемлекеттік органдар арыздар мен шағымдарды қарау үшін ішкі үкіметтік рәсімдерді жұртшылыққа қолжетімді ережелерге сәйкес пайдаланады және шағымдарды қалай өңдеу керек екенін ұйғарады. Алымдар тыйым салынбаған, шешімдер белгіленген уақыт шеңбері ішінде жазылады және сатып алу процесі тоқтатыла тұруы мүмкін. Талаптарды ішкі мемлекеттік аудит комитеті (ИМАК) қарайды, ол сондай-ақ мемлекеттің бүкіл аумағында мемлекеттік сатып алу жөніндегі заңнаманың сақталуын бақылау үшін жауап береді. Мемлекеттік құрылымдар шеңберінде тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің стандартты тізімін барлық сатып алулар үшін жауап беретін ИМАК мен Мемлекеттік сатып алу жөніндегі комитеті ҚР ҚМ-не қарайды. Талаптарды қарау кезінде ИМАК сатып алушы агенттіктен бөлек тұрады, дегенмен, ол мемлекеттік сатып алуға қандай да бір басқа қатысудан бос емес және бақылауға сондай жауапты әріптестердің іс-әрекеттерін бағалаудағы мүдделер қақтығысына тап болады. Қанағаттанбаған өтініш берушілер экономикалық сотқа өтініш бере алатынына қарамастан, қазіргі уақытта талаптармен жұмыс жасаудың оларды үкіметтік емес сарапшылар қарай алатындай тәуелсіз тетігі жоқ, алайда қазіргі уақытта мұндай тәуелсіз органды құру туралы мәселе белсенді қаралып жатыр. Бағалау - D.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-24 Мемлекеттік сатып алулар (M2)	C+		
(i) - Сатып алулар мониторингі	A	Толық және дәл жазбалар көптеген сатып алулар үшін сақталады	Өлшемдер қайта құрылды
(ii) - Сатып алулардың әдістері	D	Бәсекелестік арқылы сатып алудың пайыздық мәні 65%-дан төмен	Өлшемдер қайта құрылды
(iii) - Сатып алулар туралы ақпаратқа жұртшылықтың қол жеткізуі	B	6 тармақтың ішіндегі 5-і goszakur.kz веб-сайтында баршаға қол жетімді	Енді 2005 жылмен салыстырғанда анағұрлым толық ақпарат қол жетімді
(iv) - Сатып алулар бойынша талаптарды басқару	D	Шағымдар мен талаптарды өңдеудің тәуелсіз тетігі жоқ	Өзгерістер жоқ

2.6.7 PI-25 ЕҢБЕКАҚЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ЕМЕС ШЫҒЫСТАРДЫ ІШКІ БАҚЫЛАУ

Бұл көрсеткіш бағалау жүргізу кезінде жүзеге асырылатын еңбекақыға жатпайтын шығыстарды бақылаудың тиімділігін бағалайды. Ол үш параметрді қамтиды, олар үшін ұпайлар M2 бағалау әдісін қолдану арқылы біріктірілген. Қамту: орталық үкімет. Кезең: бағалау сәтіне.

Қазақстанда еңбекақыға жатпайтын шығыстарды ішкі бақылаудың кең және дамып келе жатқан жүйесі бар. Нормативтік база 2016 жылғы Ішкі мемлекеттік аудит комитеті (ИМАК) туралы ережемен көзделген (өзгерістермен), оған сәйкес ҚР ҚМ ИМАК (бұрын Қаржылық бақылау комитеті) ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау, мемлекеттік сатып алу, мемлекеттік мүлік, аудиторлық қызмет, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы бақылау функциялары бар уәкілетті орган болып табылады. Комитеттің мақсаты "қаржылық және басқарушылық ақпараттың дұрыстығын, мемлекеттік органдардың қызметін ұйымдастырудың ішкі процестерінің тиімділігін, көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің сапасын және мемлекеттік активтердің қауіпсіздігін талдау, бағалау және тексеру" болып табылады. Бұдан басқа, орталық үкімет деңгейінде 22 ішкі аудит бөлімі бар (PI-26 көрсеткіші шеңберінде егжей-тегжейлі талқылауды қараңыз). Комитеттің жұмысы сәйкестікке және қаржылық аудитке негізделген, ал ішкі аудит бөлімдері де тиімділік аспектілерімен айналысады. Ішкі аудит және бақылау әдіснамасын ҚР ҚМ Бухгалтерлік есеп және аудит әдіснамасы департаменті әзірледі. Комитеттің негізгі функцияларының бірі ішкі аудит қызметтерінің қажетті әдіснамалық және консультативтік көмек алуын қамтамасыз ету болып табылады. Ол сондай-ақ ішкі аудит қызметтерінің есептеріне талдау және ішкі аудит қызметтері қызметінің тиімділігін бағалауды жүргізеді. Бұдан басқа, ол

тәуекелдерді басқару жүйесінің мемлекеттік аудит үшін ұсынған объектілер бойынша ішкі аудит бөлімдеріне ақпарат жібереді.

D-25.1. МІНДЕТТЕРДІ БӨЛУ

Орталық атқарушы билік органдарындағы бақылау ортасы транзакцияның әр түрлі кезеңдерінде міндеттерді бөлуге үлкен көңіл бөледі: бастамашылық, бекіту, авторландыру және орындау. Басқарудың бұл құралдары заңнамамен және нормативтік актілермен ұйғарылады және нақты аудиторлық ізді қамтамасыз ете отырып, автоматтандырылған қаржы жүйелеріне кіріктірілген. Қазынашылық жүйесінің тұтастығы нақты мақсаттарға уәкілетті белгілі бір тұлғалардың шектеулі тобына қол жеткізуді ұсыну жолымен қорғалған; жүйе оған кім кіргенін және қандай мақсатта енгенін тіркейді. Тәуекелдерді басқару жүйелері міндеттерді бөлуге ерекше назар аударады. Бағалау-А.

D-25.2 ШЫҒЫСТАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІҢ САҚТАЛУЫН БАҚЫЛАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Республикалық бюджеттен қаржыландырылатын барлық төлемдер e-MINFIN қазынашылық жүйесі арқылы өнделеді. Төлем орындалуы үшін ол бюджеттік қаржы бөлумен және ақшалай қаражаттың болуымен қамтамасыз етілуі тиіс. Міндеттемелер тапсырысты орналастырғанға дейін қаражаттың болуын талап ететін автоматтандырылған жүйе модулінің көмегімен бақыланады. Бағалау-А.

D-25.3 ТӨЛЕУ ЕРЕЖЕЛЕРІ МЕН РӘСІМДЕРІН САҚТАУ

Міндеттемелер мен төлемдердің барлық аспектілерін реттейтін ережелер мен рәсімдер егжей-тегжейлі баяндалған және тығыз иерархиялық қадағалауға жатады, сондай-ақ АТ-жүйелеріне біріктірілген. Рәсімдер жүйеге енгізілген және ерекше мән-жайлардан басқа жағдайларда бұзыла алмайды. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-25-Еңбекақыға байланысты емес шығыстарды ішкі бақылау (M2)	A		
(i) - Міндеттерді бөлу	A	Міндеттерді толық және нақты бөлу	Жаңа параметр
(ii) - Шығыстар бойынша міндеттемелердің сақталуын бақылаудың тиімділігі	A	Күшті бақылау шаралары міндеттемелерді бюджет қаржысының болуымен және ақша қаражатының болуымен тиімді шектейді	Қазынашылықтың автоматтандырылған жүйесіне байланысты тиімділікті арттыру

iii) - Төлем ережелері мен рәсімдерін сақтау	А	Ережелер мен рәсімдерге сәйкестіктің деңгейі жоғары	Жақсартылған орындау сапасы
--	---	---	-----------------------------

2.6.8

2.6.9 PI-26 ІШКІ АУДИТ

Бұл көрсеткіш ішкі аудитте қолданылатын стандарттар мен рәсімдерді бағалайды. Ол төрт параметрден тұрады, оларды бағалау M1 бағалау әдісін пайдалану арқылы біріктірілген. Қамту: орталық үкімет. Кезең: 26.1 және 26.2 параметрлері – бағалау сәтіне. 26.3 параметрі- соңғы аяқталған қаржы жылы. 26.4 параметрі-бағалау үшін пайдаланылған аудит есептері соңғы үш қаржы жылында шығарылуы тиіс.

D-26.1 ІШКІ АУДИТТИ ҚАМТУ

Бұл параметр бағалау жүргізу кезінде ішкі аудитке қанша мемлекеттік органдар ұшырағанын бағалайды.

Шынайы ішкі аудиттің ішкі қаржылық бақылаудан айырмашылығы, ол Қазақстанда тұжырымдамалық жағдайда қалып отыр, өйткені ол тек 2017 жылдан бастап жұмыс істейді. "Ex-ante" ішкі қаржылық бақылау сипаты (өткен жағдай бойынша) мен жүйе жұмысының тиімділігі және қызметтерді ұсыну тиімділігі бойынша басшылыққа тәуелсіз ұсынымдар бертін шынайы ішкі аудит арасында айқындық болған жоқ. "Ішкі аудиторлар" деп аталатындар іс жүзінде "ex-ante" рөлдерін ойнады, бұл оларды, күтілгендей, өздері бағалуы тиіс жүйенің бір бөлігіне айналдырды. Бұл қарама-қайшылықты 2015 жылы "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" жаңа заңда Үкіметтің мойындауы айқын болмады және ішкі аудит қазіргі уақытта барлық мемлекеттік мекемелерде іс жүзінде жұмыс істейді.

Орталық атқарушы билік органдарының барлық дерлік мемлекеттік шығындарын бірге қамтитын барлық министрліктер мен Мемлекеттік қызмет істері жөніндегі агенттіктің енді 6-дан 16-ға дейін қызметкері бар жұмыс істейтін ішкі аудит бөлімдері бар. Президент әкімшілігін, Премьер-Министрдің кеңсесін және Есеп комитетін (ЕК) қоса алғанда, ішкі аудиті жоқ бірнеше үкіметтік мекемелер бар, бірақ олар мемлекеттік шығыстардың аз ғана үлесі үшін ғана жауапты. Тиісті министрліктердің басшылары құрған ішкі аудит департаменттері ІМАК әзірлеген нұсқаулықтарға сәйкес жұмыс істейді, аудиттің жылдық жоспарларын және одан кейін аудит субъектісі іске асыруға тиіс есептер мен ұсынымдарды дайындайды. Бағалау-А.

D-26.2 АУДИТТИҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН СТАНДАРТТАРДЫҢ СИПАТЫ

Бұл параметр жүргізілген аудиторлық тексерулер мен бағалау жүргізу кезінде қолданылатын стандарттардың сипатын бағалайды. Ішкі аудиттің табиғаты мен көлемін түсіну үшін PEFA командасы Қаржы министрлігінің, Ауыл шаруашылығы министрлігінің, Білім министрлігінің, Денсаулық сақтау министрлігінің және Инвестициялар және даму министрлігінің Ішкі аудит бөлімдерінің қызметкерлерімен кездесті.

Осы талқылаулардан ішкі аудит ЕК әзірлеген тәуекелдерді басқарудың мемлекеттік жүйесін пайдаланылған тәуекелдерге негізделген қағидатқа негізделгені анық көрінеді. Аудит жүргізетін жұмыс жалпы халықаралық стандарттарға сәйкес келеді. Сәйкестік,

жүйелер мен тиімділікке қатысты аудит бойынша күш салу теңгерімі айтарлықтай өзгеріп отырады. "Бұзушылықтарға" (сәйкес кемшіліктер) көп көңіл бөлінгеніне қарамастан, аудиторлардың есептері де бақылау жүйесінің тиімділігіне қатысты. ҚР ҚМ ІМАК барлық үкіметтік құрылымдар үшін ішкі аудит жөніндегі жұмыстың үйлестірушісі ретінде әрекет етеді. Бағалау-В

D-26.3 ІШКІ АУДИТТЕР МЕН ЕСЕПТІЛІКТІ ІСКЕ АСЫРУ

Бұл параметрде соңғы аяқталған қаржы жылындағы ішкі аудитті жоспарлау, енгізу және есептілік бағаланады (2017 ж.). 2015 жылғы Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы заңға сәйкес ішкі аудит департаменттері өз функцияларын орындау кезінде тәуелсіз болып табылады және министрге/ұйым басшысына есеп береді. Қызметі аудитке жататын жауапты лауазымды адамдардың аяқталған аудиторлық есептерді алуға құқығы бар.

Жылдық жоспарларды барлық ішкі аудит департаменттері дайындады және негізінен жоспарларға сәйкес орындалды. 2017 жылы қаралған 5 департамент 134 аудитті жоспарлаған, оның 122 немесе 91% орындалды. Аяқталған есептер ІМАК үшін де, ЕК үшін де қолжетімді орталық деректер базасында орналастырылады, олар тексерілетін субъектілермен талқыланатын болады және ұйымдардың ескертулері толық ескерілетін болады. Есептерде әдетте ішкі бақылау жүйесінің жұмыс істеуін жақсарту жолдары туралы ұсыныстар бар. Бағалау-А.

D-26.4 ІШКІ АУДИТОРЛАРДЫҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ НЕГІЗІНДЕ ЖАСАЛАТЫН ІС-ӘРЕКЕТТЕР

Бұл параметрде министрліктердің басшылығының соңғы үш жылдағы аудит ұсынымдарына жауап ретінде әрекет ету дәрежесі бағаланады (2015 – 2017 жж.)

Ішкі аудит тек 2017 жылдан бастап жұмыс істей бастағанын ескере отырып, министрліктер басшылығының іс-қимылдарын бағалау әлі ерте. Алайда, ішкі аудиторлар тікелей министрлердің алдында есеп береді, ал құрылымдық бөлімшелердің басшыларына әдетте мониторинг және орындалуын кейіннен бақылау арқылы жүргізілетін аудит бойынша ұсынымдарды орындауға бір ай береді деген оптимизмге негіз бар. Бағалау: қолданылмайды.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-26 Ішкі аудит (M1)	B+		
(i) - Ішкі аудитті қамту	A	Ішкі аудит іс жүзінде барлық мемлекеттік мекемелерде қолданылады	2009 жылғы бағалауда ішкі аудитке емес, ішкі бақылауға басты назар аударылды.
(ii) - Аудиттің және қолданылатын стандарттардың сипаты	B	Басқару жүйесінің тиімділігіне назар аударылады	Жоғарыдағы (I) көрсеткішімен бірдей.
(iii) - Ішкі аудиттер мен есептілікті іске асыру	A	Аудит жоспарлары дайындалады, бұл ретте жоспарланған аудиттердің орындалуының жоғары пайызына іс жүзінде қол жеткізіледі	Жоғарыдағы (I) көрсеткішімен бірдей.
(iv) - Ішкі аудиторлардың қорытындылары негізінде қабылданатын іс-әрекеттер	Қолданылмады	Бағалау үшін тым ерте	Жоғарыдағы (I) көрсеткішімен бірдей.

2.7 VI БӨЛІМ: ЕСЕПКЕ АЛУ ЖӘНЕ ЕСЕПТІЛІК

Бұл бөлім үш көрсеткішті қамтиды - PI-27-ден PI-29-ға дейінгі.

PI-27 ҚАРЖЫЛЫҚ ДЕРЕКТЕРДІҢ ТҮТАСТЫҒЫ МЕН ТОЛЫҚТЫҒЫ

Бұл, ішінара, жаңа көрсеткіш банк шоттарын, транзиттік және аванстық шоттарды салыстырудың тұрақтылығын және ағымдағы процестер қаржылық деректердің тұтастығын қалай қолдайтынын бағалауға мүмкіндік береді. Ол төрт параметрлерден тұрады, ол бойынша бағалау M2 бағалау әдісін пайдалана отырып орташаланады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: алғашқы үш параметр алдыңғы қаржы жылын қоса алғанда, бағалау сәтіне бағаланады, ал төртіншісі бағалау жүргізу сәтіне бағаланады.

D-27.1 БАНК ШОТЫН САЛЫСТЫРУ

Бұл параметр банктік шоттарды салыстырудың тұрақтылығын бағалайды. Бюджет кодексінің ережелеріне сәйкес республикалық (және мемлекеттік) бюджет субъектілерінің шоттарын тек Ұлттық банкте ұстауға құқығы бар. Осы ұйымдардың барлық шоттары бірыңғай қазынашылық шоттың (БҚШ) бөлігі болып табылады. Бұл шоттар үшін банкпен салыстыру күнделікті рәсім болып табылады. PEFA сыншарттары орталық үкіметтің бақылауындағы ұйымдардың барлық банктік шоттары үшін салыстырып тексеру рәсімдері туралы салыстырмалы ақпаратты бағалайды. Министрліктерге тиесілі және мемлекеттік функцияларды орындайтын әлеуметтік сақтандыру қорларының және республикалық мемлекеттік кәсіпорындардың банктік шоттары екінші деңгейдегі банктерде (коммерциялық банктерде) болады, сондықтан БҚШ-ға енгізілмеген. Барлық басқа банктік шоттар үшін салыстыру рәсімдері туралы басқа ақпарат жоқ болғандықтан, бағалау-D.

D-27.2 ТРАНЗИТТІК ШОТТАР

Бұл параметрде транзиттік шоттарды салыстыру және клиринг (нөлдеу) бағаланады. Бюджеттік сыныпнаманы есепке алу кодексіне сәйкес ақша сомалары үш күн ішінде "күту" транзиттік шоттарында қалуы мүмкін, ал қалдық қаржы жылының соңында нөлге тең болуы тиіс. "Күту" транзиттік шотындағы теңгерімнің ұлғаюына әкелетін кез келген жағдайды Мемлекеттік кіріс комитеті мен Ішкі мемлекеттік аудит комитеті хабарлайды және анықтайды, ал қалдықтар белгіленген кезеңде төлденеді. Бағалау-A.

D-27.3 АВАНСТЫҚ ШОТТАР

Бұл параметр салыстыру және аванстарды есептен шығаруды бағалайды. Аванстық шоттар уақтылы және тиімді салыстырылады және есептен шығарылады. ҚР ҚМ Ішкі Әкімшілендіру департаментінің Бухгалтерлік есеп және есептілік басқармасы ұсынған ақпарат жыл соңындағы аванстық шоттар бойынша өтелмеген келесі қалдықтарды көрсетті:

Қызметкерлердің дебиторлық берешегі-126 млн. теңге

Қысқа мерзімді аванстар-2 836 млн. теңге

Барлығы-2 962 млн. теңге

Осы аванстық шоттардағы жалпы сома РБ шығыстарының 0.001 пайызынан аз болады. Қазынашылық комитеті бюджетті атқару жөніндегі ережеге сәйкес келісім-шарттар бойынша аванстар айлық негізде қадағаланатынын және салыстырылатынын, ал қызметкерлерге аванстар еңбек арқылы реттелетінін және ұсталатынын мәлімдейді. Бағалау-А.

D-27.4 ҚАРЖЫЛЫҚ ДЕРЕКТЕРДІҢ ТҰТАСТЫҒЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ПРОЦЕСІ

Бұл жаңа параметр дәлдігі мен толықтығы тұрғысынан анықталатын деректердің бүтіндігін бағалайды. Жоғары стандарттар қаржылық есептілікті өзгерту үшін деректерге және өкілеттіктерге қол жеткізу тұрғысынан қолданылады. E-MINFİN жүйесі жүйеге жүгінудің барлық жағдайларын, сондай-ақ оны қандай тұлға жасағанын тіркейді. Жеке есеп беруді қамтамасыз ететін және кез келген жүйеге кіру әрекеттерін анықтайтын деректердің тұтастығын қолдау үшін нақты аудиторлық із бар.

БҚШ басқаратын және барлық жүйе шеңберінде банктік рәсімдер мен тәжірибені қадағалауды жүзеге асыратын ҚРҰБ үш кезеңдік бағалау өткізді, олардың әрқайсысы қанағаттанарлық сапаны көрсетті. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-27-Қаржылық деректердің тұтастығы (M2)	B+		
(i) - Банктік шотты салыстыру	D	БҚШ үшін күн сайын жүргізіледі, бірақ ақпарат орталық үкіметтің бақылауындағы ұйымдардың басқа банктік шоттары үшін деректерді салыстыру рәсімдеріне қатысты қол жетімсіз	2009 жылдан бастап өзгеріссіз
(ii) - Транзиттік шоттар	A	Жылдам клиринг (нөлдеу)	2009 жылдан бастап өзгеріссіз
(iii) - Аванстық шоттар	A	РБ шығыстарының аз ғана пайызын қамтиды және тез салыстырылады және есептен шығарылады (нөлге теңестіріледі). Ай сайынғы жүргізілетін салыстыру деректерді растайды.	2009 жылдан бастап өзгеріссіз
(iv) - Қаржылық деректердің тұтастығын қамтамасыз ету	A	Нақты аудиторлық ізі бар тиімді процестер	Жаңа параметр

процесі			
---------	--	--	--

PI-28 ЖЫЛ ІШІНДЕ ҰСЫНЫЛАТЫН БЮДЖЕТТІҢ АТҚАРЫЛУЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕР

Бұл көрсеткіш бюджеттің атқарылуы туралы ақпараттың толықтығын, дәлдігін және уақыттылығын бағалайды. Ол үш параметрден тұрады, олар үшін балдар М1 есептеу әдісін пайдалана отырып, көрсеткіш бойынша жалпы бағалау үшін біріктірілген. Барлық параметрлер соңғы аяқталған қаржы жылына (2017 жыл) қатысты бағаланады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы аяқталған қаржы жылы.

D-28.1 ЕСЕПТЕРДІ ҚАМТУ ЖӘНЕ САЛЫСТЫРУ

Бұл параметр жылдың ішінде бюджеттің атқарылуы туралы мерзімді есептердегі ақпараттың бастапқы бекітілген бюджетпен салыстырмалылығын бағалайды. Параметр есептерді жариялау қажеттілігін қарастырмайды.

ҚР ҚМ -нің ай сайынғы негізде жариялайтын бюджеттің атқарылуы туралы ішкі жылдық есептері кірістер мен шығыстардың бөлінуін әкімшілік, функционалдық және бағдарламалық сыныпнамалар бойынша бастапқы бюджетпен салыстыруда көрсетеді. (Экономикалық сыныптау жылдық есептерде келтірілген, бірақ бастапқы бюджет үшін берілмеген.) ЖАО трансферттерін қоса алғанда, республикалық бюджет ұйымдарының барлық шығыстары есептермен қамтылады. Нақты деректер ағымдағы жылға арналған жоспарлы сандармен, сондай-ақ жылдық бюджеттік көрсеткіштермен салыстырылады, бірақ нақты деректерді бастапқы бекітілген бюджеттік жоспарлармен емес, түзетілген және нақтыланған жоспарлы сандармен салыстыруға басты назар аударылады. Осы параметр бойынша бағалау - А.

D-28.2 ЖЫЛДЫҚ БЮДЖЕТТІК ЕСЕПТІЛІКТІ ЖАСАУ МЕРЗІМДЕРІ

Бұл параметр жыл ішінде есептілікті ұсыну жеделдігін бағалайды. Қазынашылық комитеті ұсынған ақпарат негізінде ҚР ҚМ Есептілік және мемлекеттік қаржы статистикасы департаменті ай сайын бюджеттің атқарылуы туралы есептерді келесі айдың онына дейін жариялайды. Рәсімдер Қаржы министрінің 2-12-2016 № 630 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік мекемелердің, бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің бюджеттік есептілікті жасау және ұсыну қағидаларының" талаптарына сәйкес келеді. Есептер тиісті қызметкерлерге ұсынылады, ақша сомасын көрсетеді, нақты ақша сомаларының бюджетте жоспарланғаннан айтарлықтай ауытқулары бойынша талдау мен түсініктемелер береді. Бағалау-А.

D-28.3 ЖЫЛ ІШІНДЕГІ БЮДЖЕТ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ДӘЛДІГІ

Бұл параметр есептік ақпараттың шынайылығы мен көлемін бағалайды. Жыл ішіндегі бюджеттік есептіліктегі сенімді АТ жүйелерімен жасалған деректердің дәлдігіне және тіркейтін міндеттемелерге, сондай-ақ төлемдерге қатысты ешқандай күмән жоқ. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-28-Жыл ішінде ұсынылатын бюджеттің атқарылуы туралы есептер (M1)	A		
(i) - Есептерді қамту және салыстыру	A	Әкімшілік, функционалдык, бағдарламалық және экономикалық сыныпнамаға сәйкес ай сайынғы есептер жарияланады	Өзгерістер жоқ
(II) - Жылдық бюджеттік есептілікті жасау мерзімдері	A	Ай аяқталғаннан кейін, екі апта ішінде дайындалатын ай сайынғы есептер	Ешқандай өзгерістер жоқ, бірақ баға алу үшін қатаң стандартқа сәйкес болу қажет (2 апта құрастыру үшін)
(iii) - Жылдық бюджеттік есептіліктің дәлдігі	A	Есептер дәл және міндеттемелерді қамтиды	Өзгерістер жоқ

Қайнар көзі: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің ресми сайты

D-29.1 PI-29 ЖЫЛДЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕР

Бұл көрсеткіш жылдық қаржылық есептіліктің толықтығы мен уақыттылығын және оның жалпы қабылданған қағидаттар мен стандарттарға сәйкестігін бағалауға мүмкіндік береді. Онда үш параметр бар, олар бойынша балдар M1 әдісін пайдалана отырып, көрсеткіш бойынша жалпы бағалау үшін біріктірілген. Осыған ұқсас қаржылық есептер осы көрсеткіш үшін, сондай-ақ олар бойынша аудиторлық жұмысты бағалайтын PI-30 және Парламенттің аудиторлық есептер жөніндегі жұмысын қарайтын PI-31 үшін қарастырылады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: 29.1 үшін-соңғы аяқталған қаржы жылы; 29.2 үшін – аудитке берілген соңғы жылдық қаржылық есеп; 29.3 үшін – соңғы үш жылдағы қаржылық есептер.

D-29.1 ЖЫЛДЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІҢ ТОЛЫҚТЫҒЫ

Бұл параметрде соңғы аяқталған қаржы жылы үшін жылдық қаржылық есептіліктің толықтығы бағаланады (аудитке жататын 2017 жыл). А бағасын алу үшін бекітілген бюджетпен және кірістер, шығыстар, қаржылық және қаржылық емес активтер, міндеттемелер, кепілдіктер және ұзақ мерзімді міндеттемелер туралы, сондай-ақ ақша қаражатының қозғалысы туралы толық ақпаратпен салыстыруды қамтамасыз ету қажет.

Әр министрлік жариялайтын жылдық қаржылық есептілік ҚР ҚМ 2017 жылғы 1 тамыздағы № 468 бұйрығымен реттеледі. Бұл жылдық қаржылық есептер бюджеттің атқарылуы туралы есепті, ұзақ мерзімді міндеттемелерді қоса алғанда балансты, ақша қаражатының қозғалысы туралы есепті және түсіндірме жазбалармен бірге таза активтердегі өзгерістер туралы есепті қамтиды. 2013 жылдан бастап шығыстар

есептерде есептеу әдісі негізінде, ал кірістер 2018 жылға дейін кассалық әдіс негізінде есепке алынды. 2017 жылы РБ үшін шоғырландырылған қаржылық есептілік дайындалды, бірақ әлі жарияланбаған немесе СК ұсынылмаған. Үкімет 2018 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы жөніндегі шоғырландырылған қаржылық есептілікті жариялауға ниетті, ол Есеп комитеті жүзеге асыратын бюджеттің атқарылуы жөніндегі жылдық аудит үшін негіз болады. ЕК есебінде жыл сайын осы күнге дейін негізгі назар Үкіметтің бюджеттің атқарылуы туралы есебіне аударылды, ол тек кірістер мен шығыстарды қамтиды, сондықтан 2017 жылғы бюджеттің атқарылуы туралы есеп осы параметрді бағалау үшін негіз болып табылады.

ҚР ҚМ 2019 жылы бюджеттің атқарылуы туралы есепті есептеу әдісі бойынша (2018 жылға арналған бюджетке қатысты) және 2020 жылы мемлекеттік сектордың шоғырландырылған қаржылық есептілігін (ГП және ГРП қоса алғанда) (2019 жылға арналған бюджетке қатысты) толығымен дайындауды жоспарлап отыр. Қаржылық емес активтерді бағалауға дайындық бойынша кейбір жұмыстар атқарылды, бірақ бұл жұмыс айтарлықтай уақыт алады. Бағалау-С.

D-29.2 СЫРТҚЫ АУДИТ ҮШІН ЕСЕПТЕРДІ ҰСЫНУ

Бұл параметрде соңғы ұсынылған есеп негізінде сыртқы аудит үшін салыстырылған жылдық қаржылық есептерді уақтылы ұсыну бағаланады. Ең дұрысы, PEFA әдіснамасы тұрғысынан, бұл есепті кезең аяқталғаннан кейін үш ай ішінде болуы тиіс.

2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін бюджеттің атқарылуы туралы соңғы жылдық қаржылық есептілік Есеп комитетіне 2018 жылғы наурыз айының соңына дейін ұсынылды. Бағалау-А.

D-29.3 ЕСЕПКЕ АЛУ СТАНДАРТТАРЫ

Бұл параметрде жылдық қаржылық есептіліктің есепті пайдаланушыларға түсінікті болу дәрежесі бағаланады. Ол соңғы үш қаржы жылын-2015-2017 жж. қарастырады.

Үкімет мемлекеттік сектордағы (IPSAS) есеп пен есептіліктің халықаралық стандарттарын қабылдау және қолдану жөнінде жақсы жұмыс жүргізді. Қаржылық есептілікті жақсарту ҚР ҚМ-нің басымдылығы болды және болып қала береді.

Жоғарыда көрсетілгендей, 2013 жылдан бастап әрбір министрлік қалыптастыратын қаржылық есептілікте шығыстар - есептеу әдісінің негізінде, ал кірістер кассалық әдіс негізінде 2017 жылдың ортасына дейін есепке алынды. 2017 жылдың ортасынан кейін, кірістер де есептеу әдісі негізінде есепке алынды. Бұл тәжірибе 2017 жылдың ортасына дейін қолданылды, сондай-ақ қаржылық есептерге түсіндірме жазбаларды қоса алғанда, барынша міндетті ақпарат берілді. Ал ол аралықты осы уақытқа дейін Үкіметтің ЕК (PI-30) және Парламент (PI-31) қараған бюджеттің атқарылуы туралы есептері жылдан жылға дәйекті бола тұра, бірақ IPSAS талаптарын сақтау үшін қажетті кірістер мен шығыстар бөліктерінен басқа материалдардың едәуір бөлігін қамтымады. Егер қаржылық есептілікті министрліктер деңгейінде қарайтын болсақ, онда А бағасы қойылуы мүмкін. Бірақ сыншарт ЕК аудиті үшін ұсынылатын бюджеттің атқарылуы бойынша жылдық есептерге негізделгендіктен, бағасы қойылады. Үкімет 2018 жылға арналған республикалық бюджет үшін республикалық бюджеттің атқарылуы бойынша есепті 2019 жылғы есептеу әдісінің негізінде және Үкіметтің 2020 жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есептілігін (2019 жылға) дайындаған кезде бағалау автоматты түрде "А" - ға дейін жақсартады.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-29-Жылдық қаржылық есептер (M1)	C+		
(i) - Жылдық қаржылық есептіліктің толықтығы	C	Аудиторлық жұмыстың объектісі болып табылатын Үкімет бюджетінің атқарылуы туралы есеп тек кірістер мен шығыстарды, сондай-ақ мемлекеттік борыштың қозғалысын ғана қамтиды	Өзгерістер жоқ
(ii) - Сыртқы аудит үшін есептерді ұсыну	A	Үкіметтің жылдық қаржылық есептері Есеп комитетіне 25 наурызға дейін (қаржы жылы аяқталғаннан кейін 3 ай ішінде) ұсынылған	Базалық өзгерістің болмауы: 2005 жылмен салыстырғанда қиындатылған өлшемдер
(iii) - Есепке алу стандарттары	C	Үш жыл ішіндегі бюджеттің атқарылуы туралы шоғырландырылған есептер бір жылдан кейінгі жылға сәйкес келеді және бухгалтерлік есеп бойынша түсіндірмелерді қамтиды, бірақ IPSAS сақтау үшін қажетті ақпараттың көп бөлігі енгізілмеген.	Өзгерістер жоқ

2.8 VII БӨЛІМ: СЫРТҚЫ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ АУДИТ

Рi-30 және Рi-31 тиімділік көрсеткіштері сыртқы аудит қызметін және заң шығарушы органның сыртқы аудит нәтижелерін пайдалануын қарастырады.

Рi-30 СЫРТҚЫ АУДИТТІҢ ТИІМДІЛІГІ

Көрсеткіш сыртқы аудиттің сипаттамасын зерттейді. Оның М1 әдісіне сәйкес көрсеткіш бойынша жалпы бағалауға жинақталған төрт параметрі бар. Қамту: орталық үкімет. Кезең: 30.1, 30.2 және 30.3 параметрлері – соңғы үш қаржы жылы; 30.4 параметр – бағалау сәтіне.

Есеп комитеті (ЕК) 2015 жылғы қарашадағы "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" заңға сәйкес Үкіметтің сыртқы аудиторы ретінде әрекет етеді. 12-бапта барлық республикалық бюджетті қамтитын тиімділік және сәйкестік аудиті міндеттерінің кең спектрі ұсынылған. ЕК-нің өкілеттік саласы ұлттық холдинг компанияларының стратегиялары мен бюджет қаражатын пайдалануының барлық аспектілерін іске асыруына қатысты тиімділігін бағалауға да қолданылады. Аудиторлық функцияға қосымша ЕК (27-бап) Парламентке ұсынғанға дейін бюджет жобасының Үкіметтің елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы жөніндегі басымдықтарына сәйкестігін бағалауды қамтамасыз етуі тиіс. Бұл талап халықаралық практиканың көп бөлігіне сәйкес келмейді және кейіннен ол шығыстардың тиімділігін бағалауға кіріскен кезде ЕК тәуелсіздігін бұзу тәуекеліне алып келуі мүмкін. ЕК өкілдері өз функцияларының Үкіметтің мақсаттарына қол жеткізу үшін ықтимал тәуекелдерді анықтауға қолданылатынын және олардан нақты балама нұсқаларды немесе ұсыныстарды ұсыну талап етілмейтіндігіне нұсқайды. Сондықтан, оның пікірінше, оқиға жасалғаннан кейін, ол аудитор ретінде әрекет еткен кезде мүдделер қақтығысы болмайды. ЕК ІМАК және әрбір министрліктің ішкі аудит қызметтерінің жұмысын үйлестіру және бағалау, сондай-ақ мемлекеттік аудит жұмысының барлық нәтижелерінің бірыңғай дерекқорын қолдау өкілеттігіне ие бола отырып, елдің ішкі және сыртқы мемлекеттік аудит құрылымында басты орын алады. ЕК, сондай-ақ, орталық және жергілікті билік органдарында қолдану үшін аудит стандарттары мен әдістерін әзірлеуге, сондай-ақ мемлекеттік секторда жұмыс істеу үшін аудиторларды оқыту мен сертификаттауды жүргізуге міндетті.

D-30.1 АУДИТТІҢ ҚАМТУЫ ЖӘНЕ СТАНДАРТТАРЫ

ЕК өкілдері олардың аудиторлық жұмысы 2015-2017 жылдары республикалық бюджет шығындарының 75 пайызын жапқанын атап өтті. Тиімділік аудитінен және ЕК-нің сәйкестігінен басқа, сондай-ақ әрбір министрлік дайындаған жылдық қаржылық есептіліктің "шынайылығы мен нақтылығын" бағалау қажет. Бірақ ЕК ек жыл сайынғы негізде әрбір министрлік бойынша есеп немесе қорытынды әзірлемейді. Осы уақытқа дейін нақты жылға қатысты ЕК жұмысы Үкіметтің бюджетті атқару жөніндегі есебіне шоғырланған. 2019 жылдан бастап (яғни 2018 жылғы қаржылық есептілікке қатысты) ЕК республикалық бюджеттің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне, сондай-ақ әрбір министрлік дайындаған қаржылық есептерге аудит жүргізетін болады. ЕК қаржылық аудитін жүзеге асыруда едәуір дәрежеде ІМАК жұмысына сүйенеді. 2016 жылға арналған бюджеттің атқарылуы туралы есептің қысқаша түйіндемесінің соңындағы ұсынымдардан халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүйелі проблемалар да есептік ақпараттың дұрыстығы сияқты назарға алынатыны түсінікті

болды. ЕК ақпаратына сәйкес, 2017 жылы олардың аудиторлық жұмысының негізгі көрсеткіштері бойынша 8 737 млрд. теңгенің 17 пайызында қателер мен кемшіліктер анықталған, оның 3,5 пайызы қалпына келтіруге жататын қаржылық бұзушылықтар болған; 307 млрд. теңгенің 198 млн. теңгесі іс жүзінде қалпына келтірілгені. ЕК жұмысы қазіргі уақытта Эстонияның жоғары қаржылық бақылау органының сараптамалық бағалауының тақырыбы болып табылады. Бағалау-В.

D-30.2 АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ЗАҢНАМАЛЫҚ ОРГАНҒА ҰСЫНУ

Өткен жылғы ЕК-нің Үкімет бюджетінің атқарылуы туралы есеп бойынша есебі Парламентке 15 мамырға дейін ұсынылады (2015 жылғы заңның 44-бабы). Мұндай мерзімді сақтау үшін ЕК аудиторлық топты ҚР ҚМ-не әрбір жылдың қаңтар айынан бастап Республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есеп аяқталғанға дейін жібереді (бюджетті атқару жөніндегі есепті дайындау әдетте наурыз айының соңына қарай аяқталады). ЕК есебі бюджеттің атқарылуы туралы есепті алған күннен бастап шамамен алты апта ішінде 2015-2017 жж. кезеңінде әрбір жылдар үшін уақтылы жасалды. ЕК, сондай-ақ, тоқсан сайын Парламентті өзінің қызметі туралы хабардар етеді. ЕК бюджеттің атқарылуы жөніндегі есеп туралы қорытындының қысқаша үзіндісін ғана жариялайды; басқа есептер баспасөз релизінің тақырыбы бола алады және жарияланбайды. Бағалау-А.

D-30.3 АУДИТ ҰСЫНЫМДАРЫНАН КЕЙІНГІ ШАРАЛАРДЫ ҚАБЫЛДАУ

Аудиттен өткен мемлекеттік органдар аудиторлардың ұсынымдары мен нұсқаулықтарының орындалуы туралы ақпарат беруге міндетті (2015 жылғы заңның 37-бабы). Бұл талап, сондай-ақ, алдыңғы заңда белгіленген 2015-2017 жылдар ішінде қолданылған. 2017 жылы анықталған қаржылық бұзушылықтардың үштен екісі бойынша тиісті іс-әрекеттер жасалды; бұл аудит нәтижелерінің сақталуы мен пәрменділігін растайды. Бағалау-А.

D-30.4 ЖОҒАРЫ ҚАРЖЫ БАҚЫЛАУ ОРГАНЫНЫҢ ТӘУЕЛСІЗДІГІ (ЖҚБО)

ЕК өзінің аудиторлық жұмысын орындау кезінде Үкіметке тәуелді емес, бірақ оның төрағасын қызметке республика Президенті тағайындайды және қызметтен босатады, ол сондай-ақ ЕК қызметкерлерінің санын бақылауды жүзеге асырады. ЕК Президент алдында, сондай-ақ Парламент алдында есеп береді, бірақ ЕК бюджеті мен оның қызметкерлерінің ақысын Парламент емес, Үкімет бақылайды. ЕК ресурстары өте шектеулі: заңға сәйкес Комитетке 2015 жылы аудитті үйлестіру және аудиторларды оқыту, 2019 жылдан бастап Республикалық бюджеттің шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілігі бойынша аудиторлық қорытындыны қамтамасыз ету бойынша елеулі қосымша міндеттер берілгеніне қарамастан, штат кестесі (Комитеттің тоғыз мүшесін қоса алғанда 141 қызметкер) ұлғайған жоқ. Бағалау – D.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
PI-30-Сыртқы аудит (M1)	D+		

30.1-Аудиттің қамту және стандарттары	В	РБ-тің 75% - ға жуығы 2015-2017 жылдары ЕК аудитімен қамтылды. Аудиттер шығыстардың тиімділігіне, сондай-ақ заңдарға сәйкестігіне бағытталған және министрліктердің жылдық қаржылық есептілігін қарауды қамтыды. Аудиттер INTOSAI (ЖҚБО) стандарттарына сәйкес өткізілді	Аудиторлық жұмыс 2009 жылдан бастап айтарлықтай дамыды және 2015 жылғы заң ЕК-не қосымша міндеттерді жүктеді, сондай-ақ әрбір министрлікте ІМАК-мен және ішкі аудит қызметтерімен өзара қарым-қатынасты нақтылады
30.2-Аудиторлық есептерді заңнамалық органға ұсыну	А	Бюджеттің орындалуы туралы есептер Парламентке 2015-2017 жылдардың әрқайсысында жыл соңына қарай 5 ай ішінде ұсынылды	2009 жылдан бастап есеп беру мерзімі өзгеріссіз қалды.
30.3-Аудит ұсынымдарынан кейінгі шараларды қабылдау	А	Аудиттен өткен ұйымдар әдетте аудиттің ұсынымдары мен нұсқаулықтарын басшылыққа алады, бұл туралы іс жүзінде қалпына келтірілген мақсатсыз және тиімсіз шығыстардың едәуір бөлігі куәландырады	Кейбір айқын жақсарулар.
30.4-Жоғары қаржы бақылау органының тәуелсіздігі (ЖҚБО)	Д	Төрағаны Республика Президенті тағайындайды және босатады. Персоналдың санын Президент бақылайды, ал қаржы ресурстарын Парламент емес, Үкімет айқындайды	Жаңа параметр

2.8.1 РІ-31 ЗАҢНАМАЛЫҚ БИЛІК ОРГАНЫНЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУЫ

Бұл көрсеткіш орталық үкіметтің және оның ведомстволық бағынысты ұйымдарының аудиттелген қаржылық есептерін қараудағы заңнамалық органның рөлін бағалайды. Атап айтқанда, (А) заңнамада заңнамалық органға аудиторлық есептер беру жөніндегі талап бар ма немесе (Б) жетекшілік ететін министрлік сұрақтарға жауап беруге және өзінің ведомстволық бағыныстағы ұйымдарының атынан шаралар қабылдауға тиіс пе. Ол төрт параметрден тұрады және бағалауды біріктіру үшін М2 әдісін пайдаланады. Қамту: орталық үкімет. Кезең: соңғы үш қаржы жылы.

Д-31.1 АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕПТІ ТЕКСЕРУ МЕРЗІМДЕРІ

Өткен жылғы бюджеттің атқарылу аудиті бойынша ЕК -нің есебі Парламентке 15 мамырға, Үкіметтің бюджеттің атқарылуы туралы есебімен бірге ұсынылады. Екі Палата да осы құжаттарды белсенді зерделейді және ол маусым айының соңына қарай аяқталады. Бағалау-А.

D-31.2 АУДИТ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША ТЫҢДАУЛАР

Қазіргі уақытта ЕК министрліктердің қаржылық есептілігі бойынша аудиторлық қорытындылар бермейді. Үкіметтің және ЕК Бюджеттің атқарылуы бойынша есептерін талқылау үшін министрліктер және ЕК өкілдерімен тыңдаулар өткізіледі. Тыңдаулар кезінде аудиторлық есептер осы тыңдаулардың міндетті басты назар аудару нысаны болып табылмайтындықтан және олар аудиторлық қорытындыларға байланысты еместігіне орай бағалау - С.

D-31.3 ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ БИЛІК ТАРАПЫНАН АУДИТ ЖӨНІНДЕГІ ҰСЫНЫМДАР

Парламент ресми түрде Үкіметке жіберілетін бюджетті атқару жөніндегі өз тұжырымдары мен ұсынымдарында ЕК ұсынымдарына сүйенеді. Парламент келесі жылға арналған бюджет жобасын қарау кезінде берілген ұсынымдар бойынша Үкіметтің жауабы мен іс-әрекеттерін жүйелі түрде қадағалайды. Бағалау-А.

D-31.4 ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ ОРГАННЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУЫНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ

Комитеттер өткізетін тыңдаулар мен Парламенттің екі палатасының жалпы отырыстары жұртшылық үшін ашық. Үкіметке жіберілетін есеп парламенттік веб-сайттарда жарияланады. Бағалау-А.

Көрсеткіш/Параметр	2018 ж. бағалауы	2018 ж. бағалаудың негіздемесі	2009 жылмен салыстырғанда өзгеріс және басқа факторлар
РІ-31-Заң шығарушы билік органының аудит қорытындыларын қарауы (М2)	В+		
31.1-Аудиторлық есепті тексеру мерзімдері	А	Бюджеттің атқарылуы туралы жыл сайынғы аудиторлық есепті қарау оны Парламентке ұсынғаннан кейін 6 апта ішінде аяқталады	Өзгерістер жоқ
31.2-Аудит нәтижелері бойынша тыңдаулар	С	Кейбір тыңдаулар шығыстарға жауапты министрліктердің қатысуымен өткізіледі	Өзгерістер жоқ

31.3-Заң шығарушы билік тарапынан аудит бойынша ұсыныстар	А	ЕК есебіндегі ұсынымдар Парламенттің Үкіметке ұсынымдарын әзірлеу үшін негіз ретінде пайдаланылады	2009 жылмен салыстырғанда аудиторлық есепке көп көңіл бөлінеді.
31.4-Заң шығарушы органның аудиторлық есептерді қарауының ашықтығы	А	Барлық тыңдаулар жұртшылық үшін ашық, ал Парламенттің Үкіметке ұсынымдары Парламенттің веб-сайтында жарияланады.	Жаңа параметр

4 MEMЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ТАЛДАУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫЛАР

2.9 4.1 MEMЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІН КЕШЕНДІ БАҒАЛАУ

I - бөлім: бюджеттің дұрыстығы (PI 1-3)

1. PEFA (B, C + және C тиісінше) әдіснамасының алғашқы үш көрсеткіштерін бағалау Қазақстандағы бастапқы бекітілген мемлекеттік бюджеттердің дұрыстығында кемшіліктерін көрсетеді. Нақты жиынтық шығыстарда (PI-1) және шығыстар құрылымында (PI-2) ауытқу есепті кезең ішінде нақты және жоспарланған кірістер арасындағы алшақтық сияқты елеулі болып табылады. Алайда, күтпеген жағдайлар кезінде резервтерді барынша аз пайдалану оң жағдайлардың бірі болып табылады. Үлкен ауытқуларға әсер ететін факторлардың бірі жылдық бюджет жобасын Парламентке, яғни 1 қыркүйектен кешіктірмей (бюджеттік жыл басталғанға дейін төрт ай) ұсыну болып табылады. Бұл дәстүрлі түрде бюджеттік нақтылауға (парламентшілердің мақұлдауын талап ететін түзетулерге) әкеледі, олар ағымдағы бюджеттік жылы жеткілікті ерте (әдетте, бірінші тоқсанның соңына қарай) енгізіледі. Жыл ішінде әдетте нақты көрсеткіштерді бастапқы бекітілген сомамен емес, қайта қаралған бюджеттік деректермен салыстыру жасалып отыратыны атап өту қажет. Осылайша, бұл бюджетті орындау көрсеткіштерінің жылдың соңына 100 процентке өте жақын болатынына ешкім таңданбайды.

2. Кірістерге қатысты (PI-3), нақты кіріс қарастырылып отырған үш жылдың екі жылының бюджетінен асып түсті. РБ кірістерінің жартысына жуығы ҚРҰҚ аударылатын көмірсутегі бойынша алынған кірістерден түседі, олардың кепілдік берілген сомасы 2021 жылдан бастап 2 трлн. теңгеден аспауы тиіс. РБ кірістерінің екінші жартысы-бұл барлық салық түрлері бойынша алынатын салық түсімдері. Мұның өзінде барлық негізгі салықтардан түскен табыстар құбылмалылықты және әлемдік экономика мен нарықтардың жай-күйіне тәуелділікті көрсетті.

II - бөлім: Мемлекеттік қаржының ашықтығы (PI 4-9)

3. PI-4 бойынша, бюджеттік сыныптау орталық үкімет бюджетінің сыныптау жүйесі мен МҚС/COFOG стандарттары арасында кейбір сәйкессіздік бар. Функционалдық сыныптама 15 санаттан тұрады, ал COFOG стандарты 10 санаттан тұрады. Негізгі айырмашылық Қазақстандағы "Экономикалық мәселелер" санаты төрт субфункционалды кіші топқа бөлінеді. Бұдан басқа, Парламентке ұсынылған бюджет жобасы экономикалық сыныпнаманы қамтымайды, алайда шығыстардың экономикалық бөлінуі бір жылғы есептерге енгізіледі. Осыған байланысты D бағасы қойылды.

4. Қаржылық есептерден тыс орталық үкіметтің операцияларына қатысты маңызды мәселелер бар (PI-6). Көптеген мемлекеттік операцияларды қызметі бюджетте толық көрсетілмеген, мемлекет жүз пайыз қатысатын компаниялар жүзеге асырады және одан әрі олар бойынша есептілік Парламентке және қалың жұртшылыққа ұсынылмайды. 2017 жылы РБ шығыстарының 10 процентінен асатын сомадағы әлеуметтік сақтандыру қорларының, РМК мен мемлекеттік университеттердің шығыстары қаржылық есептерге енгізілмеген, бұл D бағалауына алып келді. Алайда, жылдық есептер тиісті министрлікке келесі жылдың мамыр айында ұсынылады.

5. Жергілікті билік органдарына берілетін қаржылық трансферттердің тетіктері (PI-7) кейбір жағдайларда жақсы жұмыс істейді, бірақ басқа жағдайларда қанағаттанарлық емес. Жалпы трансферттер ережеге негізделген және ашық өлшемдерді ескере отырып, үш жыл ішінде тіркеледі, бірақ нысаналы трансферттер әрбір нақты жағдай үшін жеке қаралады және трансферттердің мөлшері бюджетті қабылдағанға дейін ЖАО-ға жеткізілмейді.

6. Қызметтерді ұсынудың тиімділігі туралы ақпаратқа қатысты жағдай (PI-8) бағалау бойынша бір мәнді болып табылмайды. Неғұрлым жоғары бағалар тиімділікті жоспарлау және қызметтерді ұсынатын органдардың нақты алған ресурстары туралы ақпарат бойынша көрсетілген. Бірақ нәтижелерге қол жеткізу туралы есептілік үшін неғұрлым төмен бағалар және қызметтерді ұсынудың тәуелсіз бағасы қойылған. Қазақстан заңнамалық органға (PI-5, B бағасы) бюджеттік ақпаратты ұсынғаны үшін жеткілікті жақсы бағаланады, бірақ кең жұртшылыққа қаржылық ақпаратты ұсынғаны және қол жеткізгені үшін PI-9 бойынша (D бағасы) жақсы емес.

III - бөлім: Активтер мен міндеттемелерді басқару (PI 10-13)

7. Тұтастай алғанда қаржылық тәуекелдер бойынша есептілік (PI-10) мемлекеттік-жеке әріптестік және мемлекеттік кәсіпорындардың қызметі тарапынан туындайтын шартты міндеттемелерді ескермейді. 2018-2020 жылдарға арналған бюджет туралы заң РБ деңгейінде МЖӘ бойынша берешек сомасына лимитті белгіледі және іс жүзінде жасалған келісім-шарттар қазіргі уақытта бірыңғай ақпараттық деректер базасында жарияланды. Алайда, ЖАО мониторингін, бюджеттің атқарылуы туралы жылдық есептерді және тексеру комиссиясының есептерін барлық жергілікті атқарушы органдар жыл аяқталғаннан кейін 9 ай ішінде, мемлекеттік бюджет туралы жыл сайынғы шоғырландырылған есеп сияқты (осы параметрді бағалау) жариялайды.

8. Мемлекеттік инвестицияларды басқару саласы PI-11 жаңа көрсеткішінің бағалау тақырыбы болып табылады. Жақсы бағалар экономикалық бағалау және мемлекеттік инвестициялардың басымдықтарын анықтау үшін белгіленеді, бірақ ашықтық неғұрлым төмен бағалаумен бағаланады, оған әрбір жоба бойынша жарияланған жалпы күрделі шығыстардың болмауы және жобаны іске асыру туралы шоғырландырылған есеп әсер етті. Сондықтан көрсеткіш (индикатор) бойынша жалпы баға - C +.

9 Мемлекеттік активтерді басқару PI-12 жаңа индикаторына сәйкес бағалау үшін тағы бір тақырып болып табылады және ол бойынша PI-11 жағдайындағы сияқты ұқсас көрініс байқалады. C+ көрсеткішінің жалпы бағасы қаржы активтерінің қаржылық көрсеткіштері бойынша тұрақты шоғырландырылған есептердің болмауымен, сондай-ақ Қазақстан Үкіметінің мемлекеттік активтерді сатып алушылардың жария болуын қаламауымен және қаржылық емес активтердің толық тіркелімінің болмауымен түсіндіріледі.

10. III - бөлім - Мемлекеттік борыштарды басқару шеңберінде қаралатын соңғы индикаторға (көрсеткішке) қатысты - Қазақстан мемлекеттік борыш пен мемлекеттік кепілдіктер бойынша есепке алу мен есептілік үшін, сондай-ақ оған сәйкес мемлекеттік борыштық міндеттемелер мен кепілдіктер бекітілетін үрдіс үшін жақсы бағаланады. Екі параметр де A бағасын алды. Қалған параметр жарияланған борышты басқару стратегиясына қатысты; бұл салада ҚР Қаржы министрлігінің Стратегиялық жоспары борыштық құралдар немесе өтеу мерзімдері туралы егжей-тегжейлі ақпаратты көрсетпей, мемлекеттік қарызды басқарудың жалпы мақсаттарын ғана көздейді.

IV - бөлім: Салық-бюджет стратегиясы және саясат мақсаттарына сәйкес бюджеттеу (PI 14-18)

11. Жалпы PI-14 (макроэкономикалық және фискалдық болжау) бойынша нәтижелер өте жақсы. Макроэкономикалық және фискалдық болжамдарда пайыздық мөлшерлемелер мен айырбас бағамы (D бағасы) туралы ақпарат жетіспейді, алайда фискалдық болжамдар қолайлы және қанағаттанарлық (B бағасы). Ұлттық экономика министрлігі Әлеуметтік-экономикалық дамудың 5 жылға арналған болжамын дайындайды, оны Үкімет бекітеді және Парламентке бюджет жобасымен бірге ұсынылады. Жоспарлар 3 жыл алға жасалған макроэкономикалық және біріктірілген фискалдық болжамдарды қамтиды және жыл бойы жаңартылады. Алдыңғы болжамдардағы өзгерістердің кейбір түсініктемесі бюджеттің атқарылуы туралы есептерде келтіріледі. Макроэкономикалық сезімталдықты талдау кезіндегі экономикаға әсерін сандық бағалау немесе баламалы макроэкономикалық болжамдар, әсіресе мұнай бағасына қатысты, жоқ.

12. Фискалдық стратегия (PI-15) бойынша жаңа индикаторға келетін болсақ, Қазақстан жақсы бағаланды - барлық үш параметр тиісінше А, А және В бағаларымен. Қазақстан Үкіметі заң шығару органына саясат жөніндегі ұсыныстардың қаржылық салдары, қабылданған фискалдық стратегия және қаржылық нәтижелер туралы есептер туралы ақпарат береді.

13. PI-16 бойынша шығыстардың орта мерзімді сметалары мен шығыстардың лимиттері Қазақстандағы мемлекеттік қаржы басқаруында бар, бірақ тәжірибе бірінші параметр бойынша бағалауды С-қа дейін (бюджет жобалары мен шығыстар сметалары бойынша) төмендетіп, экономикалық сыныптама бойынша шығыстарды бөлудің болмауымен бұзылады. Әрбір министрлік бойынша үш жылға алдын ала жасалған шығыстар лимиттерін министрліктер бюджет бойынша шығыстар жобаларын (16.2 параметр, А бағасы) әзірлей бастағанға дейін Премьер-Министр басқаратын республикалық бюджет комиссиясы бекітеді. Бюджеттік органдар елдің жалпы стратегиялық мақсаттарына сәйкес орта мерзімді стратегиялық жоспарларды дайындайды (16.3 параметр, А бағалау), бірақ қаржылық жоспарлаудың орта мерзімді циклі шеңберінде жоспарланатын шығыстардағы өзгерістер туралы түсініктемелер толық келтірілмейді (16.4 параметр, С бағалау).

14. Жылдық бюджетті жасау процесі (PI-17) бұрын республикалық бюджет комиссиясы мақұлдаған ең жоғары шекті лимиттерді бюджет айналымына енгізу және бюджет жобасын заң шығарушы органға уақтылы ұсыну тұрғысынан жақсы (екі параметр А бағалау). Дегенмен, бюджеттік циркуляр мен лимиттерді алғаннан кейін, өзінің егжей-тегжейлі бюджеттік өтінімдерін дайындау үшін МДА-ға көп уақыт берілуі тиіс (17.1 параметр, С бағалау).

15. Қазақстандағы бюджеттерді заңнамалық бақылау жақсы қамтамасыз етілген және тиімді (Pi-18 – В+ көрсеткішінің жалпы бағасы). Парламенттің шолуы орта мерзімді бюджеттік болжамдар мен басымдықтарды, сондай-ақ алдағы жылға арналған табыстар мен шығыстар жөніндегі болжамдарды қамтиды. Жұртшылықпен консультациялар өткізу жөніндегі шаралар мемлекеттік бюджет шеңберінде тыңдауларды қамтылмайтынымен, бюджеттің жобаларын қарау үшін Парламенттің екі палатасы үшін белгіленген рәсімдер бар. Парламент бюджетті бағалаумен қамтылған барлық үш жыл басталғанға дейін бекітті. Парламент мақұлдамай, Үкімет бюджетке енгізе алатын барлық түзетулердің ауқымы мен сипатын шектейтін нақты ережелер бар және сақталады.

V - бөлім: Бюджеттің атқарылуын болжау және бақылау (PI 19-26)

16. Жалпы, кірістерді басқару бойынша PI-19 көрсеткіші B+ бағасына ие болды. Мемлекеттік кірістер комитеті салық төлеушілерге Салық кодексіне және барлық қолданылатын заңнамалық және нормативтік актілерге өздерінің веб-сайты арқылы жеңіл және жан-жақты қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Нормативтік база салыстырмалы түрде күрделі болса да, тұтастай алғанда анық, ал апелляция механизмдері қанағаттанарлық болып көрінеді. Тәуекелдерді басқару рәсімдері салықтық тексеруді жоспарлау үшін негіз ретінде жоғары тәуекел облыстарын айқындау үшін пайдаланылады. Жоспарланған тексерулердің көпшілігі уақтылы жүргізіледі. Алайда, салықтар бойынша берешек жиынтық табыстың аз бөлігін ғана құраса да, берешектің 40% - дан астамының мерзімі 12 айдан асады.

17. Кіріс көрсеткіштерінің есебі (PI-20) барлық қарастырылған үш параметрде жақсы баға алды (әр жағдайда). Кіріс жинау туралы ақпарат толық болды, әртүрлі есептерге жедел берілді және топтастырылған. Жиналған барлық кіріс жинақталады және күн сайын Бірыңғай қазынашылық шотқа (TSA) аударылады. Кіріс шоттарын салыстыру автоматтандырылған интеграцияланған жүйелер арқылы жекелеген салық төлеушілердің позицияларын тұрақты жаңартуымен тиімді.

18. PI-21 бойынша жыл ішінде ресурстарды берудің болжамдылығы, РБ-тің барлық ақшалай қалдықтары күн сайын TSA-ға шоғырландырылады. Қолма-қол ақшаны болжау және мониторинг жүйесі жақсы жұмыс істейді. Ақша қаражатын жұмсау жоспары жыл басында әр министрлік пен агенттік үшін ай сайынғы қаражатты белгілей отырып дайындалады, содан кейін ай сайын жаңартылады. Министрліктер, бюджеттік бағдарламалар әкімшілері қаражаттың Қазынашылық комитеті бекіткен жылдық қаржылық болжамға сәйкес ұсынылатынына сенімді. Олар сондай-ақ олар туындаған сәтте міндеттемелерді уақтылы орындау үшін ақшалай қаражаттың болатындығына толық сенімді. Бюджеттік нақтылаулар жыл ішінде Бюджет кодексіне сәйкес жылына екі ретпен шектеледі. Шығыстар бойынша мерзімі өткен берешек (PI-22) елеулі қиындықтар тудырмайды, өйткені әрбір үш жылдың соңында жалпы кредиторлық берешек жалпы шығыстардың 1 процентінен айтарлықтай төмен болды.

19. Жалақы төлемін бақылау (PI-23) Қазақстанда жақсы жұмыс істейді, ол төрт параметрдің үшеуінде А бағасымен көрсетілген. Еңбекақыны есептеу персонал және еңбекақыны есептеу бойынша автоматтандырылған жүйемен жұмыс істейтін МДА-да орталықсыздандырылады. Төлем ведомосіндегі өзгерістер авторландырудың қатаң рәсімдерінің арқасында жақсы басқарылады және жедел енгізіледі. Әрбір мемлекеттік органның ішінде ішкі бақылау тиісті түрде жүзеге асырылады және тиімді болып табылады. Төртінші параметр өйткені кейбір жалақыға аудиторлық тексерулерді түрлі бақылаушы органдар арнайы тексеруге арналмаған кең ауқымды тексерулердің бір бөлігі ретінде жүргізгені үшін ғана "С" ретінде бағаланған. Осыған байланысты PI-23 көрсеткіші бойынша жалпы баға С+ құрады.

20. Қазақстанда мемлекеттік сатып алулар (PI-24) С+ көрсеткіші бойынша жалпы бағалауға әкелген әр түрлі баға алды. Сатып алу мониторингі тиімді болып табылады және Үкімет пен Президентке жыл сайын есеп беру арқылы аяқталады. Сонымен қатар, сатып алу порталы goszakur.kz жұртшылықтың сатып алу туралы кез келген негізгі ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Бірақ, заңнамаға сәйкес, сатып алуды ашық бәсекелестік әдіспен жүргізу әдісі сатып алудың әдепкі әдісі болып табылмайды және іс жүзінде, әсіресе бір көзден сатып алу әдісі кеңінен қолданылады, оларды іске асыру үшін заң көптеген негіздемелерді көздейді. Сатып алудың басқа әлсіз аспектісі сатып

алуға шағымдар мен апелляцияларды берудің тәуелсіз тетігінің болмауы болып табылады.

21. PI-25 үшін еңбекақы емес шығыстарға ішкі бақылау, нормативтік база еңбекақы емес шығыстарға елеулі ішкі бақылау белгілеген. Міндеттемелерді бақылау бюджеттік қаржы бөлу мен ақша қаражатсыз төлемдердің жүзеге асырылмауына кепілдік бере отырып, Қазынашылықтың автоматтандырылған жүйесі E-MINFIN арқылы жүзеге асырылады. Міндеттерді айқын бөлу байқалады. Төлем тәртібі мен рәсімдерін сақтау қатаң және тиісті түрде. Осы параметрлер бойынша жоғары тиімділік осы көрсеткіш бойынша жалпы А бағалауына алып келді.

22. Ішкі аудит (PI-26) Қазақстанда ерте даму сатысында тұр, өйткені 2017 жылы құрылған (қаржылық бақылау мен инспекцияға қарама-қайшы), бірақ ол Үкіметтің барлық деңгейінде жұмыс істейді. Ішкі аудит тәуекелдерді басқару жүйесіне негізделген және сәйкестік, жүйелер мен тиімділік аудитін жүзеге асырады. Аудит жоспарлары негізінен сақталады және тұрақты есептер басшылыққа ұсынылады, бірақ аудиторлық тексеруге жауаптардың сапасы туралы айтуға әлі ерте. Жалпы көрсеткіш бойынша бағалау – B+.

VI - бөлім: Есеп және есептілік (PI 27-29)

23. Деректердің қаржылық тұтастығына (PI-27) келетін болсақ, республикалық бюджеттен қаржыландырылатын бюджеттік ұйымдар үшін банктік шоттарды салыстыру және транзиттік және аванстық шоттардың клирингі (тазалау) әдетте жедел және уақтылы жүзеге асырылады. Алайда, бағалау сыншарттары сондай-ақ орталық үкімет (республикалық министрліктер мен ведомстволар) бақылайтын басқа банк шоттары бойынша салыстыру рәсімдерін қарауды талап етеді. Бюджеттен тыс мекемелердің банктік шоттарын салыстыру рәсімдері бойынша ақпараттың болмауына байланысты осы параметр бойынша D бағасы қойылды. Жоғары стандарттар аудиторлық іздерді есепке ала отырып, қаржылық есептілікті жүргізуге қолданылады; ҚРҰБ тәуелсіз бағалаулары қаржылық жүйелер мен жазбалардың тұтастығы бойынша қанағаттанарлық нәтижелер көрсетті. Жалпы осы параметр бойынша бағалау-B+.

24. Бюджеттің атқарылуы туралы есептер (PI-28) жыл ішінде бюджеттік өтінімде экономикалық талдаудың болмауына байланысты кейбір проблемалар болса да, экономикалық, әкімшілік және функционалдық/бағдарламалық сыныпнамаға сәйкес бөле отырып, бюджеттік өтінімдер сияқты егжей-тегжейлі көрсету арқылы төрт апта ішінде ай сайынғы негізде қалыптастырылады және жарияланады. Бюджеттік бақылау мен есептілік бюджеттің атқарылуын бастапқыда бекітілген көрсеткіштермен емес, қайта қаралған ("нақтыланған") бюджеттермен салыстырады. Есептер нақты және сенімді болып саналады және міндеттемелерді, сондай-ақ төлемдерді тіркейді. Осы параметрлер бойынша жоғары тиімділік жалпы көрсеткіш бойынша жалпы А бағалауына әкелді.

25. Әрбір министрлік дайындайтын жылдық қаржылық есептілік (PI-29) кірістер, шығыстар, қаржы активтері және қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді міндеттемелер және ақша қаражатының қозғалысы туралы есептер бойынша ақпаратты қамтиды. Бюджеттің атқарылуы туралы есеп жыл аяқталғаннан кейінгі кемінде үш ай ішінде аудит үшін ЕК-ге ұсынылды. Министрліктің қаржылық есебі ірса талаптарына сәйкес түрлендірілген есептеу әдісі негізінде дайындалды, алайда республикалық бюджет бойынша шоғырландырылған есептілік әзірге жарияланбаған. IPSAS негізінде бухгалтерлік есеп стандарттарын енгізу процесі жалғасуда және 2020 жылы қаржылық

позиция туралы толық шоғырландырылған мемлекеттік есепті дайындау жоспарлануда (2019 жылға қатысты).

VII - бөлім: Сыртқы бақылау және аудит

26. Сыртқы аудит (PI-30) ЕК міндетіне кіреді және атқарушы биліктен (D бағасы) тәуелсіздік туралы мәселеден басқа жақсы бағаланған (үш параметрлер B, A және A үшін тиісінше). Республикалық бюджет шығыстарының 75% - ға жуығы 2015-2017 жылдар бойы ЕК-н34 аудитімен қамтылды. Аудиттер шығыстардың тиімділігін бағалауға, сондай-ақ заңнамаға сәйкестігін сақтауға бағытталды және олар бойынша аудиторлық тексеру кезеңінде министрліктердің жылдық қаржылық есептілігін қарауды қамтыды. Аудиттер INTOSAI стандарттарына сәйкес жүргізілді. Бюджеттің атқарылуы жөніндегі аудиторлық есептер Парламентке жыл аяқталғаннан кейін 5 ай ішінде ұсынылады, ал ұсынымдар назарға алынады. Аудиторлық тәуелсіздік ЕК төрағасын республика Президентінің тағайындауы және босатуы мүмкін деген фактімен сенімсіздікке ұшырайды. Сонымен қатар, қызметкерлердің санын Президент бақылайды, ал қаржы ресурстарын Парламент емес, Үкімет анықтайды.

27. Сыртқы аудит есептерін заң шығарушы органның (PI-31) қарауы мұқият және уақтылы жүргізіледі. Қарау ашық болып табылады, ал ЕК ұсыныстары Парламент сайтында жарияланатын Парламенттің Үкіметке берген ұсынымдарының негізін құрайды. Министрліктер кейде қоғамдық тыңдаулар өткізеді. Жалпы көрсеткіш бойынша бағалау – B+.

2.10 4.2 ІШКІ БАҚЫЛАУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

28. Қазақстандағы ішкі бақылау жүйесі заңдарға, ережелерге, бұйрықтарға және өкімдерге сәйкес жақсы реттеледі. 2015 жылы қабылданған "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" заң Есеп комитетінің, Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің және министрліктердің ішкі аудит департаменттерінің тиісті міндеттерін нақтылады. Бірақ әлі де функциялардың қайталануы бар, себебі қаржылық аудитті жүзеге асыру жөніндегі жұмыстың көп бөлігін Есеп комитеті емес, Ішкі мемлекеттік аудит комитеті жүргізеді.

29. Дәстүрлі түрде қаржылық бақылауға және басқарудың тиімділігі үшін шынайы ішкі аудитті қамтамасыз ете алатындай қосымша құндылығы жоқ тексеруге үлкен назар аударылды. Шынайы ішкі аудит әлі де ерте даму сатысында тұр, бірақ ол көптеген мемлекеттік мекемелерде, әсіресе үлкен мемлекеттік шығыстарды жүзеге асыратын ұйымдарда жүзеге асырылатыны сенім ұялатады. Ішкі мемлекеттік аудит комитеті бақылау стандарттарын белгілеуді және ішкі аудит қызметтерінің тиімділігін бағалауды қоса алғанда, ішкі бақылауда маңызды рөл атқарады.

30. Әрбір мемлекеттік мекеме бақылаудың дәйекті кезеңдері - бекітуді, авторландыруды және орындауды әрбір транзакция үшін қамтуы тиіс өзінің ішкі қаржылық бақылау жүйесі үшін жауапты болады. Бақылау ортасы туралы ережелер әртүрлі тұлғалардан келісім-шарттарды мақұлдауды, міндеттемелерді авторландыруды және төлемдерді орындауды талап етеді. Мемлекеттік қазынашылықтың қаржылық ақпараттық жүйесіне қол жеткізу бақыланады және жүйе аудиторлық ізді қамтамасыз ете отырып, осылайша оларға жекелеген тұлғалар жүгінген кездегі барлық жағдайларды тіркейді.

31. PEFA орнатқан ішкі бақылау құрылымын талдау тұрғысынан, бақыланатын орта-бұл күшті иерархиялық қадағалау бөлінетін сала. Тәуекелді бағалау жүйесі шығыстарға, сондай-ақ кірістерге, әсіресе салық түсімдеріне қатысты аудитті жоспарлау үшін негіз ретінде пайдаланылады. Мемлекеттік қарызды басқару жалпы сыртқы үлесті қатаң бақылауға бағытталған. Ішкі бақылау жүйесі жеткілікті тиімді және ішкі аудит тәжірибесінің дамуына қарай нығайтылуы тиіс.

2.11 4.3 МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУДЫҢ КҮШТІ ЖӘНЕ ӘЛСІЗ ЖАҚТАРЫ

32. Жиынтық қаржылық тәртіпке келетін болсақ, Қазақстандағы МҚБ жүйесі - кем дегенде бірнеше жыл ішінде - Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан (ҚРҰҚ) республикалық бюджетке трансферттерді қамтамасыз ететін мұнайдың жоғары бағасына негізделген жеткілікті ресурстардың молшылығымен анықталды. Алайда, Қазақстан Үкіметі ақылға қонымды қаржы менеджменті мұндай трансферттердің тұрақты деңгеймен шектелуін талап ететіні мойындайды және 2020 жылдан бастап трансферттің ең жоғары көлемін жылына 2 трлн теңгеге дейін қысқарту үшін жұмыс істеуде. Осы тұрғыда МҚБ жүйесі кірістерді нақты болжау және шығыстарды тиімді бақылау есебінен қолда бар ресурстар шеңберінде шығыстарды жоспарлауға және сақтауға өзінің қабілеттілігін көрсетуі тиіс.

33. Қызметтерді стратегиялық жоспарлау және орта мерзімді қаржылық жоспарлау арқылы ресурстарды тиімді бөлудің қажетті негіздері қазірдің өзінде макро деңгейде және жекелеген мемлекеттік мекемелер деңгейінде бар. Бюджетті жасаудың орта мерзімді және жыл сайынғы тәжірибесі, әдетте, сенімді әрі тиімді іске асырылады. Алайда, сапаны жақсарту үшін мүмкіндіктер бар, кейбір жағдайларда бұл мемлекеттік қызметтерді көрсету үшін белгіленген тиімділік көрсеткіштері мен нысаналы көрсеткіштердің сәйкестігі болады.

34. Жүзеге асырылатын бірнеше бастамалар мемлекеттік ресурстарды пайдаланудың тиімділігі мен нәтижелілігін арттыруға ықпал етуі мүмкін. Қазақстан Үкіметі мемлекеттік қызметтердің кең спектрін ұсыну сапасына ерекше назар аударатынын ерекше атап өткен жөн, бұл туралы тиімділік көрсеткіштеріне негізделген мемлекеттік қызметшілерді бюджеттеу және сыйақы беру жүйелерінің ағымдағы реформалары куәландырады. Ол сондай-ақ ішкі аудиттің қазіргі заманғы әдістерін қолдану есебінен қаржылық және жедел тиімділікті арттыру мақсатын ұстанады. Есеп комитеті сондай-ақ тиімділік аудитін жүзеге асыру арқылы мемлекеттік қызметтерді жетілдіруге өз үлесін қосады. Алайда, ол тек сыртқы аудит өткізу туралы толық есептерді жариялау арқылы үлкен ашықтықты қамтамасыз етуден ғана жеңеді.

35. МБҚ-ның аз қанағаттандыратын аспектілеріне кең жұртшылық үшін есептер ашықтығы шектеулілігі (PI 6, 9 және d 10.3), көптеген мемлекеттік сатып алулар бойынша бәсекелестіктің болмауы және есеп комитетінің салыстырмалы түрде шектеулі тәуелсіздігі кіреді.

2.12 4.4 2009 ЖЫЛДАН БАСТАП ИНДИКАТОРЛАРДЫҢ ӨЗГЕРУІ

36. 1В қосымшасында Қазақстанның қазіргі уақытта алынған бағаларын 2009 жылы алынған бағаларымен, екі жағдайда да 2005 жылғы PEFA сыншарттарын қолдана отырып салыстыру келтіріледі. Қазақстанға мұнайға байланысты кірістердің құбылмалылығына байланысты кірістерді болжау бойынша жоғары нәтижелерге қол жеткізу әрқашан қиын болады, бірақ 2015-2017 жылдардың тәжірибесі қаржылық

тәртіптің көптеген функциялар бойынша (функционалдық сыныптау бойынша) ақша шығыстарын жоспарлау және тұтастай алғанда шынайы болып табылатынын көрсетеді. Мемлекеттік инвестицияларды жоспарлауды жүйелеу ресурстарды стратегиялық бөлуді одан әрі жақсартуды куәландырады. АТ-жүйелерін қамтуды кеңейтуге баса назар аудару қызметтер көрсетудің тиімділігін арттырады. Қазақстан PEFA-ның соңғы бағалауынан бері МҚБ-ның көптеген аспектілерінде өз жұмысын жақсартты. Ашықтыққа келетін болсақ, бюджеттік және салық ақпараттары заң шығарушы билік пен жұртшылыққа да неғұрлым көбірек беріледі, алайда бюджеттік құжаттама мен сыртқы аудит өткізу туралы есептер сияқты кейбір аспектілерде толық ашықтық қажеттілігі әлі де бар. Бюджеттерді уақтылы Парламентке ұсынылады және бекітіледі, орта мерзімді және нәтижелерге бағдарланған ақпаратты қамтиды. Жергілікті билік органдарына қосымша транс ерттер нақты ережелермен реттеледі, ал ЖАО қаржылық жағдайын бақылау жақсарды. Қазіргі уақытта әлеуметтік-экономикалық дамуға кешенді көзқарас шеңберіндегі шығыстарды көрсете отырып, секторлық стратегиялар неғұрлым кең қолданысқа ие болды. Мемлекеттік мекемелердің бюджеттік қаражаттардың жоспарланғанға сәйкес бөлінетініне сенімі мол. Ішкі аудит дамып келеді және аудит ұсынымдарын одан әрі орындауды жақсартуды куәландыратын жағдайлар бар. Тұтастай алғанда, барлық бар белгілер үміттендіреді, себебі МҚБ Қазақстанның дамуында маңызды ынталандырушы рөл атқарады.

4 ҮКІМЕТТІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУ РЕФОРМАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ПРОЦЕСІ

2.13 5.1 МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫНЫ БАСҚАРУ РЕФОРМАСЫНА КӨЗҚАРАС

1. Қазақстан өзінің стратегиялық мақсаты шеңберінде 2050 жылға қарай әлемнің ең дамыған 30 елінің біріне айналуға ұмтылады. Көптеген жылдар бойы оң сальдолы қаржылық және ағымдағы төлем балансына ие болған елеулі көмірсутегі және басқа да минералдық ресурстары бар ел бола отырып, ол өзінің меншігіне сәйкес келетін МҚБ жүйесін әзірлеу жағдайында шетелдік көмекке аса зәру болмады. ХВҚ, ЕО, ДБ немесе басқа да сыртқы көздерден көмек алу шарты ретінде МБҚ реформасы бағдарламасын әзірлеу туралы мәселе туындаған жоқ. Қазақстан жаһандық корпоративтік сектор тәжірибесін жаңғыртуға негізделген меншікті құрылымдар мен МҚБ басқару жүйесін әзірледі.

2.14 5.2 СОҢҒЫ ЖӘНЕ АҒЫМДАҒЫ РЕФОРМАЛАР

2. Бюджет кодексіне өзгерістерге қосымша "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" жаңа заң (2015 жылғы қараша) және 2017 жылғы желтоқсанда жаңа Салық кодексі қабылданды. Үкіметтің барлық аумағында қаржылық бақылауды қадағалау ҚР ҚМ жанындағы Мемлекеттік ішкі аудит комитетіне жүктеледі, ол сондай-ақ әрбір министрліктегі ішкі аудит бөлімдерінің жұмысын үйлестіреді және қаржылық аудит бойынша үлкен жұмыс жүргізеді. Ішкі аудит әрбір министрлікте басшылық ету үшін қызмет ретінде қазіргі уақытта мемлекеттің барлық аумағында 2017 жылғы қаңтардан бастап әрекет етеді және әрбір министрліктің өз міндеттерін орындауын біртіндеп жақсартуы тиіс. Ішкі және сыртқы аудиттің жұмысын қадағалау мен үйлестіру Есеп комитетіне (ЕК) жүктеледі, ол Қазақстанның жоғары қаржы бақылау органы (ЖҚБО) бола отырып, орталық билік органдарының сыртқы аудиторы болып табылады және аудиторлар орталық және жергілікті билік органдарына дайындаған барлық аудиторлық қорытындылардың дерекқорын басқарады. ЕК сондай-ақ

мемлекеттік секторда жұмыс істейтін аудиторларды оқытуға және олардың біліктілігіне жауап береді. Жаңа заң қабылданғанға дейін 2009 жылы PEFA бағалауында белгіленген әр түрлі мекемелердің тиісті міндеттеріне қатысты белгісіздік болған, ал қазіргі уақытта ЭЫДҰ елдерінде түсінілетіндей ішкі аудит болған жоқ.

3. Қазіргі уақытта салық салу және мемлекеттік қызметті басқару саласында басқа да ағымдағы реформалар жүргізілуде. 2018 жылдың басында енгізілген жаңа Салық кодексі салық заңнамасына сәйкес келетін тәуекелді салаларда салықтарды неғұрлым тиімді жинау бойынша күш-жігерді шоғырландырады. Сонымен қатар, 2020 жылы барлық резиденттер үшін жыл сайын өз табыстары мен активтері туралы декларация жасау үшін әмбебап талаптар енгізуге дайындалуда. ҚР ҚМ-нің оның стратегиялық жоспарында баяндалған мақсаты салықтардан түсетін кірістерді 2025 жылға қарай ЖІӨ-нің 25 пайызына дейін, бейресми экономика үшін төлем төлеуден жалтару мүмкіндіктерін шектеу және төлемдерді жинау жөніндегі операциялардың тиімділігін арттыру арқылы ұлғайту болып табылады. Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (МҚІСҚА) әрбір министрлікке бонустар бойынша жалпы соманы беру және әрбір мемлекеттік қызметшіге нәтижелеріне қарай төлеу арқылы нәтижелерге қол жеткізуде мемлекеттік қызметшілер мен министрліктер үшін ынталандыруды күшейтуге ұмтылады.

4. Қазіргі уақытта 2018 жылға арналған РБ үшін есептеулер негізінде бюджеттің атқарылуы туралы есепті және 2019 жылға арналған үкіметтің қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепті дайындау бойынша жұмыстар жүргізілуде. Бұл тұтастай алғанда мемлекеттік сектор үшін тиісті ХБМС (IPSAS) қаржылық есептерді біртіндеп қалыптастыруға жол салуы тиіс амбициялық жоба. Осы жұмыстың әрбір кезеңінде шоғырландыру әдістеріне және олармен байланысты артықшылықтарға, ең алдымен, ішкі инвестицияларды тартуда, мемлекеттің барлық активтері мен міндеттемелерінің толық есебін қамтамасыз етуде нақты түсініктеме беру маңызды болады.

2.15 5.3 ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ СИПАТТАҒЫ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕР

5. МҚБ жетілдірудегі ілгерілеу Үкіметтің табандылығына байланысты. Осы сұрақтарға немесе олардың түсінуіне жұртшылық тарапынан қысым әлі де аз. Парламент те, саяси партиялар да МҚБ-дағы өзгерістерді талап етуге әзірше мүдделі емес, ал ҮЕҰ немесе азаматтық қоғамның іс-қимылы үшін мүмкіндіктер аз. Бірақ өзгерістер Үкіметтің өршіл мақсаттарына қол жеткізу үшін маңызды болады, оған сәйкес Қазақстан 2050 жылға қарай ЭЫДҰ елдерінің экономикалық, әлеуметтік және саяси стандарттарына қол жеткізуге тиіс.

ҚОСЫМШАЛАР

1-ҚОСЫМША. А-ОРЫНДАУ. ИНДИКАТОР. ТҮЙІНДЕМЕ.

Көрсеткіш / Параметр	Бағалау	Орындалған талаптардың сипаттамасы
PI - 1- Бюджеттің шығыс бөлігін атқарудың жиынтық көрсеткіштері	B	Бастапқы бюджеттен ауытқу соңғы үш жылда (2015-2017 жж.) 15% - дан асты
PI - 2- Нақты шығыстардың құрылымы (M1)	C+	
2.1 Функционалдық сыныптама бойынша нақты шығыстардың құрылымы	C	Соңғы үш 2015-2017 жылдың екеуінде айырмашылық 15% - дан кем болды
2.2 Экономикалық сыныпнамаға сәйкес нақты шығыстардың құрылымы	C	Соңғы үш 2015-2017 жылдың екеуінде айырмашылық 15% - дан асты
2.3 Соңғы үш жылдағы күтпеген шығыстарға нақты жатқызылған шығыстардың орташа шамасы	A	2015-2017 жылдарға арналған бюджеттің атқарылуы туралы есептерде күтпеген шығыстарға ешқандай сома жатқызылмаған.
PI - 3- Бастапқы бекітілген бюджетпен салыстырғанда бюджеттің кіріс бөлігін атқарудың жиынтық көрсеткіштері	C	
3.1 Кіріс бөлігін орындаудың жиынтық көрсеткіштері	D	Кірістер 2015-2017 жж. кезеңіндегі соңғы үш жылдың бірінде ғана бастапқы бюджеттен 92% - дан 116% - ға дейін болған.
3.2 Кірістер құрылымындағы алшақтық	B	Құрылымдағы ауытқулар барлық 2015-17 үш жыл ішінде 15% - дан кем болған
PI - 4- Бюджеттің сыныптама	D	Бюджеттік ұсыныстардың экономикалық сыныптама бойынша бөлінуі жоқ
PI - 5- Бюджеттік құжаттама	B	Құжаттама 3 негізгі және 5 қосымша элементке сәйкес
PI-6- Есепке алынбаған мемлекеттік операциялардың көлемі (M2)	D+	
6.1 Есепке алынбаған шығыстар көлемі	D	Қаржылық есептермен ескерілмеген шығыстар 2017 жылы республикалық бюджеттің жиынтық шығыстарының 10% - нан асты
6.2 Есепке алынбаған кірістер көлемі	D	Қаржылық есептермен ескерілмеген кірістер 2017 жылы РБ кірістерінің 10% - нан асты
6.3 Бюджеттен тыс бірліктердің қаржылық есептері	B	Бюджеттен тыс бірліктердің көпшілігінің қаржылық есептері жыл аяқталғаннан кейін 6 ай ішінде жасалады
PI - 7- Жергілікті атқарушы органдарға берілетін трансферттер (M2)	C	
7.1 Трансферттерді бөлу жүйесі	C	Трансферттердің 60% - дан кемі 3 жылға тіркелген сомаларға сәйкес формула бойынша жүзеге асырылады
7.2 Трансферттер туралы ақпараттың уақыттылығы	C	Нысаналы трансферттер туралы ақпарат келесі қаржы жылының басталуына дейін кемінде 4 апта бұрын беріледі
PI - 8 - Қызмет көрсетудің тиімділігі туралы ақпарат	C+	

(M2)		
8.1 Қызмет көрсету бойынша жұмыс жоспарлары	C	Бағдарлама бойынша шығыстардың 60% - ға жуығы мақсатты көрсеткіштермен қамтылған
8.2 Қызмет көрсетудің тиімділігі	C	Бағдарламалар бойынша шығыстардың 60% - ға жуығы олардың тиімділігі туралы есептермен қамтылған және нысаналы көрсеткіштермен салыстырылады
8.3 Қызмет көрсететін бөлімшелер алатын ресурстар	A	Қазынашылықтың интеграцияланған ақпараттық жүйесі жекелеген мектептер мен медициналық клиникалар алған ресурстарды қадағалайды
8.4 Қызметтерді ұсыну тиімділігін бағалау	D	Есеп комитеті тиімділікке бірқатар тексерулер жүргізді, ал Ақпарат және коммуникациялар министрлігі бірқатар қоғамдық пікірге сауалнама жүргізді
PI-9 - Бұқараның қаржы жөніндегі ақпаратқа қол жеткізуі	D	Бес негізгі элементтің үшеуі ғана жарияланады. C жоғары кез - келген бағалау кем дегенде 4 элементті жариялауды талап етеді.
PI – 10 - Фискалдық тәуекелдер бойынша есептілік	C+	
10.1 Мемлекеттік корпорациялар мониторингі	C	Мемлекеттік кәсіпорындардың көпшілігі аудиттелген қаржылық есептілікті келесі тамыз айының соңына қарай жариялайды, бірақ МК секторының қаржылық көрсеткіштері туралы шоғырландырылған есептер жарияланбайды.
10.2 Жергілікті билік органдарының мониторингі	A	Барлық ЖАО жыл басынан бастап 9 ай ішінде бюджеттің атқарылуы туралы аудиттелген есептерді жариялайды және олар республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есеппен мемлекеттік бюджет есебінде шоғырландырылған. ЖАО қарыз алу сомасы өте аз және ҚР ҚМ толығымен бақылайды
10.3 Шартты міндеттемелер және басқа да фискалдық тәуекелдер	D	ЖАО-ның кепілдік берілмеген қарыз алуы және МЖӘ-дан қаржыландырылатын жобалар нәтижесінде туындайтын қаржылық тәуекелдер туралы есептер жарияланбайды
PI-11 - Мемлекеттік инвестицияларды басқару (M2)	C+	
11.1 Инвестициялық жобаларды экономикалық талдау	C	Барлық ірі инвестициялық жобаларға экономикалық талдауды мемлекеттік МЖӘ орталығы жарияланған өлшемдерге сәйкес жүргізеді, бірақ жобалардың нәтижелерін жүйелі түрде жариялануы жоқ
11.2 Инвестициялық жобаларды таңдау	A	Жобалар Үкіметтің әлеуметтік-экономикалық даму жоспарына сәйкес сараланады, ол әр жылдың басында Президенттің жыл сайынғы жолдауымен белгіленетін басымдықтарды ескере отырып, жыл сайын жаңартылады
11.3 Инвестициялық жобаның құнын есептеу	D	Бюджеттік құжаттар келесі үш жылдың әрқайсысындағы әрбір жобаға арналған күрделі және ағымдағы шығыстар сомаларын қамтиды, бірақ әрбір жобаны іске асырудың бүкіл мерзімі

		бойынша жалпы күрделі шығыстар кірмейді
11.4 Инвестициялық жобалардың мониторингі	C	Жобаның орындалуы туралы шоғырландырылған есеп Президентке ұсыну үшін жыл сайын дайындалады, бірақ ол жарияланбайды
PI-12 - Мемлекеттік активтерді басқару (M2)	C	
12.1 Қаржылық активтер мониторингі	B	Толық тексерілген қаржылық есептерді Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес Үкіметтің қаржылық активтерінің көп бөлігін жабатын үш ірі холдинг компаниясы жыл сайын жариялайды.
12.2 Қаржылық емес активтер мониторингі	D	Мемлекеттік қаржылық емес активтер тізілімі ҚР ҰЭМ "Ақпараттық-есептеу орталығы" АҚ-да сақталады, ақпараттың жекелеген элементтеріне веб-портал арқылы қол жеткізіледі. Алайда, мемлекеттік меншіктің барлық элементтері туралы ақпарат әдетте қол жетімді емес және консультациялық зерттеу барысында тізілім толық емес болатыны анықталды
12.3 Активтерді иеліктен шығарудың (жекешелендірудің) транспаренттілігі	C	Мемлекеттік активтерді сату басқармасы Мемлекеттік меншік туралы заңға сәйкес ҚР ҚМ жанындағы Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті жүзеге асырады. Бағалар жарияланады, бірақ сатып алушылар туралы деректер жарияланбайды.
PI-13 - Мемлекеттік борышты басқару (M2)	B	
13.1 Мемлекеттік борыштар мен кепілдіктер бойынша есепке алу және есептілік	A	Мемлекеттік борыштың шамасын есепке алу дәл, толық және жүйелі түрде келісіледі. Есептер тоқсан сайын жарияланады
13.2 Мемлекеттік борышты және кепілдіктерді бекіту	A	Борышты басқаруды ҚР ҚМ Үкіметтің қарыз алу туралы шешімдеріне сәйкес және жыл сайын бюджетте белгіленетін қарыз алу лимиттері шегінде жүзеге асырады
13.3 Мемлекеттік борышты басқару стратегиясы	D	ҚР ҚМ стратегиялық жоспарына борышты басқарудың кейбір жалпы мақсаттары кіреді, бірақ пайыздық мөлшерлемелер және оларды қайта қаржыландыру, сондай-ақ валюталық тәуекелдер сияқты тәуекел факторларының болжамды дамуының жариялануы жоқ
PI - 14 - Макроэкономикалық және фискалдық болжау (M2)	C	
14.1 Макроэкономикалық болжау	D	Үш жылға алға жасалатын макроэкономикалық болжамдар бюджеттік құжаттамаға енгізілген, бірақ олар тәуелсіз шолуға жатпайды және пайыздық мөлшерлемелер мен айырбас бағамы бойынша ақпаратты қамтымайды.
14.2 Бюджет болжамы	B	3 жылға алға жасалатын негізгі бюджеттік индикаторлардың болжамдары бюджеттік құжаттамаға енгізілген, бірақ өткен болжаммен салыстырғандағы өзгерістер бойынша ешқандай түсінік жоқ
14.3 Макроэкономикалық	C	Баламалы экономикалық болжамдардың

сезімталдықты талдау		Әлеуметтік-экономикалық даму болжамына, бірақ олардың сандық бағалауынсыз әсер етуінің кейбір түсіндірмесі бар.
PI-15- Салық-бюджет стратегиясы (M2)	A	
15.1 Саясат саласындағы ұсыныстардың фискалдық әсері	A	Парламентке ұсынылған бюджеттік құжаттама кірістер мен шығыстар бойынша негізгі шешімдердің қаржылық әсерін түсіндіруді қамтиды
15.2 Фискалдық стратегияны қабылдау	A	Әлеуметтік-экономикалық даму болжамы үш жылға алға сандық біріктірілген бюджеттік мақсаттарды белгілейді
15.3 Фискалдық нәтижелер бойынша есептілік	B	Үкіметтің өткен жылғы бюджеттің атқарылуы туралы есебінде қойылған мақсаттардан ауытқулардың түсініктемесі бар, бірақ ешқандай түзетуші әрекеттер ескерілмейді
PI-16 - Мемлекеттік шығыстарға қатысты қаржылық жоспарлаудың орта мерзімді келешегі (M2)	B	
16.1 Шығыстардың орта мерзімді жобалары	C	Шығыстарды бағалау функционалдық және әкімшілік сыныпнамалар бойынша бөле отырып ұсынылған, бірақ экономикалық сыныптама бойынша емес.
16.2 Шығыстар бойынша орта мерзімді шекті лимиттер	A	Жиынтық және министрліктер бөлінісінде деңгейлер бойынша шығыстардың ең жоғары лимиттерін ҚР ҚМ жариялағанға дейін Республикалық бюджет комиссиясы бекітеді
16.3 Стратегиялық жоспарлар мен орта мерзімді бюджеттердің келісілуі	A	Министрліктердің стратегиялық жоспарлары әрбір жылға арналған бюджет жобаларындағы шығыстар көрсеткіштерін ескере отырып түзетілген
16.4 Бюджеттердің өткен жылдың болжамдарымен сәйкестігі	C	2018 жылға арналған бюджет жобаларында Парламентке ұсынылған түсіндірме материалдарда 2017 және 2018 жылдардағы бюджеттермен салыстырғанда 2018 жылы орын алған өзгерістердің кейбір түсіндірмесі бар.
PI-17 Бюджетті дайындау процесі (M2)	B+	
17.1 Бюджеттік күнтізбе	C	Министрліктің бюджеттік күнтізбесіне сәйкес лимиттерді алғаннан кейін, сәуір айының соңында оларда өздерінің бюджеттік өтінімдерін дайындауға тек екі апта ғана болады.
17.2 Бюджетті дайындау жөніндегі нұсқау	A	Шығыстардың ең жоғары лимиттерін министрліктерге хабарламас бұрын Премьер-министрдің төрағалық етуімен Республикалық бюджет комиссиясы бекітеді
17.3 Бюджет жобасын заңнамалық органға беру	A	Бюджет жобалары Парламентке жылдың соңына дейін 4 ай ішінде ұсынылды
PI-18 - Биліктің заң шығарушы органының бюджеттерді қарауы (M1)	B+	
18.1 Бюджеттік бақылауды қамту	A	Парламенттің қарауы орта мерзімді басымдықтар мен шығыстарды, сондай-ақ келесі жылға

		арналған бюджет жөніндегі деректерді қамтиды
18.2 Бюджетті қарастыру үшін заңнамалық рәсімдер	B	Бюджет жобаларын мамандандырылған комитеттер мұқият талдайды, бірақ қоғамдық кеңес берулер жоқ
18.3 Бюджетті бекіту мерзімдері	A	Соңғы үш бюджет қараша айының соңына дейін бекітілді
18.4 Атқарушы биліктің бюджетті түзету ережелері	A	Нақты ережелер Үкімет үшін Парламент мақұлдамай бюджет қаражатын қайта бөлу мүмкіндігін шектейді.
PI-19 - Салықтарды басқару тиімділігі (M2)	B+	
19.1 Кірістерді қамтамасыз ету жөніндегі шараларды іске асыруға байланысты құқықтар мен міндеттер	A	Өтеу рәсімдерін қоса алғанда, салық төлеушілердің өздерінің құқықтары мен міндеттеріне еркін қол жеткізуі қамтамасыз етіледі
19.2 Бюджеттің кіріс бөлігін қамтамасыз ету барысында туындайтын тәуекелдерді басқару	A	Салық аудитін жоспарлауға тәуекелді бағалауға негізделген тәсіл пайдаланылады
19.3 Кірістер аудиті және тексерулер	C	Жоспарланған салықтық тексерулердің көпшілігі аяқталған
19.4 Берешек мониторингі	B	2016 жылдың соңындағы жағдай бойынша берешектің 40%-дан астамы 2017 жылдың соңына дейін өтелмеген
PI-20 – Кірістерді есепке алу (M1)	A	
20.1 Кірістер жинау бойынша ақпарат	A	Үкімет пен жергілікті билік органдарының барлық кірістері күн сайын TSA-ға аударылады, оның қаражаты күн сайын министрліктерге, ЖАО мен ҚРҰҚ қайта бөлінеді
20.2 Жиналған кірістерді беру	A	Барлық табыс күн сайын TSA-ға аударылады.
20.3 Кірістерді келісу	A	ҚРҰБ, Мемлекеттік кірістер комитеті мен Қазынашылық жүйелері толық интеграцияланған және күн сайын салыстырылып отырады. Күн сайын салық төлеушілердің жеке шоттары жаңартылады
PI-21 - Жыл бойы ресурстарды бөлудің болжамдылығы (M2)	A	
21.1 Кассалық қалдықтарды шоғырландыру	A	РБ (және ЖАО) барлық тенгерімдері күн сайын шоғырландырылады
21.2 Ақша қаражатын болжау және мониторингілеу	A	Ақша қаражаты қозғалысының болжамы жылдың басында дайындалады және ай сайын фактіні ескере отырып жаңартылады.
21.3 Міндеттемелер үшін шекті лимиттер туралы ақпарат	A	Министрліктер қолма-қол ақшаның қабылданған міндеттемелерді орындау үшін жыл ішінде қол жетімді болатынына сенімді болуына болады
21.4 Жыл ішіндегі бюджетті түзетудің маңыздылығы	A	2017 жылғы бюджетке екі негізгі түзету ("Нақтылау") енгізілген
PI-22 - Бюджеттің шығыс бөлігі бойынша берешек (M1)	B+	
22.1 Бюджет шығыстары бойынша берешектің шамасы	A	Кредиторлық берешек 2015-2017 жылдардың аяғындағы бюджеттік шығыстардың 1% - нан азын құрады.

22.2 Шығыстар бойынша берешек мониторингі	B	Мерзімі өткен берешек туралы ақпарат әр тоқсанның соңында болады, бірақ жыл мен жарты жылдықтың соңындағы есептер кезең аяқталғаннан кейін 7 апта ішінде қалыптастырылмайды
PI-23 - Жалақы қорын бақылау шараларының тиімділігі (M1)	C+	
23.1 Еңбекақы есептілігін және қызметкерлердің жеке деректерін интеграциялау	A	Еңбекақы төлемдерін аудару жүйесі және қызметкерлерді есепке алу жүйелері арасындағы байланыстар төлемдердің дұрыс мөлшерін қамтамасыз етеді.
23.2 Еңбекақыны төлеудегі өзгерістерді басқару	A	Еңбекақы мөлшерін өзгерту қызметкерлерді басқару үшін жауапты бөлім жетекшілерінің ғана емес, сондай-ақ бухгалтериялық есеп функцияларды орындау үшін жауапты жетекшілердің келісімін талап етеді.
23.3 Еңбекақының ішкі бақылауы	A	Ішкі қаржы бақылауын жүзеге асыру рәсімдері мықты және қашан да нақты және толыққанды аудиторлық із көрінеді.
23.4 Еңбекақының аудиті	C	2015-2017 жылдар аралығында еңбекақылар жөніндегі төлем ведомосына шектеулі назар аударылған.
PI-24 – Мемлекеттік сатып алулар (M2)	C+	
24.1 Мемлекеттік сатып алу мониторингі	A	Тексеру барысында сатып алуда елеулі қателер анықталғанның өзінде, деректер толық
24.2 Сатып алу әдістері	D	2017 жылы келісім-шарттардың 60% - дан кемі бәсекелестік әдістерді қолдану барысында берілген.
24.3 Жұртшылықтың сатып алу туралы ақпаратқа қол жеткізуі	B	Алты ақпарат элементінің бесеуі көпшілікке қолжетімді. Шоғырландырылған жылдық статистика туралы деректер жоқ
24.4 Сатып алу жөніндегі шағымдарды басқару	D	Шағымдарды қарайтын орган келісім-шарттарды беруге алып келетін процестен толық бөлінбеген
PI-25- Еңбекақыға байланысты емес шығыстарды ішкі бақылаудың тиімділігі (M2)	A	
25.1 Міндеттерді бөлу	A	Автоматтандырылған қаржы жүйелері бастамашылық ету, бекіту, авторландыру және орындау кезеңдері арасында транзакция бойынша міндеттерді бөлуді қамтамасыз етеді
25.2 Шығыстар бойынша міндеттемелердің сақталуын бақылаудың тиімділігі	A	АТ-жүйесі, егер бюджеттік қамтамасыз ету анықталмаса және қаржыландыру резервке қойылмаса, тапсырыс орналастыру мүмкін еместігіне кепілдік береді
25.3 Төлем ережелері мен рәсімдерін сақтау	A	Ішкі аудиторлар сақтамау жағдайлары өте сирек екенін растайды.
PI-26 - Ішкі аудит тиімділігі (M1)	B+	
26.1 Ішкі аудиттің қамтуы	A	Ішкі аудит басқару процесіне көмекші ретінде 2017 жылдың басынан бастап барлық орталық билік органдарында жұмыс істейді

26.2 Қолданылатын аудит пен стандарттардың сипаты	B	Күш бұрынғыдай сәйкестікті тексеруге бағытталғанына қарамастан, аудиторлық тексерулер сонда да тиімділікті бағалайды
26.3 Ішкі аудиторлық тексерулер мен есептілікті іске асыру	A	Аудиттер 2017 жылғы жоспарға сәйкес толығымен аяқталған, сондай-ақ Есеп комитеті (ЕК) мен Ішкі мемлекеттік аудит комитетіне (ИМАК) ҚР ҚМ шеңберінде ұсынылған есептер аяқталған
26.4 Ішкі аудиторлардың қорытындылары негізінде жасалатын іс-әрекеттер	Қатыссыз	Ішкі аудит бойынша жұмысқа жауап беру тәжірибесі әлі де жеткіліксіз (PEFA өлшемдеріне сәйкес болуы үшін соңғы үш жылдың растауы қажет)
PI-27 - Қаржылық деректердің тұтастығы (M2)	B+	
27.1 Банк шотын салыстыру	D	TSA күнделікті банктік салыстырып тексеруі жүргізіледі, бірақ орталық үкіметтің басқа шоттарына қатысты рәсімдер туралы ақпарат қол жетімді емес.
27.2 Транзиттік шоттар	A	Аралық шоттар үнемі тазартылады және қысқа мерзімде салыстырылады
27.3 Аванстық шоттар	A	Аванстар өте шектеулі, ал шоттар тез салыстырылады және тазартылады. Салыстыру кем дегенде ай сайын жүргізіледі.
27.4 Қаржылық деректердің тұтастығын қамтамасыз ету процестері	A	Процестер нақты аудиторлық іздермен тиімді, толымдылығы мен тұтастығын ҚР Ұлттық Банкі растады
PI-28 - Жыл ішінде ұсынылатын бюджеттің атқарылуы туралы есептердің сапасы мен уақыттылығы (M1)	A	
28.1 Есептерді қамту және салыстыру	A	Есептердің бастапқы бекітілген бюджет сияқты құрылымы (әкімшілік, функционалдық және бағдарламалық) бар
28.2 Жылдық бюджеттік есептілікті жасау мерзімдері	A	Ай сайынғы есептерді ҚР ҚМ кезең аяқталғаннан кейін екі аптадан кейін жариялайды
28.3 Жылдық бюджеттік есептіліктің дәлдігі	A	Есептер қазынашылықтың АТ-жүйесінен жасалады және міндеттемелерді, сондай-ақ төлемдерді қамтиды
PI-29 - Жылдық қаржылық есептердің сапасы мен уақыттылығы (m1)	C+	
29.1 Жылдық қаржылық есептіліктің толықтығы	C	Аудиторлық жұмыс пен Парламенттің басты назарында тұрған бюджеттің атқарылуы туралы есептер табыстарды, шығыстарды және мемлекеттік қарыздағы өзгерістерді ғана қамтиды.
29.2 Сыртқы аудит үшін есептерді ұсыну	A	Соңғы есеп аудит үшін есепті жыл аяқталғаннан кейін 3 ай ішінде ұсынылған
29.3 Есеп стандарттары	C	Жыл сайын бюджеттің орындалуы туралы есептер талаптарға сәйкес келеді, бірақ IPSAS-ты сақтау үшін қажетті ақпарат ұсынылмайды.
PI-30 - Сыртқы аудиттің тиімділігі (M1)	D+	

30.1 Аудиттің қамтуы және стандарттары	В	Орталық билік органдарының көптеген шығыстары халықаралық стандарттарға сәйкес 2015-2017 жылдар ішінде тексерілді және бақылаудың жүйелі тәуекелдері мен бақылау тәуекелдері анықталды.
30.2 Аудиторлық есептерді заңнамалық органға ұсыну	А	Аудиторлық есептер мемлекеттік бюджеттің атқарылуы туралы есептерді алған сәттен бастап 2 ай ішінде ұсынылды.
30.3 Аудит ұсынымдары бойынша кейінгі шаралар қабылдау	А	Аудиттелетін ұйымдар ЕК ұсынымдары мен нұсқаулықтарына жауап беруі тиіс. 2017 жылы анықталған қаржылық қателер мен кемшіліктер сомасының үштен екісі қалпына келтірілді
30.4 Жоғары қаржы бақылау органдарының тәуелсіздігі (ЖҚБО)	Д	ЕК басшысын Президент қызметке тағайындайды және қызметтен босатады. ЕК ресурстары өте шектеулі және Парламент емес, Үкіметпен анықталады.
PI-31- Заң шығарушы билік органының аудиторлардың қорытындыларын қарауы (M2)	В+	
31.1 Аудиторлық есепті тексеру мерзімдері	А	Жұмыс ЕК-нен есепті алған сәттен бастап 6 апта ішінде аяқталады.
31.2 Аудит нәтижелері бойынша тыңдаулар	С	ЕК министрліктердің қаржылық есептілігі бойынша қорытынды бермейді. Тыңдау Үкіметтің бюджеттің атқарылуы туралы, сондай-ақ Есеп комитетінің есептерін қамтиды.
31.3 Аудит бойынша заң билігінің ұсыныстары	А	ЕК есебі Парламенттің Үкіметке бюджеттің атқарылуы туралы есепке жауап - ұсынымдарын әзірлеу үшін негіз ретінде пайдаланылады
31.4 Аудиторлық есептерді заңнамалық бақылаудың ашықтығы	А	Бюджеттің атқарылуы жөніндегі парламенттік талқылаулар мен аудиторлық есептер жұртшылық үшін ашық, ал Үкімет үшін ұсынымдар Парламент сайтында жарияланады

1.В ҚОСЫМШАСЫ - 2009 ЖЫЛДАН БЕРІ ОРЫН АЛҒАН ОРЫНДАЛУДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР (2005 ж. сыншарттар негізінде)

Бұрынғы PEFA бағалауы PEFA-ның 2005 жылдың маусымында іке қосылған түпнұсқалық PEFA бағалау әдіснамасы 2009 жылы жүргізілді. Сол кезден бастап, осы негізде қайта қараудың екі жиынтығы жасалды. 2011 жылы 28 донорлық емес орындалу көрсеткіштердің 3-іне (әсіресе, 2, 3 және 19-ға арналған) өзгерістер енгізілді. 2016 жылы Мемлекеттік қаржыны басқарудағы заманауи халықаралық тәжірибедегі өзгерістерді көрсету үшін құрылымды анағұрлым жан-жақты қайта қарау жасалған. Бұл PEFA бағалауын жүзеге асыру үшін пайдаланылған соңғы құрылым болып табылады.

PEFA бағалаудың негізгі мақсаттарының бірі – уақыт тұрғысынан қарағандағы орындалу барысын қадағалау. Осы себептен PEFA құрылымы алдыңғы бағалаудан бастап орын алған орындалудағы өзгерістер кестелерін келтіретін қосымшаларды жасауды талап етеді. Қазақстанға қатысты мұны жүзеге асыру үшін келесі сұрақты қою қажет: егер 2005 жылғы бағалау әдіснамасы әлі күнге дейін қолданылып келген болса, солар негізінде жасалған орындаушылық көрсеткіштердің бағаларымен салыстырғанда 2018 жылы орындаушылық көрсеткіштері қалай бағаланады. Бұл сұраққа жауаптар осы есептің 1.В қосымшасында 2018 жағдайларға 2005 жылғы көрсеткіштерді қолдану арқылы келтірген.

Орындаушылық көрсеткішінің нөмірі	Орындаушылық көрсеткішінің атауы	2005 жылғы әдіснама қолданылған жағдайдағы 2018 жылғы баға	2009 жылдың бағалауы	Түсіндіру
PI-1	Шығындар жиынтығының нәтижесі	B	B	Өзгертусіз. Нақты шығындар 3 жылдың 2 жылында бюджеттің 90% және 110% құрады.
PI-2	Шығындардың нақты нәтижесі	C	A	Шығындар құрылымында 2009 жылғы бағалаумен қамтылған кезеңге қарағанда айырмашылықтар едәуір көп
PI-3	Кірістер жиынтығының нәтижесі	A	A	Бюджет бойынша кіріс артықшылығының түрлі тәсілдеріне алып келген 2011 жылғы әдіснаманың едәуір толықтыруларындай айтарлықтай өзгерістер жоқ
PI-4	Шығындарды төлеу бойынша берешектер қоры және оларды бақылау	A	B+	Орындаушылықты жақсаруы

PI-4.1	Берешектер қоры	A	A	Орындаушылық өзгермеді
PI-4.2	Мерзімі өткен берешек сомасының мониторингі үшін деректердің қол жетімділігі	A	B	Орындаушылық өзгермеген. Берешектерді тоқсан сайын баяндап тұрудың уақыттық шектемесін қойғандықтан 2005 жылғы әдіснамадағы стандарттарға қарағанда 2009 жылғы әдіснама бұрыннан көп нақты стандарттар қойған.
PI-5	Бюджеттік сыныптама	D	B	2009 жылғы бағалау экономикалық сыныптау мәселесінің жоқ екендігін есепке алмағандықтан айтарлықтай өзгерістер жоқ. D бағасынан жоғары кез-келген баға Парламентке ұсынылған бюджетте экономикалық сыныптаудың болуын талап етеді.
PI-6	Бюджеттік құжаттамада қамтылған ақпараттың толықтығы	A	C	Орындаушылық айтарлықтай артқан, бұл бюджеттік құжаттамада қамтылған едәуір үлкен ақпаратпен расталған
PI-7	Есепке алынбаған мемлекеттік операциялардың көлемі	D+	A	2009 ж. талдаудың толық болмауы нәтижесінде өзгерістер елеусіз. 2009 әлеуметтік сақтандыру аз дамыған еді, сондай-ақ алдыңғы бағалау РМК және университеттерді есепке алмаған.
PI-7.1	Қаржылық есептілікте ескерілмеген шығыстар	D	A	Айтарлықтай өзгеріссіз, өйткені 2009 жылғы бағалау Республикалық мемлекеттік кәсіпорындар, Қорлар, әлеуметтік сақтандыру және университеттерді қамтымаған. 2009 жылы бұлар ескерілген жағдайда баға сол қалпында D болуға тиіс.
PI-7.2	Қаржылық есептерге енгізілген донорлар қаржыландыратын	A	A	Өзгерістер жоқ

	жобалар бойынша кірістер / шығыстар туралы ақпарат			
PI-8	Үкіметаралық фискалдык қатынастардың ашықтығы	B	B	Жалпы өзгерістер жоқ
PI-8.1	Трансферттерді бөлу жүйесі	B	C	2009 жылмен салыстырғанда жалпы трансферттер үлесінің ұлғаюына қарай тиімділіктің артуы
PI-8.2	Трансферттер туралы ақпараттың уақыттылығы	C	C	Өзгерістер жоқ
PI-8.3	Шоғырландырылған қаржылық ақпаратты жинау көлемі	A	A	Өзгерістер жоқ (PI-10.2 (2016) қатысты мәтінді қараңыз)
PI-9	Басқа қоғамдық сектор субъектілерінен жиынтық салықтық тәуекелін қадағалау	C+	C	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-9.1	Дербес мемлекеттік агенттіктер мен мемлекеттік кәсіпорындардың мониторингі	C	C	Өзгерістер жоқ
PI-9.2	ЖА органдар бюджеттік позициясының мониторингі	A	C	Бір жылғы және жыл сайын есеп берудің арқасында жетілуі арқасында орындаушылық артқан
PI-10	Қоғамның негізгі қаржылық ақпаратқа қол жетімділігі	B	C	Орындаушылықтың арттыру (6 элементтің 4-і 2018 жылы орындалды)
PI-11	Бір жылға арналған бюджетті дайындау үрдісін реттеу және оған қатысушылар шеңбері	B+	C+	Орындаушылықтың жақсаруы

PI-11.1	Белгіленген бюджеттік күнтізбенің болуы және сақталуы	C	B	2009 жылы бағалау C болуы керек болғандықтан нақты өзгерістер жоқ (толық бағалауды аяқтау үшін МДА үшін 4 аптадан аз)
PI-11.2	Бюджетті дайындау шараларына басшылық болуға саяси қатысу және ашықтық	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-11.3	Бюджетті заңнамалық биліктің уақтылы мақұлдауы	A	D	Бюджет ағындағы жылдың аяғына дейін тұрақты жақсарып отырғандықтан орындаушылық артқан.
PI-12	Қаржылық жоспарлаудағы, шығыстар саясатындағы және бюджеттік қызметтегі көпжылдық келешек	B+	C	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-12.1	Көпжылдық фискалдық болжамдар мен функционалдық бөліністерді ұсыну	D	C	Экономикалық сыныптаудың болмауы 2009 жылы да орын алғандықтан, нақты өзгеріс жоқ. Сондықтан баға D болған.
PI-12.2	Борыш тұрақтылығын талдау көлемі мен жиілігі	A	A	Өзгеріссіз. Қарыз секторының тұрақтылығын талдау (DSA) ХВҚ IV бабына сәйкес кеңес беру үшін персоналдың баяндамасына сәйкес жыл сайын жүргізілген
PI-12.3	Бағаланатын секторлық стратегиялардың болуы	A	D	Орындаушылықтың жақсаруы. Бағаланатын секторлар стратегиясын кеңнен қамтуға қатысты.
PI-12.4	Инвестициялық бюджеттер мен болжамды шығындар арасындағы байланыс	A	D	Орындаушылықтың жақсаруы. Даму және қайталанба болжамдар арасындағы байланыстың артуына байланысты.

PI-13	Салық төлеушінің жалпы және қаржылық міндеттемелерінің ашықтығы	B+	B+	Өзгерістер жоқ
PI-13.1	Салық міндеттемелерінің айқындығы мен кешенділігі	B	B	Өзгерістер жоқ
PI-13.2	Салық төлеушінің ақпаратқа қол жетімділігі	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-13.3	Салық апелляцияларының механизмі	B	B	Өзгерістер жоқ
PI-14	Салық төлеушіні тіркеу және бағалау жөніндегі өлшемдердің тиімділігі	A	B+	Орындаушылықтың жақсаруы.
PI-14.1	Салық төлеушіні тіркеу жүйесінде бақылау	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-14.2	Сәйкессіздігі үшін айыппұлдардың тиімділігі	B	B	Өзгерістер жоқ
PI-14.3	Салық аудиті және алаяқтықты тергеу бағдарламаларын жоспарлау және мониторингілеу	A	B	Аудитті жоспарлау орындаушылығы артқан
PI-15	Салық төлемдерін жинаудағы тиімділік	B+	A	Жалпы алғанда өзгерістер жоқ
PI-15.1	Мерзімі өткен салықтар үшін алым коэффициенті	B	A	2009 жылғы бағалау берешектерді алу дәрежесін қамтымағандықтан нақты өзгерістер болған болмағаны анық емес. Сондықтан баға дәрежесі зерттелмеген деп жазылу керек.
PI-15.2	Салық алымдарын Қазынашылыққа аудару тиімділігі	A	A	Өзгерістер жоқ

PI-15.3	Шоттарды толық сәйкестілік жиілігі	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-16	Шығындар бойынша міндеттемелерді қабылдау үшін қаражаттың болуын болжау	A	C+	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-16.1	Ақша ағындары қаншалықты жақсы болжанады және бақыланады	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-16.2	Министрліктер, департаменттер мен агенттіктер үшін жыл ішіндегі шығыстар бойынша "ең жоғарғы шектер" бойынша мерзімді ақпараттың сенімділігі мен шегі	A	C	Көрсеткіштің жақсаруы, себебі министрліктер, департаменттер мен агенттіктер бюджеттік қаржының қол жетімділігі мен уақыттылығына көбірек сүйенуі мүмкін
PI-16.3	Бюджет қаражатын түзетудің жиілігі мен ашықтығы	A	B	Сақталатын нақты ережелерге сәйкес түзетулерді реттеу есебінен көрсеткішті жақсарту.
PI-17	Қолма-қол ақшалар, берешекті және кепілдіктерді есепке алу және оларды баяндау	A	B+	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-17.1	Борыштар туралы деректерді тіркеу және есептілік сапасы	A	C	Орындаушылықтың жақсаруы (бірақ 2009 жылғы көрсеткіш мұнда қарастырылмайтын жеке сектордың сыртқы қарыздарына қатысты күмән келтірді)
PI-17.2	Мемлекеттік қолма-қол ақша баланстарды шоғырландыру дәрежесі	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-17.3	Қарыз беру шарттар жасасу және кепілдіктер беру жүйелері	A	A	Өзгерістер жоқ

PI-18	Жалақы қорын бақылаудың тиімділігі	C+	B+	Орындалу сапасының төмендеуі, бұл жалақының мақсаты аудитінің болмауын көрсетеді
PI-18.1	Қызметкерлердің жеке жазбалары мен жалақы туралы деректер арасындағы интеграция және сәйкестік дәрежесі	A	B	Автоматтандырылған жүйелер арқылы орындаушылықтың жақсарту
PI-18.2	Қызметкерлердің жеке жазбаларындағы және төлем ведомостарындағы өзгерістердің уақыттылығы	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-18.3	Қызметкерлердің жеке жазбаларындағы және төлем ведомостарындағы өзгерістерді ішкі бақылау	A	B	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-18.4	Жалақы аудитінің болуы	C	B	Орындау сапасының нашарлауы, өйткені аудиттер жалақының ерекшелігіне аз көңіл бөлген
PI-19	Конкурстар, ақшаның құндылығы және сатып алудағы бақылау	C+	C	Атап айтатындай өзгерістер жоқ
PI-19.1	Сатып алудың бәсекеге қабілетті әдістерін қолдану	D	C	2009 жылы өлшемдер бағаланбау керек деген нақты ақпараттар болмағандықтан анық өзгерістер жоқ
PI-19.2	Бәсекеге қабілеті әлсіздеу сатып алу әдістерін пайдаланудың негізі	B	B	Өзгерістер жоқ
PI-19.3	Сатып алуды жүзеге асыруға шағымдар механизмі	B	D	Нақты өзгерістер жоқ, себебі үрдісте әлі де шынайы тәуелсіздік жеткіліксіз
PI-20	Ішкі бақылаудың тиімділігі	A	C+	Орындаушылықтың жақсаруы

PI-20.1	Шығыстардың сақталуын бақылаудың тиімділігі	A	B	Қазынашылықтың автоматтандырылған жүйесінде сапалы бақылау есебінен көрсеткішті жақсарту
PI-20.2	Басқа ішкі рәсімдердің кешенділігі, қатыстылығы және ұғымдылығы	A	C	Орындаушылық жақсарды, өйткені жүйелік сапа және ұғымдылық деңгейлер өскен.
PI-20.3	Ережелерге сәйкестік дәрежесі	A	C	Қатаң жүйелік басқару құралдарының арқасында көрсеткішті жақсарту
PI-21	Ішкі аудиттің тиімділігі	B+	C	Көрсеткіштің жақсаруы
PI-21.1	Ішкі аудит функциясының қамтылуы және сапасы	B	C	Көрсеткіштің жақсаруы, өйткені ішкі аудит қазір кеңінен қолданылады
PI-21.2	Есептердің жиілігі және таратылуы	A	C	Көрсеткіштің жақсаруы, өйткені есептер үнемі жарияланады және қол жетімді
PI-21.3	Басшылықтың ішкі аудит нәтижелеріне жауаптарының толықтығы	Мәлімет жоқ	C	Шынайы ішкі аудиттің әсері туралы айту әзірше ерте.
PI-22	Шоттарды сәйкестендіру	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-22.1	Банктік сәйкестендіру	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-22.2	аралық шоттар және қарыздарды сәйкестендірушілік және клиринг	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-23	Қызметтерді жеткізетін орындардан қабылданатын көздеріндегі ақпараттардың қол жетімділігі	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-24	Жылдық бюджет есептерінің сапасы мен уақыттылығы	A	A	Өзгерістер жоқ

PI-24.1	Есеп көлемі	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-24.2	Есептердің уақыттылығы	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-24.3	Ақпарат сапасы	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-25	Жылдық қаржылық есептіліктің сапасы мен уақыттылығы	C+	D+	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-25.1	Қаржылық есептердің толықтығы	C	D	Заңнамалық деңгейде және практикада ақпаратты кеңінен ашу есебінен орындаушылық көрсеткіштерінің жақсартуы
PI-25.2	Уақтылы ұсыну	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-25.3	Бухгалтерлік есептің пайдаланылатын стандарттары	C	C	Өзгерістер жоқ
PI-26	Сыртқы аудиттің көлемі, сипаты және дамуы	B+	C+	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-26.1	Аудит көлемі / сипаты	B	C	Стандарттарды неғұрлым кеңінен қамту және жақсарту есебінен орындаушылықтың жақсаруы
PI-26.2	Заң шығару билігінің аудиторлық есебін уақтылы ұсыну	A	B	Ешқандай нақты жақсару жоқ, өйткені есеп мерзімдері өзгермеген
PI-26.3	Аудит ұсынымдарына сәйкес кейінгі шараларды қабылдау туралы дәлелдеме	A	B	Орындаушылықтың жақсаруы, өйткені аудит ұсынымдары негізінен орындалды
PI-27	Биліктің заң шығарушы органының бір жылға арналған бюджет туралы заңды қарауы	A	C+	Орындаушылықтың жақсаруы

PI-27.1	Заң шығарушы билік қызметінің саласы	A	C	Орындаушылықтың жақсаруы
PI-27.2	Заңнамалық рәсімдер жақсы белгілі және сақталатын дәреже	A	C	Құқықтық және нормативтік реформа есебінен көрсеткішті жақсарту
PI-27.3	Заң шығарушы биліктің бюджет талаптарына жауап беруі тиіс уақыттың барабарлығы	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-27.4	Бір жыл ішінде бюджетке түзетулер енгізу ережесі	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-28	Биліктің заң шығарушы органының сыртқы аудиторлардың қорытындыларын қарауы	C+	C+	Өзгерістер жоқ
PI-28.1	Аудиторлық есептерді уақытылы қарау	A	A	Өзгерістер жоқ
PI-28.2	Заңнамалық билік жүргізген негізгі қорытындылар бойынша тыңдаулар көлемі	C	C	Өзгерістер жоқ
PI-28.3	Ұсынымдар дайындау және оларды атқарушы биліктің орындауы	A	B	Көрсеткіштің жақсаруы. Үкіметтің және Есеп комитетінің бюджеттің атқарылуы туралы есептері бойынша Парламент жұмысының әдіснамасы әзірленді және қазіргі уақытта ЕК есебі Үкіметке арналған ұсынымдар үшін негіз ретінде пайдаланылады.

3 2 ҚОСЫМША - ІШКІ БАҚЫЛАУ ЖҮЙЕСІНЕ ҚАТЫСТЫ БАҚЫЛАУДЫҢ ЖИЫНТЫҚ НӘТИЖЕЛЕРІ

Ішкі бақылаудың компоненттері мен элементтері	Бақылау нәтижелерінің түйіндемесі
1. Бақылау ортасы	
1.1. Барлық ұйымда ішкі бақылау жүргізуге қолдау көрсетуді қоса алғанда, басшылық пен персоналдың жеке және кәсіби адалдығы мен этикалық құндылықтары	Ішкі бақылаудың маңыздылығы барлық үкіметте мойындалды. Қоғам мен ұлтқа қызмет етудің жалпы сезімі бар
1.2. Құзырет ұстанымы	ҚР Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы мемлекеттік қызметшілерді бүкіл ел бойынша, оның ішінде аспиранттар деңгейінде оқытады. Қазіргі уақытта сыйақыны жеке жұмыспен тығыз байланыстыратын тетіктерді тестілеу үшін пилоттық жоба іске асырылуда
1.3 " Жоғарғы жақ реңі»	Иерархиялық бақылау өте күшті және шенеуніктердің сұрақтарға жауаптары өте сақ. Заңдар мен нормативтік актілер жан-жақты және егжей-тегжейлі болып табылады және тәжірибеде қолданылады.
1.4 Ұйымдық құрылымы	2015 жылғы мемлекеттік бақылау туралы жаңа заңда Есеп комитетінің (ЕК- сыртқы аудитор), Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің (сондай - ақ сатып алуды қамтитын -ІМАК) (ішкі бақылау және ішкі аудит үйлестірушісі) және әрбір министрліктегі ішкі аудит бөлімдерінің тиісті міндеттері нақтыланды. Бірақ әлі де қайталану бар, өйткені ЕК емес, ІМАК қаржылық аудит бойынша жұмыстың көп бөлігін жүргізеді
1.5 Адам ресурстары саласындағы саясат және практика	Мемлекеттік қызметке қабылдау Президент жанындағы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (МҚІСҚА) үйлестіретін ашық конкурс бойынша жүзеге асырылады, ал көтермелеу бекітілгендей сіңірген еңбегіне байланысты болады. Үкіметте мансапты жоспарлау Президент Әкімшілігінің басшысы министрдің орынбасары лауазымына тағайындауға ұсынғанда ғана тек ең жоғары деңгейде жұмыс істейді
2. Тәуекелдерді бағалау	
2.1 Тәуекелдерді анықтау	Қазақстанның Transparency International (№ 122) сыбайлас жемқорлықты түйсіну индексі бойынша рейтингі төмен. Бұл жағдайды жақсарту жөніндегі іс - қимылдар-үкіметтің жоғары басымдығы. МҚІСҚА оңай айла-шарғы жасау мүмкін емес АТ-жүйелері саласын кеңейту есебінен сыбайлас жемқорлық ауқымын қысқартуға ұмтылады. Мемлекеттік сатып алулар тәуекелдің негізгі саласы ретінде қарастырылады, оның ішінде мемлекеттік кәсіпорындар
2.2 Тәуекелдерді бағалау	Ұйымдар ішкі және сыртқы аудиторлық есептерді және басқа да деректерді тәуекелдердің маңыздылығын бағалау үшін тәжірибеге сүйене отырып пайдаланады
2.3 Тәуекелдерді бағалау	Мемлекеттік кірістер комитеті (МКК) жаңа (2017) Салық кодексін енгізу кезінде өзінің салықтық тексерісін талаптарды сақтамаудың неғұрлым жоғары деңгейі байқалатын салаларда неғұрлым тиімді шоғырландыру үшін өзінің тәуекелдерін бағалауды нақтылау бойынша жұмыс жүргізеді. Мемлекеттік борышты басқару сыртқы борыш нәтижесінде туындайтын тәуекелдерді тежеуге қатты назар аударады.

2.4 Тәуекелдің қолайлы деңгейін бағалау	Шығындарды бақылау, әсіресе автоматтандырылған процестердің көмегімен төлемдерге байланысты тәуекелдерді азайтуға мүмкіндік береді.
2.5 Тәуекелдерді басқару шаралары	МҚК салық аудитінің тиімділігін арттыру бойынша жұмыс істейді. Елдің барлық резиденттері 2020 жылдан бастап жыл сайын кірістер мен активтер туралы декларация жасауға міндетті болады
3. Бақылауды жүзеге асыру жөніндегі іс-шаралар	
3.1 Авторландырулар және бекіту рәсімдері	Әрбір министрлік бақылаудың дәйекті кезеңдерін - бекітуді, авторизациялауды және орындауды - әрбір транзакцияны қамтуға тиіс өзінің ішкі қаржылық бақылау жүйесі үшін жауапты болады.
3.2. Міндеттерді бөлу	Бақылау ортасы туралы ережелер әртүрлі тұлғалардан келісім-шарттарды мақұлдауды, міндеттемелерді авторландыруды және төлемдерді орындауды талап етеді.
3.3 Ресурстар мен жазбаларға қолжетімділікті басқару	Қазынашылықтың интеграцияланған ақпараттық жүйесіне (ҚИАЖ) қол жеткізу бақыланады және жүйе аудиторлық ізді қамтамасыз ететін жекелеген тұлғалар оларға айналыста болатын барлық жағдайларды тіркейді
3.4 Тексеру	Автоматтандырылған жүйе, егер бюджеттік қамтамасыз ету және қолма-қол қаражаттың қол жетімділігі көзделмеген болса, ал төлемдер тіркелген міндеттемелерсіз орындала алмайтын болса, тапсырыстарды орналастыруға болмайды деген шартты қамтамасыз етеді
3.5 Салыстыру	ҚИАЖ қазынашылық жазбалары мен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі (ҚРҰБ) Бірыңғай қазынашылық шоттың тиісті жазбалары арасында күнделікті автоматты салыстырып тексеруді қамтамасыз етеді.
3.6 Операциялық нәтижелерді қарау	ІМАК әрбір министрліктегі ішкі қаржылық бақылаудың тиімділігін талдайды. Ішкі аудит департаменттері әрбір министрлікте жүйелердің тиімділігін бағалайды, ал Есеп комитеті мемлекеттік қызметтер көрсетудің тиімділігін қарайды
3.7 Операцияларды, процестерді және қызметті қарау	Барлық министрліктерде құрылған Ішкі аудит департаменттері олардың әкімшілік, жоспарлы және төлем жүйелерінің барлық аспектілерін қарауға жауап береді
3.8 Қадағалау	Төлем процесінде әрбір кезеңге қатаң иерархиялық қадағалау бар
4. Ақпарат және байланыс	
	ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігі АТ-жүйелері арқылы азаматтардың үкіметпен өзара іс-қимылының көптеген аспектілерін іске асыратын орталықтар желісіне ие. ІМАК барлық үкіметтік құрылымдар бойынша ішкі қаржылық бақылау мен ішкі аудиттің тексеру нәтижелері туралы есептерді тұрақты түрде ұсынады
5. Мониторинг	
5.1 Тұрақты мониторинг	Мониторингті ішкі аудит және ІМАК бөлімшелері жүзеге асырады
5.2. Бағалау	МҚІСҚА өзінің стратегиялық мақсаттарына қол жеткізудегі министрліктердің тиімділігін және олар өздерінің нысаналы тиімділік көрсеткіштеріне қандай дәрежеде қол жеткізетінін бағалайды. ЕК тиімділік аудитінің элементтерін жүзеге асырады
5.3 Басшылықтың іс-әрекеті	ЕК және ІМАК басшылықтың іс-қимылдарын бақылайды, олар жалпы оң қорытындылы болады Олар басшылықтың жақында құрылған бөлімшелердің / ішкі аудит департаменттерінің аудит қорытындыларына арналған іс-әрекетін қарастырады

4 ЗА ҚОСЫМШАСЫ - ЕСЕПТІ ДАЙЫНДАУ ҮШІН ПАЙДАЛАНЫЛАТЫН ТАЛДАМАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

- ХВҚ елдік есептер 17/108, 17/109, 18/277
- ЭБДҰ: Қазақстандағы бюджеттеу: бюджетті басқару реформасын жалғастыру үшін жол картасы
- ЭБДҰ: Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес желісі, мониторингтің 4-ші кезеңі, 2017 жыл 2009 жылғы PEFA бағасы
- Дүниежүзілік банк: "Бизнесті жүргізу 2018»
- Дүниежүзілік банк: Қазақстанның 2017 жылғы мемлекеттік қаржысына шолу
- Дүниежүзілік банк: Қазақстан бойынша қысқаша экономикалық есеп, сәуір 2018 жыл
- 2017 жылғы Қазақстан бюджетінің ашықтығына шолу
- Сыбайлас жемқорлықты түйсіну индексі Transparency International 2017

ЗВ ҚОСЫМШАСЫ - КЕЗДЕСУЛЕР ӨТКІЗІЛГЕН ТҮЛҒАЛАРДЫҢ ТІЗІМІ

Аты және тегі	Лауазымы
Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенаты	
Ольга Перепечина ханым	Сенат депутаты, Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы
Ерболат Мукаев мырза	Сенат депутаты, Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы
Даурен Адильбеков мырза	Сенат депутаты
Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі	
Сергей Симонов мырза	Мәжіліс депутаты, Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі
Омархан Оксibaев мырза	Мәжіліс депутаты, Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі
Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі	
Арман Бектұрова ханым	Бухгалтерлік есеп және аудит әдіснамасы департаментінің директоры
Гүлнар Есенғалиева ханым	Бухгалтерлік есеп және аудит әдіснамасы департаменті директорының орынбасары
Гүлшат Баймағамбетова ханым	Бухгалтерлік есеп және аудит әдіснамасы департаменті Мемлекеттік мекемелердің бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік әдіснамасы басқармасының басшысы
Басыбай Колбасаров мырза	Бухгалтерлік есеп және аудит әдіснамасы департаменті Ішкі бақылау әдіснамасы басқармасының басшысы
Құдайбергенов Олжас мырза	Бюджеттік жоспарлау департаменті директорының орынбасары
Еркежан Битолеуова ханым	Бюджеттік жоспарлау басқармасының бас сарапшысы
Ләззат Жүсіпалиева ханым	Бюджеттік заңнама департаменті директорының орынбасары
Ольга Атланова ханым	Бюджеттік сыныпнаманы қалыптастыру және бюджеттік жоспарлау әдіснамасы басқармасының басшысы
Бақытжан Бейсенова ханым	Бюджеттік заңнама департаменті Бюджеттік есепке алу және есептілік әдіснамасы басқармасының бас сарапшысы
Гүлжамал Дүйсенова ханым	Есептілік және мемлекеттік қаржы статистикасы департаменті Бюджеттердің атқарылуы туралы есептілік басқармасының басшысы
Мақсат Мұсабеков мырза	Есептілік және мемлекеттік қаржы статистикасы департаменті Бюджеттердің атқарылуы туралы есептілік басқармасының бас сарапшысы
Толқын Уркумбаева ханым	Ішкі аудит департаментінің директоры
Раушан Сейдахметова ханым	Ішкі аудит департаменті директорының орынбасары
Жанат Каиржанов мырза	Ішкі аудит департаментінің бас сарапшысы-мемлекеттік аудитору
А. Жүкенова ханым	Ішкі аудит басқармасының бас маманы
Бибигүл Иманғалиева ханым	Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық және жер қатынастары басқармасының басшысы
Айнур Алтынбаева ханым	Әлеуметтік сала бюджеті департаменті Денсаулық сақтау бюджеті басқармасының бас сарапшысы
Думан Асанова ханым	Бюджеттік жоспарлау департаменті Орта мерзімді

	бюджеттік параметрлерді қалыптастыру басқармасының бас сарапшысы
Раушан Омарова ханым	Қаржы ішкі басқару департаменті Бухгалтерлік есеп және есептілік басқармасының басшысы-бас бухгалтер
Сейлхан Исмагулов мырза	Қаржы ішкі басқару департаменті Мемлекеттік сатып алу басқармасының басшысы-бас бухгалтер
Наиля Асқарова ханым	Мемлекеттік қарыз алу департаменті Мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген борыш басқармасының басшысы
Султан Ширбаев мырза	Мемлекеттік бағалы қағаздар, кепілдіктер мен кепілдемелер басқармасының бас сарапшысы
Дархан Биниязов мырза	Бюджеттік кредиттеу, ҚР Ұлттық қоры және қаржы секторы мәселелері бойынша өзара іс-қимыл департаменті директорының орынбасары
Г-н Олжас Қасенов мырза	Салық және кеден заңнамасы департаменті директорының орынбасары
Гульнур Калиева ханым	Салық және кеден заңнамасы департаменті Кірістерді талдау басқармасының басшысы
Бекзат Айкимбаева ханым	Персоналды басқару және стратегия департаменті директорының орынбасары
Виктория Федорова ханым	Персоналды басқару және стратегия департаменті директорының орынбасары
Асет Нусупкулов мырза	Персоналды басқару және стратегия департаменті директорының орынбасары
Карлыгаш Умарова ханым	Адами капиталды дамыту басқармасының басшысы
Куралай Паванова ханым	Персоналды басқару және стратегия департаменті Стратегияны қалыптастыру басқармасының бас сарапшысы
НурсаулеТузубекова ханым	Мемлекеттік сатып алуды үйлестіру басқармасының басшысы
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті	
Әлия Байгенжина ханым	Төрағаның орынбасары
Нурбалет Мухаметали мырза	Төлем операциялары басқармасының басшысы
Гүлжан Садуақасова ханым	Республикалық бюджет бойынша есептілік басқармасының басшысы
Базаргүл Балгабаева ханым	Жергілікті бюджет бойынша есептілік басқармасының басшысы
Гүлнара Абаильдина ханым	Жергілікті бюджет бойынша есептілік басқармасының бас сарапшысы
Гаухар Қожанова ханым	Қолма-қол ақшаны басқару және шоттарды келісу басқармасының бас сарапшысы
Эльмира Арипова ханым	Кірістер бойынша есептілік басқармасының бас сарапшысы
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті	
Жұмахан Шалкенов мырза	Сәйкестік аудиті басқармасының басшысы
Қайрат Ергашев мырза	Талдау және есептілік басқармасының басшысы
Г. М. Тулешов мырза	Мемлекеттік сектордың аудиті жөніндегі бірінші басқарманың басшысы
К. Есенова ханым	Талдау және есептілік басқармасы
Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті	
Руслан Қыстаубаев мырза	Талдау және статистика басқармасының басшысы

Нуржигит Бирбаев мырза	ҚҚС басқару басқармасының бас сарапшысы
Розилия Бердаулетова ханым	Акциздерді басқару басқармасының бас сарапшысы
Еркебұлан Сарбаев мырза	Салық аудиті басқармасының бас сарапшысы
Эльмира Жасарова ханым	Берешекпен жұмыс басқармасының сарапшысы
Гүлнара Мұхамеджанова ханым	Тәуекел-менеджмент басқармасының бас сарапшысы
Айсұлу Шарипова ханым	Резидент еместерге салық салу басқармасының сарапшысы
Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі	
Саян Ахметжанов мырза	Аппарат басшысы
Данияр Таумурат мырза	Әкімшілік департаментінің директоры
Жарқын Тлеукенов мырза	Мемлекеттік қызмет департаментінің директоры
Ильдар Уйсумбаев мырза	Мемлекеттік қызметтер департаментінің директоры
Салауат Муксимов мырза	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат департаментінің директоры
Касым Назанов мырза	Әкімшілік департаменті директорының орынбасары
Сауле Акмамбаева ханым	Ішкі аудит басқармасының басшысы
Айжанат Куштарова ханым	Стратегиялық әзірлемелер және халықаралық бағдарламалар департаментінің директоры
Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы	
Фатима Жакыпова ханым	Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясының ректоры
Есеп комитеті	
Константин Плотников мырза	Есеп комитетінің мүшесі
Майра Дагарова ханым	Әдіснама және халықаралық ынтымақтастық бөлімінің бастығы
Азамат Кусаинов мырза	Персоналды басқару бөлімі бастығының орынбасары
Жанар Тезекова ханым	Жоспарлау, талдау және есептілік бөлімінің сектор басшысы
Ардак Токбергенов мырза	Мемлекеттік басқару аудиті және әлеуметтік сала бөлімі басшысының орынбасары
Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі	
Бауржан Турлубеков мырза	Стратегиялық жоспарлау және талдау департаменті директорының орынбасары
Азамат Амрин мырза	Салық және кеден саясаты департаментінің директоры
Асқар Джаппаркулов мырза	Макроэкономикалық талдау және болжау департаменті директорының орынбасары
Асель Машранова ханым	Мемлекеттік міндеттемелер жөніндегі басқарма басшысы
Айгуль Айтбаева ханым	Бюджеттік саясат департаменті директорының орынбасары
Бақыт Алтаева ханым	Бюджеттік саясат департаменті директорының орынбасары
Сержан Алибаев мырза	Мемлекеттік активтерді басқару саясаты департаментінің директоры
Ляйля Алпысбаева ханым	Бюджеттік инвестициялар басқармасының басшысы
Дидар Ержанов мырза	Инвестициялар және МЖӘ басқармасының сарапшысы
Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігі	
Назгүл Бажаева ханым	Цифрландыру департаментінің директоры
Асқар Кусаинов мырза	"Электрондық үкіметті" дамыту және мемлекеттік

	қызметтерді бақылау басқармасының басшысы
Алибек Байжуманов мырза	Мемлекеттік сатып алу басқармасының басшысы
Арман Манасов мырза	"Ұлттық ақпараттық технологиялар" АҚ басқармасының басшысы
Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі	
Р. Э. Назаров мырза	Бюджетті жоспарлау басқармасының басшысы
Ф. А. Сыбанбаева ханым	Мемлекеттік аудит басқармасының басшысы
Ш. А. Дусебаева	Ішкі аудит департаментінің директоры
Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі	
Т. Ж. Мухамеджанов мырза	Қаржы департаменті директорының орынбасары
Е. Р. Хамитов мырза	Премьер - Министрдің орынбасары - Ауыл шаруашылығы министрінің кеңесшісі
Галия Ибраева ханым	Ішкі аудит және бақылау департаментінің бас сарапшысы
Қазақстан Республикасының Білім министрлігі	
Ж. И. Рахметова ханым	Бюджеттік жоспарлау департаменті директорының орынбасары
Сауле Шерубай ханым	Ішкі аудит департаменті Талдау және есептілік басқармасының басшысы
Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі	
Нурбек Дусипов мырза	Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті Экономика және қаржы басқармасының басшысы
А. Б. Досмылова ханым	Қаржы департаменті директорының орынбасары
Забира Сарсенбаева ханым	ТМҚКК-ге трансферттерді жоспарлау және жергілікті бюджеттермен өзара іс-қимыл басқармасының басшысы
Нұржан Иманбердиев мырза	Ішкі аудит басқармасының басшысы
"Бәйтерек" ұлттық басқарушы холдингі	
Ғалым Узбеков мырза	Инвесторлармен жұмыс жөніндегі департаменттің директоры
Таир Ермекбаев мырза	Корпоративтік қаржы департаментінің бас менеджері
Алибек Ботагозов мырза	Корпоративтік қаржы департаментінің бас менеджері
Ғалымжан Ибрагимов мырза	Талдау және зерттеулер департаментінің бас менеджері
Айгерім Байтуғаева ханым	Бухгалтерлік есеп және есептілік департаментінің аға менеджері
"Sange" зерттеу орталығы	
Жанар Жандосова ханым	Президент
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қоғамдық кеңесі	
Борис Парсек мырза	Кеңес төрағасы
Жомарт Нұрабаев мырза	Кеңес мүшесі, салық консультанттары палатасының президенті
Халықаралық ұйымдар	
Дүниежүзілік банк	
Алма Нуршаихова	Мемлекеттік сектордағы басқару жөніндегі маман
Мозес Васике мырза	Қаржылық басқару бойынша жетекші маман
Арман Ватян мырза	Қаржылық басқару бойынша жетекші маман
Гарик Сергеян мырза	Қаржылық басқару аға маманы
Алия Ким ханым	Қаржылық басқару маманы
Татьяна Чурсова ханым	Мемлекеттік секторды дамыту жөніндегі кеңесші
Еуропалық Одақ делегациясы	
Йоханнес Стенбек Мадсен мырза	Ынтымақтастық басқармасының басшысы

Гүлнара Дюсупова ханым	Бағдарлама қызметкері
Мишель Ван Хекке мырза	Қазақстан мен Өзбекстан үшін қаржы, келісім-шарттар және аудит басқармасының кеңесшісі, бастығы
Зора Гончаров мырза	Қаржы, келісім-шарттар және аудит жөніндегі менеджер

3С ҚОСЫМШАСЫ - АҚПАРАТ КӨЗДЕРІ

Көрсеткіштер	Құжаттар
1-бөлім: Бюджеттің дұрыстығы	
1. Бюджеттің шығыс бөлігін атқарудың жиынтық көрсеткіштері	2015, 2016, 2017 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заңдар, 2015, 2016, 2017 жылдарға арналған бюджеттің атқарылуы туралы есептер, ҚМ деректер базасы
2. Нақты шығыстардың құрылымы	2015, 2016, 2017 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заңдар, 2015, 2016, 2017 жылдарға арналған бюджеттің атқарылуы туралы есептер, ҚМ деректер базасы
3. Бюджеттің кіріс бөлігін атқарудың жиынтық көрсеткіштері	2015, 2016, 2017 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заңдар, 2015, 2016, 2017 жылдарға арналған бюджеттің атқарылуы туралы есептер, ҚМ деректер базасы
2-бөлім: Мемлекеттік қаржының ашықтығы	
4. Бюджеттің сыныптауы	Бюджет кодексі, ҚР ҚМ "Бірыңғай бюджеттік сыныпнаманы жасау ережесі" туралы (21.11.2014 бекітілген) бұйрығы, ҚР ҚМ "Қазақстан Республикасының бірыңғай бюджеттік сыныптамасы туралы" (26.09.2014 бекітілген) бұйрығы
5. Бюджеттік құжаттама	Бюджет кодексі, 2018-2022 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы, ҚР ҚМ 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚР ҰЭМ 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, 2017-2019 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заң жобасы, Үкіметтің "Республикалық бюджет жобасын дайындау қағидалары" туралы қаулысы (2017 жылғы 24 тамызда бекітілген))
6. Қаржылық есептерден тыс ЦБ операциялары	Бюджет кодексі, ҚР ҚМ статистикалық деректері
7. Жергілікті атқарушы органдарға берілетін трансферттер	Бюджет кодексі, ҚР ҚМ "Жергілікті бюджеттердің жобаларын дайындау ережелері туралы" бұйрығы (31.10.2014 ж. бекітілген), ҚР ҚМ "Бюджеттің атқарылуы және оған кассалық қызмет көрсету ережесі туралы" бұйрығы (04.12. 2014 ж. бекітілген), 2015, 2016, 2017 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заңдар, 2015, 2016, 2017 жылдарға арналған бюджеттің атқарылуы туралы есептер, ҚР ҚМ деректер базасы
8. Қызмет көрсетудің сапасы туралы ақпарат	Білім, денсаулық сақтау министрліктерінің, ҚР ҚМ, ҚР ҰЭМ стратегиялық жоспарлары, Бюджетті атқару жөніндегі жыл сайынғы құжаттама, Есеп комитетінің 2016 және 2017 жылдарға арналған тоқсан сайынғы бюллетеньдері
9. Жұртшылықтың бюджеттік ақпаратқа қол жеткізуі	Бюджет жобасы бойынша жыл сайынғы құжаттама, 2017-2019 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заң, Есеп комитетінің бюджетті атқару жөніндегі есебі, 2018-2022 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы, ҚМ "Бюджеттің атқарылуы және оған кассалық қызмет көрсету ережесі туралы" бұйрығы (04.12. 2014 ж. бекітілген), " Азаматтарға арналған бюджет»
3-бөлім: Активтерді және міндеттемелерді басқару	

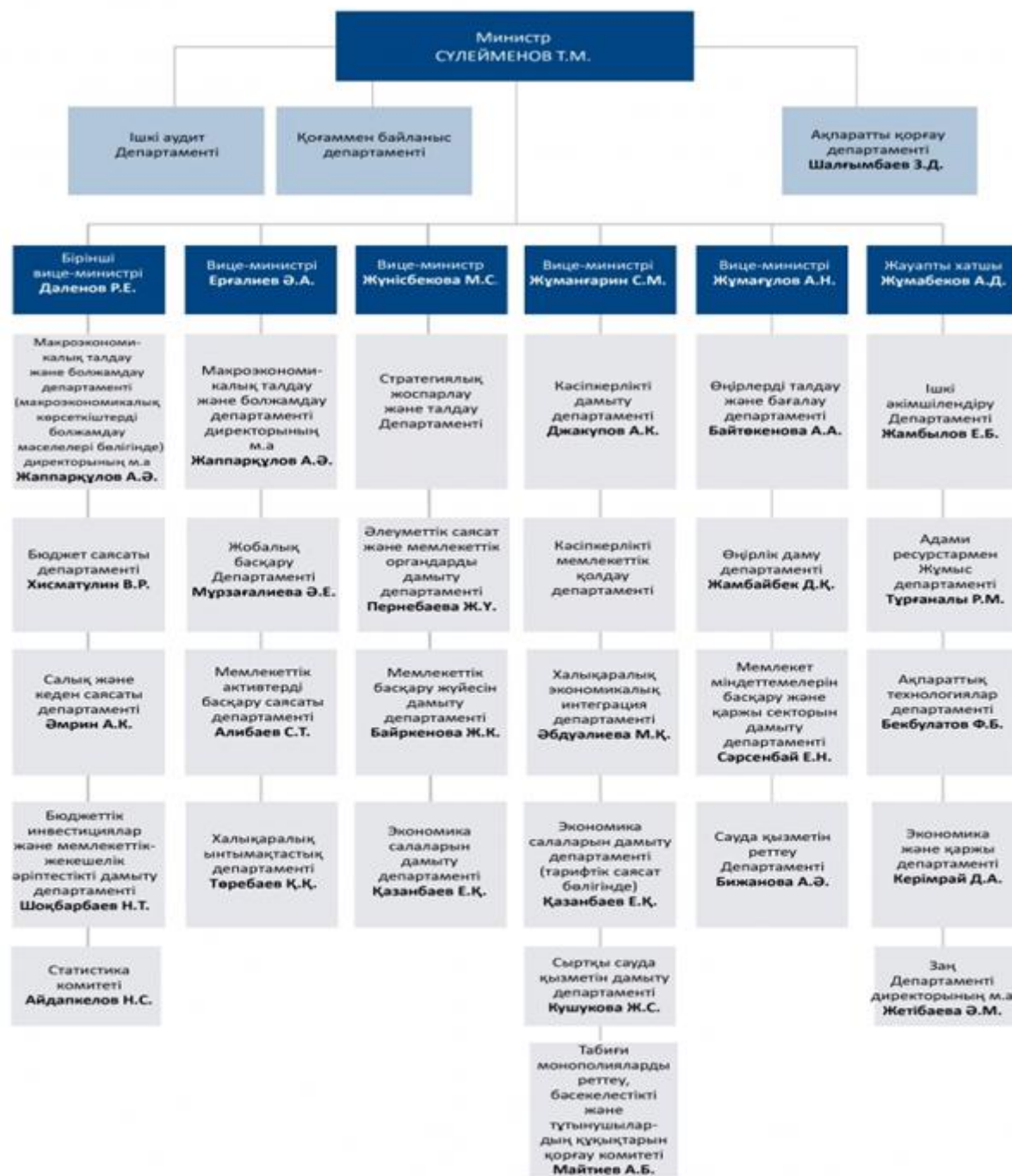
10. Қаржылық тәуекелдер бойынша есептілік	Бюджет кодексі, ҚР ҰЭМ-нің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚР ҚМ-нің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, Мемлекеттік-жекешелік әріптестік туралы заң
11. Мемлекеттік инвестицияларды басқару	Бюджет кодексі, Мемлекеттік-жекешелік әріптестік туралы заң, Бюджет кодексі, ҚР ҰЭМ-нің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚР ҚМ-нің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚР Үкіметінің "Инвестициялық жобаларды бағалау әдіснамасы туралы" қаулысы (2014 жылғы желтоқсан), Президенттің 2016-1918 жылдарға арналған жыл сайынғы жолдауы, ҚР ҰЭМ лауазымды тұлғаларымен талқылау
12. Мемлекеттік активтерді басқару	Мемлекеттік меншік туралы заң, ҚРҰҚ, ҚРҰБ, Самұрық-Қазына, "Бәйтерек" холдингінің жылдық есептері, E&Y есептеулерін есепке алу үшін олқылықтарды талдау, ҚР ҰЭМ лауазымды тұлғаларымен талқылау
13. Мемлекеттік борышты басқару	Бюджет кодексі, ҚР ҰЭМ-нің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚМ-нің 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚР ҚМ және ҚР ҰЭМ лауазымды тұлғаларымен талқылау
4-бөлім: Саясат негізіндегі салық-бюджет стратегиясы	
14. Макроэкономикалық және фискалдық болжау	Бюджет кодексі, 2018-2022 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы, ҚР ҰЭМ 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, "Қазақстан Республикасының жаңа бюджет саясаты туралы" тұжырымдамасы (20.06.2013 ж. бекітілген), ҚР ҚМ 2017 - 2021 арналған стратегиялық жоспары, ҚР ҰЭМ лауазымды тұлғаларымен талқылау
15. Фискалдық стратегия	Бюджет кодексі, 2017-2019 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заң жобасы, "Қазақстан Республикасының жаңа бюджеттік саясаты туралы" тұжырымдама (20.06.2013 ж. бекітілді), ҚРҰҚ басқару тұжырымдамасы (08.12.2016 ж. бекітілді), 2018-2022 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы, бюджет жобасы бойынша жыл сайынғы құжаттама, ҚР ҰЭМ 2017-2021 жылдарға арналған стратегиялық жоспары, ҚР ҰЭМ лауазымды тұлғаларымен талқылау
16. Шығыстарды бюджеттеудегі орта мерзімді келешек	Бюджет кодексі, 2016-2018 жылдарға, 2017-2019 жылдарға және 2018-2020 жылдарға арналған жылдық бюджет туралы заңдар, Үкіметтің "Республикалық бюджет жобасын дайындау қағидалары туралы" қаулысы (24.08.2017 ж. бекітілген), ҚМ "Бюджеттік бағдарламалар әкімшілері үшін базалық шығыстар мен жаңа бастамаларға арналған шығыстар бойынша лимиттерді айқындау қағидалары туралы" бұйрығы (08.02.2018 ж. бекітілген), Үкіметтің Республикалық бюджет комиссиясы туралы қаулысы (15.01.2018 ж. бекітілген), ҚР Білім, денсаулық сақтау, ҚР ҰЭМ, және ҚР ҚМ стратегиялық жоспарлары
17. Бюджетті дайындау	Бюджет кодексі, Үкіметтің "Республикалық бюджет

процесі	жобасын дайындау және ұсыну қағидалары" қаулысы (24.08.2017 ж. бекітілді), Үкіметтің 2016, 2017, 2018 жылдарға арналған бюджет жобаларын Парламентке ұсыну туралы қаулысы, Үкіметтің Республикалық бюджет комиссиясы туралы қаулысы (15.01.2018 ж. бекітілген), ҚР Қаржы министрлігінің лауазымды тұлғаларымен талқылау
18. Бюджетті заңнамалық бақылау	Бюджет кодексі, Үкіметтің Республикалық бюджет комиссиясы туралы қаулысы (15.01.2018 ж. бекітілген), Қазақстан Республикасының Конституциясы, Қазақстан Республикасының Парламенті туралы ереже, Қазақстан Республикасының Парламенті және Сенаты туралы ереже, 2016, 2017, 2018 жылдарға арналған жылдық бюджет заңдары, парламенттік комитеттердің мүшелерімен талқылау
5-бөлім: Бюджеттің атқарылуын болжау және бақылау	
19. Кірістерді басқару	2017 жылға арналған жылдық бюджет туралы заң және оның орындалуы, Салық кодексі (2008 жылы бекітілген "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы", 2017 жылғы желтоқсаннан бастап күшін жойылған), Салық Кодексі (2017 жылғы 25 желтоқсанда бекітілген, 2018 жылғы қаңтарда күшіне енді), ҚР ҰЭМ туралы ереже, ҚР ҚМ туралы ереже, МКК лауазымды тұлғаларымен талқылау
20. Кірістер есебі	Салық кодексі (2008 жылы бекітілген, 2017 жылғы желтоқсаннан бастап күшін жойған), Салық Кодексі (2017 жылы бекітілген, 2018 жылғы қаңтарда күшіне енген), ҚР ҚМ "Республикалық және жергілікті бюджеттердің атқарылу ережесі" туралы бұйрығы (04.12. 2014 бекітілген), МКК лауазымды тұлғаларымен талқылау
21. Жыл ішінде ресурстарды бөлудің болжамдылығы	Бюджет кодексі, ҚР ҚМ "Республикалық және жергілікті бюджеттің атқарылу ережесі туралы" қаулысы (04.12. 2014 ж. бекітілген), ҚР ҚМ және Қазынашылық комитетінің өкілдерімен талқылау
22. Мерзімі өткен берешек	Бюджеттік кодекс, ҚМ "Бюджеттік есептерді жасау және ұсыну қағидалары" туралы бұйрығы (02.12.2016 ж. бекітілді), ҚР ҚМ ұсынған статистикалық деректер
23. Еңбекақы қорын бақылау	Бюджет кодексі, министрліктердің ішкі заңнамалық актілері, Мемлекеттік қызмет туралы заң, Есеп комитетінің есептері, ҚР ҚМ, МҚІСҚА, ЕК, ІМАК өкілдерімен талқылаулар
24. Мемлекеттік сатып алулар	Қаржы Министрлігінің «Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің ішкі мемлекеттік аудит Комитеті жөніндегі ереже» Бұйрығы 2016 жылы бекітілген.
25. Еңбекақыға байланысты емес шығыстарды ішкі бақылау	ҚР ҚМ "Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті туралы ережелер" жөніндегі бұйрық (2016 жылы бекітілді) 2014), ҚР ҚМ "Бюджеттің атқарылуы және оған кассалық қызмет көрсету ережесі" туралы бұйрығы (04.12. 2014 бекітілген), ЕК және ІМАК өкілдерімен талқылау
26. Ішкі аудит	Бюджет кодексі, Мемлекеттік бақылау және қаржылық бақылау туралы заң, Президенттің "Мемлекеттік аудит және

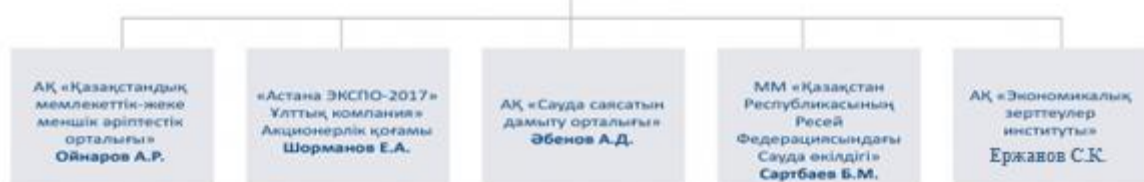
	қаржылық бақылаудың жалпы стандарттарын бекіту туралы" Жарлығы (11.01.2016 ж. бекітілген), ІМАК және денсаулық сақтау, білім, ауыл шаруашылығы, көлік, өнеркәсіп министрліктерінің ішкі аудиторларымен талқылау
6-бөлім: Есеп және есептілік	
27. Қаржылық деректердің тұтастығы мен толықтығы	Бюджет кодексі, ҚР ҚМ "Бюджеттің атқарылуы және оған қасалық қызмет көрсету ережесі туралы" бұйрығы (04.12.2014 бекітілген), ҚР ҚМ "Бірыңғай бюджеттік сыныпнаманы жасау ережесі туралы" (21.11.2014 ж. бекітілген) қаулысы, ҚР ҚМ " Қазақстан Республикасының Бірыңғай бюджеттік сыныптамасы туралы" бұйрығы (26.09.2014 ж. бекітілген), ІМАК өкілдерімен талқылау
28. Бір жылға арналған бюджеттік есептер	Бюджеттік кодекс, ҚМ "Мемлекеттік органдардың, бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің бюджеттік есептерді жасау және ұсыну ережесі ..." бұйрығы (02.12.2016 ж. бекітілген), ҚМ "Бюджеттің атқарылуы және оған қасалық қызмет көрсету ережесі туралы" бұйрығы (04.12.1 2014 ж. бекітілген) Қаржы министрлігінің лауазымды тұлғаларымен талқылау
29. Жылдық қаржылық есептер	Бюджеттік кодекс, ҚМ "Жылдық қаржылық есептілік туралы" бұйрығы (01.08.2017 ж. бекітілген), ҚМ "Бюджеттік есептерді жасау және ұсыну қағидалары туралы" қаулысы(02.12.2016 ж. бекітілген), ҚР Қаржы министрлігінің лауазымды тұлғаларымен талқылау
7-бөлім: Сыртқы бақылау және аудит	
30. Сыртқы аудит	Бюджет кодексі, Мемлекеттік қызмет туралы заң, Мемлекеттік бақылау және қаржылық бақылау туралы заң (2015 жылғы қараша), Президенттің "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылаудың жалпы стандарттарын бекіту туралы" Жарлығы (11.01.2016 ж. бекітілген), Есеп комитетінің "Сыртқы мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүргізу қағидаларын бекіту туралы" нормативтік қаулысы (30.11.2015 ж. бекітілген), Есеп комитетінің "Мемлекеттік аудитор біліктілігін беруге кандидаттарды аттестаттау қағидаларын бекіту туралы" нормативтік қаулысы (15.12.2015 ж. бекітілді), Есеп комитетінің "Сыртқы мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың іс жүргізу стандарттарын бекіту туралы" нормативтік қаулысы (31.03.2016 ж. бекітілді), Есеп комитетінің 2016 және 2017 жылдарға арналған тоқсан сайынғы бюллетеньдері
31. Аудиторлық есептерді заңнамалық бақылау	Қазақстан Республикасының Конституциясы, ҚР Парламенті туралы ереже, Мәжіліс және Сенат туралы ереже, Парламент комитеттері мен есеп комитетінің мүшелерімен талқылау

**3D ҚОСЫМШАСЫ - ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА
МИНИСТРЛІГІНІҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ**

ҚР ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІ

**ВЕДОМСТВОВЫЙ БАҒЫНЫСТЫ
ҰЙЫМДАР**

3Е ҚОСЫМША - ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҚАРЖЫ МИНИСТРЛІГІНІҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ

Министр Әлихан Асханұлы Смайылов					
Жауапты хатшы Бауыржан Қадырұлы Тортаев	Вице-министрі Бекетаев Руслан Бакытжанұлы	Вице-министр Бекетаев Руслан Бакытжанович	Вице-министр Бекетаев Руслан Бакытжанович	Вице-министр Савельева Татьяна Михайловна	Вице-министр Енсебаев Руслан Сатбекович
Есептілік және мемлекеттік қаржы-қаражат статистикасы департаменті Департамент директоры Анар Нұрдыбайқызы Қалиева	Бюджеттік жоспарлау департаменті Департамент директорының м.а. Светлана Александровна Кучерова	Мемлекеттік органдар бюджеті департаменті Департамент директоры Медет Қабылдолданұлы Ақтанжанов	Құқық қорғау, арнайы органдар және қорғаныс бюджеті департаменті Департамент директоры Бақыт Балмағамбетқызы Рахимова	Өнеркәсіп, көлік және коммуникация бюджеті департаменті Департамент директоры Айнагүл Есімқызы Исмаилова	Агроөнеркәсіптік кешен, табиғи ресурстар, құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы бюджеті департаменті Департамент директоры Мажренова Алмагүл Балтабаевна
Әлеуметтік сала бюджеті департаменті Департамент директоры Ләззат Амангелдіқызы Тұрымбаева	Бюджеттік заңнамасы департаменті Департамент директоры Зайфун Алтынбекқызы Ернарзорова	Салық және кеден заңнамасы департаменті Департамент директоры Эрнар Бурибайұлы Ержанов	Мемлекеттік сатып алу заңнамасы департаменті Департамент директоры Сабит Мейрамович Ахметов	Халықаралық қаржылық қатынастар департаменті Департамент директоры Муталиева Фарида Маликовна	Мемлекеттік қарыз алу департаменті Департамент директоры Мейірханов Руслан Талғатович
Бюджеттік кредиттеу, Қазақстан Республикасының Ұлттық қоры және қаржы секторы мәселелері бойынша өзара іс-қимыл департаменті Департамент директоры Дәурен Оденович Темірбеков	Заң қызметі департаменті Департамент директоры Адилхано Мурат Бухарбаевич	Цифрландыру және мемлекеттік қызметтер департаменті Департамент директоры Еркін Кенжеғалиұлы Беркешев	Қаржы-қаражатты ішкі әкімшілендіру департаменті Департамент директоры Шаймуратова Динара Шауалитовна	Құжат айналымы департаменті Департамент директоры Нусипакинов Ержан Кадырович	Персоналды басқару және стратегия департаменті Департамент директоры Сегізбаев Руслан Разметович
Ішкі бақылау департаменті Департамент директоры Урқумбаева Толкын Женисовна	Ақпаратты қорғау және жұмылдыру жұмысы басқармасы Басқарма басшысы Нұрмұханбетов Думан Кайролдинович	Бухгалтерлік есеп пен аудит әдіснамасы департаменті Департамент директоры Бектурова Арман Тұрсыновна	Апелляция департаменті Департамент директоры Миятов Кайрат Исатаев	БАҚ-пен жұмыс істеу басқармасы Басқарма басшысы: Джапарова Айжана Ержановна	Ішкі сатып алу және Министрліктің активтері департаменті Департамент директорының міндетін атқарушы Аристанбаев Марат Мурзанбетович

5 4 ҚОСЫМША-ШЫҒЫСТАРДЫ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛДАУ

1 – кесте. Бағалауға арналған бюджеттік жылдар	
1 – жыл =	2015
2 – жыл =	2016
3 – жыл =	2017

2 –кесте.						
Жылға арналған деректер =	2015					
Әкімшілік немесе функционалдық атауы	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	процент
Жалпы сипаттағы мемлекеттік қызметтер	431	643	425,0	218,0	218,0	51,3%
Қорғаныс	449	441	442,7	-1,7	1,7	0,4%
Қоғамдық тәртіп	485	434	478,2	-44,2	44,2	9,2%
Отын-энергетика кешені	76	80	74,9	5,1	5,1	6,8%
Ауыл шаруашылығы	160	172	157,8	14,2	14,2	9,0%
Өнеркәсіп	16	14	15,8	-1,8	1,8	11,3%
Көлік	566	494	558,1	-64,1	64,1	11,5%
ТҚШ	229	153	225,8	-72,8	72,8	32,2%
Денсаулық сақтау	700	658	690,2	-32,2	32,2	4,7%
Мәдениет, спорт және туризм	119	105	117,3	-12,3	12,3	10,5%
Білім	536	444	528,5	-84,5	84,5	16,0%
Әлеуметтік қорғау	1682	1602	1 658,5	-56,5	56,5	3,4%
Өзгеоер	233	350	229,7	120,3	120,3	52,3%
Трансферттер	904	904	891,4	12,6	12,6	1,4%
Бөлінген шығыстар	6586	6494	6 494,0	0,0	740,4	
Борышқа қызмет көрсету	303	297				
Күтпеген шығыстар	322					
Жалпы шығыстар	7211	6791				
Орындаудың жиынтық көрсеткіштері (PI-1)						94,2%
Құрылымдағы ауытқу (PI-2)						11,4%
Күтпеген шығыстар үлесі						0,0%

3-кесте.						
Жылға арналған деректер =	2016					
Әкімшілік немесе функционалдық атауы	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	процент
Жалпы сипаттағы мемлекеттік қызметтер	418	543	459,2	83,8	83,8	18,2%
Қорғаныс	397	424	436,1	-12,1	12,1	2,8%
Қоғамдық тәртіп	418	454	459,2	-5,2	5,2	1,1%
Отын-энергетика кешені	46	63	50,5	12,5	12,5	24,7%
Ауыл шаруашылығы	147	194	161,5	32,5	32,5	20,1%

Өнеркәсіп	9	10	9,9	0,1	0,1	1.1%
Көлік	496	580	544,9	35,1	35,1	6.4%
ТКШ	96	220	105,5	114,5	114,5	108.6%
Денсаулық сақтау	703	792	772,3	19,7	19,7	2.6%
Мәдениет, спорт және туризм	91	115	100,0	15,0	15,0	15.0%
Білім	450	531	494,4	36,6	36,6	7.4%
Әлеуметтік қорғау	1868	1838	2 052,2	-214,2	214,2	10.4%
Өзгелер	739	776	811,9	-35,9	35,9	4.4%
Трансферттер	837	837	919,5	-82,5	82,5	9.0%
Бөлінген шығыстар	6715	7377	7 377,0	0,0	699,7	
Борышқа қызмет көрсету	452	523				
Күтпеген шығыстар	240					
Жалпы шығыстар	7407	7900				
Орындаудың жиынтық көрсеткіштері (PI-1)						106.7%
Құрылымдағы ауытқу (PI-2)						9.5%
Күтпеген шығыстар үлесі						0.0%

4 - кесте						
Жылға арналған деректер =	2017					
Әкімшілік немесе функционалдық атауы	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	Процент
Жалпы сипаттағы мемлекеттік қызметтер	464	506	616,1	-110,1	110,1	17.9%
Қорғаныс	419	439	556,4	-117,4	117,4	21.1%
Қоғамдық тәртіп	482	549	640,0	-91,0	91,0	14.2%
Отын-энергетика кешені	50	89	66,4	22,6	22,6	34.1%
Ауыл шаруашылығы	273	366	362,5	3,5	3,5	0.01%
Өнеркәсіп	93	39	123,5	-84,5	84,5	68.4%
Көлік	621	726	824,6	-98,6	98,6	12.0%
ТКШ	244	255	324,0	-69,0	69,0	21.3%
Денсаулық сақтау	1019	1018	1 353,1	-335,1	335,1	24.8%
Мәдениет, спорт және туризм	99	141	131,5	9,5	9,5	7.3%
Білім	436	465	578,9	-113,9	113,9	19.7%
Әлеуметтік қорғау	2054	2130	2 727,4	-597,4	597,4	21.9%
Өзгелер	314	2476	416,9	2 059,1	2 059,1	493.8%
Трансферттер	1488	1498	1 975,8	-477,8	477,8	24.2%
Бөлінген шығыстар	8056	10 697.0	10 697,0	0,0	4 189,4	
Борышқа қызмет көрсету	522	458.0				
Күтпеген шығыстар	66					
Жалпы шығыстар	8644	11155				
Орындаудың жиынтық көрсеткіштері (PI-1)						129.0%
Құрылымдағы ауытқу (PI-2)						39.2%
Күтпеген шығыстар үлесі						0.0%

5 – кесте Нәтижелер матрицасы			
	PI-1 үшін	PI-2.1 үшін	PI-2.3 үшін
Жыл	Атқарудың жиынтық	Құрылымдағы	Күтпеген

	көрсеткіштері	ауытқу	шығыстар үлесі
2015	94,2%	11,4%	0,0%
2016	106,7%	9,5%	
2017	129,0%	39,2%	

5 ҚОСЫМША-ШЫҒЫНДАРДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТАЛДАУ

Экономикалық сыныпнамаға сәйкес шығыстардың есептік кестесі Ауытқу РІ-2.2

1 – кесте. Бағалауға жататын қаржылық жыл	
1 - жыл=	2015
	2016
	2017

2-кесте						
Жылға арналған деректер =	2015					
Экономикалық сыныптау	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	Процент
Еңбекақы төлеу	467	446	439,8	6,2	6,2	1,4%
Соңғы тұтыну	1313	1228	1,236,5	-8,5	8,5	0,7%
Негізгі капиталға инвестициялар	568	830	534,9	295,1	295,1	55,2%
Борышқа қызмет көрсету	303	298	285,3	12,7	12,7	4,4%
Субсидиялар	97	97	91,3	5,7	5,7	6,2%
Гранттар	1670	1513	1,572,7	-59,7	59,7	3,8%
Әлеуметтік төлемдер	1648	1640	1,552,0	88,0	88,0	5,7%
Басқа шығыстар	1144	738	1,077,4	-339,4	339,4	31,5%
Жалпы шығыстар	7210	6790	6,790,0	0,0	815,2	
Құрылымдағы ауытқу						12,0%

3-кесте						
Жылға арналған деректер =	2016					
Экономикалық сыныптау	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	Процент
Еңбекақы төлеу	461	462	491,7	-29,7	29,7	6,0%
Соңғы тұтыну	1281	1411	1,366,4	44,6	44,6	3,3%
Негізгі капиталға инвестициялар	568	830	605,9	224,1	224,1	37,0%
Борышқа қызмет көрсету	451	523	481,1	41,9	41,9	8,7%
Субсидиялар	107	88	114,1	-26,1	26,1	22,9%
Гранттар	1702	1982	1,815,5	166,5	166,5	9,2%
Әлеуметтік төлемдер	1907	1903	2,034,2	-131,2	131,2	6,4%
Басқа шығыстар	929	701	991,0	-290,0	290,0	29,3%
Жалпы шығыстар	7406	7900	7,900,0	0,0	954,1	
Құрылымдағы ауытқу						12,1%

4- кесте						
Жылға арналған деректер =	2017					
Экономикалық сыныптау	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	Процент
Еңбекақы төлеу	479	485	624,2	-139,2	139,2	22,3%
Соңғы тұтыну	1715	1740	2 234,8	-494,8	494,8	22,1%
Негізгі капиталға инвестициялар	767	968	999,5	-31,5	31,5	3,2%
Борышқа қызмет көрсету	522	459	680,2	-221,2	221,2	32,5%
Субсидиялар	102	88	132,9	-44,9	44,9	33,8%
Гранттар	1893	1958	2 466,8	-508,8	508,8	20,6%
Әлеуметтік төлемдер	2107	2195	2 745,7	-550,7	550,7	20,1%
Басқа шығыстар	976	3263	1 271,8	1 991,2	1 991,2	156,6%

Жалпы шығыстар	8561	11156	11 156,0	0.0	3 982,3	
Құрылымдағы ауытқу						35,7%

Таблица 5 – кесте. Нәтижелер матрицасы	
жыл	Құрылымдағы ауытқу
2015	12,0%
2016	12,1%
2017	35,7%

Ескертпе. 2017 жылдың бастапқы бекітілген бюджеттік көрсеткіштері арасында нақтылауы мүмкін болмаған функционалдық және экономикалық сыныпнамалар арасында азғантай сәйкессіздік болды. Бұл фактінің әсері ең аз.

6 ҚОСЫМША-КІРІСТЕРДІ ТАЛДАУ

Бюджеттің кіріс бөлігін атқарудың жиынтық көрсеткіштерге арналған есеп (1 ақпан, 2016)

1-кесте. Бағалауға арналған қаржылық жылдар	
1 – жыл =	2015
2 – жыл =	2016
3 – жыл =	2017

2-кесте						
Жыл үшін деректер	2015					
Экономикалық сыныптау	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	процент
Салықтық түсімдер						
Табыс салығы	1324	1225	1 202,9	22,1	22,1	1,8%
Тауарларға, жұмыстарға және қызметтерге салынатын салықтар	1525	1206	1 385,5	-179,5	179,5	13,0%
Халықаралық сауда мен сыртқы операцияларға салынатын салықтар	1156	880	1 050,2	-170,2	170,2	16,2%
Салықтық емес түсімдер						
Тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сатудан түсетін түсімдер	10	9	9,1	-0,1	0,1	0,9%
Айыппұлдар, өсім пұлдар, санкциялар, өндіріп алулар	18	22	16,4	5,6	5,6	34,5%
Басқа да трансферттер	2585	2632	2 348,5	283,5	283,5	12,1%
Қалдықтың жиынтық шамасы.	126	153	114,5	38,5	38,5	33,7%
Жалпы кірістер	6744	6127	6,127,0	0,0	699,6	
Жиынтық ауытқу						90,9%
Құрылымдағы ауытқу						11,4%

3-кесте						
Жыл үшін деректер	2016					
Экономикалық сыныптау	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	процент
Салықтық түсімдер						
Табыс салығы	1128	1437	1 312,0	125,0	125,0	9,5%
Тауарларға, жұмыстарға және қызметтерге салынатын салықтар	1524	1864	1 772,5	91,5	91,5	5,2%
Халықаралық сауда мен сыртқы операцияларға салынатын салықтар	823	952	957,2	-5,2	5,2	0,5%
Салықтық емес түсімдер						
Тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сатудан түсетін түсімдер	16	8	18,6	-10,6	10,6	57,0%
Айыппұлдар, өсім пұлдар, санкциялар, өндіріп алулар	23	21	26,8	-5,8	5,8	21,5%
Басқа да трансферттер	3080	3561	3 582,3	-21,3	21,3	0,6%
Қалдықтың жиынтық шамасы.	298	173	346,6	-173,6	173,6	50,1%
Жалпы кірістер	6892	8016	8,016,0	0,0	433,0	
Жиынтық ауытқу						116,3%
Құрылымдағы ауытқу						5,4%

4-кесте						
Жылға арналған деректер	2017					
Экономикалық сыныптау	Бекітілген бюджет	Орындалды	Түзетілген бюджет	Ауытқулар	Абсолюттік мәндегі ауытқулар	процент
Салықтық түсімдер						
Табыс салығы	1428	1534	1 751,9	-217,9	217,9	12,4%

Тауарларға, жұмыстарға және қызметтерге салынатын салықтар	1859	2086	2 280,7	-194,7	194,7	8,5%
Халықаралық сауда мен сыртқы операцияларға салынатын салықтар	915	1197	1 122,5	74,5	74,5	6,6%
Салықтық емес түсімдер						
Тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сатудан түсетін түсімдер	3	4	3,7	0,3	0,3	8,7%
Айыппұлдар, өсім пұлдар, санкциялар, өндіріп алулар	19	26	23,3	2,7	2,7	11,5%
Басқа да трансферттер	3558	4680	4 365,0	315,0	315,0	7,2%
Қалғандарының жиынтық шамасы	114	160	139,9	20,1	20,1	14,4%
Жалпы кірістер	7896	9687	9 687,0	0,0	825,1	
Жиынтық ауытқу						122,7%
Құрылымдағы ауытқу						8,5%

5 – кесте. Нәтижелер матрицасы		
жыл	Жиынтық ауытқу	Құрылымдағы ауытқу
2015	90,9%	11,4%
2016	116,3%	5,4%
2017	122,7%	8,5%

Бұл есепті Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі үшін AECOM International Development компаниясы, Дүниежүзілік банк басқаратын есеп берушілікті және фидуциарлық ортаны нығайту жөніндегі Траст қоры (SAFE) шеңберінде Қазақстандағы Еуропалық Одақ делегациясы тарапынан тартылған консультанттар дайындады. SAFE-бұл Дүниежүзілік банк басқаратын және Еуропа мен Орталық Азия өңірінде мемлекеттік қаржыны басқаруды жақсарту мақсатында Швейцария экономикалық мәселелер жөніндегі Мемлекеттік хатшылығы (SECO) мен Еуропалық комиссия құрған Траст қорының бағдарламасы. Дүниежүзілік банк бағалау жүргізу барысында әкімшілік қолдау көрсетті.

Меншік құқығы Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігіне тиесілі. Осы материалдың ешқайсысы Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің алдын ала жазбаша рұқсатынсыз ақпаратты сақтау жүйелерінде көшіруді және жазуды қоса алғанда, кез келген құралдардың көмегімен қайта басыла, ойната, аударыла және кез келген нысанда пайдаланыла алмайды.

